

T. B. M. M. TUTANAK DERGİSİ

23 üncü Birleşim

26 . 6 . 1999 Cumartesi

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
I. - GEÇEN TUTANAK ÖZETİ	173
II. - GELEN KÂĞITLAR	174
III. - BAŞKANLIĞIN GENEL KURULA SUNUŞLARI	175
A) TEZKERELER VE ÖNERGELER	175
1. - Macaristan'a gidecek olan Millî Eğitim Bakanı Metin Bostancıoğlu'na, dönüşüne kadar, Devlet Bakanı Hasan Gemici'nin vekâlet etmesinin uygun görüldüğüne ilişkin Cumhurbaşkanlığı tezkeresi (3/238)	175
IV. - KANUN TASARI VE TEKLİFLERİYLE KOMİSYONLARDAN GELEN DİĞER İŞLER	175
1. - 1999 Mali Yılı Genel ve Katma Bütçeli İdareler Bütçe Kanunu Tasarıları ile 1997 Mali Yılı Genel ve Katma Bütçeli İdareler ve Kuruluşlar Kesinhesap Kanunu Tasarıları (1/1; 1/2; 1/3, 3/122; 1/4, 3/123) (S Sayıları : 3,4,8,9)	175:369
A) KÖYHİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	175:222
1. - Köyhizmetleri Genel Müdürlüğü 1999 Mali Yılı Bütçesi	175:222,222
2. - Köyhizmetleri Genel Müdürlüğü 1997 Mali Yılı Kesinhesabı	175:222,223
B) VAKIFLAR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	175:222
1. - Vakıflar Genel Müdürlüğü 1999 Mali Yılı Bütçesi	175:222,223,224
2. - Vakıflar Genel Müdürlüğü 1997 Mali Yılı Kesinhesabı	175:222,224,225

Sayfa**C) DİYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI**

176:222

1. - Diyanet İşleri Başkanlığı 1999 Mali Yılı Bütçesi

176:222,225

2. - Diyanet İşleri Başkanlığı 1997 Mali Yılı Kesinhesabı

176:222,225;226

D) DEVLET İSTATİSTİK ENSTİTÜSÜ BAŞKANLIĞI

176:222

1. - Devlet İstatistik Enstitüsü Başkanlığı 1999 Mali Yılı Bütçesi

176:222,226

2. - Devlet İstatistik Enstitüsü Başkanlığı 1997 Mali Yılı Kesinhesabı

176:222,226;227

E) ADALET BAKANLIĞI

228:272

1. - Adalet Bakanlığı 1999 Mali Yılı Bütçesi

228:272,272;273

2. - Adalet Bakanlığı 1997 Mali Kesinhesabı

228:272,273

F) YARGITAY BAŞKANLIĞI

228:272

1. - Yargıtay Başkanlığı 1999 Mali Yılı Bütçesi

228:272,273;274

2. - Yargıtay Başkanlığı 1997 Mali Yılı Kesinhesabı

228:272,274

G) ÇEVRE BAKANLIĞI

228:272

1. - Çevre Bakanlığı 1999 Mali Yılı Bütçesi

228:272,274;275

2. - Çevre Bakanlığı 1997 Mali Yılı Kesinhesabı

228:272,275

H) MİLLÎ SAVUNMA BAKANLIĞI

275:318

1. - Millî Savunma Bakanlığı 1999 Mali Yılı Bütçesi

275:318,319

2. - Millî Savunma Bakanlığı 1997 Mali Yılı Kesinhesabı

275:318,319

I) ORMAN BAKANLIĞI

275:318

1. - Orman Bakanlığı 1999 Mali Yılı Bütçesi

275:318,320

2. - Orman Bakanlığı 1997 Mali Yılı Kesinhesabı

275:318,320

a) Orman Genel Müdürlüğü

275:318

1. - Orman Genel Müdürlüğü 1999 Mali Yılı Bütçesi

275:318,321

2. - Orman Genel Müdürlüğü 1997 Mali Yılı Kesinhesabı

275:318,321;322

J) DIŞİŞLERİ BAKANLIĞI

323:367

1. - Dışişleri Bakanlığı 1999 Mali Yılı Bütçesi

323:367,367;368

2. - Dışişleri Bakanlığı 1997 Mali Yılı Kesinhesabı

323:367,368

K) SANAYİ VE TİCARET BAKANLIĞI

323:367

1. - Sanayi ve Ticaret Bakanlığı 1999 Mali Yılı Bütçesi

323:367,368;369

2. - Sanayi ve Ticaret Bakanlığı 1997 Mali Yılı Kesinhesabı

323:367,369

V. - SORULAR VE CEVAPLAR

370

A) YAZILI SORULAR VE CEVAPLARI

370

1. - Kahramanmaraş Milletvekili Mustafa Kamalak'ın, yayın yapacak olan radyo ve televizyonlara güvenlik belgesi verilirken uyulacak kriterlere ilişkin Başbakan'dan sorusu ve Devlet Bakanı Yüksel Yalova'nın yazılı cevabı (7/29)

370

2. - Bursa Milletvekili Ertuğrul Yalçınbayır'ın, yabancı sporcu ve teknik adamlardan paralarını alamadıkları için FIFA'ya başvurularına ilişkin sorusu ve Devlet Bakanı Fikret Ünlü'nün yazılı cevabı (7/30)

371:372

I. - GEÇEN TUTANAK ÖZETİ

TBMM Genel Kurulu saat 10.00'da açılarak dört oturum yaptı.

Birinci, İkinci ve Üçüncü Oturum

1999 Mali Yılı Genel ve Katma Bütçeli İdareler Bütçe Kanunu Tasarıları ile 1997 Mali Yılı Genel ve Katma Bütçeli İdareler ve Kuruluşlar Kesinhesap Kanunu Tasarılarının (1/1; 1/2; 1/3, 3/122; 1/4, 3/123) (S. Sayıları : 3, 4, 8, 9) görüşmelerine devam olunarak;

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı,

Cumhurbaşkanlığı,

Sayıştay Başkanlığı,

Anayasa Mahkemesi Başkanlığı,

Başbakanlık,

Denizcilik Müsteşarlığı,

Devlet Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğü,

Dış Ticaret Müsteşarlığı,

Devlet Planlama Teşkilâtı Müsteşarlığı

Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü,

Gümrük Müsteşarlığı,

1999 mali yılı bütçeleri ile 1997 mali yılı kesinhesapları kabul edildi.

Tunceli Milletvekili Kamer Genç, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı bütçesi üzerinde MHP Grubu adına konuşan Trabzon Milletvekili Orhan Bıçakcıoğlu'nun şahsına sataştığı iddiasıyla bir konuşma yaptı.

Murat Sökmenoğlu

Başkanvekili

Şadan Şimşek

Edirne

Kâtip Üye

Sebahattin Karakelle

Erzincan

Kâtip Üye

Dördüncü Oturum

1999 Mali Yılı Genel ve Katma Bütçeli İdareler Bütçe Kanunu Tasarıları ile 1997 Mali Yılı Genel ve Katma Bütçeli İdareler ve Kuruluşlar Kesinhesap Kanunu Tasarılarının (1/1; 1/2; 1/3, 3/122; 1/4, 3/123) (S.Sayıları : 3,4,8,9) görüşmelerine devam olunarak;

Hazine Müsteşarlığı,

Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü,

Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü,

Danıştay Başkanlığı,

1999 mali yılı bütçeleri ile 1997 mali yılı kesinhesapları kabul edildi.

26 Haziran 1999 Cumartesi günü saat 10.00'da toplanmak üzere, birleşime 00.18'de son verildi.

Mehmet Vecdi Gönül

Başkanvekili

Levent Mistikoğlu

Hatay

Kâtip Üye

Mehmet Elkatmış

Nevşehir

Kâtip Üye

No. : 18

II. - GELEN KÂĞITLAR

26 . 6 . 1999 CUMARTESİ

Tasarı

1.- Radyo ve Televizyon Verici Tesislerinin Türkiye Radyo-Televizyon Kurumu Genel Müdürlüğüne Devredilmesi ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Tasarısı (1/376) (Anayasa ve Bayındırlık, İmar, Ulaştırma ve Turizm ve Plan ve Bütçe komisyonlarına) (Başkanlığa geliş tarihi: 24.6.1999)

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati : 10.00

26 Haziran 1999 Cumartesi

BAŞKAN : Başkanvekili Nejat ARSEVEN**KÂTİP ÜYELER : Burhan Orhan (Bursa), Cahit Savaş Yazıcı (İstanbul)**

BAŞKAN – Türkiye Büyük Millet Meclisinin 23 üncü Birleşimini açıyorum.

Sayın milletvekilleri, bir Cumhurbaşkanlığı tezkeresi vardır; okutuyorum:

III. – BAŞKANLIĞIN GENEL KURULA SUNUŞLARI**A) TEZKERELER VE ÖNERGELER**

1. – Macaristan'a gidecek olan Millî Eğitim Bakanı Metin Bostancıoğlu'na, dönüşüne kadar, Devlet Bakanı Hasan Gemici'nin vekâlet etmesinin uygun görüldüğüne ilişkin Cumhurbaşkanlığı tezkeresi (3/238)

23 Haziran 1999

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Eğitim Bakanları Konferansına katılmak üzere, 24 Haziran 1999 tarihinde Macaristan'a gidecek olan Millî Eğitim Bakanı Metin Bostancıoğlu'nun dönüşüne kadar; Millî Eğitim Bakanlığına, Devlet Bakanı Hasan Gemici'nin vekâlet etmesinin, Başbakanın teklifi üzerine, uygun görülmüş olduğunu bilgilerinize sunarım.

Süleyman Demirel

Cumhurbaşkanı

BAŞKAN – Bilgilerinize sunulmuştur.

Sayın milletvekilleri, 1999 Mali Yılı Genel ve Katma Bütçe Kanunu Tasarıları ile 1997 Mali Yılı Genel ve Katma Bütçe Kesinhesap Kanunu Tasarıları üzerindeki görüşmelere devam edeceğiz. Program uyarınca bugün dört tur görüşme yapacağız.

Beşinci tur görüşmelere başlıyoruz.

IV. – KANUN TASARI VE TEKLİFLERİYLE KOMİSYONLARDAN GELEN DİĞER İŞLER

1. – 1999 Mali Yılı Genel ve Katma Bütçeli İdareler Bütçe Kanunu Tasarıları ile 1997 Mali Yılı Genel ve Katma Bütçeli İdareler ve Kuruluşlar Kesinhesap Kanunu Tasarıları (1/1; 1/2; 1/3, 3/122; 1/4, 3/123) (S Sayıları : 3,4,8,9)

A) KÖYHİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

1. – Köyhizmetleri Genel Müdürlüğü 1999 Mali Yılı Bütçesi

2. – Köyhizmetleri Genel Müdürlüğü 1997 Mali Yılı Kesinhesabı

B) VAKIFLAR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

1. – Vakıflar Genel Müdürlüğü 1999 Mali Yılı Bütçesi

2. – Vakıflar Genel Müdürlüğü 1997 Mali Yılı Kesinhesabı

C) DIYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI1. - *Diyanet İşleri Başkanlığı 1999 Mali Yılı Bütçesi*2. - *Diyanet İşleri Başkanlığı 1997 Mali Yılı Kesinhesabı***D) DEVLET İSTATİSTİK ENSTİTÜSÜ BAŞKANLIĞI**1. - *Devlet İstatistik Enstitüsü Başkanlığı 1999 Mali Yılı Bütçesi*2. - *Devlet İstatistik Enstitüsü Başkanlığı 1997 Mali Yılı Kesinhesabı (1)*

BAŞKAN - Beşinci turda, Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü (katma), Vakıflar Genel Müdürlüğü (katma), Diyanet İşleri Başkanlığı ve Devlet İstatistik Enstitüsü Başkanlığı bütçeleri yer almaktadır.

Komisyon?.. Hazır.

Hükümet?.. Hazır.

Sayın milletvekilleri, soru sormak isteyen milletvekillerinin, kısa, gerekçesiz ve kişisel görüşleri sürmeksiniz, kişilik ve özel yaşama ilişkin konuları içermeyecek şekilde hazırladıkları sorularını, gruplar adına yapılacak konuşmalar bitinceye kadar yazılı olarak Başkanlık Divanına göndermelerini rica ediyorum. Gruplar adına yapılacak konuşmalar tamamlandıktan sonra gönderilecek sorular kabul edilmeyecektir.

Beşinci turda, grupları ve şahısları adına söz alan üyelerin isimlerini okuyorum:

Gruplar: Milliyetçi Hareket Partisi Grubu adına Kırşehir Milletvekili Mustafa Haykır, Elazığ Milletvekili Mustafa Gül, Antalya Milletvekili Osman Müderrisoğlu, Manisa Milletvekili Hüseyin Akgül; Anavatan Partisi Grubu adına, Siirt Milletvekili Nizamettin Sevgili, Diyarbakır Milletvekili Abdülbaki Erdoğan;

Demokratik Sol Parti Grubu adına, Bursa Milletvekili Ali Rahmi Beyreli, Eskişehir Milletvekili Necati Albay, Afyon Milletvekili Gaffar Yakın, İçel Milletvekili Akif Serin; Doğru Yol Partisi Grubu adına Eskişehir Milletvekili M. Sadri Yıldırım, Manisa Milletvekili Necati Çetinkaya; Fazilet Partisi Grubu adına, Kütahya Milletvekili Ahmet Derin, Gümüşhane Milletvekili Lütfi Doğan.

Şahıslar: Lehide, Adıyaman Milletvekili Mahmut Göksu; aleyhinde, Yozgat Milletvekili Mehmet Çiçek.

Değerli milletvekilleri, ilk söz, Milliyetçi Hareket Partisi Grubu adına, Kırşehir Milletvekili Mustafa Haykır'ın.

Buyurun efendim. (MHP sıralarından alkışlar)

Sayın Haykır, söz sürenizi paylaşmış olduğunuz arkadaşlarınızla eşit olarak mı kullanacaksınız?

MUSTAFA HAYKIR (Kırşehir) - Evet efendim.

BAŞKAN - Söz süreniz 5 dakikadır; buyurun efendim.

MHP GRUBU ADINA MUSTAFA HAYKIR (Kırşehir) - Sayın Başkan, sayın milletvekilleri, Yüce Türk Milleti; Partim ve şahsım adına hepinizi saygıyla selamlarım.

Hemen hemen hepimizin menşei olan, ülke nüfusunun yarısına yakın bir kısmının yaşamlarını sürdürmeye çalıştığı köylerimiz, obalarımız, mezralarımız ihmal edilmekte, bir devlet imkânını, hak ettiği payı maalesef alamamaktadır. 1980 yılında milli bütçenin yüzde 3'ünü alan Köy Hizmet-

(1) 3, 4, 8 ve 9 S. Sayılı Basmayazılar 24.6.1999 tarihli 21 inci Birleşim Tutanağına ektir.

lerinin payı 1990 yılında yüzde 2'lere indirilmiş ve son iki bütçede bu pay yüzde 1'lerin altında kalmıştır. Bu, ülkemiz nüfusunun yarısına yakınını teşkil eden köylülerimize, çiftçilerimize yapılan bir haksızlık ve adaletsizliktir.

21 inci Asra girerken, kalkınmada iddialı olan bir ülkenin, içmesuyu bakımından, 9 bin ünitesinin yetersiz, 11 400 ünitesinin de susuz olması, kabul edilebilir bir durum değildir. Suyun temin edilemediği veya 3-5 milyara mal olan bir içmesuyu tesisinin yedi ilâ on yılda bitirilebildiği bir köyde, insanlara yaşama hakkı ve şansı verilmiyor demektir.

320 bin kilometrelik köy yolu ağının, ülke genelinde, yüzde 19'unun asfalt, yüzde 45'inin stabilize, yüzde 35'inin ise ham ve kaplamasız yol durumunda olması, kırsal kesime ve burada yaşamak durumunda olan insanlarımıza haksızlıktır.

Tarımsal altyapı hizmetlerimizin çiftçilerimizin ekonomisine olan katkısı malumunuzdur; ancak, programa alındığı halde on onbeş yılda bitirilemeyen gölet ve sulama tesislerimiz, çiftçilerimizin hiç hak etmediği bir devlet anlayışının sonucudur.

Köy Hizmetlerine yasalarla verilen görevlerin önemli bir kısmı, kendi personel ve makineleriyle gerçekleştirilmektedir; bu bakımdan, teşkilatın personel, makine ihtiyacı eksiksiz temin edilmelidir.

Doğu ve güneydoğu bölgesinde yetişkin teknik eleman istihdamı sağlanmadıkça, bu bölgeye yapılan yatırımlar heba olmaktadır. Bu bölgede teknik eleman istihdamı özendirilmelidir.

İşçi personel ile memur personel ve özellikle teknik elemanlar arasında özlük haklar bakımından farklılıklar, sosyal ve adil devlet anlayışıyla bağdaşmamaktadır. Aynı işi yapan işçi ile memur personel arasında maaş farkı, işçi lehine 3 katıdır. Bu ay ne kadar artış sağlanacağını bilemiyoruz; bu fark, eylül ayında 4 katına çıkacaktır. İşçi ile mühendisin arasında şu anda 140 milyon lira ücret farkı vardır. Böyle bir kurumda, üretkenlik, dürüstlük ve çalışma barışından söz edilemez.

Köy Hizmetlerinin makine parkı eski ve yıpranmıştır. Yaş ortalaması 18 olan iş makineleriyle, makine parkı faal tutulamaz; faal tutulsa bile, iş üretmez. Bu bakımdan, teşkilatın makine parkı süratle yenilenmelidir.

Aylar öncesi ihalesi yapılan makinelerin alımının sonuçlandırılması için, ilgili kuruluşlar, ellerini biraz daha hızlı tutmalıdır.

İllerde tüm resmî kuruluşların yükünü Köy Hizmetleri çekmektedir; onun için, Köy Hizmetleri ve bağlı kuruluşları, araç gereç ve personel olarak daha güçlü olmalıdır. Bir kar makinesinin alımını onyediy aydan beri sonuçlandıramamıştır. Arazi araç alımları için her seferinde bütçeye ödenek konulmuş ve çıkarılmıştır. Bu tavır devam ederse, bu teşkilattan hizmet ve iş istemek haksızlık olur.

Ayrıca, bu kuruluşun idarî yapısıyla ilgili söylentiler bir an önce bitirilmeli ve özel idareye bağlanması gibi ilgisiz, alakasız bir yapılanmanın yerine, bu Genel Müdürlük, tekrar, bakanlık hüviyetine kavuşturulmalıdır; bu anlayış, köye, köylüye ve çiftçiye, cumhuriyet hükümetinin ve Parlamentonun verdiği önemi ve değeri gösterecektir.

Hepinizi saygıyla selamlarım. (MHP, DSP ve ANAP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum Sayın Haykır.

Milliyetçi Hareket Partisi adına ikinci söz, Elazığ Milletvekili Sayın Mustafa Gül'de.

Buyurun efendim. (MHP sıralarından alkışlar)

Konuşma süreniz 5 dakikadır.

MHP GRUBU ADINA MUSTAFA GÜL (Elazığ) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, televizyonları başında bizi izleyen saygıdeğer vatandaşlarımız; sözlerime başlamadan önce, Milliyetçi Hareket Partisi Grubu adına ve şahsım adına hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Geleceğe güvenle bakabilmek için, geçmişi, doğru ve objektif değerlendirmelere tabi tutmak gerekir. Mazi, tarih metodolojisinin sistemleştirdiği esaslara göre tenkit, tahlil ve sentez süzgecinde geçirilmezse, yapılan hataları tespit etmek ve tarihten ders almak mümkün olmaz.

Vakıfların, tarihte olduğu gibi, 21 inci Yüzyılda da toplum ve devlet yararına hayırlı ve faydalı hizmetler sunabilmesi için, Batılılaşma ve yenileşme döneminden başlayarak, Tanzimat, İslahat Fermanı ve meşrutiyet hareketleriyle şekillenen merkezîyetçi yönetim anlayışının, eski hukukun şekillendirip geliştirdiği vakıf sektörü üzerindeki etkilerini doğru tespit etmek ve günümüzde görülen kimi sapmalardan bu müesseseyi mutlaka korumak gerekir.

Selçuklu, beylikler ve Osmanlı dönemlerinden cumhuriyet dönemine uzanan vakıf müessesesi, bu topraklar üzerinde meydana getirdiği binlerce tarihî yapılarla, Anadolu topraklarının bin yıldır Türk Milletine ait olduğunu ispat eden, millet hayatımızda sosyal, kültürel, ekonomik ve hatta siyasî yönlerden derin izleri bulunan, demokratik sivil toplum kuruluşudur.

Vatan sathına dağılmış bulunan ve her biri kültürümüzün birden fazla unsurunu taşıyan vakıflarlar, külliye ve bunların içerisinde gerçekleştirilen çok yönlü içtimâî hizmetler, sahip olduğumuz medeniyetin büyüklüğünü göstermektedir. Millet olarak bizim devlet kurup yönetme becerimiz, Osmanlı devlet arşivlerinde; adalet anlayışımız, şerhiyye sicillerinde; mülkiyete olan saygımız, defteri hakanî kayıtlarında; bedîî zevklerimiz, yeteneklerimiz, cam ve taş işçiliğimiz, oymacılığımız, kakmacılığımız, tezhipçiliğimiz, hattatlığımız, mekân anlayışımız ve mimarî tasarılarımız, güzel sanatlarımız, velhasıl kültür ve medeniyetimiz, vakıflar arşivlerinde bulunan belgelerde saklıdır. Bunların tamamını yerli ve yabancı araştırmacıların tetkik ve tahliline açarak buradaki bilgileri gün yüzüne çıkarmadan, gerçek manada Türk Milletini tanımak ve tanıtmak mümkün değildir.

Kültür ve medeniyetimizin şekillenmesinde bu derece etken olan vakıflar teşkilatının bugünkü durumu nedir? Bu soruya, bir benzetmeyle cevap vermek gerekirse, bugün, Vakıflar Genel Müdürlüğünün durumu, elleri kolları bağlı bir deve benzemektedir. Tanzimattan itibaren, vakıfların mal ve imkânları, artan bir periyotla, vatandaşlara ve devletin diğer sektörlerine aktarılmıştır; daha açık bir ifadeyle, mal imkânları elinden alınmış, fakat, sorumlulukları üzerinde bırakılmıştır. Bunun sonucu olarak, yeterince kaynak bulunamadığı ve uzman eleman istihdam edilemediği için, bu toprakların tapu senetleri olan tarihî eserler onarılamamakta, arşiv belgeleri, tasnif ve tercümeleri yapılarak, araştırmacıların istifadesine sunulamamaktadır. Vakıflara karşı aynı anlayışın sürdürülebilmesi halinde, sadece eski eser tescilli yapıların bir defa elden geçirilmesi için, kırkbeş yıla ve bugünkü parayla 2,5 katrilyon Türk Lirasına ihtiyaç duyulmaktadır. Bu eserlerin her on yılda bir elden geçirilmesi gerektiği, onarılması gereken eski eser sayısının 9 289 tescilli yapıdan ibaret olmadığı ve önmümüzdeki yıllarda meydana gelecek fiyat artışları dikkate alındığında, bugünkü imkân ve metodlarla bu eserlerin bakım ve muhafazasının mümkün olamayacağı anlaşılmaktadır.

BAŞKAN – 1 dakika ilave ediyorum efendim.

MUSTAFA GÜL (Devamla) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Ekonomik imkânsızlık ve yetişmiş eleman istihdamında yaşanan sıkıntıların yanında, yürürlükteki, eski ve yeni vakıfların tabi olduğu hukukî düzenlemeler ve bu vakıfların doğrudan idaresi ve denetimiyle görevlendirilen Vakıflar Genel Müdürlüğünün teşkilat yapısı ve mevcut statüsü yetersiz kalmaktadır; çünkü, bu düzenlemeler, bu topraklar üzerindeki bin yıllık fiili vakıf uygulamaları ve toplumun değer yargıları dikkate alınmadan, Batı hukuk sistematiği içerisinde ve merkezi-

yetçi bir anlayışla yapılmıştır. Bunun sonucu olarak, güntümlizde, vakıf müessesesi, genişleyen, büyüyün bir kuruluş olma yerine, merkezî yönetim vesayeti altında gerileyip küçülen, kendi mallarına ve imkânlarına sahip çıkamayan bir görüntüm sergilemektedir.

Sayın milletvekilleri, kamu yükümlünü azaltmak ve toplumun bütün kesimlerine hizmet götürmek amacıyla kurulması gereken vakıflar, istisnalar bir yana, zaman zaman kişisel amaçlar için istismar edilebilmektedir. Güntümlizde, kamu kuruluşları bünyesinde, çoğu zaman o kamu kurumunun adına taşıyan ve çalışanlarının kurucusu ve yöneticisi olduğu vakıflara, değişik yollardan kamu imkânları ve kaynakları aktarılmaktadır. Bu durum, hazinenin zarara uğramasına sebep olmakta, diğer taraftan...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

MUSTAFA GÜL (Devamla) – Saygılarımı sunuyorum; teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

MUSTAFA GÜL (Devamla) – Sayın Başkan, aslında, bu kadar önemli bir konuyu tebarüz ettirmem gerekiyordu.

Saygılarımla. (MHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Milliyetçi Hareket Partisi Grubu adına üçüncü söz, Antalya Milletvekili Osman Müderrisoğlu'na aittir.

Buyurun Sayın Müderrisoğlu. (MHP sıralarından alkışlar)

Konuşma süreniz 5 dakikadır efendim.

MHP GRUBU ADINA OSMAN MÜDERRİSOĞLU (Antalya) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; bizleri radyo ve televizyonları başında seyreden aziz vatandaşlarımızı, Grubum ve şahsım adına saygıyla selamlıyor, kandillerini tebrik ediyorum.

Diyanet İşleri Başkanlığının bütçesi hakkında görüş ve düşüncelerimi arz edeceğim.

Diyanet İşleri Başkanlığı, toplumu din konusunda aydınlatan ve din hizmeti sunan anayasal bir kuruluştur; yurt içinde ve yurt dışında hizmetlerini etkinlikle yerine getirme gayreti içindedir; vatandaşlarımızın millî ülkülere, millî ve manevî değerlerimize bağlılıklarının gerçekleştirilmesine, millî birlik ve beraberliğin tesisine çalışmaktadır.

Bugün, din hizmeti, devlet eliyle yurdumuzun en tıca köşelerine kadar götürülmektedir. İrticayla mücadele, kurs kapatmak ve bazı okulların önünü kesmekle değil, bu ülkenin insanlarına dinlerini en doğru şekilde öğretmekle mümkündür. (MHP sıralarından alkışlar) Şurasını unutmamak lazımdır ki, din, ehil ellerde olmadığı takdirde, bundan, hem din zarar görmüş hem de devlet ve millet zarar görmüştür. Bunun için, vatandaşların ihtiyaç duyduğu din hizmetlerinin sağlanmasını cumhuriyet döneminde bizzat devletimiz üstlenmiş ve bu amaçla, 3 Mart 1924 tarihinde Diyanet İşleri Başkanlığı kurulmuştur.

Genel idare içinde yer alan Diyanet İşleri Başkanlığı, diğer kamu kurum ve kuruluşlarından farklı bir yapıdadır; verdiği hizmet toplumun tamamını ilgilendirmektedir. Din işlerinin, dinî inanç ve prensiplere uygun bir şekilde yürütülmesi, dinin taassup ve hurafeden korunması, hizmetlerin ehil kişiler tarafından ifası yönünden, Diyanet İşleri Başkanlığının devlet teşkilatı içinde kalmasının zarurî olduğu kanaatini taşıyoruz. Bu müessesenin, toplum üzerindeki fonksiyonunu icra edebilmesi, özel kanunda belirlenen görevlerini yerine getirebilmesi, hizmet alanlarının genişletilebilmesi için, altyapı, kadro ve bütçe imkânları açısından güçlendirilmesi ve desteklenmesi gerekmektedir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Diyanet İşleri Başkanlığının 1999 mali yılı bütçesi incelendiğinde, 1999 yılı ödeneğinin 1998 yılına göre yüzde 78,8 artırılarak 172 trilyon 760 milyar 60 milyon Türk Lirası olduğunu görmekteyiz. Bu bütçenin, yüzde 98,4'ü personel giderlerine, geri kalan kısmı ise diğer cari hizmetler giderlerine, yatırım ve transfer harcamalarına ayrılmaktadır. Bu bütçe ödenekleriyle, Diyanet İşleri Başkanlığının, hizmetlerini etkin ve verimli bir şekilde yerine getirmesinin mümkün olmadığı kanaatindeyiz. 2000 mali yılı bütçesinde, diğer cari giderler ve yatırım harcamaları ödeneklerinin artırılmasında zaruret olduğu kanaatini taşıyoruz.

633 sayılı Diyanet İşleri Başkanlığı Kuruluş ve Görevleri Hakkındaki Kanunun bazı maddelerini değiştiren 1982 sayılı Kanun, Anayasa Mahkemesi tarafından 1979 yılında iptal edilmiştir. Diyanet İşleri Başkanlığı Kuruluş Kanununun yürürlükte kalan maddeleri ise, gerek Başkanlığın bugünkü teşkilat yapısına ve gerekse yürüttüğü hizmetlere cevap veremez durumdadır. Hukukî boşluğun doldurulması ve Başkanlığın bugünkü hizmet alanlarına göre yeniden yapılandırılması amacıyla, teşkilat kanunu en kısa zamanda çıkarılmalıdır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – 1 dakika ilave ediyorum efendim.

OSMAN MÜDERRİSOĞLU (Devamla) – Yurdumuzda her yıl, ortalama 1 500 cami inşa edilmektedir. Uzun yıllardan beri, imam-hatip, müezzin-kayyum kadrosu verilmediğinden, Diyanet İşleri Başkanlığının kadro ihtiyacı her geçen gün artmaktadır. Bugün, hiç kadrosu olmayan cami sayısı, 9 355 olmuştur.

Diyanet İşleri Başkanlığı Kur'an Kursları Yönetmeliğinin bazı maddeleri, Danıştay kararıyla yürürlükten kaldırılmıştır. Kur'an kursları, yeni kanunî düzenlemeler yapılarak bir çözüme derhal kavuşturulmalıdır.

Din konusunda toplumu aydınlatmak, Diyanet İşleri Başkanlığının en önemli görevlerinden birisidir. Milletimizin dinî ve millî birliğinin, beraberliğinin geliştirilmesi, vatandaşlarımızın bölücü, yıkıcı ve zararlı her türlü akımlardan korunması, her kesime hitap edebilecek ilmi ve dinî, çok sayıda, basılı, sesli ve görüntülü yayınların hazırlanabilmesi amacıyla, Döner Sermaye İşletme Müdürlüğünün sermaye limitinin artırılması için yasal düzenleme yapılmalıdır.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Diyanet İşleri Başkanlığınca yürütülen hizmetlerin istenilen seviyeye yükseltilebilmesi, bilgili, yetenekli ve başarılı eleman istihdamının sağlanabilmesi amacıyla, personelin özlük ve malî haklarının iyileştirilmesinde zaruret bulunmaktadır. Din hizmetleri tazminatı oranlarının yükseltilmesi, özellikle vakıf murakıplarının durumlarının düzeltilmesi...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OSMAN MÜDERRİSOĞLU (Devamla) – Diyanet İşleri Başkanlığı bütçesinin, milletimize ve memleketimize hayırlı uğurlu olmasını diliyorum, hepimize saygılar sunuyorum. (MHP, DSP, ANAP ve FP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Teşekkür ederim Sayın Müderrisoğlu.

Milliyetçi Hareket Partisi adına dördüncü söz, Manisa Milletvekili Sayın Hüseyin Akgül'ün.

Buyurun efendim. (MHP sıralarından alkışlar)

Konuşma süreniz 5 dakikadır.

MHP GRUBU ADINA HÜSEYİN AKGÜL (Manisa) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Devlet İstatistik Enstitüsünün 1999 mali yılı bütçesi üzerinde Milliyetçi Hareket Partisinin görüş-

lerini açıklamak üzere huzurunuzda bulunuyorum. Konuşmama başlamadan önce, Grubum ve şahsım adına Yüce Meclisi saygıyla selamlıyorum.

Bilgi teknolojilerini hızla geliştirdiği, istatistik verilerin önplanda bulunduğu, bilimsel faaliyetlerin önem kazandığı çağımızda, istatistik göstergelerin, bir ülkenin, kalkınma planlamasında ne kadar önemli yer tuttuğu bilinmektedir. Ülkeler, bu göstergeler sayesinde, gelişmiş, gelişmekte olan veya az gelişmiş ülkeler sınıflamasına tabi tutulmaktadır. Ülkelerin bu sıralama içerisindeki yerleri, istatistik göstergeleri ortaya koyan kurumların güvenilirliğiyle mümkün olmaktadır. Ülkemizde bu görevi üstlenmiş bulunan Devlet İstatistik Enstitüsü, yetmiş üç yıllık geçmişiyle, bu hizmeti yerine getiren en güvenilir kaynak olmuştur. Sağlıklı, güncel ve güvenilir bilgiye olan ihtiyacın giderek arttığı günümüzde, bir ülkenin toplum, ekonomi ve kültür yapısına ait istatistik verilerine olan ihtiyaç sürekli artmaktadır. Doğru bilgi, doğru yorum, doğru karar sürecinde talep edilen bilgi, veri ve göstergeleri, gerek kamu gerekse özel sektör kullanıcılarına sunmak, Devlet İstatistik Enstitüsünün her zaman ana hedefi olmuştur.

Diğer taraftan, hızla gelişen ekonomik ve sosyal yapı ve küreselleşme, İstatistik kurumunu, yepyeni problemlerle karşı karşıya bırakmakta ve yeniden yapılanmaya zorlamaktadır. Değişime ayak uyduramayan kurumların yaşaması beklenemez. İstatistik altyapısının bilgi sistemlerini oluşturmak, ancak, millî bilgi sistemini geliştirmekle mümkün olur. Bu sebeple, Devlet İstatistik Enstitüsü, millî bilgi sistemini oluşturma gayretlerini sürdürmektedir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; 21 inci Yüzyıl, bilgi çağıdır. Milletimize, en gencinden en yaşlısına, istatistiğin, bilimin ve bilginin önemini anlatmak, 21 inci Yüzyılda Türkiye'yi süper devlet yapmak için bilginin önemli katkısının olduğu bilincini toplumumuza kazandırabilmek, başta bizler olmak üzere, basın, ilgili kurum ve kuruluşlar ve kişilerin el ve gönül birliğiyle çalışmalarını sayesinde mümkün olacaktır.

Devlet İstatistik Enstitüsü, 2000 yılında genel nüfus sayımı, 2001 ve 2003 yıllarında ise genel tarım ve genel sanayi sayımları yapmaya hazırlanmaktadır. Devam eden bu çalışmaların yanı sıra, Enstitü, hane halkı işgücü, gelir ve tüketim araştırmaları ve onlarca projeyi yürütmektedir. Ancak, ülkemiz adına büyük önem taşıyan bu çalışmaların, kaliteli eleman yapısı ve en son bilgi teknolojileriyle desteklenmesi, bir görev addedilmelidir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; ülkemizin uluslararası seviyede layık olduğu yeri alabilmesi, üstlendiği görevi en iyi şekilde yerine getirebilmesi için, 2 625 personeli olan Devlet İstatistik Enstitüsünün, her yönüyle eğitilmiş ve yetiştirilmiş 4 000 personele ihtiyacı bulunmaktadır.

Avrupa istatistik ofislerinde üye olan gelişmiş 15 ülkenin mahalli ofislerinde çalışan personel sayıları karşılaştırıldığında, 58 milyon nüfusa sahip Fransa'da, istatistik ofisinde çalışan eleman sayısının 7 153 olduğu görülmektedir. Bu karşılaştırma, Devlet İstatistik Enstitüsünün personel konusundaki sayı olarak yetersizliğini açıkça ortaya koymaktadır.

BAŞKAN – Sayın Akgül, sizin de konuşma sürenize 1 dakika ilave ediyorum efendim.

HÜSEYİN AKGÜL (Devamla) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Enstitü, 1999 mali yılı bütçesindeki 1,5 trilyonluk ödeneğinin geçici bütçeyle serbest bırakılan kısmının 521 milyar lirasını harcamış, geriye 980 milyar liralık ödeneği kalmıştır. Ancak, merkez ve bölge teşkilatı bürolarında görevli 933 personel ile 2000 yılında yapılacak olan çalışmalarda görev alacak 2 500 personel için, toplam 1 trilyon 260 milyar liraya ihtiyaç bulunmaktadır. Bu sebeple, Devlet İstatistik Enstitüsünün hizmetlerini aksatmadan yerine getirebilmesi için, artakalan 980 milyar liralık ödeneğine 280 milyar lira ilave ödenek yapılması gerekmektedir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; dünyadaki gelişmelerin çok hızlı olduğu bilinci içinde çalışan Devlet İstatistik Enstitüsü, daima ileriye gitmek, ürettiği verilerin güncel, güvenilir ve hayatla bağlantılı olması gerekliliği içinde ürün yelpazesini sürekli...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum Sayın Akgül.

HÜSEYİN AKGÜL (Devamla) – Devlet İstatistik Enstitüsünün 1999 yılı bütçesinin hayırlı olmasını temenni eder, Yüce Meclise saygılar sunarım. (MHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Anavatan Partisi Grubu adına, Siirt Milletvekili Nizamettin Sevgili; buyurun efendim.

Sayın Sevgili, konuşma süreniz 10 dakikadır efendim.

ANAP GRUBU ADINA NİZAMETTİN SEVGİLİ (Siirt) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Anavatan Partisi Grubu ve şahsım adına Yüce Heyetinizi saygıyla selamlıyorum.

Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü ve Vakıflar Genel Müdürlüğü bütçeleriyle ilgili Grubumuz görüşlerini iki bölüm halinde arz etmeye çalışacağım.

Bildiğimiz gibi, Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü, ülkemiz nüfusunun yarısını yaşadığı kırsal kesimdeki insanların hayat standartlarını yükseltmek; yol, köprü, içmesuyu ve kanalizasyon hizmetlerini götürmek; yerleşim alanı planlaması yapmak; tarımsal alanların belirlenen amaçlara uygun ve verimli kullanımını sağlamak; gölet yapmak ve diğer sosyoekonomik tesisleri yapmak; kısacası, köylerimizi, şehirlerimizle aynı düzeyde yaşanabilir yerler haline getirmekle görevli büyük bir kuruluştur.

Değerli Başkan, sayın milletvekilleri; bugün ülkemizde, 74 939 adet yerleşim biriminden 54 662 adedinde sağlıklı ve yeterli içmesuyu mevcut olup, 20 277 adedinde içmesuyu ve kullanma suyu yetersizdir; hatta, bir kısmının da sağlık koşullarına uygun olmadığı bilinmektedir. Bu yerlerde yaşayan insanların sağlıklı ve yeterli içmesuyuna kavuşturulması büyük bir önem arz etmektedir.

Bugün kırsal kesimlere ulaşımı sağlayan yol tülü 320 000 kilometre olup, bunun 43 000 kilometrelik kısmının yeniden yapılması, mevcutların ise standartlarının yükseltilip bakım ve onarımının yapılması gerekmektedir.

Kırsal kesimde yaşayan vatandaşlarımızın, geçimlerini genelde ziraatla sağladıkları bilinmektedir. Buralarda yaşayan vatandaşlarımızın hayat standartlarını yükseltmek, tarımsal üretimde birim alanda daha fazla ürün almaya bağlıdır ve birim alanda daha fazla ürün alma da, önemli ölçüde, tarımsal sulamayla mümkündür. Ülkemizde, teknik ve ekonomik açıdan sulanabilir nitelikteki 8,5 milyon hektar arazinin 3,5 milyon hektarı yeraltı ve yerüstü su kaynaklarıyla sulanmakta birlikte, halen ülkemiz topraklarının yüzde 55-60'ı su beklemektedir.

Gelecek kuşaklara yeterli ve geliştirilmiş toprak ve su kaynakları bırakabilmenin önkoşulu, bu kaynakların bilim ve teknolojinin gerektirdiği şekilde korunması, geliştirilmesi ve kullanılmasıyla mümkündür. Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü, yurdumuzun bütün bölgelerini kapsayacak şekilde çok yönlü ve geniş hizmetler sunmaktadır. 1999 bütçesinde, Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğüne ayrılan bütçe, bu hizmetlerin yapılması için yeterli değildir kanısındayım. 1999 yılı bütçesinde yatırım ödeneklerinin artırılması, Genel Müdürlüğün insan, malkine verimliliğinin, rasyonel kullanımına imkân tanıyacaktır.

Bilindiği gibi, Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü bazı görevlerini pür emanet olarak yürütmektedir. Pür emanet olarak yapılan çalışmalarda cari giderler, önemli bir bölüm oluşturmaktadır. Makine parkının yaşanmış olması, cari giderlerin artmasına neden olmakta ve randımanlı bir çalışma ortamı oluşturulamamaktadır. Makine parkındaki işletme ve bakım-onarım giderlerinin azaltılması, randımanlı bir çalışma ortamının sağlanması, makine parkının çeşidi, bugün itibarıyla, yapılması gereken iş nevine göre değiştirilmesinin sağlanması amacıyla, 3 045 adet çeşitli cinslerde makine almına gidilmiş, 2 545 adet makinenin ihalesi 1998 yılında yapılmış, 500 adet makinenin ihalesi ise, 1999 yılında yapılacaktır. Ancak, makinelerin bugüne kadar teslim alınmamış olması, önemli bir kayıptır kanısındayım. Teslim alınacak makinelerin ilk partisinin, çok geri kalmış doğu ve güneydoğu illerimizde hizmete sokulmasının uygun olacağı kanısındayım.

Tahmin ederim, Değerli Bakanım, Değerli Hemşerim Sayın Mustafa Yılmaz Beyefendi de, biraz sonra, bunların hizmete Tunceli ve Siirt'ten başlatılacağına müjdesini verecektir.

Sayın milletvekilleri, Genel Müdürlük hizmetleri, Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerimizde aksamarlar göstermektedir. Örneğin, Siirt İlimizde Köy Hizmetleriyle ilgili konular kıyas edildiğinde, Siirt İlimizin toplam yol ağı 1 893 kilometredir; maalesef, asfaltlı yolumuz 150, stabilize yolumuz 925, tesviye yolumuz 659, ham yolumuz ise 159 kilometredir.

Görüldüğü gibi, ulaşım bakımından Siirt İlimiz, diğer illere nazaran, asfaltta çok geri kalmıştır. Tesviyeli ve stabilizeli yollara mayın döşenmektedir; birçok vatandaşımız şehit veya gazi olmakta, yollar güvenli olamamaktadır. Bunu önlemenin yolu, yolları asfaltlandırmaktır. Bölgede yaşayan insanlar için yolların asfaltlandırılması, hizmetin yanında hayati bir önem taşımaktadır.

Siirt İlimizin içmesuyu durumuna bakıldığında ise; toplam 511 yerleşim biriminden maalesef, halen 181'inde susuzluk çekilmektedir.

Şunu içtenlikle söylemek gerekirse, bugün ülkemizde, yolu ve suyu olmayan köy bırakmamak, köylümüzün modern çağın nimetlerinden yararlandırılabilmesini sağlamak üzere yola çıkan genel müdürlük, bu hizmetlerinde başarılı olması, en büyük temennimiz olacaktır.

Bu arada, değerli bakanlığınızın üstün gayretleri sonucu, kurumun ihtiyaç duyduğu geçici işçilerin devamlı çalışır hale getirilmesinin, yapılan son toplu iş sözleşmesi üzerine ücretlerin iyileştirilmesinin, genel müdürlük yatırımlarına bir hız ve ivme kazandıracığı kanısındayım.

Geçici işçilerin çalışır hale getirilmesinde 55 inci Cumhuriyet Hükümetinin Başbakanı Sayın Mesut Yılmaz Beyefendiye, 55 inci Cumhuriyet Hükümetinin Başbakan Yardımcısı Sayın Bülent Ecevit Beyefendiye ve aziz hemşerim, Devlet Bakanımız Sayın Mustafa Yılmaz Beyefendiye Grubum adına şükranlarımı arz etmek istiyorum.

Ülkemizde yaşayan insanların yaklaşık yarısına hizmet götürmekte olan Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğünün, yaptığı hizmetlerin ne kadar önemli olduğunun bilincindeyim. Siirt Milletvekili olarak, başta Sayın Bakan olmak üzere, tüm çalışanlarına teşekkürlerimi ve şükranlarımı arz ediyorum.

1999 Malî Yılı Bütçesinin memleketimize, köylümüze ve Köy Hizmetleri camiasına hayırlı olmasını Yüce Allah'tan niyaz ediyorum.

Müsaade buyursanız, biraz da, Vakıflar Genel Müdürlüğü bütçesi üzerinde partimin görüşlerini arz etmek istiyorum.

Vakıf, engin bir tarihî geçmişe, o oranda da değişik hizmet alanlarına sahip, temelinde hayır duygusu ve insanlık sevgisi yatan köklü bir müessesedir. Ferdin sahip olduğu imkânlardan başkalarını faydalandırma gibi çok yüce bir duygudan oluşmuş bu müesseseler, devletin kendi vatan-

daşlarına sunmakla yükümlü bulunduğu sosyal nitelikli kamu hizmetlerini, tarih boyunca kendine görev bilmiş ve bu işlevini yerine getirmekle, toplum devlet bütünlüğünün oluşmasında çok büyük katkılar sağlamıştır. Vakıflar, özellikle Selçuklu ve Osmanlı döneminde, fethedilen topraklarda, bugün devletin ve kamu kuruluşlarının üzerine aldığı hizmetleri yürütmek üzere, çeşitli müesseseler vücuda getirerek, bu topraklarda yaşayan insanların bir kültür etrafında kümeleşmesini sağlamıştır.

Bugün, Türkiye Cumhuriyeti sınırları dışında yaşayan soydaşlarımızın örf ve âdetlerini, ahlakî ve dinî duygularını muhafaza etmesindeki en büyük faktörün, zamanla buralarda tesis edilmiş olan vakıfların olduğu görülmektedir.

Günümüz gelişmiş toplumlarında da, devlet, kamu hizmetlerinin tamamını sağlayamaz duruma geldiğinden, bu boşluk, vakıf müesseseleriyle doldurulmuş ve vakıflar, 21 inci Yüzyıla girerken, dünya ekonomisinde üçüncü sektör olarak yerini almıştır.

Geçmişte verilen bu hizmetlerin bugün devamını sağlama ve geçmişten geleceğe bir köprü kurma görevi tevdi edilmiş olan Vakıflar Genel Müdürlüğünü, vakfiye esasları ve yürürlükte olan mevzuat doğrultusunda, hayrî, sosyal, kültürel, ekonomi ve turizm sektöründe, imkânları ölçüsünde faaliyet göstermektedir. Mazbut vakıfları yönetmek, mülhak ve yeni vakıfları devlet adına düzenlemekle yükümlü, hükmi şahsiyete haiz katma bütçeli bir kamu kuruluşu olan Vakıflar Genel Müdürlüğünün faaliyetleri, 2762 ve 903 sayılı Kanunla, 227 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin verdiği görev ve yetkiler istikametinde sürdürülmektedir.

Vakıflar Genel Müdürlüğüne, 227 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameyle tevdi edilen görevlerin yerine getirilmesi amacıyla, vakfiyelerdeki hayır şartları doğrultusunda, bugün, ülkemiz genelinde bulunan 62 vakıf öğrenci yurdunda, toplam 12 270 öğrenciyeye karşılıksız beslenme ve barınma imkânı sağlanmaktadır. Yine, 35 adet imarette, 9 525 fakir veya kimsesiz vatandaşlarımızı karşılıksız yemek verilmektedir. Ayrıca, 600 yatak kapasiteli vakıf gureba hastanesinde, fakir ve kimsesiz vatandaşlarımızın bakım ve tedavileri ücretsiz olarak yapılmaktadır.

BAŞKAN – Sayın Sevgili, sürenize 1 dakika ilave ediyorum

NİZAMETTİN SEVGİLİ (Devamla) – Bitiriyorum Sayın Başkanım. Lütfen, 2 dakika istirahat ediyorum.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; şanlı tarihimiz ve millî kültürümüzün simgesi olan ve sayıları yaklaşık olarak 11'i bulan cami, mescit, darülsifa, kervansaray, hamam, imaret, türbe, sebil ve şadırvan gibi tarihî ve mimarî değeri haiz tescilli eski eserlerin restorasyonlarının yapılmasına bütçe imkânları nispetinde devam edilmektedir; ancak, Vakıflar Genel Müdürlüğünün yapısı itibarıyla, katma bütçeli bir idare sistemine sahip olması nedeniyle, bu hizmetlerin tam anlamıyla yerine getirilmesi imkânı bulunmamaktadır. Vakfedenler, vakfettikleri malların gelirlerinden, öncelikle ve ivedilikle, bıraktıkları eserlerin onarımını şart koşmaktadırlar. Oysa, vakfedilenlerin idaresiyle, katma bütçe sistemi birbiriyle uyuşmamaktadır. Dolayısıyla, Vakıflar Genel Müdürlüğünün, öncelikle, katma bütçeli bir idare sisteminden çıkarılıp, vakfiyeler gereği hareket kabiliyeti olan, anında kolay karar verebilecek özel bütçeli bir mali sisteme kavuşturulması, ayrıca, Vakıflar Genel Müdürlüğünün özkaynak gelirlerinden en önemlisinin kira gelirleri olması nedeniyle, kira gelirlerinin güncel tutulabilmesi için gerekli yasal düzenlemenin yapılmasına ihtiyaç duyulduğunu düşünmekteyim.

Bu vesileyle, Siirt İlimizin tarihî ve mimarî özelliği olan Çarşı Camii, tamamen yıkılmış olup, yeniden yapılması için 800 milyara ihtiyaç bulunduğunu Aziz Bakanım Sayın Yüksel Yalova'ya arz etmek istiyorum. Ayrıca, Siirt halkı için çok önemli olan bu caminin yapılmasını...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

NİZAMETTİN SEVGİLİ (Devamla) – Sayın Başkan, lütfen, 1 dakika... Siirt'e geldik, Siirt halkı için çok önemli.

HÜSAMETTİN KORKUTATA (Bingöl) – Torpil olacak tabii; 2 dakika...

NİZAMETTİN SEVGİLİ (Devamla) – ...Siirt halkı adına Sayın Bakanımız Yüksel Yalova'dan istirham ediyorum.

Ayrıca, büyük İslam ve gönül adamı Veysel Karani Hazretleri ile büyük üstat Molla Halil Hazretlerinin türbelerinin restorasyon ve çevre düzenlemesi için gerekli işlemlerin yapılması gerekmektedir. Bu konuları mahallinde tetkik buyurmak üzere, Devlet Bakanımız Sayın Yüksel Yalova'yı, Siirt'e, Meclisimizin huzurunda Siirt halkı adına davet ediyorum efendim. (ANAP, MHP ve FP sıralarından alkışlar)

Bu düşüncelerle, Siirt Milletvekili olarak Anavatan Partisi Grubu adına, Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün, hizmet itibarıyla, en kısa sürede, ülkemize, ekonomik, sosyal ve kültürel katkıda bulunma yolunda etkin ve onurlu yerini alması temennisiyle, 1999 mali yılı bütçesinin, memleketimize ve vakıflar camiasına hayırlı olmasını diler, başta Sayın Bakan olmak üzere tüm çalışanlara teşekkürlerimi ve saygılarımı arz etmek istiyorum.

Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım. (ANAP, DSP, MHP ve FP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum Sayın Sevgili.

Anavatan Partisi Grubu adına ikinci söz Diyarbakır Milletvekili Sayın Abdülbaki Erdoğan'ın. (ANAP sıralarından alkışlar)

Buyurun Sayın Erdoğan.

Konuşma süreniz 10 dakikadır efendim.

ANAP GRUBU ADINA ABDULBAKİ ERDOĞMUŞ (Diyarbakır) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Diyanet İşleri Başkanlığının 1999 mali yılı bütçesi üzerinde, Anavatan Partisi Grubunun görüşlerini sunmak üzere huzurunuzda bulunuyorum, Yüce Heyetinizi, Grubum adına saygıyla selamlıyorum.

Anayasanın 136 ncı maddesine göre genel idare içerisinde yer alan Diyanet İşleri Başkanlığı, ülkemizde din hizmetleri alanında tek yetkili bir devlet kuruluşudur. Ayrıca, 22.6.1965 tarih, 633 sayılı Kanunla, İslam Dininin inançları, ibadet ve ahlak esaslarıyla ilgili işleri yürütmek, toplumu din konusunda aydınlatmak ve ibadet yerlerini yönetmek görevi Diyanet İşleri Başkanlığına verilmiştir.

Diyanet İşleri Başkanlığı, kanunla kendisine verilen yetkiyle, yaklaşık 85 bin personeliyle minimum imkânlarla maksimum hizmetleri yürütmektedir.

Yurt içinde ve yurt dışında vaaz ve irşat yoluyla, görüntülü ve sesli yayın programlarıyla, aylık olarak yayımlanan süreli yayımlarla, toplumun dinî konularda aydınlanmasında önemli ve etkili bir görevi sürdürmektedir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; bu hizmetlerin verimli ve düzenli bir şekilde yerine getirilmesi, ancak devletin mali desteğiyle mümkündür. Bu amaçla, 1999 yılı bütçesi, 1998 yılına göre yüzde 78,8 artırılmıştır. Bütçe teklifinin yüzde 98,4'ü personel giderlerine ayrıldığına göre, yatırım harcamalarına, ancak küçük bir pay düşmektedir.

Kaldı ki, din görevlileri mali açıdan en geride kalmış kesimlerden biridir. Fakülte mezunu olarak göreve başlayan müftülerimiz, diğer daire amirlerinden daha az maaş almaktadırlar. Yine, fa-

külte mezunu olarak görev yapan vaizlerimiz ise, müftülerimizin aldıkları maaşın neredeyse yarısını alabilmektedir. Kuran kursu öğretmenleri ve yöneticilerinin de, emsalleri diğer memurlardan daha az ücret aldıkları bir gerçektir. Bu ücret dengesizliğinin giderilmesi ve adil bir düzeye çıkarılması gerekmektedir.

Ayrıca, sadece Diyanetin değil, halkımızın da ihtiyaç duyduğu; ancak, kadrosuzluktan hizmete açılmayan cami ve Kur'an kurslarının çok acil olarak kadrolandırılmasını, zaruri bir ihtiyaç olarak görüyoruz. Diyanet görevlilerimizin eğitim ve bilgi düzeyini yükseltecek hukuki düzenlemeler yapılmalı, hizmet içi eğitim kursları, kaynak temin edilerek faal hale getirilmelidir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; zaman zaman tartışma konusu yapılan, bazı kesimlerce de karşılıklı istismara kadar varan cemevleri meselesi üzerinde kısaca durmak istiyorum. Alevî kardeşlerimizin toplantı merkezleri olarak bilinen cemevleri, tarihimizin ve kültürümüzün bir gerçeği olarak görülmelidir; ancak, Diyanet İşleri Başkanlığının alternatifi veya karşıtı olarak göstermek fevkalade yanlıştır. İnancımızın gereği olarak ifade ediyorum ki, cemevlerinin açılmasına imkân verilmeli ve geliştirilmelidir. Hatta, daha ötesi, cemevlerine Diyanet İşleri Başkanlığının katkı sunması gerektiğini düşünüyorum. Etnik, mezhep hatta din farkı gözetilmeksizin, vatandaşlarımızın inançlarını yaşamalarına seküler bir yapıda imkân sağlamak hem demokrasinin hem hukuk devleti olmanın vazgeçilmez koşuludur. Bundan dolayı endişelenmeye, kaygılanmaya gerek yoktur. İnanç üzerinde baskı olursa demokrasi de olmaz.

İrticayla mücadele adına, din istismarcıları bahane edilerek, temelde din düşmanlığı yapan bazı azınlık çevrelerin, yüce dinimiz İslamla, dindar insanlarla mücadele edilmesine asla müsaade edilmemelidir. Toplumsal farklılıklar dikkate alınarak, devletle millet arasında bir uzlaşma ve barış sağlanmadan, gerilim ve kutuplaşma ortamında Türkiye'nin istikrara kavuşması mümkün değildir. İyi bilinmelidir ki, din milletlerin en önemli değerlerinden biridir, can damarıdır. Bu damarın koparılmaya çalışılması, olsa olsa, irticaya, kavgaya, çatışmaya, karanlığa ve kaosa hizmet olacaktır. Yangını söndürmenin yolu aklıselimle davranmaktır. Devletin evrensel temel ilkeleriyle toplumun temel değerlerini bağdaştırarak, uzlaştırarak, başta din, vicdan ve inanç hürriyeti olmak üzere, hak ve özgürlükler sağlanarak, sağlıklı bir yapı ve içbarış temin edilebilir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; bir gerçeğin altını çizmek istiyorum: Dinin sahibi, yalnız ve yalnız Allah'tır. Başta devlet ve siyasi partiler olmak üzere, hiçbir kurum, kuruluş, dernek, vakıf, şahıs veya cemaatin kendisini dinin sahibi ve temsilcisi olarak göstermeye ne hakkı ne de yetkisi vardır? (ANAP, MHP ve FP sıralarından alkışlar) Dileyen Allah'ın dinine tabi olur, dileyen tabi olmaz. Bu tercih de, yalnız ve yalnız, baskısız, dayatmasız, insanın kendisine aittir. İnsan haklarına dayalı, demokratik, seküler bir hukuk devleti anlayışıyla İslamın özü arasında bir çatışma, bir çelişki yoktur. Yeterki bizler, evrensel değerlerle İslamın ruhunu aynı noktada birleştirmeyi başaralım.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; dinin özünden ve ruhundan uzaklaştığı için, barış, adalet ve saadeti hedefleyen Yüce İslam dini, bugün, gerilim, kavga ve çatışma aracı haline getirilmiştir. Bu bunalım, sadece ülkemizde değil, Müslüman dünyasının her yerinde yaşanmaktadır. Herkes şunu çok iyi bilmelidir ki, İslam dini asla teokratik bir devlet düzeni değildir. Baskıcı, dayatmacı, müdahaleci bir anlayışın, İslam diniyle yakından uzaktan bir ilgisi de yoktur. Yine, İslamın 1400 yıl önce muazzez Peygamber Hazreti Muhammed aracılığıyla insanlığa tebliğ edilmesini çağın gerisinde sayan ve irtica olarak gören çevreler çok iyi bilmeliler ki, akıl ve ilmi önde tutan Kur'an-ı Kerim, bırakmaz çağın gerisinde kalmayı, çağların ötesinde bir kandil ve bir aydınlıktır. (ANAP, FP ve MHP sıralarından alkışlar) Binaenaleyh, İslamdan korkmak, aydınlıktan korkmaktır. Diyanet İşleri Başkanlığının yeniden yapılanmasına imkân sağlanmalıdır.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; İslamın özüne ve ruhuna ters düşen bağnazlıktan ve gericiilikten uzak, toplumun her kesimiyle, mezhep ayrımı gözetmeksizin uzlaşan bir kurum, bir sevgi odağı haline gelmesi gerekir. Ürküten, korkutan, nefret ettiren bir anlayıştan uzak; hoşgörülü, uzlaşıcı, birleştirici bir anlayışın merkezi olmalıdır.

Din görevlileri ise, kavgadan ve çatışmadan yana değil; uzlaşmadan, barıştan yana olmak mecburiyetindedirler. Bu durum, sadece din görevlisi olma yükümlülüğünden kaynaklanmıyor; yüce İslamın mensubu, Müslüman ve mümin olmanın gereğidir.

BAŞKAN – 1 dakika süre ilave ediyorum efendim.

ABDULBAKİ ERDOĞMUŞ (Devamla) – Teşekkür ediyorum.

Dini ve çağdaş bilgilerle donatılmış, demokrasinin erdemine inanan, hoşgörülü, birleştirici din görevlilerinin yetiştirilmesine katkı sağlanmalıdır. Her alanda olduğu gibi, iyi yetişmiş din görevlilerine ihtiyacımız vardır. Kavga, gerilim ve kutuplaşma ortamından, toplumsal barış ortamına ulaşmada yetişmiş aydın din görevlilerine ve dinî sahada uzman ilim adamlarımıza olan ihtiyacı kimse gözardı etmemelidir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Diyanet İşleri Başkanlığı, her türlü politik ve ideolojik müdahale ve mülahazalardan uzak tutuldukça, halkımızın birlik ve beraberliğinin sağlanmasında ve dinî bilgiler bakımından aydınlanmasında ciddi hizmetler vereceğinden asla kuşku duyulmamaktadır.

Diyanet İşleri Başkanlığı bütçesinin, ülkemize, Başkanlığa ve Diyanet camiasına hayırlı olmasını diliyorum, hepinize saygılarımı sunuyorum. (Alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ediyorum Sayın Erdoğan.

Demokratik Sol Parti Grubu adına, Bursa Milletvekili Ali Rahmi Beyreli.

Sayın Beyreli, 4 arkadaşımızla paylaşacağımız için konuşma süreniz 5 dakikadır.

Buyurun efendim. (DSP sıralarından alkışlar)

DSP GRUBU ADINA ALİ RAHİMİ BEYRELİ (Bursa) – Sayın Başkan, Yüce Meclisimizin saygıdeğer üyeleri; Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü 1999 yılı bütçesi üzerinde, Demokratik Sol Parti Grubu adına görüşlerimi açıklamadan önce, bizleri, televizyonları başında izleyen Türk Halkına ve Yüce Heyetinize saygılarımı sunarım.

İstanbul'un Şişli İlçesi, Türkiye'nin en zengin ilçesidir. En fakir ilçemiz ise, Bingöl'un Yedisu İlçesidir. Bu iki ilçenin arasındaki gelir farkı 2 500 kata ulaşmaktadır. Bu fark, gerçekten, bugünkü ortamda, millî birlik ve beraberliğimize, bölünmez bütünlüğümüze yönelik en büyük tehlikedir.

Bu tespit, cumhuriyetimizin kuruluş yıllarında da yapılmıştır. O zaman İngilizlerin çekip giderken "gidiyoruz; ama, bu defa hedefimiz bu toprakları iktisadî bakımdan ele geçirmektir" şeklindeki hükümlerine karşı, yeni bir savunma anlayışı şeklinde gelişen ekonomik ve sosyal kalkınma hamlemiz, ikinci bir millî mücadele olarak algılanmış ve zorlu bir savaşa girilmiştir.

Peki, bu savaş nasıl kazanılacaktı. Tabii ki, o zamanki nüfusumuzun çok büyük çoğunluğunu teşkil eden köylüyle... Dolayısıyla, öncelikle, köylüye hak ettiği sıfat ve olanaklar tanınmalıydı. Büyük Önder Mustafa Kemal Atatürk'ün "Türkiye'nin efendisi, hakiki müstahsili olan köylüdür" sözü, bunun, açık bir ifadesiydi. Köylüye verilen değer, aynı zamanda, millî iradeye verilen değeri de yansıtmaktaydı. Bu görüş doğrultusunda, o dönemde, kalkınma hamlesi köyden başlatılmış, köylüye teknoloji götürülmüş, öncelikle köylümüzün eğitilmesi üzerinde durulmuş, köylümüzün

ekonomik, sosyal ve kültürel yönden gelişmesine öncelik verilmiş ve köy enstitüleri kurulmuştur; ancak, tüm bu atılımlar ve çabalar, hepimizin bildiği nedenlerle, zaman içinde, etkisini yitirmiş ve bugünlere gelinmiştir. Bugün yaşanan süreçte, kaderlerini politikacıların ağzından çıkacak sözlerle, vaatlere bağlayan, bu vaatlerin çoğunun gerçekleşmediğini bile bile, yine de, her seferinde, verilen sözün yerine getirileceği umuduyla yaşayan, iyimserliğini hiçbir zaman yitirmeyen 30 milyonluk bir köy toplumu yaratmış bulunuyoruz.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü, özellikle son iki yıldır, köy yollarının asfaltlanması ve bakımı, köy içmesuyu tesisleri, kanalizasyon tesisleri yapımı gibi hizmetlerini, geçmiş dönemlere kıyasla, önemli ölçüde artırmıştır. Umuyorum ki, il özel idarelerinin de katkısıyla, önümüzdeki birkaç yıl içinde, köy altyapılarına yönelik bu gibi hizmetler tüm Türkiye genelinde tamamlanacak, daha sonra da, yapılan yol ve tesislerin iyileştirilmesi gündeme gelecektir; ancak, Köy Hizmetlerinin bir diğer görevi olan tarım alanlarının korunmasıyla ilgili olarak, seçim bölgem Bursa'da da örneklerini gördüğümüz bazı tutum ve davranışlar, son yıllarda, diğer konulardaki olumlu gelişmeleri gölgelemiştir. Sulak, verimli tarım alanlarının korunması yerine, bunların, nasıl sanayi alanlarına çevrilebileceğine ilişkin yapılan yönetmelik değişiklikleri, çevreye duyarlı tüm vatandaşlarımızı üzmüştür. Temel görevlerimizden biri de çevre konusunda duyarlı davranarak gelecek nesillerimize sağlıklı bir ülke bırakmak olan biz siyasetin tümünün aynı duyarlılığa sahip olmamasını da, ülkemiz açısından üzüntüyle karşılıyorum. Ancak, yine de, zaten az olan sulak tarım arazilerimizi korumak için, gelecekte ulusca hassasiyet göstereceğimiz ümidini de taşımak istiyorum.

Bu vesileyle, 1999 yılı Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü bütçesinin ülkemize ve ulusumuza hayırlı olmasını diliyor, köye ve köylüye hizmet konusunda başlamış bulunan çalışmaların önümüzdeki yıllarda da artarak devam etmesi umudunu ve inancımı yineliyor, sözlerime son verirken Yüce Heyetinize saygılar sunuyorum. (Alkışlar)

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum Sayın Beyreli.

Demokratik Sol Parti Grubu adına, ikinci söz, Eskişehir Milletvekili Sayın Necati Albay'ın.

Buyurun efendim. (DSP sıralarından alkışlar)

Konuşma süreniz 5 dakikadır.

DSP GRUBU ADINA NECATİ ALBAY (Eskişehir) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Demokratik Sol Parti Grubu adına Vakıflar Genel Müdürlüğü hakkındaki görüşlerimizi belirtmek üzere söz almış bulunuyorum. Sizleri saygıyla selamlıyorum.

Vakıf, bir malı, bir akarı, bir gayrimenkulü, hayır ve kamu hizmetlerinin görülmesine tahsis etmek amacıyla ve bu hizmetin ebediyete kadar devamı niyetiyle vakfeden kişinin mülkiyetinden çıkarıp, özel bir mülkiyet kategorisine aktarma ve orada tutma anlamına gelmektedir. Vakıflar birer hayır kuruluşlarıdır; amacı da hayır hizmetleridir ve halka hizmettir. İnsanlığın kendisiyle birlikte ortaya koyduğu yüce değerlerden birisi de dayanışma ve yardımlaşma duygusudur. İnsana insanca bakan, göntülden doğan bir sevgiyle yardımına koşan, sahip olduğu varlığından başkalarını da yararlandırmak gibi insancıl duyguların tümünün en geniş şekliyle uygulandığı kurum vakıflardır.

Bu duygu, vakıf müessesesinde pek çok kalıcı eserleri insanlığın yararına tahsis etmiş, yüzyıllar öncesinin bu abidelerini birer kültür köprüsü olarak günümüze intikal ettirmiştir. Vakıf eserlerle coğrafyayı yapan milletimiz, Selçuklu ve Osmanlı mimarisıyla Anadoluyu bir açık hava müzesi haline getirmiştir.

Geçmiş, günümüze ve yarınlara taşıyan vakıf eserleri aynı zamanda birer tarih elçisidir. Vakıf ve benzeri müesseseler tarihte pek çok toplumda görülmektedir. İslamiyetten önce Buda dinine mensup Türklerde, Bizans'ta, hatta Roma ve Yunan'da benzer müesseselere rastlanmıştır; ancak, bu müesseselerin İslam toplumlarında ve özellikle milletimizde kazandığı şahsiyetin yaygınlığını başka hiçbir toplumda görmek olası değildir.

Selçukluların ekonomik ve sosyal hayatında vakıflar son derece önemli bir yer tutmaktadır. Bu dönemde vakıflar büyük bir yaygınlık kazanmış, toplumun eğitim, sağlık ve vesaire ihtiyaçlarını karşılamak için Selçuklarca kurulan pekçok vakıf müessesesi, daha sonra Osmanlılar zamanında da kuruldukları amaç doğrultusunda hizmet etmeye devam etmişlerdir.

Osmanlılarda vakıfların çok daha büyük bir gelişme gösterdiği, toplumun eğitimi, sağlık, sosyal güvenlik gibi en temel ihtiyaçlarının ötesinde son derece ayrıntılara dönük alanlara bile yöneldiği anlaşılmaktadır.

Osmanlılarda devletin görevlerine ilişkin anlayış ve uygulamanın, İslamın ilk dönemlerindeki ve bugünkü sosyal devlet düşüncesinden oldukça farklı olduğu söylenebilir.

Osmanlı sisteminde, devlet, esas itibarıyla iç ve dış güvenliği sağlamakla görevliydi. Devlet, kendisini vatandaşları eğitmek, onlara sağlık hizmetleri götürmek, fakirlere yardım etmek, yol, köprü vesaire yapmakla doğrudan yükümlü ve mükellef saymıyordu. Bu işler için, devlet bütçesinden tek kuruş ayrılmazdı. Eğitim, sağlık, bayındırlık, şehircilik, askerlik, dinî ve bazı özel hizmetler, büyük akarlara sahip olan vakıflar tarafından gerçekleştirilmekteydi.

Öyle ki, 16 ncı Yüzyıl başlarında, Osmanlı İmparatorluğunda, toprakların beşte birini vakıf toprakları teşkil ediyordu. Yine, bu yüzyılda, bütçenin yüzde 12'sini vakıf topraklarından sağlanan gelirler temin ediyordu. Yine, 18 inci Yüzyıl sonlarında, vakıf gelirleri, devlet bütçesinin dörtte birini oluşturmaktaydı.

Osmanlı devlet anlayışı ile günümüz devlet anlayışı tamamen farklıdır; monarşik bir devlet modelinden halkın egemenliğine dayalı cumhuriyete, ümmet anlayışından millet anlayışına geçiş ve laik, demokratik, sosyal bir hukuk devleti, Türkiye Cumhuriyeti oluşmuştur.

Devletin yapısı değiştiği için, günümüzde eğitim, sağlık, bayındırlık, askerlik ve din hizmetleri, sosyal devlet anlayışı ilkesinde, bugün, devlet tarafından üstlenilmiştir.

Tarihten günümüze intikal eden vakıflar ve uygulamaları, bize, birer kültürel miras ve ecdat yadigarıdır.

Vakıflar Genel Müdürlüğü, 1924 tarihinde, 424 sayılı Yasayla kurulmuştur, 227 sayılı Kanun Hükmünde Karamameyle de hizmetlerini devam ettirmektedir.

Vakıflar, mallarını ekonomik şekilde işletip, mimarî veya tarihî değeri olan, yönetimi vakfa ait olan eski eser yapılarını korur ve imar eder; kanun, tüzük ve yönetmeliklerle kendisine verilen görev ve hizmetleri yerine getirmektedir.

Cumhuriyet döneminde kurulan 4 373 vakfın 3 884 adedi, 1980-1998 yılları arasında kurulmuştur. Aynakotu gibi biten bu vakıfların yeterince denetlenememesi, amacından sapan bu kurumların, birtakım vergi muafiyetlerini de istismar ederek, hayır kurumu olma yerine, âdeta, menfaat ve çıkar mekanizmaları oluşturan ve devletin bölünmez bütünlüğüne aykırı davranışlar içerisinde ve Türkiye Cumhuriyetinin yıkılmasını isteyen birtakım unsurlar haline geldiği üzülen gözlemlenmiştir.

BAŞKAN – 1 dakika ilave ediyorum efendim.

NECATİ ALBAY (Devamla) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Yine vakıfların kurdukları dershaneler, okullar, üniversiteler, Türkiye Cumhuriyetinin eğitim birliği felsefesiyle bağdaşmadıkları gibi, geleceğimiz olan genç nesillerimizi, laik, demokratik, Atatürkçü düşünceyle yetiştirmelerini engelleyip, birtakım yanlış saptantulara kanalize ettikleri esefle gözlenmektedir.

Vakıflar Genel Müdürlüğümüz, elindeki mevcut gayrimenkullerinin net bir şekilde envanterini yapmak zorundadır. Bugün, Türkiye’de, Vakıflarımıza ait pek çok gayrimenkulün, vatandaşların işgali altında olduğu bilinmektedir. Vakıflar Genel Müdürlüğümüz ve Sayın Bakanımızdan özellikle istediğimiz, elindeki mevcutların envanterini yaparak, bunların bir şekilde vatandaşlara intikalini sağlamalarıdır.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; bugün, vakıfların...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum Sayın Albay.

NECATİ ALBAY (Devamla) – Teşekkür ederim Sayın Başkan. (DSP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Demokratik Sol Parti Grubu adına üçüncü söz, Afyon Milletvekili Sayın Gaffar Yakın’ın.

Buyurun Sayın Yakın.

DSP GRUBU ADINA GAFFAR YAKIN (Afyon) – Sayın Başkan, değerli üyeler; sizleri, Demokratik Sol Parti Grubu ve şahsım adına saygıyla selamlarım.

Yeryüzündeki en yüce, en şerefli ve en kabiliyetli varlık insandır. Yegâne, düşünebilen, konuşabilen varlıktır insan. Evrendeki her şey de insana hizmet etmek için vardır; amaç insandır; ama, özlenen, istenen özgür insandır. Bütün sosyal sistemler ve kurumlar insana hizmet etmek için vardır; “önce insan” anlayışı esastır. Bütün sosyal müesseseler gibi, din de, devlet de insana hizmet etmek için vardır; ama, maalesef, tarih, bize, zaman zaman bunun tersinin doğru olduğunu göstermektedir. Teokratik, faşist, komünist gibi çeşitli isimler altında yaşayan diktatörlükler, din ve mezhep savaşları, krallıklar, zulüm ve baskı dönemleri, insanı, insan onuruna yakışmayan bir hayat sürmeye mahkûm etmişlerdir. İnsanlık tarihi boyunca, her türlü baskı ve şiddet rejiminden, demokrasiyi geliştirerek kurtulmuş; egemenlik, azınlıkların değil bizzat halkın kendisinin olmuştur. İnsanlık, yine, her türlü din ve mezhep kavgalarından, dinî baskılardan, engizisyonlardan, idamlardan, diri diri yakılmaktan, diri diri derisinin yüzülmesinden de ancak laiklik vasıtasıyla kurtulmuştur.

İnsan, bu âlemden kukla değildir; aklı ile şahsî hayatını ve toplumsal yaşamını daha iyiye, güzele doğru götürmek; sadece dünyanın değil tüm evrenin insana hizmet etmesini sağlamak için aklını işletmek zorundadır.

Türk Milleti, insanlığın binlerce yıl içerisinde geliştirdiği değerlerle, daha öncesinden olduğu gibi çağdaş normlarıyla, millî egemenlik anlayışıyla, cumhuriyetle, demokrasiyle, hukuk devletiyle, laiklikle, vatandaşlık anlayışıyla, insan hakları gibi değerlerle, Mustafa Kemal Atatürk’ün önderliğinde kurulan Türkiye Cumhuriyetiyle tanışmıştır.

Diyanet İşleri Başkanlığı da laiklik anlayışının bir sonucudur. Diyanet İşleri Başkanlığı, cumhuriyetin ilanından çok kısa bir müddet sonra kurulan bir teşkilat ve önemli bir cumhuriyet kuruluşudur. Millî mücadele yıllarında büyük hizmetler vermiş, idari tecrübesi olan, uzun zaman Ankara Müftülüğü görevinde bulunan Börekçizade Mehmet Rifat Efendi, 1 Nisan 1924 tarihinde, Diyanet İşleri Reisliğine getirilmiştir. En yüksek devlet memuru maaşı alan Diyanet İşleri Reisine,

bakanlara verilen kırmızı plakalı bir makam aracı tahsis edilmiş ve protokoldeki yeri de bu özelliğe göre belirlenmiştir; yani, Mustafa Kemal Atatürk'ün vermiş olduğu değer, bugünkü Diyanet İşleri Başkanlığının çok daha üstesindedir.

İslam dininin, toplumumuzun geniş kitleleri tarafından rahatlıkla öğrenilebilmesi için, tarihimizdeki birçok ilklere cumhuriyet döneminde imza atılmıştır. Başkanlıkça, bizzat Atatürk'ün isteği ve Büyük Millet Meclisinin aldığı bir karar ve devletçe ayrılan özel bir ödenekle, ilk defa, Türkçe Kur'an tefsiri "Hak Dini Kur'an Dini" -hâlâ, bugün en iyi tefsirdir- Sahihî Buharî'lerin Türkçe tercümelerinin basımı gerçekleştirilmiş ve 1950'li yıllara kadar isteyen herkese ücretsiz olarak gönderilmiştir.

Ahmet Hamdi Akseki'nin hazırladığı "Ahlak Dersleri" ve "İslam Dini" adlı eserler, Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından bastırılmış ve halkın, doğru dinî bilgileri öğrenmesi sağlanmıştır.

İlk defa Kur'an-ı Kerim'in Türkçe tercümesi cumhuriyet döneminde yapılmıştır. Halkımızın, Kur'an'ın, o kara kaplı kitabın içerisinde ne dediğini anlaması bu dönemde nasip olmuştur.

Köylere varıncaya kadar, bugün mevcut olan 73 bin camimizin kadrolu olarak imamlarının sağlanması bu dönemde gerçekleşmiştir.

İlkokul ve ortaöğretimde din dersi öğretimine 1949'da başlanılmış, bugün de hâlâ anayasal bir zaruret olarak devam etmektedir.

15 Ocak 1949'da Ankara ve İstanbul'da başlayan on ay süreli imam hatip kursları eğitimi, bugün, imam hatip meslek liseleriyle devam etmektedir.

4 Haziran 1949'da, Ankara Üniversitesi bünyesinde açılan ilk ilahiyat fakültesi, bugün, 30'un üzerindeki ilahiyat fakültesiyle devam etmektedir ki, bugün, öyle ilahiyatçılarımız vardır ki, İslam tarihinde mezhep kuran imamlarla eşdeğer bilgi düzeyine ulaşmış, çok yetenekli, çok bilgili kişilerdir.

Diyanet İşleri Başkanlığı, sadece yurt içinde değil; yurt dışında yaşayan vatandaşlarımıza ve 1990 sonrası, Ortaasya'daki Türkî cumhuriyetlere yönelik çalışmalarına da hız vermiştir.

Diyanet İşleri Başkanlığı, 1990 sonrasında, Din İşleri Yüksek Kurulunu, Birinci ve İkinci Din Şûralarını, Avrasya Din Şûralarını ve Dinlerarası Diyalog Araştırma Merkezi kurulması gibi çok önemli yapısal değişikliklere başvurmuştur.

BAŞKAN - 1 dakika ilave ediyorum Sayın Yakın.

Buyurun efendim.

GAFFAR YAKIN (Devamla) - Diyanet İşleri Başkanlığı, 2000'li yıllarda büyük devlet olmak isteyen ve bilgi çağını yakalamak isteyen Türkiye için çok önemli bir kuruluştur ve teşkilat kanununun, 2000'li yılların Türkiye'sine hizmet edebilecek tarzda gerçekleştirilmesi gerekir.

2000'li yıllarda büyük devlet olmayı arzu eden Türkiye Cumhuriyeti'nin Diyanet İşleri Başkanlığı da, Türkiye'nin ihtiyacı olan sosyal uzlaşmayı gerçekleştirecek, barışı ve kardeşliği sağlayacak en büyük müessesedir ve Türkiye'de, birtakım insanların yanlış anladığı gibi, İslam'ın demokrasi ve laiklikle çatışmadığını, bizzat barışık olduğunu ve İslam'ın öz müesseseleri olduğunu anlatacak Diyanet İşleri Başkanlığının çalışmasına, ilahiyat fakülteleriyle birlikte çalışmasına ihtiyacımız vardır.

Bu düşüncelerle, Diyanet İşleri Başkanlığı bütçesinin milletimize hayırlı olmasını diliyorum, saygılarımı arz ediyorum. (DSP ve MHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ediyorum Sayın Yakın.

Demokratik Sol Parti Grubu adına son söz, İçel Milletvekili Akif Serin'e aittir.

Buyurun Sayın Serin. (DSP sıralarından alkışlar)

Konuşma süreniz 5 dakikadır efendim.

DSP GRUBU ADINA AKİF SERİN (İçel) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü Başkanlığı Bütçesi üzerinde, Demokratik Sol Parti Grubunun görüşlerini sunmak üzere söz almış bulunuyorum; bu vesileyle, hepinizi, şahsım ve Grubum adına saygıyla selamlıyorum.

Son yirmibeş yıla damgasını vuran bilgi ve iletişim teknolojisindeki gelişmenin, özellikle bilginin sürdürülebilir kalkınma için önemi, Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsünün konumunu daha da öne çıkarmış ve değerini artırmıştır.

1926 yılında, Atatürk'ün erişilmez dehalarından biri olarak cumhuriyetin ilanından sonra temeli atılan enstitümüzün, ulusal ve uluslararası ihtiyaçlara cevap verecek şekilde çalışmalarını sürdürdürebilmesi gerekmektedir. Politikacı, planlamacı, karar alıcı, bilim adamı ve araştırmacılar arasındaki bilgi ihtiyaçları, güvenilir ve güncel bilgi üretimi perspektifinde, çok sıkı bir bağın kurulmasını gerektirmektedir. Bilginin, ülkemizin sosyal, ekonomik ve kültürel her konuda daha ileriye götürülmesi için, makro ve mikro düzeyde, en etkin şekilde kullanımı, genele yaygınlaştırılması ve kamuoyunda istatistik bilincinin yaratılması çok önemlidir.

Yakın tarihe kadar, dünya boyutunda ekonomik gelişmenin sosyal gelişme gözardı edilerek planlanması, ekonomik gelişmenin istenilen hedeflere ulaşmasını engellemiş ve ülkemiz de aynı sorunlarla karşı karşıya kalmıştır. Enstitümüzde, sosyal ve kültürel gelişmenin hızlandırılmasına yönelik olarak, sosyal konularda çalışma sahalarını, günün ihtiyaçları çerçevesinde, uluslararası entegrasyonu da düşünerek geliştirmek durumundadır.

2000 yılı ve sonrası, Enstitümüz için büyük önem arz etmektedir. 2000 yılında uygulanacak genel nüfus sayımı, yeni tüketici fiyat endekslerinin hazırlanmasına baz teşkil edecek hane halkı tüketim harcamaları anketi, gelir dağılımı araştırması; 2001 yılında, tarımsal yapının köy, il ve işletmeler bazında analizine yönelik uygulanacak genel tarım sayımı; 2003 yılında uygulanacak, ana alt sektörler itibarıyla sektörel yapıyı ortaya koyacak olan genel sanayi işyerleri sayımı, yurt çapında yasal olarak yürütülmesi gereken önemli çalışmalarıdır.

Ekonomimizde kayıtdışı faaliyetler etkinliğini korumaktadır. Bu konuda bilgi üretimi önemlidir; konuya ilişkin çalışmalara başlanmıştır. Enstitümüzün cari olarak yürütmek zorunda kaldığı çok fazla sayıda çalışma vardır. Çoğu günlük olan çalışmaların aksamadan devam etmesi gerekmektedir. Devlet İstatistik Enstitüsü, güncel, güvenilir bilgileri içeren ve tabanları konusunda ilgili kuruluşlarla işbirliği çerçevesinde, zaman, işgücü, maliyet minimizasyonu ve optimum fayda felsefesiyle etkin çalışmalar yapıp, günümüz sorunlarını çözümlenip sonuçlandırmak zorundadır. Devlet İstatistik Enstitüsü ve üniversiteler, konunun uzmanlarıyla işbirliği çerçevesinde, sosyal, ekonomik ve kültürel konularda, fen bilimleri teknolojisi, bilişim, bilgi sistemleri, uzaktan algılama ve benzeri konularda veri derleme, çözümleme ve sunma konusunda metodolojinin gelişmesine yönelik çalışmalara hız vermemelidir.

Küreselleşme süreciyle her zamankinden daha çok birbirine yakın hale gelen ülkelerin ve toplumların bulunduğu günümüz dünyasında en temel insan haklarından birisi de, bireyin bilgiye erişebilme hakkıdır. Adına, demokrasinin açıklık veya şeffaflık ilkesi dediğimiz ilkeye göre, bireyler, devlete veya başka bireylere zarar verebilme olasılığı dışındaki tüm verilere ve bilgilere en kısa, en ucuz ve en etkili yolla erişebilmelidir. Bilgi çağına girişte, insan haklarının neredeyse en temel koşulu bu olmuştur.

Değerli arkadaşlarım, 2000'li yıllara girerken, dünyada bilgi teknolojisinin yarıştığı günümüzde, tüm belirtilen hususlar, Devlet İstatistik Enstitümüzün sorunlarımıza eğilmemiz, çözümleyici desteğimizle mümkün olabilecektir. Bu bilinçle, Enstitümüzün çalışmalarını yürütmesi için gerçekçi bir bütçeyle desteklenmesi gerektiği inancıyla, 1999 malî yılı bütçesinin hayırlı olmasını diliyorum, hepimize saygılarımı sunuyorum. (Alkışlar)

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum efendim.

Doğru Yol Partisi Grubu adına, Eskişehir Milletvekili Sayın Sadri Yıldırım; buyurun. (DYP sıralarından alkışlar)

Konuşma süreniz 10 dakikadır.

DYP GRUBU ADINA MEHMET SADRİ YILDIRIM (Eskişehir) – Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğünün 1999 yılı bütçesi üzerinde, Doğru Yol Partisi Grubu adına söz almış bulunmaktayım; bu vesileyle, Yüce Heyetinizi ve bizi dinleyen vatandaşlarımı da saygılarımla selamlıyorum.

Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü, 1984 yılında, Yol Su Elektrik, Su ve Toprak İskân Genel Müdürlüklerinin birleşmesi sonucunda kurulmuştur. Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü, 19 bölge müdürlüğü, 80 il müdürlüğü, 12 araştırma enstitüsü, 5 makine ikmal, 3 proje ve 2 eğitim merkezi müdürlüğünden müteşekkil olup, toplam 121 taşra birimiyle, 60 000'in üzerinde çalışanı ve 23 000 civarındaki makinesiyle 35 000 köye, 42 600 mezra ve obaya ve buralarda yaşayan yaklaşık 26 milyon kişiye hizmet görmektedir; bu oran, Türkiye nüfusunun yüzde 40'ı kadardır,

Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü, kırsal kesimde yaşayan ve gayri safî millî hâsıladan düşük miktar pay alan köylerimize ve köylülerimize şu hizmetleri yapmaktadır: Köy yollarını ve bu yolların kış aylarında ulaşımına açık tutulmalarını sağlamak, köy içmesuyu tesislerini yapmak ve mevcutlarını geliştirmek; tarımla ilgili olarak, sulama, drenaj, tarla içi tesislerini yapmak, iskân işlemlerini yapmak; köylerde refahın ve sosyal yaşamın yükseltilmesine yönelik olarak, cami, çamaşırhane, hamam, fırın, köy konağı, değirmen gibi sosyal ve ekonomik tesisleri yapmak; köy imar planlarını hazırlayarak kanalizasyon tesislerini inşa etmek, tarım alanlarının gayesine uygun bir şekilde kullanılması için arazi tesviyesi, tarlabası kanalları, tarla grup yollarını yapmak ve küçük sulama tesislerini yapmaktır; Köy ve orman yolları hizmetlerini yapmak, havza ıslahı, gölet ve küçük su tesislerini yapmaktır.

Değerli milletvekilleri, ülkemiz, henüz bir tarım ülkesi durumundadır. Nüfusumuzun yarıya yakın bölümü kırsal alanda yaşamaktadır. Altyapı yatırımlarının yapılması veya ikmali, bu yörelerden kente göçün önlenmesini temin edecektir. Hal böyle olunca, kırsal kesime götürülen hizmetlerin önemi de kendiliğinden ortaya çıkmaktadır. Kırsal alanda sosyal ve tarımsal altyapı hizmetleri sunma gayreti içindeki Köy Hizmetleri, maalesef, her yıl biraz daha küçülen bütçe imkânlarıyla önemli bir çıkmaza girmiş bulunmaktadır.

Değerli milletvekilleri, 1946'dan bu yana şehirde ne varsa köyde olmasını hedefleyen bir misyonun temsilcisi olan Doğru Yol Partisi, köye yapılacak yatırımların karşısında olamaz; aksine, destek olur. Bunun için diyoruz ki, yatırıma ayrılan ödenekler gerçekçi, köylerin sorunlarını giderici olmalıdır. Çözülecek sorunlarla Türkiye sorunlarının yüzde 40'ının çözüleceği unutulmamalıdır. Bugün önümüzde konulan bütçe rakamlarına bakacak olursak, bu bütçe rakamlarıyla, yine dün aramaya başladığımız ortaya çıkmaktadır. Dünyü aramanın nedeni ise, köylerimize gerçekçi rakamlarla yatırım ödeneğini ayıran bir yönetim anlayışının mevcut olmamasıdır. Köylerimize ve köylümüze en iyi hizmetin gitmesini sağlayan, aracı olan Kırat'ur. Kırat'ın olduğu iktidarlarda

köylere her zaman hizmet gitmiştir ve hizmetler yapılmıştır. Evet, bugün iktidarda Doğru Yol Partisi yoktur, köye ve köylümize de hizmet yoktur.

Yapılan ve yapılacak hizmetlere bakalım. Bu üniteler, 320 000 kilometrelik köy yolu ağıyla il ve ilçe merkezlerine ulaşmakta; sosyal ve ekonomik yönden birbirleriyle irtibatlarını sağlamaktadır.

Köyde sağlığın korunması ve temiz bir çevrenin oluşturulması için ihtiyaç duyulan içme ve kullanma suyunun temini yolunda da yoğun çalışmalar yapılmalıdır. Böylece, Köy Hizmetleri, sorumluluğundaki 320 000 kilometre köy yolu ağının ancak yüzde 20'sini asfalt yapabilmiş ve her yıl azalan bütçelerle kalan kısmının asfaltlanması ve standardının iyileştirilmesi çok uzun yıllara siyayet edecektir.

Ülkemizde mevcut 75 000 ünitenin 55 000'inde içmesuyu bulunmaktadır, 11 000 ünitenin yeterli içmesuyu yoktur; yani, tamamen susuzdur; geri kalan 9 000 ünitenin ise suyu yetersizdir. Böylece, ayrılan bütçelerle köylerimize su götürmek için uzun bir zamana ihtiyaç vardır. Bu hayati ihtiyaç bir an önce çözümlenerek, köylerde yaşayan insanımıza sağlıklı ve yeterli içmesuyu götürmek üzere çalışmalar yapılmalıdır.

Çiftçimizin ekonomik kalkınmasının temel yapısı olan sulama yatırımlarında da durum farklı değildir. Teknik ve ekonomik olarak sulanabilecek toplam arazi miktarı 8,5 milyon hektardır. Bu sahanın 4,6 milyon hektarı Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğüne, 1 milyon hektarı halk sulamaları ile 2,9 milyon hektarı da Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğüne sulanacaktır. Genel Müdürlük, 1999 yılı başlangıcı itibarıyla, 1 224 561 hektar alana sulama hizmeti götürmüştür.

Mevcut köylerimizin ancak yüzde 7'sinde kanalizasyon bulunmaktadır. Çevreyi temiz tutmanın en önemli şartı olan kanalizasyon yatırımlarına ayrılan ödenekleri ifade edersem, Yüce Heyetinize gültünc gelebilir. Köy imar planları ve iskân hizmetleri de aksamaktadır. Halen baraj kamulaştırmalarından dolayı 5 000 aile iskân beklemektedir.

Sayın milletvekilleri, 1999 yılı bütçesine baktığımızda, Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü, elindeki mevcut imkânları en ekonomik bir şekilde kullanarak kırsal kesime dengeli ve adaletli bir şekilde hizmette bulunmaktadır; bu ilkeler doğrultusunda programlarını hazırlamak mecburiyetindedir; ancak, Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü yatırımları için tefrik edilen yatırım ödeneği çok yetersizdir. 1999 yılı için bütün sektör yatırımlarına 87 trilyon yatırım ödeneği ayrılmıştır. 1998 yılında da alınan eklerle birlikte, Akaryakıt Tüketim Fonu dahil, 87 trilyon ödenek kullanılmıştır. Yani, Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğünün 1999 yılı bütçesi, 1998 yılına kıyasla rakamsal olarak hiç artmamıştır. 1999 yılında fiyat artışı yüzde 50 olarak kabul edilirse, Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğünün bütçesi, 1998 yılına kıyasla yüzde 50 azalmış demektir.

Kırsal kesimde yaşayan vatandaşlarımızın yaşamıyla direkt ilişkili olan Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğünün hizmet ve yatırımlarının aksamaması, dolayısıyla, köylerdeki vatandaşlarımızın mağdur olmaması için, Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğünün 1999 yılı yatırım ödeneklerinin artırılması gerekmektedir.

Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğünde çalışan geçici işçilerin çalışma süresi uzatılmıştır; ancak, yatırım ödenekleri azaltılmıştır. Biz, bu işçilerin kadroya geçirilmesini istiyoruz ve böylece, bu çelişkinin de önlenmesi gerekmektedir.

Kalkınmada öncelikli illerimizin ihtiyaçlarına öncelik verilerek, yol, içmesuyu, sulama suyu, tarım ve iskân gibi altyapı hizmetlerinin tamamlanması yönünde projelere ağırlık verilmelidir. Eskışehir İli de, öncelikli iller arasına alınmalıdır; çünkü, yeterli hizmetleri, Köy Hizmetlerinden almamıştır.

1999 yılında Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğüne yatırım hizmetleri için 87 trilyon 910 milyar, cari hizmetler için 185 trilyon 600 milyar, tasarruf harcamaları için 1 trilyon 640 milyar; böylece, toplam 275 trilyon 150 milyar liralık bir ödenek ayrılmıştır.

Sayın milletvekilleri, ülkemiz sınırları içerisinde köy ve mezra yolları 320 000 kilometredir. Cumhuriyetimizin kurulduğu günden 1.1.1992 tarihine kadar 25 348 kilometre yol asfaltlanmıştır. Doğru Yol Partisinin iktidarda bulunduğu beşbuçuk yılda bu 50 000 kilometreye çıkarılmıştır; artış, yaklaşık, yüzde 100'dür. Yine, cumhuriyetimizin kurulduğu günden 1.1.1992 tarihine kadar 26 000 köye içmesuyu götürülmüştür. Doğru Yol Partisinin iktidarda bulunduğu beşbuçuk yılda bu rakam 32 000'e ulaşmıştır.

Öte yandan, Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü Başbakanlığa bağlı kurum olmaktan çıkarılıp, icracı bakanlık bünyesinde yeniden yapılandırılmalıdır. Bu yeniden yapılanma çerçevesinde, ilçeler gruplaştırılarak belli merkezler tespit edilmeli, buralarda yeni teşkilatlar kurulmalıdır.

Köye ve köylüye en iyi hizmeti Doğru Yol Partisinin verdiğini konuşmamın başında ifade etmiştim. Kırsal kesim insanımızın acil ve haklı taleplerini yatırımlara dönüştürme görevi taşıyan bu büyük kuruluşun büyük de sıkıntıları vardır. Makineler eskimiştir, özellikle teknik personel yetersizdir; makine yenilemesi yapılmalıdır.

Değerli milletvekilleri, çiftçiyi kaldırmak istiyorsak, köylü ve köylütlü kaldırmak istiyorsak, köyden kente göçü önlemek istiyorsak, sulamaya önem verilmeli ve Köy Hizmetleri bütçesine 50 trilyon ilave ödenek ayrılmalıdır.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; nüfusumuzun yüzde 40'ı olan köylüye ve köylerimize en kısa zamanda hizmet götürebilmek için, evvelce kurulmuş olan ve sonradan kaldırılan köyişleri bakanlığının kurulmasıyla en iyi hizmetin gideceğine inanıyorum.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Konuşma sürenize, 1 dakika ilave ediyorum efendim.

MEHMET SADRI YILDIRIM (Devamla) - Ayrıca, bir ihtisas ve teknik kuruluş olan Köy Hizmetlerinin, özel idarelere bağlanması tren katarının önüne otomobil bağlamak gibi bir şeydir. Öyleyse, memleketin ve köylünün menfaati için, hizmet alabilmesi için, teşkilatta bugün yaşanmakta olan kargaşa ve huzursuzluğa son verilmeli ve yıllar önce bulunan doğruya dönülerek köyişleri bakanlığı tekrar kurulmalıdır. 1999 yılı bütçesinde hiçbir yatırım imkânı verilmeyen milletin efendisi Türk köylüsüne ve çiftçisine, bu Parlatmentonun ve hükümetin bu yıl verebileceği en değerli hizmet bu olacaktır. Köylerimize ve köylümüze hak ettiği hizmetleri yapabilmek için, 2000'li yıllara girerken, asır değişirken, köylerimizin ve köylümüzün kalkınmış olarak girmesi bu Parlatmentonun başarısı olacaktır.

Bu bütçenin, memleketimize, milletimize hayırlı ve uğurlu olmasını Cenabı Allah'tan niyaz eder, Yüce Heyetinize ve tüm vatandaşlarıma Doğru Yol Partisi Grubu ve şahsım adına saygılarımı sunarım.

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Yıldırım.

Doğru Yol Partisi Grubu adına ikinci söz, Manisa Milletvekili Sayın Necati Çetinkaya'ya aittir.

Buyurun Sayın Çetinkaya.

Konuşma süreniz 10 dakikadır.

DYP GRUBU ADINA NECATİ ÇETİNKAYA (Manisa) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Diyanet İşleri Başkanlığı ve Devlet İstatistik Enstitüsü bütçeleriyle ilgili konuşmama başlamadan önce, bütün İslam âleminin dün idrak ettiği mübarek Mevlit Kandilini tebrik ediyor, hepimize saygılar sunuyorum.

633 sayılı Diyanet İşleri Başkanlığı Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanunda şöyle der: “Başkanlığın görevi, İslam dininin ihtiyaçları, ibadet ve ahlak esaslarıyla ilgili işleri yürütmek, din konusunda toplumu aydınlatmak ve ibadet yerlerini yönetmektir.”

Bunu belirttikten sonra, esas konumuza gelmek istiyorum; yani, bugün, Diyanetin, insanlarımızı aydınlatması konusunda birinci görevi olan ruhların ve gönüllerin en güzel olanı manayla doldurulup, mükemmel insanı yetiştirmeyi hedefleyen İslamiyetin ve dinin hedefini yerine getirmedeki gayesi nedir; gayesi, Kur’an’da, Muhammet’in hadislerinde söylenilen o mükemmel hedefdir; mükemmel insanı yakalamak, ideal insanı yakalamak ve mükemmeli bütün dünyaya gösterebilmek. Goethe, bu mükemmeliyeti çok iyi görmüştü; bakınız ne diyordu: “Hazreti Muhammet’in muvaffakiyetinde olduğu gibi, hakikat, her tarafa nur saçabilmelidir. Tek ve eşsiz Allah mefhumunu aşlamakla. O, bütün dünyayı yenmiştir.”

İslamiyette ilim, okumak ve öğrenmek birinci vazifedir. İlk emir “oku” dur. İlim, kadın ve erkek herkesin üzerine farzdır. Bana bir harf öğreten beni kendisine köle yapar... Bilgiyi aramak için yurdunu ve ocağını terk eden, Allah’a giden yolun yolcusudur. Alimlerin mürekkebi, şehitlerin kanlarından efdaldır. “İlimsiz din topal, dinsiz ilim kördür” diyor Batılı müsteşrik. Onun içindir ki, Kur’an’ın ilk emri “oku” ve Osmanlı’yı cihanşümül imparatorluk yapan, İstanbul’un kapılarını açan, Viyana önlerine götürün güç ilimdir. Maverâünnehir’den İstanbul’a kadar, büyük âlim Ali Kuşçu’ya attığı her adım için bir altın vaat eden Fatih Sultan Mehmet Hazretleri ilme âşık; İstanbul surlarına girdiğinde, ilk olarak verdiği talimat, semaniye üniversitelerinin, yani İstanbul’un taçlandırılması ve Osmanlı’nın ilme gark edilmesi için yapılacak en güzel hizmet, üniversiteyi kurmaktır ve birinci gün, İstanbul üniversitelerinin kurulması talimatını vermiştir.

İbni Sinalar, Farabiler, Uluğ Beyler, Harezmler, Buhariler, Müslimler, hep bu ilmin o aşkıyla hemhal oldular ve o ilim deryasına dalarak, o ilk emrin “oku” olduğunu bilerek yola çıktılar; ama, gelin görün ki, Osmanlı’nın son döneminde, bu mana, bu ruh unutulduğu içindir ki, maalesef, izmihlal başladı.

St. Jerome, mistisizm ile felsefenin özelliklerinden bahsederken, Eflatun, insan ruhunu insanın kafasına yerleştirmiştir; İsa, gelip bunu insanın kalgine yerleştirdi.

Amerikalı büyük filozof Alexis Carrel “insan, her devirde su ve oksijen kadar Allah’a da ihtiyaç duymuştur” demektedir. Fransız bilgin Pascal, bir gün dışarıya fırlar ve şöyle haykırır: “Bana, filozofların bahsettiği tanrı değil, peygamberlerin tanıttığı Allah lazımdır.”

Bugün, insanların yüzde 80’inin mensup olduğu semavi dinlerden Yahudilik, Hıristiyanlık ve İslamiyet ve onların Peygamberleri Hazreti Musa, Hazreti İsa ve Hazreti Muhammed, Ortadoğu’da Arap Yarımadasında doğdular ve oradan insanları karanlıktan aydınlığa kavuşturdular; ama, cihanşümül din olarak aklın ve mantığın ruhla bütünleştiği İslam ve onun kitabı Kur’an, köle ile hükümdarı yanyana saf tuturan “hepiniz bir tarağın dişlileri gibisiniz” diyen, müminleri kardeş kabul eden, insanlığa huzur, sükûn, barış, kardeşlik ve sevgi hasletini bahşederek en yüce ahlaki değerleri ikameye çalışan, yine o İslamiyetteki renk, din, dil, ırk, servet, mevki ve mansıp ayrımını ortadan kaldırmış en yilce mefkûre. İşte, onun resulü, kâinatın efendisi Hazreti Muhammed için, Kur’an’da “sizin için, Allah’ın resulünde en güzel örnekler vardır” diyen Allah...

Onun sevgisiyle dopdolu olan Mevlana da onun için şöyle diyordu:

“Muhabbetten Muhammed oldu hâsıl,
Muhammed’siz muhabbetten ne hâsıl.”

Düşmanları bile ona “Muhammedül Emin” diyorlardı; en inandırıcı, en güvenilir insan... Pe-ki, o büyük nebi ne diyordu; “O, çöle inen ve kâinatı aydınlatan yegâne nur.”

Süleyman Çelebi de onun için;

“Doğdu ol saatte ol sultani din,

Nura gark oldu semavat-u zemin” diyor

Teşrifleriyle, kisraların saraylarını ve taçlarını yıkan, bütün kâinatı aydınlatan, yegâne gayesi sevgiyi, dostluğu, adaleti, kardeşliği ve en ideal, en güzel ahlak sahibi olan insanı hedefleyen mütevazı, hoşgörülü, adil, mükemmel insan Hazreti Muhammed... “Kölelik ayaklarımın altındadır.” İlk uygulanan Tebük Gazvesinde, azadlı köle Zeyd’in oğlu Abdullah’ı başkomutan olarak bütün dünyaya örnek gösteren; “müminler birbirlerinin kardeşidir, öyleyse kardeşlerin arasını bulun, ıslah edin” diyen; kadın haklarına saygıyı en had safhaya çıkaran, kadın-erkek eşitliğini sağlayan; “komşuları aç ve sefil olan mescitlerimize gelmesin”, “kendi nefsin için istediğin, arzuladığın şeyi başkaları için istemedikçe, gerçek mümin olamazsın” diyen; işte bu sevgi denizinin incisi, 1 400 yıl önce, evet 1 400 yıl önce bu kâinata şeref veren, hepimizin gurur kaynağı Hazreti Muhammed... (Alkışlar) O, akla ve mantığa hitap ediyordu. O, sevgiyi emrediyordu.

Yunus da, onun için;

“Bir kez gönül kırdın ise

Bu kırdığın namaz değil”...

BAŞKAN – Sürenize 1 dakika ilave ediyorum Sayın Çetinkaya; buyurun efendim

M. NECATİ ÇETİNKAYA (Devanla) – Sağ olun.

Çalışmayı emreden; “dünyada insan için çalışmaktan başka bir şey yoktur” diyen; “vatan sevgisi imandandır” diyen; yardımlaşmayı emreden, tefrikayı men eden, gururu, kibri, husumeti men eden; “senin dinin sana, benim dinim bana” diyen; atalarımızın, camii, kiliseyi, havrayı bir arada tutan ruhun yegâne banisi Hazreti Muhammed... (Alkışlar)

Bugün, gururla söylemek isterim ki, 70 000 camimizde beş vakit namaz kılınan bir ülkenin insanları olarak, dünyanın Müslüman bütün ülkelerine, göğsümüzü gererek “müslümanlığın en iyisi Türkiye’dedir, uygulaması da buradadır” diyebiliyoruz.

İstiklal Marşımızda bunu bütün dünyaya haykırarak, diyoruz ki:

“Ruhumun senden, ilahi, şudur ancak emeli;

Değmesin mabedimin göğsüne namahrem eli,

Bu ezanlar ki, şahadetleri dinin temeli

Ebedi yurdumun üstünde benim inlemeli.”

Evet; ebediyen inleyecek. (Alkışlar)

Değerli arkadaşlar, işte, bütün mesele, gönüllere hitap etmek, gönülleri fethetmek, mükemmel yakalamak, mükemmele ulaşmak; bütün hedef bu idi. Diyanetin de bütün hedefi bu olmalıdır. En mükemmel din adamını yetiştirmek; ama, bütçe imkânlarıyla bunu sağlıyorsunuz. 70 bin camide, eğer en mükemmel din adamını yetiştirebilmişsek, eğer bu hedeflenen, biraz önce saydığım hususlara ve niteliklere sahip olan din adamlarını yetiştirebilme imkânını, devlet onlara sağlamış ve bütçesini ona göre hazırlamışsa, işte Türkiye’de en güzeli yakalamak kısa zamanda mümkün olacaktır.

Bu duygu ve düşüncelerle dilerim ki, Devlet İstatistik Enstitüsü Başkanlığı bütçesinin de, Türkiye'nin en güzel istatistikî bilgilerine sahip olsun. Türkiye'yi çağa taşıyabilecek dokümanter bir bütçe olabilmesini sağlamanın yolu, o bütçenin de o imkânlara sahip olmasıyla mümkün olacaktır.

İnanıyor ve güveniyorum ki, önümüzdeki günler, aydınlık günler olacaktır. 21 inci Asır, Türkiye'nin, güzeli ve mükemmeli yakalama asrı olacaktır. (Alkışlar) 21 inci Asır, bütün insanların, sevgiyi, dostluğu, barışı, kardeşliği yakaladığı, benim inanışımın gösterdiği hedefe ulaşan ve orada, herkesin birbirleriyle hoşgörü içinde, sevgiyle kucak açtığı o mükemmel bir yer; işte o yerin adı Anadolu, Türkiye olacaktır. (Alkışlar)

Bu duygularla hepimizi sevgiyle selamlıyor, 1999 yılı bütçesinin, bütün insanlığa ve benim ülkeye hayırlara vesile olmasını diliyorum.

Saygılar sunuyorum Sayın Başkanım. (Alkışlar)

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum Sayın Çetinkaya.

Dün idrak etmiş olduğumuz mübarek Mevlit Kandilimizin hemen ertesinde, Diyanet İşleri Başkanlığımız bütçesi üzerinde yapmış olduğunuz bu konuşma dolayısıyla size de ayrıca teşekkür ediyorum efendim. (Alkışlar)

TURHAN GÜVEN (İçel) – Sayın Başkan, Başkanlık Makamına teşekkürlerimi sunmak istiyorum: Uygulamanızda, gerçekten şu anda hak ve nispet üzerine bir süre tespit ettiniz; bu nedenle şükranlarımı arz ediyorum; çünkü, dört konuşmacıya da 1'er dakika ilave ederken, iki konuşmacıya 1'er dakika ilavesi biraz hak ve nispet düzenine aykırılığı içeriyordu.

Teşekkürlerimi sunuyorum.

BAŞKAN – Efendim, hem onu dikkate aldım hem de konuşmanın akışı benim süre vermeme müsaade etti. Teşekkür ediyorum size de Sayın Güven.

Fazilet Partisi Grubu adına Kütahya Milletvekili Sayın Ahmet Derin.

Buyurun Sayın Derin.

Konuşma süreniz 10 dakikadır efendim.

FP GRUBU ADINA AHMET DERİN (Kütahya) – Sayın Başkan, saygıdeğer milletvekilleri; öncelikle hepimizi saygıyla selamlıyorum.

İdrak ettiğimiz Mevlit Kandilinin hepimize, tüm milletimize, İslam âlemine hayırlar getirmesini Cenabı Hak'tan niyaz ediyorum. Ayrıca, böyle mübarek bir günde görüşmesini yaptığımız kuruluşlarımızın ve Bakanlığımızın bütçelerinin de ülkemiz için hayırlar getirmesini niyaz ediyorum.

Fazilet Partisi Grubu adına, Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü ve Devlet İstatistik Enstitüsü Başkanlığının bütçeleri üzerinde Grubumuzun görüşlerini ifade etmek üzere huzurlarınızdayım.

Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğümüz, kırsal kesimimize altyapı hizmetleri götüren bir kuruluşumuz; köy yollarını yapıyor, köylere içmesuları götürüyor, kırsal alanda planlama yapıyor, kamulaştırma sonucunda yerlerini değiştirmek mecburiyetinde kalan, göçlerle yerini değiştirmek mecburiyetinde kalan ve göçebe yaşayan insanların yeni yerleşimlerini, kendisine görev bilmiş, onların iskânıyla uğraşiyor; çevre ve teknolojik araştırmalar yapıyor; tarlaıçi geliştirme, küçük sular ve göletler, toprak muhafaza... Demek ki, nüfusumuzun yüzde 45'ine hitap eden, kırsal kesime içmesuyu, kanalizasyon, yerleşim, yol, altyapı hizmetlerini götürme işini bu Genel Müdürlüğümüz üstlenmiş; fakat, ne yazık ki, yollarımıza bakıldığında içler acısı. Yerleşim birimlerinin içmesuyu problemi çözülememiş. Henüz yüzde 90 köyümüzün kanalizasyon problemi var. Kamulaştırmalar yıllar sürüyor. Bir türlü, yerleşimler gerçekleştirilememiş. Su kaynaklarımızdan yeterince istifade edilemiyor.

330 000 kilometreye yakın köy yollarımız var; benden önce konuşan arkadaşlarımın da ifade ettikleri gibi, ancak, 50 000 kilometresi asfaltlanmış; ama, bu asfalt yollara bakıldığında görülecektir ki, bunların 35-40 000 kilometresinin tekraren gözden geçirilmesi gerekecek. Standartlardan çok uzak, eskimiş ve 1999 bütçesinden yatırıma ayrılan ödenekle, bu yolların patlaklarını tamire ve standardizasyonunu geliştirmeye bile kâfi gelmeyecek bir ödenekle karşı karşıyayız. Yine de son yıllarda; 1996, 1997, 1998'lerde, Köy Hizmetleri, özel idare fonlarıyla da birleşerek birçok köyümüze hizmet getirmenin gayretinde.

Makineleri eskimiş. Yeni alınan makineler var; fakat, KDV'si, gümrüğü, vergileri ödendikten sonra bu makineler çekilecek, ihalesi yapılmış. İnşaat sezonu başlamış, geçiyor; ne yazık ki, bu makineler henüz getirilememiş. Getirildiği takdirde yapılması gereken nedir; illere dağılımında adil davranılması ve öncelik hakkı, yol sorunu olan, bu makineye acil ihtiyacı olan illere vermek. Bölge müdürlüklerine bunları bıraktığımız takdirde, Genel Müdürlük, eğer, bu taksimatı kendisi yapmayacak ve bölgelere gönderecek olursa, bu makinelerin birçoğu bölgelerde kalacak ve yıllardan beri daha ziyade hizmet gitmiş olan bölgelerde bu yeni makineler kalacak; ama, hizmet gitmemiş bölgelere yine eski makineler verilecek; bunun, mutlaka, Genel Müdürlükçe sağlanması gerektiğine inanıyorum.

Sonra, köyiçi yollarına bir türlü girilmiyor. Aslında, devamlı, gezinilen saha köyiçi olmasına rağmen, nedendir bilinmez, köyiçi çalışmalarına başlayamamışız. Diyebilirsiniz ki, biz, zaten 280 000 kilometrelik yolların asfaltını yapamamışız, köylere nasıl girelim... En azından, herkes çile çekeceğine, hiç olmazsa, asfaltı yapılmış köylerin içi de çamurdan arındırılmalı ki, onlar çileden kurtulsun diye düşünüyorum.

Bir de şöyle düşünüyorum: Seçim zamanı geldiğinde, bir bakıyorsunuz, Köy Hizmetlerinin, DSİ'nin, devletin makineleri asfaltın kenarlarındaki otları bile temizliyor. İşte, bu performansı, seneye içerisinde, yaz tatilinde, mevsim içerisinde, şu makineler, şu ekipman gösterse, belki daha fazla yol asfalt olacak, daha fazla yol stabilize olacak, bakımı sağlanmış olacak.

Sekiz yıllık kesintisiz eğitime geçildikten sonra, malum olduğu üzere, köylerin birçoğunda taşıma suretiyle eğitime başlandı. 6 yaşındaki çocuklar, taşınmalı, 15-20 kilometre ötedeki bir yere götürülüyor. Eğer, bu yol kış sezonunda açık tutulamazsa, bu yolun asfaltı yapılmamışsa... Benim, kendi bölgemde, 6 yaşındaki çocuk, taşıt ulaşamadığı için, 3-4 kilometre yayan yürümek mecburiyetinde kalıyor. Çocuklarımızı okutacağız derken, çocuklarımızın, sağlık yönünden tehlikeli bir boyut kazanmasına, tehlikelerle karşı karşıya kalmasına sebep oluyoruz.

Burada, 42 000 mevsimlik işçinin 32 000'i, kadroya geçirilmeden, sürekli çalışır hale getirildi; 10 000'i de, Millî Eğitim Bakanlığı, Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü ve Sağlık Bakanlığına dağıtıldı. Sürekli çalışır hale getirilen bu işçilerin teşekkürünü Sayın Bakanımıza buradan iletmek istiyorum.

1998 yılında yatırıma ayrılan para, aşağı yukarı, 86 trilyon liraydı; 1999'da ayrılabilen miktar ise 89 veya 90 trilyon lira civarında; demek ki, bu, akaryakıtı ile yedek parçasını karşılayamayacak bir ödenek. İşte, en azından, mevcut makinelerle ve kredi temin edilerek bir an önce getirilecek makinelerle, hiç olmazsa, yolların, işleyebilir ve çalışabilir bir hale getirilmesinde büyük fayda mülhaza ediyorum.

Sayın Başkan, saygıdeğer milletvekilleri; benden önce konuşan arkadaşlarımın ifadelerini tekrarlamak istemiyorum ve Devlet İstatistik Enstitüsü konusunda da görüşlerimi ifade etmek istiyorum.

Teknolojinin ve ilmin çok hızlı geliştiği ve değiştiği bu bilim çağında, devletin, kısa, orta ve uzun vadeli planlama çalışmalarının sağlıklı bir şekilde yapılabilmesinin temel şartı, ülkenin, ekonomik, sosyal ve kültürel gelişmesi hakkında doğru istatistikî bilgiler şarttır. Gerek devlet yönetimi gerek bilimsel kurumlar ve gerekse özel sektörün ihtiyaç duyduğu verileri uluslararası düzeyde derleyip değerlendirerek, orta ve uzun vadeli planlama için gerekli şartı yerine getirme, bu kuruluşumuza verilmiş.

Globalleşen dünyada rakiplerimizle yarışabilmek için, insan faktörü ile bilginin bütünleşmesi şarttır. Bunun için her zaman ihtiyaç duyacağımız branşlardan biri de istatistiktir. Bir ülkenin istatistik altyapısı yeterince sağlam değilse, bilimsel çalışmalar, tüm karar sistemleri ne kadar etkili olursa olsun, bilimsel ve akademik kuruluşların çalışmalarını gereğince yapabilmeleri, doğru karar verebilmeleri mümkün olmayacaktır.

BAŞKAN – 1 dakika ilave ediyorum Sayın Derin.

AHMET DERİN (Devamla) – Bu kadar ağırlıklı görev ve sorumluluk yüklenen bu kuruluşumuza, maddî ve manevî desteğin verilmesi gerektiğine inanıyoruz.

İstatistik Enstitüsünün görüşmesinin yapıldığı böyle bir noktada, son 1 dakikada, ülkemizin ulaştığı noktayı; birkaç istatistikî rakamla vermek istiyorum:

Bölgelerarası gelir dağılımı: Marmara yüzde 38, İç Anadolu yüzde 15, Ege yüzde 14, Akdeniz yüzde 11, Karadeniz yüzde 11, Doğu Anadolu yüzde 6, Güneydoğu Anadolu yüzde 5; bölgelere göre gelir dağılımında uçurumlar var.

Zengin ile yoksul arasındaki fark, gelir farklılığı 36 000 dolara ulaşmış. 3 milyon kişinin milli gelirden aldığı pay 37 000 dolar; 44 milyon kişi yoksulluk sınırında, 857 dolar; geri kalan 16 milyon işsiz, iş bekliyor...

Nüfus gelir seviyesine göre dağılımı: Birinci kademe yüzde 20, gayri safî millî hâsıladan yüzde 54'ü alıyor; ikinci kademede yüzde 20, yüzde 19'u; üçüncü kademede yüzde 20, yüzde 12'yi; dördüncü kademede yüzde 20, yüzde 8'i ve beşinci son kademede de yüzde 4,8 pay alıyor ki, korkunç bir uçurum oluşmuş...

(Mikrofon, otomatik cihaz tarafından kapatıldı.)

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum Sayın Derin.

AHMET DERİN (Devamla) – Teşekkür ederim. (FP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Fazilet Partisi adına ikinci söz, Gümüşhane Milletvekili Sayın Lütfi Doğan'a aittir.

Buyurun Sayın Doğan. (FP sıralarından alkışlar)

Sayın Doğan, konuşma süreniz 10 dakikadır.

FP GRUBU ADIN LÜTFİ DOĞAN (Gümüşhane) – Sayın Başkan, muhterem milletvekilleri; Diyanet İşleri Başkanlığı bütçesi ve Vakıflar Genel Müdürlüğümüz bütçesiyle ilgili, Fazilet Partisi Grubunun görüşlerini arz etmek üzere yüksek huzuruza gelmiş bulunuyorum. Ben de, idrak ettiğiniz Mevlit Kandilinizi tebrik eder, bu güzel kandilin insanlığın kurtuluşuna vesile olmasını Allah'tan diler, hepimizi hürmetle selamlarım. (Alkışlar)

Efendim, açıklamalarıma girmeden önce, izin verirseniz, bir konunun, değerli arkadaşım Gaffar Yakın Beyefendinin müsahabasına güvenerek, hemen şu şekilde zabıtlara geçmesini arzu ediyorum: Güzel konuşmacı, konuşmaları arasında buyurdular ki: "Kur-an'ı Kerim, o kara kaplı kitap, Türkçe'ye şu devirde çevrildi." Benim, zabıtlara geçmesini arzu ettiğim cümle şudur: Bugüne

kadar, Türkiyemizde, tarihimizde "kara kaplı kitap" sözcüğü, ancak, Kur'an-ı Kerimden iktibas edilen; yani, O'nun ışığı altında işlenen hukuk kitaplarında, fıkıh kitaplarında, dil bilgilerinde söylenmiştir; ama, Kur'an-ı Kerim hakkında söylenmemiştir. Kur'an-ı Kerim, işte, Kur'an-ı Kerim diyoruz, Kitabı Hakim diyoruz, Mushafı Şerif diyoruz ve tazim ifade eden kelimelerin en yükseğini bu yüce kitap hakkında, hepimiz, inancımız olarak, kültürümüz olarak kullanmaktayız. Değerli arkadaşımızın müsamahasına güvenerek, sizlerin huzurunda bu cümlelerin zabıtlara geçmesini arzu ettim. Vaktimi israf etmiş oldum; ama, bunun, israf değil, hepimiz için kazanç olduğuna kaniim.

Efendim, Ankara Üniversitemiz öğretim üyelerinden bir zatı muhterem -ki, şimdi Hakkın rahmetine kavuşmuştur; makamı cennet olsun- bir eserinde -bizzat kendim okudum; ama, eseri hatırlımda değil- şunu söylüyor: "Benim her insandan istirhamım şudur: Kur'an-ı Kerim hakkında konuşurken, her insan, lütfen, çok dikkat etmelidir; zira, Kur'an-ı Kerim, sadece bir İslam toplumunun değil, bütün insanlığın kurtuluşunu gösteren ilahi bir nur, ilahi bir ziyadır."

Hakikaten öyledir; onun için, hepimizin, konuşurken -insanız, sürçülisan olabiliyor; ama- dikkat etmemiz zarureti vardır. Hiç şüphe etmiyorum ki, hepimizin ana gayesi de, bu yüce kitaba, elimizden geldiği kadar, en büyük tazimi göstermektir.

Efendim, şimdi, müsaade ederseniz, Vakıflar Genel Müdürlüğümüzle ilgili birkaç cümle arz etmek istiyorum.

Evet "vakıf" tarifini, burada, değerli arkadaşlarımız yaptılar; hepsi güzel tarifler de, müsaade ederseniz, kısaca bendeniz de arz etmek istiyorum.

Vakıf demek, bir malı, bir varlığı, bir akarı, şahsa ait bir akarı, kendi mülkiyetinden çıkarıp, Cenabı Hakk'ın mülkiyetine vermesi; ancak, menfaatını, Allah'ın kullarına tahsis etmesidir. Yani, vakıf malı dediğimiz zaman, bir bakıma, Allah emaneti olarak düşünmemiz lazım geliyor, bu böyledir; ayrıca, bunun geliri, faydası da, Allah'ın kullarına, insanlardır.

O itibarla, Vakıflar Genel Müdürlüğümüzün bütün değerli yöneticileri, böyle bir mukaddes emanetin gözetimini, yönetimini, tasarrufunu üzerlerine aldıklarını elbette düşünüyorlar; bunun için kendilerini tebrik ediyorum.

Burada, hemen kısaca şunu arz etmek istiyorum: Geçen yıl bütçesinde de söylemişim; yine, Sayın Bakan, konuşmasında bu cümlelere yer vermiş: "Vakıflar Genel Müdürlüğü, mevcut yurtlarının sayısını artırmakta ve bugüne kadar da 12 000 civarında fakir öğrencinin bakımını temin etmekte, eğitimine imkân vermektedir." Bendeniz, o zaman da arz ettim, şimdi tekrarlıyorum. Türkiye gibi, büyük bir devletin, büyük bir milletin Vakıflar Genel Müdürlüğü, asgari 50 000 vatan evladının eğitimini, bakımını, barınmasını üzerine almaldır; benim şahsen birinci istirhamım budur.

İkinci istirhamım da şudur: Vakıf Güreba Hastanesi, hakikaten, bugün, modern tıp ilminin gerektirdiği bütün cihazlarla donatılmış olarak halkımıza hizmet vermektedir. Aynı hastane, Türkiyemizde, başta Erzurumumuz ve Diyarbakırımız olmak üzere, 10 büyük ilimizde benzeri şekilde vücuda getirilmelidir ve buna da, büyük milletimizin temsilcisi olan siz değerli milletvekillerimiz yardımcı olmalıdır. Belki bugün bütçe bağlanmıştır, kanunen artırım yapma imkânı da yoktur; zaten, katma bütçelidir; ama, bugünden ele alınırsa, ümit ederim, yakın bir zamanda bunlar vücuda getirilir, memleketimize de çok büyük hizmetler yapılır.

Efendim, izin verirseniz, Diyanet İşleri Başkanlığıyla ilgili birkaç söz arz etmek istiyorum.

Güzel bir söz vardır; diyorlar ki: "Yakutlar, zümrütler, inciler zamanla elde edilir; ama, ne yakutla ne de inciyle ne de altınla zamanlar elde edilemez." Onun için, insan, bugünün işini yarına bırakmamalıdır; bizim zaman da gitti...

Efendim, Diyanet İşleri Başkanlığının iki görevi var: Bir, kanunen kurulmuştur; bir anayasal kuruluştur, idarî yönden dinî hizmetleri yürütmektir. Bu, son derece yerindedir; hakikaten, büyük bir hizmet yürütmekte. 70 000 küsur camimiz var, 80 000 küsur elemanı var; bununla milletimize hizmet vermektedir; bundan dolayı büyük bir memnuniyet duyuyoruz. Ancak, benim istirhamım şu: Bugüne kadar 633 sayılı Kanun, birtakım değişiklikler geçirdi; ihtiyaca cevap vermemektedir. Büyük Millet Meclisimizde de fevkalade bir ahenk görüyorum. Bunu, milletimiz için büyük bir kazanç sayıyorum. Gerek hükümetimizden, yani, iktidar milletvekillerimizden gerekse anamuhalefet ve muhalefet milletvekillerimizden istirhamım şu: Hükümet, bir Diyanet İşleri Başkanlığı teşkilat kanununu, bugüne ve geleceğe ışık tutacak şekilde hazırlamalı, yüksek huzurunuzla getirmeli, sizler de, lütfedip bunu kanunlaştırmanız. Büyük Milletimize büyük hizmet olacaktır, Diyanet camiasına da büyük hizmetler olacaktır.

Efendim, şimdi, bendenizin ikinci maruzatı şu: Bütün arkadaşlarıma teğekkür ediyorum. Gerek Vakıflarla gerek Köy Hizmetleriyle ve gerekse Devlet İstatistik Enstitüsüyle ve Diyanet İşleri Başkanlığımızla ilgili çok güzel sözler söylediler.

BAŞKAN – Sayın Doğan, 1 dakika ilave ediyorum.

LÜTFİ DOĞAN (Devamla) – Tamam efendim.

Belki buna ilave edecek bir şey yok; ancak, acaba, bu dinî hizmetleri, Diyanet İşleri Başkanlığımız gereği gibi yerine getirmeyi başarabiliyor mu; bir... Biz, kendilerine yeterince destek olabiliyor muyuz; iki...

İslam nedir; İslam, Allahü Teâlâ'nın buyruklarına kayıtsız şartsız tazim etmektir; Allah'ın yaratıklarına da, Allah'ın buyrukları ölçüsünde şefkatli, merhametli davranmaktır. Ana prensip bu; Kur'an'ın bütün beşeriyete gösterdiği yol bu.

Şimdi, müsaade ederseniz, vakit bitmekte olduğu için bir cümle arz etmek istiyorum; bu cümlelerin ışığı altında; yani, İslamın prensipleri altında ana mesele şu: Bir toplum, yükselmek, ilerlemek, medeniyette en ileriye ulaşmak istiyor mu; elbette ister, herkes ister; ama, başta da bunu istemek, bizim Büyük Milletimizin, Türk Milletinin hakkıdır; doğru. Ölçü nedir; bir toplumun içerisindeki en zayıf insan, insanî haklarını hiçbir zorluğa takılmadan rahatça kullanabiliyorsa, güven içerisindeyse, işte, o toplum, en yüksek seviyeye ulaşmıştır.

Diyanet İşleri Başkanlığı, Türkiye Büyük Millet Meclisimiz ve Millî Eğitim Bakanlığımız, devletimizin bütün kuruluşları; bu hususta, gönüllümüzü rahatlatarak şekilde "evet, böyledir" diye biliyorsak ne mutlu bize.

Diyanet İşleri Başkanlığı bütçemizin ve diğer bütçelerimizin milletimize hayırlı olmasını diler, hepimizi Allah'a emanet ederim. (Alkışlar)

BAŞKAN – Teşekkür ederim Sayın Doğan.

GAFFAR YAKIN (Afyon) – Sayın Başkan...

BAŞKAN – Buyurun Sayın Yakın.

GAFFAR YAKIN (Afyon) – Sayın Başkan, konuşmacı, konuşması sırasında, benim ifadem dışında bir anlam vererek izah yaptığı için "kara kaplı kitap" meselesi üzerinde bir açıklama yapmak istiyorum.

Ben burada "kara kaplı kitap" derken, dinî literatürde ve halk literatüründe, halkımız arasında kullanılmış... Kur'an'a bir saygısızlık olarak değil... (FP sıralarından "Duyulmuyor" sesleri)

BAŞKAN – Bir dakika Sayın Yakın...

Sayın Yakın, söz isteme düğmeniz açıldı mı?

GAFFAR YAKIN (Afyon) – Evet.

BAŞKAN – Buyurun.

GAFFAR YAKIN (Afyon) – Sayın Başkan, konuşmacının konuşmasından, benim “o kara kaplı kitap” dememle, sanki, Kur’an-ı Kerim’e hakaret ettiğim tarzında bir ifade algıladım. O manada, Kur’an-ı Kerim’e, haşa, hakaret tarzında bir konuşma değildi. Kur’an anlaşılacak için inmiştir. Kur’an-ı Kerim’de “beni anlayın, beni idrak edin, beni okuyun” deniliyor.

Bu “kara kaplı kitap” ifadesi dinî literatürde ve halk arasındaki tabir olarak; yani, insanlarımız, onu, duvara asan, o güne kadar evinde koruyan... “Ama, içindekini Türkçe olarak okuma ve anlama imkânına ilk defa, cumhuriyet döneminde kavuşmuştur” dedim. Kur’an-ı Kerim, anlaşılacak içindir ve aydınlatıcı bir nurdur.

Teşekkür ederim. (DSP sıralarından alkışlar, FP sıralarından gürlültüler)

BAŞKAN – Teşekkür ederim Sayın Yakın.

MUSA UZUNKAYA (Samsun) – Sayın Başkan, Kur’an’la ilgili öyle bir tabir yok.

BAŞKAN – Konu açıklığa kavuştu efendim, teşekkür ederim.

Sayın milletvekilleri, Hükümetin söz talebi vardır.

İlk olarak, Devlet Bakanı Sayın Mustafa Yılmaz...

Buyurun Sayın Bakanım.

Konuşma süreniz 10 dakikadır.

DEVLET BAKANI MUSTAFA YILMAZ (Gaziantep) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, televizyonu başında bizleri izleyen değerli yurttaşlarımız; sözlerime başlarken, hepinize, saygılarımı, sevgilerimi sunuyorum.

Köy Hizmetleriyle ilgili bütçe görüşülürken, muhalefete ve iktidara mensup tüm arkadaşlarımız, gerçekten, Köy Hizmetleriyle ilgili hep iyi şeyler söylediler. Köy Hizmetlerinden sorumlu Bakan olarak, eleştirilmedim; eksiklerim mutlaka vardır. Ben, bütün milletvekillerimizin köylüleri çok sevdiğini biliyorum. Köylülerin hatırı için, biraz daha fazla çalışayım diye beni eleştirmediler; köylülerimiz sayesinde bu eleştiriden kurtulduk. İnşallah, milletvekillerimizin istekleri doğrultusunda, köylülümüze hizmet vermeye devam edeceğiz. Tüm arkadaşlarıma teşekkür ediyorum. (DSP sıralarından alkışlar)

Şimdi, Sayın Derin, haklı olarak sekiz yıllık eğitimin çalışmasını istiyor; en azından Kütahya’da, kendi ilinde biliyor. Köy yolları düzgün olmazsa, sekiz yıllık eğitimin yerine getirilemeyeceğini çok iyi bildiği için haklı bir şey söyledi; ama, eksik söyledi; o konuda, Sayın Derin’e teşekkür ediyorum. Ben de, aynı konuda, bu köylülerimizin, sizin gibi sekiz yıllık eğitime katkı sağlaması için, sekiz yıllık eğitimin çalışması için, köy yollarının bir an önce asfaltlanması ve oraların, en azından, çamurdan kurtarılması konusunda iki yıldan beri mücadele veriyorum; bu eksikleri gidermeliyiz.

Kendileri haklıdır; yani, bir çocuk -10 tane köylü 1 köyde topluyorsunuz- eğitim görüyor; akşam anasının babasının yanına gidip, sıcak çorbasını evinde içmesi gerekiyor. Eğer, çocuk, sabah “merkezî okul” dediğimiz başka bir köyedeki okula gitmiş de -kar yağmış veya yağmur yağmış- evine dönemiyorsa, küçük çocuk annesinin yanında akşam çorbasını içemiyorsa, bu, sekiz yıllık eğitimin aksaması anlamına geliyordur. Onun için, Köy Hizmetleri, bu konuda, Karayollarımızla birlikte gerekli her türlü çalışmayı yapmaya devam edecektir. Hatırlattığı için kendisine çok teşekkür ediyorum.

yorum; bu konuda çalışmalarımız sürüyor; ama, yeterli değil; çünkü, ekonomik gücümüz ona müsade etmiyor. Keşke, tüm köy yollarımızı asfalt yapabilssek ve o işten de kısa zamanda kurtulsak.

Makine alımları, onların dağıtınları, ve mevsimlik işçilerimizle ilgili bazı şeyler söyledi; sağ olsun. Mevsimlik işçi arkadaşlarımız, 55 inci hükümetin işbaşına gelişinden bu yana... Burada şunu da söylemek istiyorum; 55 inci hükümet sırasındaki tüm Bakanlar Kurulu tiyelerine ve ona destek veren insanlara, burada, bir kere daha teşekkür etmek istiyorum. Sekiz yıllık eğitim de başlayınca, Köy Hizmetlerinde çalışan mevsimlik işçilerin sürekli çalışmasının gerektiğine karar verdi Hükümetimiz, Sayın Mesut Yılmaz Başkanlığındaki hükümet; Sayın Genel Başkanımızla birlikte bu çalışmayı başlattık. Burada, bir yıllık bir çalışma sonunda, mevsimlik işçilerin sorunları çözüldü. Bu arkadaşlarımız, geçmişte beş altı ay çalışıyordu; tabii, ondan sonra çıkarılıyordu; bunları muhalefet partilerinin hepsi de istemiyordu. Bütçe konuşması sırasında, şurada oturan partilerin tamamından arkadaşlarımız, bize "aman bunu beraber çözelim" demişlerdi; hepsine, emeği geçen insanların hepsine teşekkür ediyorum.

Bir sorun çözüldü Türkiye'de; bu arkadaşlarımızın bir kısmı kadrolu oldu. Millî Eğitim Bakanlığımızda kadro eksikliği vardı. Biz, o zaman şöyle düşündük; yeni bir sınav açıp yeni insanlara iş vermek tabii ki güzel bir şey; ama, Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğünde çalıştıramadığımız arkadaşlarımız var. Biz, geldiğimizde 42 000 kişilik bir mevsimlik işçi ordusunu önümüzde bulduk ve bu arkadaşlarımızın hangi partiden olduğuna bakmadan, nereden geldiğine bakmadan, kimin koyduğuna bakmadan, buradan 10 bin küsur arkadaşımızı okullarımıza gönderdik. Tabii bu sınavla oldu. Meclisten bir yasa çıktı; bu yasa gereği sınav yaptık ve bu arkadaşlarımız bugün okullarımızda kadrolu olarak çalışıyorlar. Kalan diğer arkadaşlarımız da, bundan sonra, artık, her yıl, oniki ay olmak üzere, işten çıkmamak üzere, "sürekli mevsimlik" denilen bir duruma kavuştular. Onlar da işçi olarak; ama, kadrolu olmadan, mevsimlik, sürekli mevsimlik olarak çalışmalarına devam edecekler. İnşallah, ömrümüz uzar veya bizden sonra gelen bakan arkadaşımıza onlara kadro vermek nasip olur ve o da çok güzel bir olay olur. Biz, ileride onun da olacağına inanıyoruz; ama, şu anda kadro konusu yok.

Mevsimlik işçi arkadaşlarımızın maaşları yükselmiştir, bundan dolayı memur arkadaşlarımızdan sıkıntı geliyor, doğrudur; yani, bir mevsimlik işçi bir müdürden fazla maaş alıyor diye bana mektuplar geliyor. İnşallah, zaman içerisinde memurlarımızla ilgili bu denge korunacak.

Yörelere gittiğimiz zaman, mevsimlik işçilerimiz "sizi seviyoruz, bize bu imkânları sağladınız" diyorlar; sağ olsunlar, ben de onları seviyorum; ama, beni sevmeleri yetmiyor; benim mevsimlik işçilerden istediğim, beklediğim -geçen yıllarda olduğu gibi- az parayla çok iş yapma, az parayla çok yol yapma, az parayla çok işmesuyu getirme, az parayla çok sulama kanalı yapma konusunda gösterecekleri gayrettir ve bu, beni, "seni seviyoruz" demelerinden daha çok sevindirecektir. Bu konuda gayret göstermelerini rica ediyorum ve onlardan destek bekliyorum.

Bu haklar, 55 inci hükümet, 56 ncı hükümet ve şimdiki hükümet ile Parlamento tarafından kendilerine verildi. Çalışmalarını, lütfen, biraz artırsınlar. Köylümüz hizmet bekliyor. Para durumumuz belli. İşçilerimize çok güveniyoruz. Onların emek gücüyle beraber -az da olsa- parayı birleştirerek köylümüze hizmet vermeye devam edeceğiz.

Yol yapmaya devam edeceğiz. Tabii ki, bazı illerimizdeki vatandaşlarımız söylenecektir, bunu söylediler de; asfalt durumu çok geride; özellikle doğu ve güneydoğudaki yüksek yerlerde; Erzurum, Kars ve Şırnak gibi kış şartlarının yoğun olduğu yerlerde asfalt yol yapımı çalışma süresi çok kısa ve çalışma şartları çok zor; ama, İçel, Adana veya Antalya gibi illerde, yağmur olmazsa, belki oniki ay asfaltlama çalışması yapabilirsiniz.

Bunlarla ilgili bir çözüm bulmamız gerekiyor; yani, çok az bir süre olduğuna göre, süratli bir çalışma yapmak gerekiyor. İşte, bunlarla ilgili, bu dönem içerisinde bazı asfalt şantiyeleri kurabildik. Sağ olsunlar, valilerimizin sayesinde... İl genel meclisi üyelerimizin hepsine, parti ayırımı yapmadan, yardımcı olan tüm il genel meclisi üyelerine teşekkür ediyorum; çünkü, illerde bize yardım ediyorlar. Geçen dönem içerisinde, onlarla beraber doğudaki illerimizin büyük bir kısmında asfalt şantiyelerimizi kurduk. Bu dönem, inşallah, müteahhit kanalıyla ayrı, müteahhitler de yapacaktır, ayrı konu; ama, ayrıca kendi ellerimizle de iş yapmaya, asfalt yapmaya başlayacağız ve doğu ve güneydoğunun bu şanssızlığı... Yani, iklimden dolayı, az zaman içinde çalışma olanağı olduğundan dolayı, belki biraz daha hızlı başlamamız gerekiyor...

Bu, yol konusunda özel idarelerin bize büyük katkısı oluyor. Bazı arkadaşlarımız işte, isim vermek istiyorum... Bir Manisa ve Balıkesir'e baktığımız zaman, gerçekten, Türkiye'de 800-900 kilometre asfalt yapılmış, bir yıl içerisinde. Ha burada, Köy Hizmetleri tabii ki, çalışıyor; ama, oradaki özel idarelerden akan paraları da her zaman söylemek gerekiyor...

İSMAİL KÖSE (Erzurum) – Özel idare...

DEVLET BAKANI MUSTAFA YILMAZ (Devamla) – Özel idarelerdeki çalışkan valilerimiz... E, para meselesi var; şimdi, doğudaki bazı illerimizde bu da yok; şimdi, bundan dolayı da, doğudaki vali niye yapamadı, öteki vali niye yaptı diye, şimdi, valiler arasında ayırım da yapmak istemiyorum. Bazı illerimizde özel idare gelirleri çok düşük, bazı illerimizde fazla. Bir İstanbul, geçen sene, özel idareden köy yolları için 5 trilyon aktardı; ben, o 5 trilyonu 20 tane ile aktaramıyorum. Şimdi, bunları kabul etmek lazım; ama, bunlar varken ne yapacağız; bunların çözümlerini arayacak şekilde... Biraz önce anlattığım gibi, bunlar var da, oturacak mıyız, bu devamlı böyle devam mı edecek yine; Erzurum'da iki ay çalışılıyor diye, Erzurum, devamlı asfaltsız mı kalacak!..

İSMAİL KÖSE (Erzurum) – Bravol..

DEVLET BAKANI MUSTAFA YILMAZ (Devamla) – Yani, onlar için çözüm bulmamız gerekiyor; doğu için çözüm bulmamız gerekiyor. Bunlarla ilgili bir sorunun altından kalktık mı, kafamız yavaş yavaş ayrı... Arkasından başka bir soruna başlayacağız ve Türkiye'nin sorunları da böyle böyle çözülmeye devam edecek. İnşallah, yeni kurulan hükümetle beraber muhalefet de, anlayış içerisinde bu tür yasalara destek vermeye devam edecek, şu ekonomik zorluklardan kurtulacağız da, 50 trilyon yerine bize inşallah, 150 trilyon verilecek, şu ekonomik zorlukları şu hükümetle bir-iki yıl içerisinde bir aşacağız. Türkiye için çok daha önemli hizmetler vereceğimizi umuyorum, öyle bekliyorum en azından, onu temenni ediyorum. Bunun olacağına da inanıyorum...

MUSA UZUNKAYA (Samsun) – Faizler?..

DEVLET BAKANI MUSTAFA YILMAZ (Devamla) – Evet, faizler... Kurtulmak lazım... Bu faizleri sen yaptın, ben yaptım meselesi... Yirmi yıldan beri geldik, gittük, hepimiz çeşitli görevde bulunduk; ama, ülke, şimdi faiz yükü altında; bunu kabul etmek lazım. Bu faizlerden bir an evvel kurtulmak lazım. Bunun için de -ben ekonomist değilim- ne gerekiyorsa, elimden ne geliyorsa; sırtımda çuval taşıyacaksam, çuval taşımaya da hazırım; fakat, dediğim gibi, ben ekonomi konusunda fazla bir şey bilmem. (Alkışlar)

Kanalizasyon konusuna başlanması gerekiyor. Tabii, bir kısım köylülerimiz, haklı olarak "kanalizasyon da neymiş?" falan diyecekler; daha onlar görmediler; ama, bir kısım köylerimizde başladık. Kanalizasyon, artık, köylünün çok uzak olduğu konu olmamalı...

BAŞKAN – Sayın Bakan, sürenize 1 dakika daha ilave ediyorum.

DEVLET BAKANI MUSTAFA YILMAZ (Devamla) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Çevre açısından, her türlü hastalık açısından düşünüldüğümüzde, zaman içerisinde, artık, kanalizasyon konusunun halledilmesi gerekmektedir.

Köylerimizin içmesuyu konusuna gelince; çok köyümüzün, içmesuyu, yok denecek kadar azdır, yetersizdir; bu, doğrudur. Bazı köyler vardır ki, yanbaşında suyu var; ama, veremiyoruz. Onlarla ilgili çalışmalara sızratle devam edilecek. Şimdi, bunu programa alacağız; ama, Cenabı Hak tarafından yeraltında suyu olmayan köylerimiz de var. Şimdi, çalışma yapılmayacak mı; yapılacak. O köye su getirmek için 20 kilometre ötede bir şebeke kuruyorsunuz, 150-200 milyar para gerekiyor; ama, başka bir köye 1 milyar lira harcayarak su akıtılabiliyor. Tabii ki, öncelikle, 1 milyar lirayla bitirilebilen -hele, elindeki para da azsa- işleri bitirmek gerekiyor. Yoksa, bütün köylerimizin, mezralarımızın bu işleri zaman içerisinde bitecek; bazıları, çok para gerektiği için bekleme durumundadır. Tabii, böyle, susuzluktan kırılan, susuz hiç köyümüz yok; ama, bahsettiğimiz, suyu az, suyu yetersiz olan köylerimiz .

Buraya çıkmışken köylülerimizden de bir şey rica ediyorum: Birbirlerine küstükleri zaman, kavga ettikleri zaman, köyün dışına çıkıp mezra kurmayı bıraksınlar; yani, ben, şahsen, bunların, ondan ileri geldiğini sanıyorum; küstünüzse barışuralım. Birbirlerine küstüyorlar, köyden gidiyorlar; öteye dört tane ev kuruyorlar. Ondan sonra, oraya su buraya su... Devlet yetiştiremiyor.

Devlet, hepimizin devleti; gelin, kavga ederseniz, bizleri çağırın, sizi barışuralım; ama, ayrı yere ev yapmayı lütfen bırakalım.(Alkışlar)

BAŞKAN – Sayın Bakan, sızre verebilirim; ne kadar sızreye ihtiyacınız var?

DEVLET BAKANİ MUSTAFA YILMAZ (Devamla) – Hepinize teşekkür ediyorum. Görevimiz, Türkiye Büyük Millet Meclisi adına, hükümetimiz adına, Türk Milleti adına Türk köylüsüne hizmet vermektir; bu hizmeti vermeye devam edeceğiz; bundan da gurur duyuyoruz.

Hepinize saygılar sunuyorum, sağ olun, var olun. (Alkışlar)

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum Sayın Bakan.

Hükümet adına ikinci söz, Sayın Tunca Toskay'ın.

Buyurun. (MHP ve DSP sıralarından alkışlar)

Size de 10 dakika sızre veriyorum Sayın Bakanım.

DEVLET BAKANİ TUNCA TOSKAY (Antalya) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; sözlerime başlarken, hepimize saygılar sunuyorum.

Bu dört kurumun bütçesi görüşülürken, Devlet İstatistik Enstitüsü hakkında, değerli milletvekillerimiz, gerçekten, enstitünün, bu güzide kurumumuzun görevleri, görevlerini nasıl yerine getirdiği ve nasıl yerine getirmesi gerektiği, ihtiyaçları ve çalışma yöntemleri, ileriye dönük olarak şu anda yürüttüğü projeler hakkında, gayet güzel, Yüce Heyetinize bilgi arz ettiler. Bu bakımdan, kendilerine, huzurlarınızda, özellikle teşekkür ediyorum.

Ben, çok uzun konuşmayacağım; çünkü, Devlet İstatistik Enstitüsüyle ilgili, arkadaşlarımız, esasen, çok fazla tartışmaya ve cevap vermeye mahal verecek herhangi bir ifade bulunmadılar. Ancak, izin verirseniz, iki üç cümleyle, ileriye dönük olarak, bazı kanatlerimi Yüce Heyetinize arz etmek istiyorum .

21 inci Yüzyıla girerken, dünyada ve bütün toplumlar için en önemli şeyin bilgi olduğu konusunda, herhalde, hepimiz hemfikiriz. Bilginin üretilmesi, derlenmesi, işlenmesi ve tekrar kullanıcılara sunulması büyük bir önem arz ediyor. Bu çerçevede baktığımız zaman, Devlet İstatistik Enstitüsü de, Türkiye'nin, geleceğe dönük olarak hayatında en önemli kurumlardan bir tanesini oluşturmaktadır.

Türkiye'de, Devlet İstatistik Enstitüsünün, toplumun bütün faaliyetleriyle ilgili ayrıntılı, doğru, bilimsel ve şeffaf bir şekilde bilgi derlemesini ve derlediği bilgileri işlemesini ve aynı şekilde, kamu sektörüne, özel sektöre, kurum ve kuruluşlarla iktifa etmeyerek, ancak, fertlere, kişilere dahi sunacak imkânlarla sahip olması gerekmektedir. Meseleye bu açıdan yaklaştığımızda, klasik anlamda bilgilerin toplanması, işlenmesi, derlenmesinin dışında, artık, elektronik bir veri tabanının Türkiye'de oluşturulması hayati önem kazanmıştır. Bu elektronik veri tabanının oluşturulmasında Devlet İstatistik Enstitüsüne büyük görev düşmektedir ve Devlet İstatistik Enstitüsünün bu görevi layık ve hile yerine getirmesi dahi, bu toplanan veriden, ekonomik sınırlar içinde, verimli şekilde, kurum, kuruluş ve kişilerin yararlanmasına yetmemektedir. Onun için, bu veri tabanına, elektronik veri tabanına ulaşmayı kolaylaştıracak ciddi bir altyapının da birlikte düşünülmesi Türkiye açısından hayati önem taşımaktadır. 21 inci Yüzyılda, bütün ekonomik faaliyetlerde, sosyal ve kültürel hayatımızda, bilginin bu kadar önem kazandığını hepimiz kabul ettiğimize göre, Devlet İstatistik Enstitüsünün faaliyetlerine, bilgi derlenip işlenmesi, üretilmesine ve elektronik veri tabanının oluşturulmasına ve bu veri tabanına, fertler dahil bütün kamu kurum ve kuruluşlarının, özel sektör kuruluşlarının ulaşmasının kolaylaştırılmasına özel önem atfedilmesi gerektiği hakkındaki düşüncelerimi sizlerle paylaşmak istedim; bu vesileyle, hepinize saygılar sunuyorum efendim. (MHP, DSP, ANAP ve FP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum Sayın Bakan.

Şahsi adına, lehte olmak üzere, Adıyaman Milletvekili Mahmut Gökse; buyurun efendim. (FP sıralarından alkışlar)

Konuşma süreniz 10 dakikadır.

MAHMUT GÖKSU (Adıyaman) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Diyanet İşleri Başkanlığı ve Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü bütçeleri hakkında şahsım adına söz almış bulunmaktayım; bu vesileyle, hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Müsaadenizle önce, Köy Hizmetleri hakkındaki görüşlerimi arz etmek istiyorum: Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü, çok geniş bir hizmet sahasına hitap etmesine rağmen, çok dar ve zor şartlarda çalışmaktadır.

Köy Hizmetleri, köyün ve köylünün çağdaş yapıya kavuşturulmasında, yani, şehirde ne varsa köyde de olmasında önemli bir görev üstlenmiştir; köye hizmet, Köy Hizmetleri kanalıyla yapılmaktadır. Yol, su, kanalizasyon gibi birtakım hizmetler, artık, medeni ihtiyaçlardır. Bunların devlet bütçesinden yapılabilmesi için, öbürlerinden fedakârlık bile yapılabilir. Zira, gelişmiş ülkelerde köy sorunları çoktan bitmiş, köy ile şehir arasında hiçbir fark kalmamıştır.

Yıllardır, ülkemizde, çağdaş uygarlık düzeyine ulaşmaktan bahsedilmektedir; ama, ne var ki, bir türlü, beklenen ve özlenen bu güzellikler gerçekleşmemiştir.

Ülke nüfusunun yaklaşık yüzde 35'i köylerde yaşamaktadır. 76 000 yerleşim biriminin 13 000'inde su yoktur, 10 000'inde ise su yetersizdir. Türkiye genelinde 320 000'inde kilometre olan köy yolu ağının, sadece 50 000 kilometrelik kısmı asfaltlanmıştır. Bu da, yüzde 16'sı demektir. Köy Hizmetlerinin bütçesi, 1998 yılında 173 trilyon iken, 1999'da 275 trilyon olarak belirlenmiştir; yani, yüzde 60 civarında bir artış olmuştur. Bunun da 169 trilyonu cari hizmetlere ayrılmıştır. Kısacası, köye götürülen hizmetlere ayrılan ödenek ise yaklaşık 100 trilyondur. Bu ödenekle yukarıdaki hizmetlerin gerçekleşmesi zor görünmektedir. Yani, köylümüz, yine, çamurlu yollara ve susuzluğa mahkûm demektir.

Somut olarak bir örnek verirek: Adıyaman'da Köy Hizmetleri teşkilatının toplam yol ağı 3 500 kilometredir. Bunun sadece 315 kilometresi; yani, yüzde 11'i asfaltlanmıştır. Bu da, Türkiye

ortalamasından daha düşük bir oran demektir. 1 818 kilometresi stabilize, 1 020 kilometresi tesviye, 445 kilometresi de hanı yoldur.

Köylümüz, içmesularında ise daha da mustarıptır. Toplam 926 köy ve mezramızın, 83 tanesinde su yetersiz, 305 köy ve mezramızda ise su yoktur; tamamı susuzdur.

Değerli milletvekilleri, 21 inci Yüzyıla girerken, hâlâ, Adıyaman'ın köylerinde merkep sırtında evine su taşıyan insanları görüyoruz. Evet, bu, Adıyaman'ın bir gerçeğidir. Hele, sıcakların da bastırmasıyla, susuz köylerimizin perişan hali daha da içler acısı olmaktadır. Nasıl olmasın ki.. Su hayattır, onsuz hayat, âdeta memattır. Özellikle, yaz aylarında, susuzluk nedeniyle yeterince temizlik yapılamadığından, birtakım hastalıklar başgöstermektedir. Köylümüz, içmeye su bulamıyor ki, temizliğe su ayırabilsin.

Buradan Sayın Bakanımaya seslenmek istiyorum: Kendisi her ne kadar "susuz köylümüz yok" dediyse de, Adıyaman'da, Urfa'da da olduğunu biliyorum; birçok güneydoğu ili de aynı kaderi paylaşmaktadır. Merkep sırtında su taşınan şu köylerimizin, acil olarak, su ihtiyaçlarını önplana alalım. Planladığımız Gaziantep köylerinin asfaltını bir yılığına geciktirin ve susuzluktan Kerbelâ'ya dönmüş şu köylerimize acilen su götürelim Sayın Bakanım. Sonra, siz, Gazianteplisiniz, biz, Adıyamanlı; komşuyuz, komşunun da komşuda hakkı var Sayın Bakanım.

Köy hizmetlerinin daha başarılı ve verimli bir çalışma yapabilmesi için, bu kuruluşun, ivedilikle il özel idaresine ve valiliğe devredilmesi elzemdir; çünkü, köy hizmetleri demek, bir belediyede fen işleri müdürlüğü demektir. Bunlar, birbirinden bağımsız düşünülemez.

Şimdi de, müsaadenizle, Diyanet İşleri Başkanlığı hakkında görüşlerimi arz etmek istiyorum.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; dinler, insanlıkla beraber var olmuş, hukuk ve ahlak gibi toplum kurallarıdır. İnsanlığı ve toplumu daha güzele ulaştırmaya çalışan ilahî ve kutsal kaynaklardır. İnsanın ve toplumumuzun son dini İslam, son Peygamberi Hz. Muhammed aleyhisselam, son kitabı Kur'an-ı Kerim'dir. İslam dini, kendisinden önde gelen ilahî ve kutsal mesajı tamamlayan, insanlığı doğruya, iyiye ve güzele yönelten; bilimden, haktan yana, akılcı, uygar ve her çağa hitap eden açık bir dindir.

Din, sadece, bir inançtan ibaret olmayıp, kişinin dünyevî hayatına da yön veren bir sistemdir. Kişi, içinde yaşadığı toplumun bir üyesi olarak, bir taraftan, inancının gereklerine, diğer taraftan da, yaşadığı toplumun kurallarına uymak zorundadır.

Bu nedenle, dinî ihtiyaç ve prensiplere uygun bir tarzda dinî işlerin yerine getirilmesi, dinin toplum içinde manevî bir disiplin olmasının sağlanması, dinin taassup ve hurafelerden korunması, din hizmetlerinin yetenekli ve ehil kişiler tarafından yerine getirilmesi amacıyla Diyanet İşleri Başkanlığının devlet teşkilatında yer almasının ve bu hizmetler için devlet tarafından harcama yapılmasının önemi apaçık ortadadır.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Diyanet İşleri Başkanlığı, yurdumuzun din hizmetlerini yürütmek; dinimizin, birlik, beraberlik, yardımlaşma gibi yüce prensiplerini halkımıza benimsetmek; İslamın, güzel ahlak, kardeşlik, sevgi, saygı, hoşgörü ve dayanışma gibi hasletlerini yaygınlaştırmak, milletçe dayanışma ve bütünleşmeyi amaç edinen anayasal bir kuruluştur.

22.6.1965 tarih ve 630 sayılı Diyanet İşleri Başkanlığı Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanunla, Diyanet İşleri Başkanlığının görevi şöyle tanımlanmıştır: "İslam dininin ihtiyaçları, ibadet ve ahlak esaslarıyla ilgili işleri yürütmek, din konusunda toplumu aydınlatmak ve ibadet yerlerini yönetmek."

1982 Anayasasınının 136 ncı maddesinde genel idare içerisinde yer alan Diyanet İşleri Başkanlığı, kuruluşundan bugüne kadar, gerek yurtiçinde gerekse de yurtdışındaki vatandaş, soydaş ve dindaşlarımıza din hizmeti vermektedir. Anayasada belirtilen ilkeler doğrultusunda üzerine düşeni yerine getirebilmek ve daha iyi hizmet sunabilmek için yoğun ve disiplinli bir şekilde çalışmaktadır. Her geçen gün personelin tahsil durumunun iyileşmesi, hizmetlerin daha yaygın ve sağlıklı bir şekilde sunulabilmesi için çağın bilgi ve teknolojisiyle buluşan teşkilatın bu seyri, elbette, sevindirici bir gelişme olmakla beraber Diyanet İşleri Başkanlığının daha etkin ve verimli bir hizmet vermesi en samimi arzumuzdur. Bunun için de;

1- Diyanet İşleri Başkanlığına 16 677 kadro tahsisıyla ilgili önceki yasama döneminde Plan ve Bütçe Komisyonundan geçen kanun tasarısının ivedilikle Genel Kurula gelmesi gerekmektedir. 1991 yılından bu yana kadro verilmeyen Diyanet İşleri Başkanlığına acil olarak bu kadroların verilmesi için Sayın Bakanımızın himmet ve gayreti bütün halkımızı sevindirecektir.

2- Diyanet İşleri Başkanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Tasarısı bir an önce çıkarılmalıdır.

3- Diyanet İşleri Başkanlığı, siyasi iradenin yönlendirmesinden kurtarılması için özerk hale getirilmelidir. Başkan, müftüler ve Din İşleri Yüksek Kurulunun oluşturacağı bir heyet tarafından seçilmelidir.

4- Dinî ve millî mevzularda Diyanet daha atak ve duyarlı olmalıdır. Özellikle son yıllarda din ve Diyanet adına, bilen-bilmeyen birçok kişinin konuştuğunu görüyoruz. Oysa ki, bir ihtisas alanı olan bu mevzularda, Diyanet İşleri Başkanlığı suskunluğunu bozmalı ve gereken şeyleri ilk ağızdan söylemelidir. Yanlış bilgi ve maksatlı yaklaşımlara müsaade etmemelidir.

Mesela, son günlerde, yine Diyanet İşleri Başkanlığından emekli bir vaiz olan Fethullah Gülen Hocaefendi ve cemaati için hazırlanan sözde bir raporda, Allah'a, Peygambere, Kur'an'a küfredilmekte, din düşmanlığı yapılmaktadır. Milletın kutsal değerlerine savaş açmış küçük bir azınlık, dinî ve millî değerlerin yayılmasından müthiş derecede rahatsız olmaktadır ve bu şekilde sağa sola iftiralar atmaktadır. Fethullah Gülen Hocaefendinin şahsında dine saldıranların ve onun teşviikiyle kurulan okulları kötüleyenlerin temelde kuyruk acıları, bir zamanlar kızıl bayrağın dalgalandığı yerlerde şimdi Türk Bayrağının dalgalanmasına ve İstiklal Marşının söylenilmesine tahammül edemediklerindedir. (FP ve DYP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Sürenize 1 dakika ilave ediyorum.

MAHMUT GÖKSU (Devamla) - Oysa ki, eğitimimizde kalite getiren ve olimpiyatlarda ismi-mizi duyuran, bilim ve teknolojide gelecek adına ümit veren bu gençler, herhalde, Atatürk'ün gösterdiği istikamette, muasır medeniyet seviyesini yakalamamızda büyük görevler yapacaklardır.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Sekiz Yıllık Temel Eğitim Kanunuyla, ilköğretimi bitirmeyen çocukların Kur'an eğitimleri tehlikeye düşmüştür. Biz biliyoruz ki, bütün kötülük ve yanlışlıkların temelinde cehalet vardır. Din adına yapılan cehalet ise bunların en kötüsüdür. Bunun önüne geçmek için Kur'an kurslarında yaş sınırı kaldırılarak, hafta sonları ve yaz aylarında camilerde verilen Kur'an eğitimi, Diyanet İşleri Başkanlığı denetiminde, ehil ellerde yapılmalıdır. Eğer, çocuklarımıza zamanında bu eğitimi veremezsek, artıniyetli ve bilgisiz insanlar tarafından kandırılması kaçınılmazdır.

Yine, bu kurum mensupları, Anayasa, yasalar ve diğer mevzuata, cumhuriyete sadık kalarak görevlerini yaptığı halde, özellikle, 28 Şubat sürecinden bu yana, bazı çevrelerce potansiyel suçlu gibi görülmüş, bu kurumdan diğer bakanlıklara personel geçişi önlenmiştir. Bu yanlış uygulamadan derhal vazgeçilmelidir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Teşekkür ederim efendim.

MAHMUT GÖKSU (Devamla) – Yine, son yıllarda, din görevlileri, İslam Dinini anlatma görevlerini ifa ederken, manevî ve psikolojik bir baskı altında olduklarını hissetmeye başlamışlardır; çünkü, asılsız ve hayali itrica iddialarıyla yıpratılmaya ve sindirilmeye çalışılmaktadırlar.

Bütün bu önyargılardan vazgeçilerek, cumhuriyetimizle yaşıt olan bu kurumun görevlilerine inanmalı ve güvenmeliyiz.

Hepinize saygılar sunuyorum. (FP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Sayın Göksu, teşekkür ediyorum.

Aleyhinde, Yozgat Milletvekili Mehmet Çiçek; buyurun efendim. (FP sıralarından alkışlar)

Konuşma süreniz 10 dakikadır efendim.

MEHMET ÇİÇEK (Yozgat) – Sayın Başkan, saygıdeğer milletvekilleri; sözlerime başlarken, bütçenin, Yüce Milletimize, ilgili kurum ve kuruluşlara hayırlı olmasını diliyor, Yüce Milletimizin huzurunda sizleri saygıyla selamlıyorum.

Diyanet İşleri Başkanlığı teşkilatı, Türkiye Cumhuriyetinin varlığı ve Türk Milletinin bekası için hayati önem arz eden kuruluşlarımızdandır. Bu kuruluşun dünkü mensupları, İstiklal Savaşımızın kazanılmasında, Cumhuriyetimizin kuruluşunda ve şu içinde bulunduğumuz Meclisin oluşmasında büyük hisse sahipleriardır.

30 Ekim 1918'de, Mondros Müttarekesinin imzalanmasından sonra, Osmanlı İmparatorluğumuz dağılma sürecine girmiş, dış ve iç ihanet odakları, altıyüz yıl dört kıtaya hükümran olmuş imparatorluğumuzu yıkmak için, Anadolu'muzu işgale başlamıştı. Ülkemizin, İngiliz, Fransız, İtalyan müstevlileri ile, Batı'nın şımarık çocuğu Yunanlıların işgaliyle karşılaştı; İzmir işgal edildi.

Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün ifadesiyle, o günlerde, ülkemizin mümtaz şahsiyetleri, ülkemizin manevî mimarları olan pek çok din adamı, her şeyin bittiği zannedilen bir zamanda, hakikati halka izah ettiler; doğru yolu göstererek, vaaz ve nasihatlerle istiklal mücadelesini başlattılar.

Zamanın Denizli Müftüsü Ahmet Hulusi Efendi, İzmir'in işgal edildiği günlerde, cuma günü, Denizli'de, camileri ibadete kapatmıştı. Halk, bu olaya mana verememiş, galeyana gelerek, müftülüğün önünde toplanmıştı. Ahmet Hulusi Efendi, beraberinde ilçe müftüleri olduğu halde, şöyle hitap etti halka: "İzmir, kafır Yunanlılar tarafından işgal edilmiştir. Ülkesi işgal altındaki Müslümanlara cuma namazı farz değildir. Ülkesi işgal altındaki halka cihat farzdır. Düşman ülkeden kovulmadıkça cuma namazı kılınmaz" fetvasını verdi; ilk nizami olmayan ordunun komutanlığına soyundu.

Aynı günlerde, merhum İzmir Müftüsü Rahmetullah Efendi, zamanın İzmir Valisi İzzet Beyin, Yunan işgaline karşı çıkılmaması emri üzerine, İzmir'de yapılan mitingde, halka şöyle hitap ediyordu: "Vatan sevgisi imandandır. İzmir'in asırlardır ezan sesleri yükselen semalarında, kulakları tırmalayan çan seslerine katlanmaktansa, şerefle ölerək şahadet şerbetini içmek daha iyidir" diyor ve sözlerini şöyle bitiriyordu: "Kardeşlerim, ciğerlerimizde bir soluk nefes kaldıkça, damarlarımızda bir damla kan kaldıkça, vatanımızı düşmanlara teslim etmeyeceğimize, Kur'an-ı Kerim'e el basarak yemin edelim." Vali Beye dönerek "Vali Bey, sakalım kanla kızarabilir; ama, bu alınma, Yunan alçaklığını sükûnetle selamlamış olmanın karşısını sürerek huzuru ilahiye çıkaramam" demiş ve İzmir'de ilk direniş hareketini başlatmıştır. İzmir'deki mitingde yükselen bu ses, İstanbul Sultanahmet Meydanında, Milli Şairimiz Mehmet Emin Yurdakul'un şu ifadeleriyle cevap bulmuş-

tur: "Demir ve ateş: Kardeşler! Ben, bunlarla hiçbir vatan ve ırkın öldüğünü işitmedim. Şerefli bir tarih ve medeniyete, sağlam bir fazilet ve ahlaka, zengin bir şiir ve edebiyata, dinî ve millî ananelere, ırkî ve vatanî hatıralara malik olan bir milletin maholdüğünü tarih göstermiyor."

Yine o günlerde İzmir'in Ödemiş'inin Mursalı Köyünde bir imam var... Ege'yi teşkilatlayarak Yunana ilk kurşunun sıkılmasını organize eden Galip Hoca'yı, merhum Cumhurbaşkanımız Celal Bayar'ı, bu vesileyle, rahmetle anıyoruz.

Diyanet İşleri Başkanlığı teşkilatını, dinî kurum ve kuruluşlarımızı, kimse, cumhuriyet düşmanı, Atatürk düşmanı, laiklik karşıtı olarak gösteremez. Çünkü, bu ülkenin kuruluşunda, Diyanetin ve din adamlarının canı, kanı, malı, teri ve gözyaşı vardır. Ülkemizin en karanlık günlerinde, bu teşkilatın mensuplarından, İstanbul'dan Samsun'a çıkan Mustafa Kemal Atatürk'ün Samsun'da elinden tutan, dualarla onu Anadolu'da destekleyen, Havza, Amasya, Sivas, Erzurum müftüleridir; Mustafa Kemal Atatürk tarafından Nutuk'ta isimlerinden özellikle bahsedilerek, kahramanlıkları ülke ve cumhuriyet için ne mana ifade ettiği açıkça ilan edilen Diyanet İşleri teşkilatının sembol isimleridir.

Mustafa Kemal Atatürk'ü Ankara'da ağırlayan ilk Diyanet İşleri Başkanımız, o günkü Ankara Müftüsü Rifat Börekçi Hoca'yı da burada rahmetle anıyor; ölümüne kadar, Mustafa Kemal Atatürk'ün yanında, fedakâr bir din adamı olarak hiç ayrılmayan, sembol bir insan olarak görüyoruz. Rifat Börekçi Hoca, Meclis binası olarak hazırlanmasına karar verilen yarım kalmış okulun tamirini şahsî gayretleriyle tamamlamıştır. Yine, bizzat kendisi Ulus'taki dükkân ile Keçiören'deki bağını satarak ve bir kısmını da Ankara'nın eşrafından temin ederek, şu anki Cumhurbaşkanlığı Köşkünün yerini Atatürk'c hediye etmiştir.

Bunun dışında, Atatürk'e, devletin kuruluşunda harcanması için ilk olarak 1 000 lira toplayıp Mazhar Müfit Kansu'ya, daha sonra 800 lirayı toplayarak Cevdet Abbas Beye vermiştir.

Sayın Başkanım, sayın milletvekilleri, Türkiye'de yıllardır tartıştığımız problemlerimizin halli, Diyanet İşleri Başkanlığının görevini yerine getirebilmesiyle mümkündür. Eğer, Diyanet Teşkilatına görevini yapma fırsatı verilirse, ülkemizin gündeminde irtica diye bir meselenin kalmayacağına inanıyoruz.

Dindeki otorite boşluğu, dinî anarşiyi meydana getirir. Toplumumuz, sadece ekonomik ve sosyal problemlerin kaskacında değildir; manevî bunalımın boyutları gittikçe büyümektedir. Milletimizin sabrı, tahammülü mümkün olmayan en ağır olaylarla denenmektedir. Ezan, namaz, örtü derken, Yüce Allahımıza ve peygamberlerin serveri olan Hz. Muhammed Aleyhisselama dil uzatılır hale gelmiştir. Hangi düşman militanlar tarafından planlandığı bilinmeyen son irtica raporu, bardağı taşıran son damla olmuştur. Ordumuzun istihbarat kuruluşlarını da işin içine çekmeye çalışmaktadırlar. Ordumuz, tarih boyu, ülkemizin sadece sınırlarını korumamıştır, aynı zamanda, milletimizin din, ırz ve namusunun da bekçisi olmuştur. Rapor, Genelkurmay Başkanlığımızca yalanlanmıştır. Genelkurmay Başkanlığımızın adı kullanılarak hazırlanan bu raporla ilgili gerekli işlemlerin mutlaka yapılacağına inanıyorum. Devletimizin emniyet güçleri, milletimizin kutsal değerlerini korumalıdır; çünkü, devlet bunun için vardır.

Sayın milletvekilleri, Diyanet İşleri Başkanlığı, şu anda teşkilat kanunu olmayan bir kuruluşur. Devlet protokolünde Diyanet İşleri Başkanlığının yeri 51 inci sıradadır. Diyanet İşleri Başkanlığı teşkilat ve görevleri hakkında kanun mutlaka çıkarılmalıdır.

Diyanet İşleri Başkanlığı merkez ve taşra teşkilatı, günümüzün ihtiyaçlarına cevap verecek tarzda yeniden yapılandırılmalıdır. Hıristiyan Ortodoks kuşatmasının tehlikesiyle karşı karşıya olan

ülkemiz ve Türk cumhuriyetlerinin, söz konusu kuşatmadan kurtulabilmesi için, beynelmilel Hıristiyanlığın elindeki imkânlardan daha fazlası Diyanet İşleri Başkanlığımızın eline, devletimizce, tahsis edilmelidir.

Sekiz yıllık din eğitimi uygulaması, Diyanet İşleri Başkanlığının liyakatli eleman imkânlarını yok etmiştir. Asırlardan beri devam eden hafızlık müessesesi bu uygulamayla son bulmuştur. Sizler de takdir edersiniz ki, 18 yaşından sonra bir çocuğun hafız olması mümkün değildir, tıpkı, 18 yaşından sonra bale öğrenilemeyeceği gibi. Sekiz yıllık eğitim uygulamasında, beş yıldan sonra meslekî eğitime yönelme modeli yeniden benimsenmelidir. Başkanlık teşkilatımızın eleman kaynağı olan Kur'an kurslarımız ve imam-hatip liselerimizin programları, islah edilerek yeniden düzenlenmelidir.

21.5.1999 tarihi itibarıyla, ülkemizde, ibadete açık, fakat kadrosu olmayan bucak ve köy camilerimizin adedi 5 962'dir. İl ve ilçe merkezlerinde de 3 413 olmak üzere, toplam 9 375 kadrosuz cami bulunmaktadır. Bu duruma gösteriyor ki, devlet, 10 bin yerleşim merkezimizde dinî hayatı ehil olmayan kişi ve kuruluşlara teslim etmiştir. Seçim bölgem Yozgat'ın 100 civarında köy ve kasabasında, kadrosu olduğu halde din görevlisi bulunmamaktadır.

Liyakatlı din adamının olmadığı yerde, dinî hayatın arzulanan ölçüde olduğunu söylemek mümkün değildir.

BAŞKAN – Sayın Çiçek, stüdyoza 1 dakika ilave ediyorum.

MEHMET ÇİÇEK (Devamla) – Sayın milletvekilleri, dinimiz ve din adamlarımız, toplumun en saygıdeğer varlıklarıdır. Bu özellik, hep korunmalıdır. Din, ihtisas gerektiren bir konudur. İlim adamlarınca tartışılması gereken dinî kavramlar, ilim adamları bir kenara itilerek, siyasetçiler tarafından tartışılmaktadır. Din konusunun sorun haline gelmesi, en başta, bilgi noksanlığımızın ve yetersizliğimizin sonucudur. Semavî dinler, bilhassa İslam dini, hayatı yönlendirir, şekillendirir. Din, sosyolojik, tarihi, fıtrî ve akfî bir gerçektir, medeniyetlerin özüdür. Din, ihtimal değil, gerçektir. Dini yok farz ederek hayatı, insanı ve toplumu tanzim etmek mümkün değildir.

Yanlışımız, dinî mevzuları siyasî zeminde tartışmaktan kaynaklanmaktadır. Din, siyaset konusu yapılamaz; din, farklı bir kavramdır. (DSP sıralarından "Bravo" sesleri) Dinî konular kesinlikle uzmanlarına bırakılmalıdır. Din, birçok ilimleri bünyesinde bulunduruş; ancak, o ilimlerin incelenmesi sonucunda kavramı. Din, dışpolitikaların bir dinamiği, içbarış ve huzurun, millî birliğin, millî siyasetin, millî güvenliğin temininde ya da bozulmasında önemli bir unsurdur.

Saygıdeğer milletvekilleri, dinimiz, en kutsal varlığımızdır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum Sayın Çiçek.

MEHMET ÇİÇEK (Devamla) – Bu yüce varlığımızı korumak hepimizin görevidir.

Yüce Türk Milletimizin kıyamete kadar payidar olmasını diliyor, sizi ve milletimizi saygıyla selamlıyorum. (FP, ANAP ve DYP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Sayın milletvekilleri, şimdi, sorulara geçiyoruz.

Bilindiği gibi, soru ve cevap işlemleri, Genel Kurulun 16.6.1999 tarihli 16 ncı Birleşiminde alınan karar uyarınca, 20 dakikayla sınırlandırılmıştır.

Başkanlık Divanımıza intikal eden 19 adet soru vardır. Soruları işleme koymak için soru sahiplerini arayacağım.

İlk soru, Hakkâri Milletvekili Evliya Parlak'a aittir:

Sayın Parlak?.. Burada.

Soruyu okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

1999 Mali Yılı Bütçe Kanunu Tasarısının görüşülmesi programı gereğince, beşinci turda ele alınacak bulunan Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü'nün bütçesinin görüşülmesi sırasında, ilgili Bakana, aşağıdaki sorunun sorulmasını takdirlerinize arz ederim.

Evliya Parlak

Hakkâri

Soru: Hakkâri İli Merkez Durankaya Beldesi ve Geçitli ile Hakkâri İli Şemdinli İlçesi Derecik Grupköy yollarının standartlara kavuşturulması ile asfaltlanması düşünülmekte midir? 1999 yılı içinde yapılacak bir çalışma var mıdır?

Saygılarımla.

BAŞKAN – Sayın Bakan?..

DEVLET BAKANI MUSTAFA YILMAZ (Gaziantep) – Sayın Başkan, bu soruya yazılı cevap vermek istiyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum efendim.

2 nci soru, Samsun Milletvekili Musa Uzunkaya'ya aittir.

Sayın Uzunkaya?.. Burada.

Soruyu okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Aşağıdaki sorularımın Köy Hizmetlerinden sorumlu Devlet Bakanı Sayın Mustafa Yılmaz'ın sözlü olarak cevaplandırmasını delaletlerinize arz ederim.

Musa Uzunkaya

Samsun

1- 1999 bütçe yılınız ve önümüzdeki yıllarda köy yollarını asfaltlamayı hedeflediğiniz bir programınız var mı?

2- Genel Müdürlüğünüze bütçeden ödeneği konduğu ve 1997'de programa alındığı halde, Samsun Merkez Özören-Erikli köyleri arası asfaltı gibi, üç yıldır, ödeneğine rağmen bir türlü yapılmayan ve yaptırılmayan köy yolları var mı; varsa, nedenleri nelerdir?

BAŞKAN – Buyurun Sayın Bakan.

DEVLET BAKANI MUSTAFA YILMAZ (Gaziantep) – Evet, tüm köylerimiz için geçerli. Elimizdeki paralar imkânında köylerimizin asfaltlarını yapmaya devam edeceğiz; ancak, bu, ilgili sorunun programda olup olmadığını, şu anda, ezbere bilemiyorum, yazılı cevap vereceğim. Eğer, programdaysa, yapacağız.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

3 üncü soru, Samsun Milletvekili Musa Uzunkaya'nın.

Soruyu okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Aşağıdaki sorularımın Diyanet İşleri Başkanlığından sorumlu Devlet Bakanı Sayın Hüsamettin Özkan'ın sözlü olarak cevaplandırmasını delaletlerinize arz ederim.

Musa Uzunkaya

Samsun

1- Bir önceki yıla göre Kur'an kurslarındaki öğrenci sayısı ne kadar azalmıştır?

2- Bu yazın, 12 yaşından küçük çocuklar dahil, cami ve Kur'an kurslarına gidip, yaz kursları statüsünde ders alabilecekler mi?

3- Yeni yapılan camiler nedeniyle ihtiyaç duyulan din görevlisi kadrosu, Plan ve Bütçe Komisyonundan geçtiği halde (16 657 adet) bir türlü Genel Kuruldan geçirilmedi. Yeni camiler için acil kadro bekleyenlere, Genel Kuruldan geçirip, kadro ihdasıyla din görevlisi müttesini, bugün, buradan verebilecek misiniz?

4- Halen 88 493 kadrosu, 79 685 adet ise personeli bulunan Diyanet'in, 8 808 adet çeşitli nedenlerle boşalmış kadrosu vardır. Hükümetiniz, zarurî ve acil olan bu kadroları serbest bırakıp, din görevlisi almayı ve imtihan açmayı düşünüyor mu?

5- 88 000 kadrosu olan Diyanet'in, 59 285 personeli ve bir diğer ifadeyle, yüzde 74,40'ı ortaöğrenim mezunu olduğu ve bunların yetişmiş, kültürlü ve birikimli din hizmetleri elemanı olması için açılan ilahiyat yüksekokullarının kapatılması hangi amacı taşımaktadır? Din görevlilerinin yüksekokul mezunu olmasına ihtiyaç yok mu?

6- İmam - hatiplerin ve müezzinlerin yetişmesinde zarurî olan haftalık eğitimi, sekiz yıllık zorunlu eğitimle ilgili yasadan dolayı yapılamayacağına göre, öntümüzdeki dönemlerde bu ihtiyacı nasıl karşılamayı düşünüyorsunuz?

7- Din İşleri Yüksek Kurulunun seçimi ne zaman yapılacak? Böyle önemli bir kurul varken, ilgili-ilgisiz birkısım insanların, hassas olan dinî konularda tartışmasınâ imkân vermeyecek tarzda bu kurulda bir düzenleme yapmayı, açıklama yaptırmayı düşünüyor musunuz?

BAŞKAN - Buyurun Sayın Bakan.

DEVLET BAKANI MUSTAFA YILMAZ (Gaziantep) - Sayın Başkanım, soruların sayısı çok; bazısının cevabı çok kısa, bazısınınki çok uzun. Tabii, bunların hepsine birden cevap vermek gerekiyor. Bunlar, yazılı olarak cevaplandırılacaktır.

BAŞKAN - Teşekkür ediyorum.

4 üncü soru, Bingöl Milletvekili Sayın Hüsamettin Korkutata'nın.

Sayın Korkutata?.. Buradalar.

Soruyu okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Sayın Başkanım, aracılığınızla, Köy Hizmetlerinden sorumlu Devlet Bakanımıza, aşağıdaki sorularımın sorulmasını arz ederim.

1- Karlıova - Yiğitler ve Adaklı'ya kadar 20 köyün istifade edeceği yolun onarıp asfaltlanmasını bu yıl yapabilecek misiniz?

2- Bazı bölgelerde atıl olan iş makinelerini, bu sezon, doğu ve güneydoğuya kaydırmayı düşünüyor musunuz?

3- Terör ve güvenlik nedeniyle altyapısı felç olan köyler için, kaynağını bularak, bir onarım seferberliği düşünüyor musunuz?

Saygılarımla.

Hüsamettin Korkutata

Bingöl

BAŞKAN – Buyurun Sayın Bakan.

DEVLET BAKANI MUSTAFA YILMAZ (Gaziantep) – Sayın Korkutata'nın bahsettiği yolun yapımı için gayret göstereceğiz. Uzun bir yol; anladığımız kadarıyla 70 kilometrelik bir yol; bu sene başlayacağız, bitirmeye gayret göstereceğiz.

Türkiye'nin bütün illerindeki makineler, on dört yıllık, eski ve yaşlı. Bunun için makine alımı yaptık; 171 milyon dolarlık makine alımını 55 inci hükümet döneminde başlattık ve şu anda son aşamasında. Bir aksilik olmazsa, makineler alındığında, tabii ki, doğu ve güneydoğudaki makineler daha az sayıda ve yıpranmışsa, gereği yapılıcak.

Terör ve güvenlik nedeniyle bozulan yollarımız da, tabii, bizim yollarımız. Terörle mücadele veren güvenlik güçlerimiz, ülkemizin birlik ve beraberliği için, tabii ki, bu yollardan ağır makineler götürüyorlar, yollar bozuluyor. Bu yolları yapmak da yine bizim, Türkiye Cumhuriyeti Devletinin görevi. Görevli bakan olarak, bunların da yapılmasına çalışacağım.

Bu soruyu da, böylece, sözlü olarak cevaplandırmış oluyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum Sayın Bakan.

5 inci soru, Çanakkale Milletvekili Sıtkı Turan'ın.

Sayın Turan?.. Buradalar.

Soruyu okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Diyanet İşleri Başkanlığı bütçesi vesilesiyle, aşağıdaki sorunun, Devlet Bakanı Sayın Hüsamettin Özkan tarafından cevaplandırılması hususunu arz ederim.

Sıtkı Turan

Çanakkale

Soru:

Diyanet İşleri Başkanlığı eliyle açılan Kur'an kurslarına ilköğretim birinci kademeyi bitiren çocukların gidebilmesi hususu hükümet protokolünde yer almıştır; ancak, bugüne kadar bir açıklama yapılmadığından, müfütülükler zor durumda kalmışlardır.

Okulların din tatile girdiği de dikkate alırsa, bu konudaki açıklamantz ne olacaktır?

BAŞKAN – Buyurun Sayın Bakan.

DEVLET BAKANI MUSTAFA YILMAZ (Gaziantep) – Yazılı cevap vereceğim Sayın Başkan.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

6 ncı soru, Amasya Milletvekili Akif Gülle'nin.

Sayın Gülle?.. Buradalar.

Soruyu okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Vakıflardan sorumlu Sayın Bakandan aşağıdaki sorularına delaletinizle cevap vermesini arz ederim.

Vakıf kiralarının artırılması imkânı veren kanunun Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilmesinden sonra bir boşluk yaşandı. Kurum bütün kiracılarıyla mahkemelik oldu.

Kurum, bu kargaşayı aşmak için ne yapmayı düşünüyor; bir hazırlık var mı?

Akif Gülle

Amasya

BAŞKAN – Buyurun Sayın Bakan.

DEVLET BAKANI TUNCA TOSKAY (Antalya) – Devlet Bakanı Sayın Yüksel Yalova yazılı olarak cevap verecek.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum efendim.

7 nci soru, Kastamonu Milletvekili Mehmet Serdaroğlu'nun.

Sayın Serdaroğlu?.. Buradalar.

Soruyu, gerekçesi hariç olmak üzere okutuyorum:

Soruyu okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Aşağıda özeti bulunan konuda Sayın Bakanın açıklamada bulunması için, gereği yapılmak üzere saygıyla arz ederim.

Konu: Kastamonu, 1073 köy, 3667 yerleşim ünitesine sahiptir.

31.12.1998 tarihi itibarıyla 348 üniteye yetersiz su vardır. Buralarda 19 616 kişi yaşar. 811 üniteye ise su yoktur ki; buralarda da 30 936 kişimiz vardır.

Özel önleminizle, Kastamonu'yu pilot il olarak belirleyebilir misiniz ve düşünceniz nedir?

Buradan, Kastamonu halkına mesajınız ne olacaktır?

Saygılarımla.

Mehmet Serdaroğlu

Kastamonu

BAŞKAN – Buyurun Sayın Bakan.

DEVLET BAKANI MUSTAFA YILMAZ (Gaziantep) – Cevaplandırıyorum Sayın Başkan.

Kastamonu İlimizde 2 482 adet sulu ünite, 3 346 adet yetersiz sulu ünite, 811 adet susuz ünite bulunmaktadır. Kastamonu İlimiz, su açısından hizmeti en çok verdiğimiz illerden olmasına rağmen eksiklerimiz vardır; çünkü, büyük bir yerleşim alanı ve su ünitesi çok olan bir ilimizdir. Ne kadar çok çalışma yapılmış geçmiş dönemlerde; hepsine teşekkür ediyorum; ama, inşallah, yakın zamanda, kalan üniteler de bitirilecektir.

Kastamonu halkına mutluluklar diliyorum. (DSP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum Sayın Bakan.

8 inci soru, Erzurum Milletvekili Lütfü Esengün'e aittir.

Buradalar.

Soruyu okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Aşağıdaki sorunun Sayın Bakan tarafından cevaplandırılmasına delaletlerinizi saygıyla arz ederim.

Lütfü Esengün

Erzurum

Soru:

Diyanetteki imam, müezzin, kayyım, Kur'an kursu öğreticisi olmak üzere, 20 000 civarında kadroya ihtiyaç olduğu bilinmektedir.

54 üncü hükümet zamanında Türkiye Büyük Millet Meclisine sevk edilen Diyanet teşkilatına 16 617 adet kadro tahsisine dair kanun tasarılarının bu dönemde de yenilenerek yasalaştırılması düşünülmekte midir?

BAŞKAN – Buyurun Sayın Bakan.

DEVLET BAKANI MUSTAFA YILMAZ (Gaziantep) – Sayın Başkan, sözlü edilen yasanın yenilenmesi çalışmaları başlatılmıştır.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

9 uncu soru, Erzurum Milletvekili Lütfü Esengün'e aittir.

Soruyu okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Aşağıdaki sorunun Devlet Bakanı Sayın Mustafa Yılmaz tarafından cevaplandırılmasını saygıyla arz ederim.

Lütfü Esengün

Erzurum

Soru:

Erzurum İli, köy yolları asfaltlamasında çok gerilerdedir. Halen asfaltlama oranı yüzde 3 civarındadır.

Erzurum'da köy yollarının asfaltlanması için 1999 yılında ne kadar kaynak ayrılmıştır? Bu sezonda kaç kilometre köy yolu asfaltlanacaktır?

BAŞKAN – Buyurun Sayın Bakan.

DEVLET BAKANI MUSTAFA YILMAZ (Gaziantep) – Konuşmamda, Erzurum'la ilgili ve doğudaki diğer illerimizle ilgili durumu belirttim. Gerçekten, Erzurum'da asfalt konusunda gerideyiz. İnşallah, önümüzdeki yıllarda bunu telafi edeceğiz.

Ayrılan para konusunda; bütçemiz çıkar da paramız belli olursa, bütçede bana ne kadar pay ayrılırsa; ondan sonra da Erzurum'a ne kadar pay ayrılacağını kendisine yazılı olarak bildireceğim.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum Sayın Bakan.

10 uncu soru, Bayburt Milletvekili Suat Pamukçu'ya aittir.

Sayın Pamukçu?. Buradalar.

Sorunuzu okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Sayın Başkan, aşağıdaki sorularımın, delaletinizle, Köy Hizmetlerinden sorumlu Devlet Bakanı tarafından cevaplandırılmasını arz ederim.

Suat Pamukçu

Bayburt

1- Bayburt İli için 1999 yılında yapılması düşünülen ya da programlanan kaç adet gölet yapımı vardır?

2- 1999 yılında Bayburt İlinde kaç kilometre köy yolu çamurdan kurtulacaktır?

3- Kaç kilometre köy yolu asfaltlanacaktır?

BAŞKAN – Buyurun Sayın Bakan.

DEVLET BAKANİ MUSTAFA YILMAZ (Gaziantep) – Sayın Başkan, yazılı cevap vereceğim.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum Sayın Bakan.

11 inci soru, İğdır Milletvekili Ali Güner'e aittir.

Sayın Güner?.. Buradalar.

Soruyu okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Vakıflardan sorumlu Sayın Bakandan, aracılığınızla aşağıdaki sorularıma cevap vermesini saygılarımla arz ederim.

Ali Güner

İğdir

1- Genel Müdürlüğünüzün yaptığı teftişlerde irticaî faaliyet içinde bulunduğu tespit edilen kaç tane vakıf vardır?

2- Eğer varsa, bunlardan kaç tanesi, son iki yıl içerisinde faaliyetlerinden men edilmiştir; kaç tanesi hakkında yargı kararı verilmiştir?

BAŞKAN – Buyurun efendim.

DEVLET BAKANİ TUNCA TOSKAY (Antalya) – Sayın Başkan, Sayın Yalova, buna, yazılı cevap verecek.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

12 nci soru, İğdir Milletvekili Ali Güner'e aittir.

Soruyu okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğünden sorumlu Sayın Bakandan aşağıdaki sorularıma cevap vermesini saygılarımla arz ederim.

Ali Güner

İğdir

1- Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğünce alınan veya alınacak yeni araçlardan, yeni il olmuş illere gönderilmesi söz konusu olacak mıdır?

2- Doğudaki köylerimizin birçoğunda içmesuyu ve normal yolu yokken, çoğu bölgelerde köy yollarının asfaltlandığı ve asfaltlanmaya devam edildiği görülmektedir. Yolu olmayan köyler için bu durum adaletsizlik değil midir? Bunun, adilane bir şekilde olmasını sağlayabilir misiniz?

BAŞKAN – Buyurun efendim.

DEVLET BAKANİ MUSTAFA YILMAZ (Gaziantep) – Sayın Başkan, ihalesini yaptığımız araçlar ne zaman gelir, bilemiyorum; inşallah, geldiği zaman, dağıtımında adil olacağız. İhtiyacı

olan yerlere -bilgisayarda kayıtlarımız var; hangi ilde, hangi makine var, yok- yeni illerimizde az ise oralara vereceğiz; adil dağıtım yapacağız.

Diğer konuda da, doğrudur; haksızlık var. Yine, konuşmamda söyledim, yollar arasında farklılık var; bazılarında özel idare durumunu anlattım, bazısında kış şartları var. Zaten, bu adaletsizliği gidermek için buradayız; iki üç yıldan beri gidermeye çalışıyoruz. İnşallah, gelecek dönem içerisinde de bu adaletsizliklerin tamamını ortadan kaldırmış olarak karşınıza çıkarız.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum Sayın Bakan.

13 üncü soru, Kahramanmaraş Milletvekili Mehmet Kaya'ya ait.

Sayın Kaya?.. Burada.

Soruyu okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Vakıflardan sorumlu Sayın Bakanımızdan cevaplandırılmasını istediğim sorum aşağıdadır.

Gereğinin yapılmasını saygılarımla arz ederim.

1- Vakıf üniversitelerinin, üniversite eğitimimizin içindeki yeri nedir?

2- Daha önceki yıllarda kaç tane vakıf üniversitesi kurulmuştur? Gelecekte kurulması muhtemel olan vakıf üniversitelerinin kurulmasında bir engel var mıdır?

Mehmet Kaya

Kahramanmaraş

BAŞKAN – Buyurun Sayın Bakan.

DEVLET BAKANI TUNCA TOSKAY (Antalya) – Sayın Başkan, Sayın Yalova, buna da yazılı cevap verecekler efendim.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum Sayın Bakan.

14 üncü sorumuz, Kahramanmaraş Milletvekili Mehmet Kaya'ya ait.

Soruyu okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Diyanet İşleri Başkanlığından sorumlu Sayın Devlet Bakanımızdan cevaplandırılmasını istediğim sorum aşağıdadır.

Gereğinin yapılmasını saygılarımla arz ederim.

Mehmet Kaya

Kahramanmaraş

Tüm ülkemiz genelinde kaç köyde imam yoktur? İmam olmayan köylerimiz hakkındaki imam kadrosunu çözmeyi nasıl düşünüyorsunuz? Zamanlama yönünden bir açıklama yapabilir misiniz?

BAŞKAN – Buyurun Sayın Bakan.

DEVLET BAKANI MUSTAFA YILMAZ (Gaziantep) – Cevap veriyorum Sayın Başkan.

Kadrosu bulunmayan köy camii 5 692, kadrosuz il, ilçe camii 3 413, toplam kadrosuz cami 9 375. Bu ihtiyaç... 20 nci Dönemde kanunlaştırma yolunda bir adım atılmıştı, bildiğiniz gibi yasa kadük oldu. Şimdi, bununla ilgili yeni çalışmalar başlamıştır.

Yine, fırsat bulmuşken söyleyeyim -köyler için söylüyorum- Köy Hizmetlerinden sorumlu Bakan olarak bazı köylere gittiğimde, çok küçük köylerde, iki ayrı yerde cami görüyorum. Niye iki tane cami dediğim zaman, "biz kavga ettik, onun için onların camiine gitmek istemiyoruz" diyorlar. Köylülerime, değerli yurttaşlarıma buradan sesleniyorum, lütfen, cami, Allah'ın evidir, başma yeridir, ikinci cami yapma yerine niye Cenabı Hakkın, Allahın evinde barışmayı denemiyorsunuz ve bunu rica ediyorum.

Teşekkür ediyorum, sağ olun var olun. (DSP ve MHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ediyorum Sayın Bakan.

15 inci soru, Ardahan Milletvekili Sayın Faruk Demir'in.

Sayın Faruk Demir?.. Buradalar.

Sorularını okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Aşağıdaki sorunun, Devlet Bakanı Sayın Mustafa Yılmaz tarafından cevaplandırılmasını bilgilerinize arz ederim.

Ardahan İline bağlı içmesuyu problemi olan köylerimizin sorunları, sadece su sondaj makinesinin çalıştırılması sonucunda çözümlenebilmektedir. Ancak, Ardahan Köy Hizmetleri İl Müdürlüğü'nün bağlı bulunduğu Erzurum Bölge Müdürlüğünde su sondaj makinesi bulunmamaktadır. Köy Hizmetleri Erzurum Bölge Müdürlüğümüze su sondaj makinesinin alınacağı konusunda düşüncelerinin olup olmadığı.

Saygılarımla.

Faruk Demir

Ardahan

BAŞKAN - Buyurun Sayın Bakan.

DEVLET BAKANİ MUSTAFA YILMAZ (Gaziantep) - Erzurum'un makinesi yoka katılmıyorum; ama, Ardahan gibi yerlerde çalışma yapacak kadar yeterli değil; onun için, Sayın Milletvekilim haklı.

Ardahan gibi birçok ilimizde bu makineden yok. Şimdi, şu anda, Malatya'daki makineyi Ardahan'a gönderdim, Ardahan'da bir aydan beri geçici görevle çalışma yapıyor; MHP'den ve DSP'den iki milletvekili arkadaşımın ricası üzerine, Ardahan'da onbeş gün daha bırakıyorum. Bunu da değerli Ardahanlılara duyurmak istiyorum. İnşallah, bu paradan özel idereye para ayrılırsa, Erzurum Bölgesine, Erzurum'da olmayan -esas, büyük- bu Enginson makineden alarak, Trakya da dahil olmak üzere, o makineden illerimize teslim edeceğiz.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Bakan.

16 ncı soru, Ankara Milletvekili Sayın Saffet Arıkan Bedük'e aittir.

Sayın Bedük?.. Burada.

Benim de konumum itibariyle yöneltmediğim bu soruyu okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Köyışlerinden sorumlu Sayın Devlet Bakanına aşağıdaki sorularımın sorulmasına delaletlerinizi arz ederim.

Saffet Arıkan Bedük

Ankara

Başkent olmasına rağmen, Ankaramızın bağlı ilçelerinin altyapı sorunları her geçen gün artmaktadır.

Ankaramızın iki görünen tarafı vardır; biri, merkez, gurur duyduğumuz, diploması ve siyaset merkezi olan Ankara; diğeri, bağlı ilçeleriyle, geri kalmış, özel ilgiye muhtaç, altyapı sorunları bulunan Ankara.

Soru 1: Haymana, Bâlâ, Polatlı, Elmadağ, Şereflikoçhisar gibi ilçelerimizde, ulaşım zorluğu çekilen köylerimiz vardır.

Ankara köy yollarının asfaltlanması, sanat yapılarının tamamlanması konusunda ne düşünüyorsunuz?

Soru 2: İçmesuları yetersiz köyler için çalışmanız var mıdır?

BAŞKAN – Buyurun efendim.

DEVLET BAKANİ MUSTAFA YILMAZ (Gaziantep) – Tüm Türkiye’de olduğu gibi, tabii ki, Başkent Ankara da bir ilimiz; çalışmalar sürüyor, orada da eksiklerimiz var; zaten, hepsini bitirsek, bize gerek yok. Bütün işler bitmiş olsa, bize gerek yok. Bu gibi işler bitecek; çalışıyoruz. İmkanlarımız dahilinde, Ankara’da ve Ardahan’dan Van’a kadar her tarafta hizmetler vermeye devam edeceğiz. Bunların içerisinde Ankaramız da var; içmesuyu konusunda da aynı şekilde çalışmalarımız sürecektir.

Arkadaşımızın duyarlılığı için kendisine teşekkür ediyorum. Bu hizmete devam edeceğiz.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum Sayın Bakan.

17 nci ve son sorumuz, Şanlıurfa Milletvekili Sayın Mehmet Yalçınkaya’ya aittir.

Sayın Yalçınkaya?.. Burada.

Soruyu okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğüyle ilgili Devlet Bakanına sorular:

a) Türkiye Cumhuriyetinin en büyük yatırımı olan GAP Projesi, Şanlıurfa’da uygulanmaktadır.

Şanlıurfa’da köy yolları perişandır. Bu perişanlığı giderecek, Şanlıurfa köy yollarına, ne tedbirler düşünüyorsunuz?

Şanlıurfa köy yollarında, ne kadar stabilize, ne kadar asfalt yol düşünüyorsunuz?

b) Akçakale-Ceylanpınar, Akçakale-Ceylanpınar grup köy yollarının yapımı için bu yıl ne yapacaksınız?

Saygılarımla arz ederim.

Mehmet Yalçınkaya

Şanlıurfa

DEVLET BAKANİ MUSTAFA YILMAZ (Gaziantep) – Bu soruların, cevaplarının, tabii, hepsini ezbere bilmem mümkün değil, ne kadar yapıldı ne kadar yapılacak; ama, Şanlıurfa’da benim bildiğim, gördüğüm kadarıyla geçen sene 600 kilometre civarında asfalt yaptık, yanlılabirim, 20 eksik 20 fazla olabilir. Şanlıurfa, çok büyük, geniş bir ilimiz; onun için, çalışmalar sürecektir. GAP’ın olması, tabii aynı bir hasret getiriyor. Onun için, Şanlıurfa’da da diğer illerimiz gibi çalışmalarımızı sürdürülecektir. Makine yönünden de güçlü bir ilimiz. Orada, biraz önce bahsettiğim, iki tane büyük makineden var; ama, başka illerimize daha birer tane bile alamadık; Şanlıurfa, biraz daha şanslı; ama, buna rağmen yeter mi; yetmez. Çalışmalar sürecektir, devam edecek.

Arkadaşımıza da teşekkür ediyorum, sağ olsun.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum Sayın Bakanım.

18 ve 19 uncu sıralardaki, Kütahya Milletvekili Kadir Görmez ve Malatya Milletvekili Yaşar Canbay'a ait soruları, süremiz dolduğu için okutamıyorum.

Teşekkür ediyorum.

Şimdi, beşinci turda yer alan bütçelerin bölümlerine geçilmesi hususunu ve bölümlerini ayrı ayrı okutup oylarınıza sunacağım.

Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü 1999 mali yılı bütçesinin bölümlerine geçilmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Bölümlerini okutuyorum:

A) KÖYHİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

1.- Köyhizmetleri Genel Müdürlüğü 1999 Mali Yılı Bütçesi

A - CETVELİ

Program Kodu	Açıklama	Lira
101	Genel Yönetim ve Destek Hizmetleri BAŞKAN- Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	169 449 300 000 000
111	Köy Hizmetleri BAŞKAN- Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	101 135 700 000 000
900	Hizmet Programlarına Dağıtılamayan Transferler BAŞKAN- Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	585 061 000 000
999	Dış Proje Kredileri BAŞKAN- Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	3 980 000 000 000
TOPLAM		275 150 061 000 000

BAŞKAN- Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

(B) cetvelini okutuyorum:

B - CETVELİ

Gelir Türü	Açıklama	Lira
2	Vergi Dışı Normal Gelirler BAŞKAN- Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.	2 254 000 000 000
3	Özel Gelirler, Hazine Yardımı ve Devlet Katkısı BAŞKAN- Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.	272 896 061 000 000
TOPLAM		275 150 061 000 000

BAŞKAN- Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Köyhizmetleri Genel Müdürlüğü 1999 mali yılı bütçesinin bölümleri kabul edilmiştir.

2.- Köyhizmetleri Genel Müdürlüğü 1997 Mali Yılı Kesinhesabı

BAŞKAN- Köyhizmetleri Genel Müdürlüğü 1997 mali yılı kesinhesabının bölümlerine geçilmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

(A) cetvelinin genel toplamını okutuyorum:

Köyhizmetleri Genel Müdürlüğü 1997 Mali Yılı Kesinhesabı

A - CETVELİ

L i r a

- Genel Ödenek Toplamı	:	163 601 082 135 000
- Toplam Harcama	:	159 423 764 145 000
- İptal edilen Ödenek	:	3 652 458 694 000
- Ödenek Dışı Harcama	:	2 150 848 000
- 1050 S.K.55 inci Mad.ve Özel Kanunlar Ger.Ertesi Yıla Devreden Ödenek	:	527 010 144 000
- 1050 S.K.83 üncü Mad.ve Dış Proje Kredilerinden Ertesi Yıla Devreden	:	439 691 019 000

BAŞKAN- Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

(B) cetvelinin genel toplamını okutuyorum:

B - CETVELİ

L i r a

- Bütçe Tahmini	:	97 441 301 000 000
- Yılı Tahsilatı	:	157 187 593 806 000

BAŞKAN- Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Köyhizmetleri Genel Müdürlüğü 1997 mali yılı kesinhesabının bölümleri kabul edilmiştir.

Vakıflar Genel Müdürlüğü 1999 mali yılı bütçesinin bölümlerine geçilmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Bölümleri okutuyorum:

B) VAKIFLAR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

1.- Vakıflar Genel Müdürlüğü 1999 Mali Yılı Bütçesi

A - CETVELİ

Program Kodu	A ç ı k l a m a	L i r a
101	Genel Yönetim ve Destek Hizmetleri BAŞKAN- Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	4 468 460 000 000
111	Vakıf İşlemlerinin Yürütülmesi BAŞKAN- Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	614 500 000 000

Program

Kodu

A  ı k l a m a

Lira

112	Sosyal Yardım ve Kültürel İşlemler	7 505 600 000 000
	BAŞKAN- Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
900	Hizmet Programlarına Dağıtılmayan Transferler	359 500 000 000
	BAŞKAN- Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
TOPLAM		12 948 060 000 000

BAŞKAN- Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

(B) cetvelini okutuyorum:

B - CETVELİ

Gelir

Türü

A  ı k l a m a

Lira

2	Vergi Dışı Normal Gelirler	12 899 995 000 000
	BAŞKAN- Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
3	zel Gelirler, Hazine Yardımı ve Devlet Katkısı	48 065 000 000
	BAŞKAN- Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
TOPLAM		12 948 060 000 000

BAŞKAN- Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Vakıflar Genel Müdürlüğü 1999 mali yılı btcesinin bölümleri kabul edilmiştir.

Vakıflar Genel Müdürlüğü 1997 mali yılı kesinhesabının bölümlerine geçilmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

(A) cetvelinin genel toplamını okutuyorum:

2. - Vakıflar Genel Müdürlüğü 1997 Mali Yılı Kesinhesabı

A - CETVELİ

Lira

- Genel denek Toplamı	: 8 285 835 414 000
- Toplam Harcama	: 7 340 053 251 000
- İptal edilen denek	: 1 009 337 983 000
- denek Dışı Harcama	: 126 256 234 000
- 1050 S.K.55 inci Mad.ve zel Kanunlar Ger. Ertesi Yıla Devreden denek	: 62 700 414 000

BAŞKAN - Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Mazbut ve Mllhak toplamını okutuyorum:

Mazbut ve Mllhak

- Genel denek Toplamı	: 818 409 166 000
- Toplam Harcama	: 12 880 464 000

- 1050 S.K.55. Mad. ve Özel Kanunlar

Ger. Ertesi Yıla Devreden Ödenek : 805 528 702 000

BAŞKAN- Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

(B) cetvelini okutuyorum:

B - CETVELİ

L i r a

- Tahmin : 4 253 100 000 000

- Tahsilat : 8 444 002 099 000

BAŞKAN - Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Mazbut ve Mülhak Vakıf Geliri

- Tahsilat : 12 880 464 000

BAŞKAN- Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Vakıflar Genel Müdürlüğü 1997 mali yılı kesinhesabının bölümleri kabul edilmiştir.

Diyanet İşleri Başkanlığı 1999 mali yılı bütçesinin bölümlerine geçilmesini oylarımıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Bölümleri okutuyorum:

C) DİYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI

1. - Diyanet İşleri Başkanlığı 1999 Mali Yılı Bütçesi

A - CETVELİ

Program Kodu	Açıklama	Lira
101	Genel Yönetim ve Destek Hizmetleri	22 410 735 000 000
	BAŞKAN- Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
111	Toplumun Dinî Konularda Aydınlatılması ve İbadet Yerlerinin Yönetimi	150 109 265 000 000
	BAŞKAN- Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
900	Hizmet Programlarına Dağıtılamayan Transferler	240 060 000 000
	BAŞKAN- Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
	T O P L A M	172 760 060 000 000

BAŞKAN- Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Diyanet İşleri Başkanlığı 1999 mali yılı bütçesinin bölümleri kabul edilmiştir.

2.- Diyanet İşleri Başkanlığı 1997 Mali Yılı Kesinhesabı

BAŞKAN- Diyanet İşleri Başkanlığı 1997 mali yılı kesinhesabının bölümlerine geçilmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

(A) cetvelinin genel toplamını okutuyorum:

Diyaret İşleri Başkanlığı 1997 Mali Yılı Kesinhesabı

A - CETVELİ

L i r a

- Genel Ödenek Toplamı	:	66 751 962 000 000
- Toplam Harcama	:	66 605 051 547 000
- İptal Edilen Ödenek	:	529 712 835 000
- Ödenek Dışı Harcama	:	382 802 382 000

BAŞKAN- (A) cetvelini kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Diyaret İşleri Başkanlığı 1997 mali yılı kesinhesabının bölümleri kabul edilmiştir.

Devlet İstatistik Enstitüsü Başkanlığı 1999 mali yılı bütçesinin bölümlerine geçilmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Bölümleri okutuyorum :

D) DEVLET İSTATİSTİK ENSTİTÜSÜ BAŞKANLIĞI

1.- Devlet İstatistik Enstitüsü 1999 Mali Yılı Bütçesi

A - CETVELİ

Program Kodu	Açıklama	Lira
101	Genel Yönetim ve Destek Hizmetleri BAŞKAN- Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	4 709 870 000 000
111	İstatistik Verilerin Derlenmesi ve Değerlendirilmesi Hizmetleri BAŞKAN- Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	5 961 130 000 000
900	Hizmet Programlarına Dağıtılamayan Transferler BAŞKAN- Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	30 430 000 000
999	Dış Proje Kredileri BAŞKAN- Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	250 000 000 000
T O P L A M		10 951 430 000 000

BAŞKAN- Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Devlet İstatistik Enstitüsü Başkanlığı 1999 mali yılı bütçesinin bölümleri kabul edilmiştir.

2.- Devlet İstatistik Enstitüsü Başkanlığı 1997 Mali Yılı Kesinhesabı

BAŞKAN- Devlet İstatistik Enstitüsü Başkanlığı 1997 mali yılı kesinhesabının bölümlerine geçilmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

(A) cetvelinin genel toplamını okutuyorum:

Devlet İstatistik Enstitüsü Başkanlığı 1997 Mali Yılı Kesinhesabı

A - CETVELİ

L i r a

- Genel Ödenek Toplamı	:	12 088 688 305 000
- Toplam Harcama	:	9 516 787 038 000
- İptal edilen Ödenek	:	2 591 073 884 000
- Ödenek Dışı Harcama	:	19 184 210 000
- 1050 S.K.55 inci Mad.ve Özel Kanunlar Ger.Ertesi Yıla Devreden Ödenek	:	11 593 000
- 1050 S.K.83 üncü Mad.ve Dış Proje Kredilerinden Ertesi Yıla Devreden	:	4 825 510 000

BAŞKAN- (A) cetvelini kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Devlet İstatistik Enstitüsü Başkanlığı 1997 mali yılı kesinhesabının bölümleri kabul edilmiştir.

Değerli milletvekilleri, böylece, Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Vakıflar Genel Müdürlüğü, Diyanet İşleri Başkanlığı ve Devlet İstatistik Enstitüsü Başkanlığı 1999 mali yılı bütçeleri ile 1997 mali yılı kesinhesapları kabul edilmiştir; hayırlı ve uğurlu olmasını temenni ediyorum.(Alkışlar)

Sayın milletvekilleri, öğleden önceki çalışma süremiz dolmuştur.

Görüşmelere kaldığımız yerden devam etmek için, 14.15'te toplanmak üzere, birleşime ara veriyorum.

Kapanma Saati: 13.18

İKİNCİ OTURUM

Açılma Saati : 14.15

BAŞKAN : Başkanvekili Nejat ARSEVEN**KÂTİP ÜYELER : Cahit Savaş YAZICI (İstanbul), Burhan ORHAN (Bursa)**

BAŞKAN – Değerli milletvekilleri, 23 üncü Birleşimin İkinci Oturumunu açıyorum.

Bütçe ve kesinhesap kanunu tasarılarının görüşülmesine kaldığımız yerden devam edeceğiz.

İlk oturumda, beşinci tur üzerindeki görüşmeler tamamlanmıştır.

Şimdi, altıncı tur görüşmelere başlıyoruz.

**IV. - KANUN TASARI VE TEKLİFLERİYLE KOMİSYONLARDAN
GELEN DİĞER İŞLER (Devam)**

1. – 1999 Mali Yılı Genel ve Katma Bütçeli İdareler Bütçe Kanunu Tasarıları ile 1997 Mali Yılı Genel ve Katma Bütçeli İdareler ve Kuruluşlar Kesinhesap Kanunu Tasarıları (1/1; 1/2; 1/3, 3/122; 1/4, 3/123) (S. Sayıları : 3, 4, 8, 9) (Devam)

E) ADALET BAKANLIĞI

1. – Adalet Bakanlığı 1999 Mali Yılı Bütçesi

2. – Adalet Bakanlığı 1997 Mali Yılı Kesinhesabı

F) YARGITAY BAŞKANLIĞI

1. – Yargıtay Başkanlığı 1999 Mali Yılı Bütçesi

2. – Yargıtay Başkanlığı 1997 Mali Yılı Kesinhesabı

G) ÇEVRE BAKANLIĞI

1. – Çevre Bakanlığı 1999 Mali Yılı Bütçesi

2. – Çevre Bakanlığı 1997 Mali Yılı Kesinhesabı

BAŞKAN – Altıncı turda, Adalet Bakanlığı, Yargıtay Başkanlığı, Çevre Bakanlığı bütçeleri yer almaktadır.

Komisyon?.. Burada.

Hükümet?.. Burada.

Sayın milletvekilleri, soru sormak isteyen milletvekillerinin kısa, gerekçesiz ve kişisel görüş ileri sürmeksizin, kişilik ve özel yaşama ilişkin konuları içermeyecek şekilde hazırlayacakları sorularını, gruplar adına yapılacak konuşmalar bitinceye kadar, yazılı olarak Başkanlık Divanına göndermelerini rica ediyorum. Gruplar adına yapılacak konuşmalar tamamlandıktan sonra gönderilecek sorular kabul edilmeyecektir.

Altıncı turda, grupları ve şahısları adına söz alan sayın üyelerin isimlerini okuyorum:

Grupları adına; Anavatan Partisi Grubu adına Kırklareli Milletvekili Cemal Özbilen, İstanbul Milletvekili Ediz Hun, Demokratik Sol Parti Grubu adına, Hatay Milletvekili Kemal Atahan, İçel Milletvekili Edip Özgenç, Muğla Milletvekili Nazif Topaloğlu, Doğru Yol Partisi Grubu adına Samsun Milletvekili Erdoğan Sezgin, Manisa Milletvekili Rıza Akçalı, Fazilet Partisi Grubu adına Trabzon Milletvekili Şeref Malkoç, Bursa Milletvekili Ahmet Sünnetçioğlu, Milliyetçi Hareket Partisi Grubu adına İstanbul Milletvekili Mehmet Pak, Konya Milletvekili Sait Gönen. Şahısları

adına; lehinde, Eskişehir Milletvekili Mehmet Sadri Yıldırım, aleyhinde İstanbul Milletvekili Ali Oğuz.

Değerli milletvekilleri, ilk söz, Anavatan Partisi Grubu adına, Kırklareli Milletvekili Cemal Özbilen'e aittir.

Buyurun Sayın Özbilen. (ANAP sıralarından alkışlar)

Konuşma süreniz 10 dakikadır efendim.

ANAP GRUBU ADINA CEMAL ÖZBİLEN (Kırklareli) – Sayın Başkan, Yüce Meclisin çok değerli üyeleri; 1999 Mali Yılı Bütçe Kanunu Tasarısı üzerinde, Adalet Bakanlığı ve Yargıtay bütçesi üzerinde Anavatan Partisi Grubunun görüşlerini arz etmek üzere söz almış bulunuyorum; bu vesileyle, Yüce Heyeti Grubum ve şahsım adına saygıyla selamliyorum.

Sayın milletvekilleri, bütçe üzerindeki görüşlerime geçmeden evvel, bugüne kadar, fedakârlıkla, vazife duygusunu her şeyin üstünde tutarak görev yapan Adalet Bakanlığı ve Yargıtayın değerli mensuplarına teşekkür ederek sözlerime başlamak istiyorum.

Tarih sahnesine çıktığı ilk günden itibaren adalet ve yargıya büyük önem veren Türk Milleti "adalet mülkün temelidir" umdesiyle, devlet teâmülünde yargının aldığı yeri ve önemi en vcciz şekilde ifade etmiştir. Adaletin sîratle ve en az giderle sağlanması, toplumda meydana gelen gelişmelere uygun olarak mevzuatta gerekli düzenlemelerin yapılması, teknik donanımlara ve maddî imkânlarla sahip bir yargı sistemiyle kurulabilir.

Adalet hizmetleri, toplumun en başta gelen hizmetleridir. Adaleti olmayan bir yerde insanların huzur ve mutluluk içerisinde olması mümkün değildir. Bu bakımdan, adalet kurumlarının hem fizikî ihtiyaçlarının hem personel ihtiyaçlarının karşılanması ve adalet camiasının yüksek vicdan ve ahlak sahibi, bilgi sahibi hâkim ve savcılarla güçlendirilmesi, adalet hizmetlerinin ana temelidir.

Adalet teşkilatının aslı görevi, adalet hizmetinin vatandaşa götürülmesidir. Türkiye'de, 80 il, 849 ilçe olmak üzere toplam 929 merkezden ancak 842'sinde adli teşkilat kurulmuş ve faaliyete geçirilmiştir. Buna karşılık, 12 merkezde adli teşkilat kurulmasına karar verilmiş; fakat, faaliyete geçirilememiştir, 75 merkezde ise henüz adli teşkilat kurulamamıştır. Bu merkezlerin bir an evvel hizmete açılması konusunda Sayın Bakanımızın gayretlerini beklemekteyiz.

Adalet hizmetlerinin birinci unsuru, hâkimlerimiz ve cumhuriyet savcılarımızdır. Büyük bir iş yükü altındaki hâkim savcılarımızın iş yükünü göz önüne alan Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu, mahkemelerin bakabilecekleri en az ve en çok dosya sayısını belirlemiş olup, buna göre, bir hâkimin iş yükü, Avrupa standartlarının çok üzerindedir. Mevcut ve gelen iş sayısı, 1997 yılı sonu itibarıyla gelen toplam iş sayısı göz önüne alınırsa, Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunun ilke kararları gereğince, yalnız adli yargıda, değişik kategorilerde, toplam 2 515 yeni mahkemenin faaliyete geçirilmesi gerekmektedir. İş durumuna göre kurulması gereken, fakat, çeşitli nedenlerle kurulamayan mahkemelerin kurulması ve faaliyete geçirilmesi durumunda, toplam 4 508 hâkim ve cumhuriyet savcısına gereksinme vardır.

Adli teşkilat kurulamayan 75 ilçemizde teşkilat kurulması kanunî zorunluluk olduğu için, bu yeni kurulacak mahkemeler için de asgari 300 hâkim ve savcı kadrosu gerekmektedir. Halen 756 hâkim ve savcı kadrosu açığı bulunduğu göz önünde bulundurulursa, ekkadro ve yeni kurulacak ilçelerin gereksinmeleriyle birlikte 3 712 hâkim ve savcı kadrosunun sağlanarak ivedilikle doldurmak suretiyle, yargıda etkin ve verimli bir çalışma ortamı sağlanabilir.

Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunun ilke kararlarında belirtildiği üzere, her mahkemeye 3 katip, 1 yazı işleri müdürü, mübaşir ve hizmetli gerekmektedir. Bütün yargıda 12 418 zabıt kâti-

bi kadrosu mevcut olup, bunun 11 173 adedi dolu, 1 245 adedi boş bulunmaktadır. İşyükü ve ilke kararı göz önüne alındığında, ek olarak 7 916 zabıt kâtibine ihtiyaç bulunmaktadır. Diğer bir ifadeyle, bugün, 20 334 zabıt kâtibinin yapması gereken işi 11 173 zabıt kâtibi yürütmeye çalışmaktadır. Bu da, yargının asıl işlerini yürütmekte olan zabıt kâtiplerinin ne kadar ağır bir iş yükü altında ezildiğinin açık bir kanıtıdır.

Sonuç olarak, bir yandan mahkemelerin yetersizliği, diğer yandan nitelikli eleman konusunda gerekli titizliğin gösterilememiş olması, ayrıca, ekonomik ve fizikî koşulların gerçekleştirilememiş olması, yargının yeterli bir biçimde hızlı ve etkin çalışmamasının temel nedenlerindedir.

"Geç gelen adalet, adalet değildir" felsefesinden hareketle, özellikle davaların sınırlendirilmesini sağlayacak kanunî düzenlemelerin bir an evvel yapılmasının çok önemli bir mesele olarak karşımızda durduğunu söyleyebiliriz.

Adliye binaları prestij kurumlarıdır. Özellikle, Batı'da, adalet binalarının adliye binası olarak değil, adliye sarayı olarak belirtildiğini görmekteyiz. Acaba, ülkemizde saray diyebileceğimiz kaç adet adliye binamız vardır; genelde, hükümet konaklarında faaliyet göstermektedirler. Bu konuda hassasiyet gösterilerek, özellikle büyük şehirlerden başlamak üzere, bunların bir an evvel tamamlanarak hizmete açılmasını beklemekteyiz.

Bu vesileyle, seçim bölgem olan Kırklareli Vilayetindeki adliye binası, sarayı, 1997 programına alındığı halde, bugüne kadar ödenek noksanlığı nedeniyle temeli atılamamıştır. Bu vesileyle, Sayın Bakanımızdan, bizlere destek olmasını bekliyoruz.

Hukuk ve adalet sistemimizin önemli bir kurumu da cezaevleridir. Cezaevlerinin şu anda içinde bulunduğu durum fevkalade üzüntü vericidir. Orada bulunanlar, suçları ne olursa olsun, devletin teminatı altındadır. Cezaevlerinde can güvenliği yoksa, bu, oldukça vahim bir durumdur.

Mevcut cezaevlerinde koğuş sistemi yaygındır; modern infaz koşullarına uygun değildir. Top-lu yaşam zorunluluğu, isyan, yaralama, öldürme, koğuş ağalığı, uyuşturucu ticareti, kumar, birbirini eğitime, fizikî ve manevî baskı gibi sakıncaları birlikte getirmiştir. Kalabalık koğuş sistemi, terör örgütlerinin tutuklu ve hükümlüler üzerinde baskı ve egemenlik kurması, açlık grevi, toplu isyan ve firar, ideoloji eğitimi, iç ve dış haberleşme olaylarını örgütleyebilmesinin temel nedeni olduğundan, bu sisteme uygun inşa edilmiş bir cezaevi, ıslah edici olmaktan çok, fizikî olarak fevkalade büyük sıkıntılar yaratmaktadır.

Modern cezaevi kurallarına uygun, sağlıklı, güvenli, mekanik ve elektronik donanımlı, hükümlü ve tutukluların ıslahı yönünden küçük oda sistemine ve yüksek güvenlik standartlarına sahip yeni cezaevi binalarına ihtiyaç olduğu açıktır. Bu amaçla, başlatılan cezaevlerinin bir an evvel tamamlanmasını diliyorum.

Ceza infaz kurumlarında görevin layıkıyla yapılabilmesi için, kurumlarında nitelikli ve yeter sayıda personelin de bulunması gerekmektedir. Halen, bu kurumlarda 5 124 kadro boş bulunmaktadır. Bu kadrolara ivedilikle personel takviyesi yapılmalıdır.

Diğer bir konu da, savunma mesleğiyle ilgilidir. Bütün rejimlerde iddia ve mahkeme vardır; ama, adaletin olduğu yerde savunma vardır. O itibarla, savunma mesleğine ve savunma hakkına çok önem vermek mecburiyetindeyiz.

Avukatlık kanunu tasarısıyla, baroların ve avukatlık mesleğinin gelişmesi, avukatların şirketleşmesi... Özellikle, dünya hukukuna açılmış bir barolar ve avukatlık müessesesinin Türkiye'nin demokratikleşmesinde büyük faydası olacağını umuyorum.

Bu arada, başta Medeni Kanun, Ceza Kanunu, Borçlar Kanunu, İcra İflas Kanunu, usul kanunları olmak üzere ve örgütlü suçlarla mücadele kanunu tasarısı, para cezalarını günün şartlarına uygun hale getirecek tasarı ve 20 nci Yasama Döneminde sonuçlanamayan, toplumun çeşitli kesimlerini ilgilendiren diğer yasa tasarılarının bir an evvel yasallaşmasına da büyük önem verdiğimizizi belirtmek istiyorum.

Adalet Bakanlığı, hukukun gelişmesinde önemli bir role sahiptir. 21 inci Yasama Dönemi olarak, Türkiye'yi 21 inci Yüzyıla taşıyacak değişiklikleri hep birlikte gerçekleştirebiliriz. Türkiye'yi, insan hakları alanında, ilke gerçeklerini gözardı etmeksizin, çağımızın en ileri ülkeleri arasına sokabilecek düzenlemeleri elbirliğiyle yapabiliriz.

Adalet Bakanlığının 1999 yılı için ayrılan 246 trilyon liralık bütçesinin, genel bütçe içindeki payının 1,4 olduğunu düşünürsek, bu rakamın yeterli olmadığı açıkça görülmektedir.

BAŞKAN – Sayın Özbilen, konuşma sürenize 1 dakika ilave ediyorum efendim.

CEMAL ÖZBİLEN (Devamla) – Son olarak, Yargıtayımızın, bir taraftan merci mahkemesi olarak görev yaparken, bir taraftan da içtihat mahkemesi olarak görev yaptığını ve Türkiye'de hukukun gelişmesi için büyük katkılar sağladığını ifade etmek istiyorum ve bu arada da, hâkim ve savcılarımızın ve adliye personelinin özlük haklarının iyileştirilmesi için de gerekli tedbirlerin alınmasını diliyorum.

Bu düşüncelerle, 1999 mali yılı Adalet Bakanlığı ve Yargıtay bütçelerimizin, memleketimize, milletimize ve adalet camiasına hayırlı olmasını diliyorum, Yüce Heyeti selamla ve saygıyla selamlıyorum. (ANAP, DSP ve MHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum Sayın Özbilen.

Anavatan Partisi Grubu adına ikinci söz, İstanbul Milletvekili Sayın Ediz Hun'un.

Buyurun Sayın Hun. (ANAP sıralarından alkışlar)

Konuşma süreniz 10 dakikadır efendim.

ANAP GRUBU ADINA EDİZ HUN (İstanbul) – Sayın Başkan, Yüce Meclisimizin pek mühterem üyeleri, değerli milletvekilleri; Anavatan Partisi Grubu adına söz almış bulunmaktayım. Bu vesileyle, sizleri, en derin saygılarımla selamlıyorum.

Gerek genel bütçemizin gerekse Çevre Bakanlığı bütçemizin hayırlı olmasını temenni ediyordum. Her ne kadar, genel bütçe içerisinde oranı onbinde 6 gibi çok cılız ise de, yine de, Sayın Bakanımın ve değerli mesai arkadaşlarının, başarılı, muvaffak olmasını yüreğimden dilemekteyim.

Esasen, dünyadaki kalkınmış ülkelere baktığımızda görüyoruz ki, Çevre Bakanlığı, ilköncelikli olan beş bakanlıktan biridir. Temenni ediyorum ki, ümit ediyorum ki, zamanın akışı içerisinde, Bakanlığımızın anlam ve önemi daha fazlalaşsın, daha müspet yolda bir gelişim sağlama imkânı bulunabilir.

Tabii, 10 dakika, çok kısa bir süre; herhalde, 1 dakikası da tamamlandı. Çok kısa ve seri olarak, çeşitli görüşlerimi sizlerle paylaşmak düşüncesindeyim.

Her şeyden önce, Yaradan'ın ürünü olan, ilahi kudretin ürünü olan sonsuz evrendeki ahenk, sevgiyle yoğrulmuş, tükenmez bir enerji kaynağıdır. Bu enerjinin kıvılcıkları, şüphesiz, dünyamızdaki yaşamın başlangıcını oluşturmuştur ve insanlığın tezahürüyle, gelişim süreci süratlenmiş ve bugünkü çağdaş, muasır seviyeye ulaşabilmiştir. İnsan, bugün, oluşturduğu toplumlarla, dinamik bir popülasyonun nüvesini teşkil etmekte ve her geçen gün artan zihinsel gücüyle tekâmülünü hızlandırmaktadır. Ama, özellikle, 20 nci Yüzyılımızın ikinci yarısında, bu kalkınma süreciyle birlik-

te çeşitli problemler de zuhur etmiştir. Bunların başında da, tabiatıyla, çevre problemleri gelmektedir. Ama, yine biliyoruz ki, bugün, kalkınma ve verimlilik için çevrenin korunması gerektiği, yadsınamaz bir durumdadır; inkar edilemez. Bunun için, uygun politikalarla ve düzgün stratejilerle eğitime ağırlık verilerek yolumuza devam etmemiz gerektiğinin bilincindeyiz şüphesiz.

Sorunları artırmamak için daha azın daha verimli olarak kullanılmasının, israftan kaçınılmasının önemini, bir kez daha vurgulamak istiyorum. Bugün, doğal denge sistemlerinin korunması gereği, bazı kurumlarca veya düşünceler doğrultusunda, acaba, kalkınma tempomuzu zedeleyebilir mi gibi, zihinlerden fikirler geçmektedir; ama, bunlar tamamen yanlış; çünkü, sağlıklı bir çevre, kalkınmanın temel unsurudur, başlıca unsurudur.

Dün, burada, Denizcilik Müsteşarlığıyla ilgili bölümde, bazı arkadaşlarımız, çok haklı olarak, denizcilik bakanlığının kurulmasından söz ettiler; aynen iştirak ediyorum. Hatta, bir değil iki denizcilik bakanlığının kurulması gerektiğini size vurgulamak istiyorum; birincisi, deniz ticaret bakanlığı, deniz filosuyla uğraşp, ticaretimizin genişlemesine imkân sağlayacak; ikincisi de -uzun yıllar Norveç'te kaldığım için söylüyorum- balıkçılık bakanlığının kurulması gerektiğini vurgulamak istiyorum. (DSP sıralarından alkışlar) Norveç, bugün, Japonya'dan sonra, balıkçılık alanında, 4 milyonluk küçükük nüfusuyla, ikinci durumda, konumda bulunmaktadır.

Ülkemiz, küçükük Asya -Asya minör- büyük bir kıtadır ve bu kıta üzerinde, sonsuz sayılabilecek namütenahi zenginlikler bulunmaktadır, biyolojik zenginlikler; bunları koruyup gelecek nesillere aktarmak, bizim asli görevimiz olmalıdır.

Yabani hayvan popülasyonları tüm Avrupa'da 60 000 kadar iken, bizim ülkemizde 80 000'i aşmıştır. Aynı şekilde, yine Avrupa Kıtası ülkelerinin tamamında 11 900 bitki türüne karşılık, ülkemizde 9 500 bitki türü, çeşidi bulunmaktadır; bunların 3 100'ü, değerli arkadaşlarım, endemiktir; yalnız Türkiyemizde, belirli bir yörede bulunmaktadır. Bunları korumak, söylemiş olduğum gibi, yeni nesillere aktarmak, bizim son derece önemli saydığımız bir görevimizdir.

Aynı zamanda, çeşitli alternatif enerjileri kullanmak için de, ülkemiz son derece zengindir. Güneş enerjisi; 2020'li yıllarda, Japonya, enerjisinin yüzde 65'ini güneşten sağlayacaktır ve yalnız aktif pasif güneş enerjisi değil, fotovoltaiik pillerle de güneşi tutacak sistemler geliştirmekte çok başarılı hamleler sergilemektedir. Rüzgâr enerjisi, Avustralya, Kanada, komşumuz Yunanistan, Hollanda gibi ülkelerde -her ne kadar, bazılarınca, konvansiyonel değil deniyorsa da, öyle yorumlanıyorsa da- son derece başarılı sistemler oluşturmaktadır.

Aynı şekilde, burada, çok önemli yeni bir enerji kaynağını, yüksek huzurlarınızda sizlere arz etmek istiyorum. Dünya Bankasının, dünyadaki en büyük elektrifikasyon projesidir. Kıta Çininde, bugün, 79 500 akarsu santrali, baraj yapmadan inşa edilen akarsu santrali, 18 400 megavat gücünde elektrik üretmektedir. Yine, Norveç'ten sonra Avrupa'da en üstün seviyede, üst düzeyde su rezervlerine sahip olan ülkemizde, akarsu santrallerinin yapımına mutlaka başlanmalıdır.

Biraz da çevre kirliliklerinden bahsetmek istiyorum; bir taraftan da saate bakıyorum...

Özellikle, tabii, gürültü kirliliği, görsel kirlilik, hava kirliliği, su kirliliği; bunları hepimiz biliyorsunuz, konuya vâkıfsınız; ama, birkaç tanesi çok önem taşıyor ve bizim beklediğimiziz, imzaya açılmış sözleşmelerle de ilgili. Tabiatıyla, Meclise intikal etmiş sözleşmeler var; hayvan hakları, hayvanları koruma yasa tasarısı çok önem taşıyor. Sevgili arkadaşım Gümüşhane Milletvekili Lütfi Doğan Beyefendi, biraz önce burada gayet veciz ve anlamlı bir şekilde ifade etti "Allah, bizden, diğer canlılara da şefkatle eğilmemizi bekliyor" dediler; teşekkür ediyorum; bütün arkadaşlarımızla birlikte ben de size katılıyorum. Türkiye'nin birçok yerinde yaptığım görüşmelerde, toplantılar

da, insanlar, hayvan hakları yasasının bir an evvel behemehal çıkmasını arzu ediyorlar. Yaşam, yalnız insanlara mahsus değildir; eğer Allah'a inanıyorsak, O'nun yarattığı tüm canlılara da saygıyla ve sevgiyle yaklaşmak zorundayız arkadaşlarım. (Alkışlar)

Bizim ülkemizde nükleer santral kurulsun mu kurulmasın mı; bunun tartışmasını yapmıyorum. Eğer kurulacaksa, en iyi, en yüksek teknolojiyle kurulmalıdır. Unutmayalım ki, Türkiye üçüncü zaman oluşumudur; yirmibeş otuz milyon yıl önce Türkiye bir içdeniz halindeydi, onun için, yeraltı tektoniği çok oynaktır, fay hatları geçmektedir; bunun dikkate alınması lazım.

Tekrar nükleer santral konusuna döndüğümde, bizim hududumuza çok yakın 2 nükleer santraldan söz etmek istiyorum. Birincisi, Bulgaristan sınırları içinde bulunan 6x1 000 megavat gücündeki Kozludov Santrali; ikincisi de, Iğdır'a 33 kilometre ve hududumuza 10,5 kilometre mesafedeki Ermenistan sınırları içinde bulunan Metsamor Nükleer Santrali. Bugün dünyada mevcut 438 nükleer santral içinde en tehlikeli, en kritik 2 nükleer santraldan birisi doğu hududumuza, birisi batı hududumuza yakın bir konumda.

Nükleer santrallar, şüphesiz, çok önemli enerji kaynaklarıdır, ısı enerjisini buhara dönüştürürler ve bundan da elektrik enerjisi elde edilir; buna itirazımız yok; ancak, atıkları bizi çok düşündürmektedir. Bu atıkların içinde sezyum-137 radyoaktif izotopu, doğada potasyum döngüsüne girmekte ve uzun vadede, kas erimesine sebebiyet vermektedir. Yine, aynı şekilde, stronsiyum-90 radyoaktif izotopu, doğada kalsiyum döngüsüne girerek, uzun vadede, lösemi dediğimiz rahatsızlıklara sebebiyet verebilmektedir.

Şöyle bir örnek vereyim -tabii, dakikalar çok çabuk geçiyor ve benim de konuşmam hızlı oluyor, beni bağışlayın- 26 Nisan 1986'da Çernobil'de nükleer reaktörün patlamasından ortaya çıkan sezyum-137, 6 Ağustos 1945'te Hiroşima'ya, 9 Ağustos 1945'te Nagasaki'ye atılan atom bombasındaki sezyum-137 oranından 500 kat daha fazladır! Nükleerin şakası yoktur.

Diğer taraftan, sözleşmelere vaktim...

BAŞKAN - 1 dakika ilave ediyorum Sayın Hun; buyurun efendim.

EDİZ HUN (Devamla) - Lütfediyorsunuz, teşekkür ederim.

Sözleşmelere kısaca değinmek istiyorum: İklim değişikliği sözleşmesi çok önem taşıyor. Her ne kadar, ülkemizde yüzde 87-90 nispetinde fosil yakıtlar kullanılıyorsa da, yine de, Kyoto Protokolü dolayısıyla OECD ülkelerine deklare edilmiş öneriler çerçevesinde, mutlaka, bu fosil yakıtları sınırlayıp, iklim sözleşmesine imza atmamız lazım. İki önemli sözleşme de petrole ilgilidir; birisi, petrol kirliliğinden kaynaklanan zararların tazmini doğrultusunda uluslararası bir fon geliştirmekle ilgili sözleşme -bunlara taraf olmamız lazım- diğeri de, kazalarda meydana gelebilecek hukuksal sorumlulukla ilgili sözleşmedir.

Özellikle de, tabiatıyla, son sözler olarak, Çevre Bakanlığımızın yetki ve görevlerinin artırılması konusunda revize edilmiş kanun hükmünde karamame de çok büyük bir önem taşımaktadır; çünkü, sadece 34 ilimizde Çevre Bakanlığı faaliyet içindedir, geri kalan 46 ilimizde de bunun tesisi behemehal gerçekleştirilmelidir.

Son söz... Müsaade eder misiniz efendim...

BAŞKAN - Buyurun efendim.

EDİZ HUN (Devamla) - Ben, 21 inci Yasama Dönemi ile 21 inci Yüzyıl bağlantısını, olağanüstü bir üslup olarak kabul etmekteyim; âdeta, bize Tanrısal bir mesaj gelmekte gibi geliyor... Gelin, hep beraber birlik olalım, bizi, seçmen buraya "muhalefetsin, iktidarsın" diye vazifeli olarak göndermedi; hepimiz bir bütünün parçalarıyız; artık kavgaya etmek istemiyoruz, artık birbirimizi saygıyla, sevgiyle kucaklayarak yolumuza devam etmek istiyoruz; bunu da başaracağımızdan eminim.

Bundan sonraki 2000'li yıllarda, üçüncü milenyuma adım atmakta olduğumuz bu yıllarda, birlik, düzen ve gayret içinde, birbirimize destek vererek, bizim halkımızın bizden beklediği ivedi çözümleri çıkarmak üzere yolumuza başarıyla devam edeceğimiz düşüncesi içinde, siz değerli arkadaşlarımı derin saygılarımla selamlıyorum; teşekkür ederim. (Alkışlar)

Efendim, göstermiş olduğunuz müsamaha için size de şükranlarımı ifade ediyorum; teşekkür ederim. (Alkışlar)

BAŞKAN – Teşekkür ederim Sayın Hun.

Demokratik Sol Parti Grubu adına, Hatay Milletvekili Sayın Namık Kemal Atahan; buyurun. (DSP sıralarından alkışlar)

Sayın Atahan, konuşma süreniz 7 dakikadır.

DSP GRUBU ADINA NAMIK KEMAL ATAHAAN (Hatay) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Demokratik Sol Parti Grubunun Adalet Bakanlığı bütçesi üzerindeki görüşlerini sunmak üzere söz almış bulunuyorum. Sözlerime başlarken, Yüce Meclisi ve izleyenleri en içten sevgi ve saygılarımla selamlıyorum.

Yargı, devletin egemenlik hakkını kullandığı, yasama, yürütme gibi üç temel organdan biridir. "Adalet, mülkün temelidir"veczesindeki mülk, kamu hukuku anlamındaki "devlet" olup, özel hukuk anlamındaki "mülk"değildir. O halde, adalet, devletin temelidir.

Türkiye Cumhuriyeti, demokratik, laik ve sosyal bir hukuk devleti olup, hukuk devletinin teminatını kuvvetler ayrılığı prensibi oluşturmaktadır. Yasama, yürütme ve yargı organlarının birbirine üstünlüğü yoktur. Anayasamızda bu husus, kısmen dengeli bir şekilde düzenlenmiştir.

Devletin temeli olan adalete, hiçbir cumhuriyet döneminde gerekli olan ödenek sağlanmamıştır. Adalet Bakanımız Sayın Prof. Dr. Hikmet Sami Türk'ün Plan ve Bütçe Komisyonunda verdiği rakamlara göre, Adalet Bakanlığı bütçesinin genel bütçe içerisindeki payı, yüzde 1,4 olarak gerçekleşmiştir. Bu oran, 1992 yılındaki paydan da düşüktür. Bu değerlendirmeler karşısında, Hükümet Programındaki yargıyla ilgili reformların gerçekleşmesi için, bu payın, 2000 yılı bütçesinde yüklü bir şekilde artırılmasını dilemekteyiz.

Değerli milletvekilleri, Adalet Bakanlığı, ilk kez, Demokratik Sol Partinin temsil ettiği bir bakanlık olmuştur. Yargıyı rahatlatıcı önlemleri almak zorundayız. Bunların başında, Anayasanın 159 uncu maddesi gelmektedir. Bu maddeye göre, Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunun Başkanı Adalet Bakanındır ve Müsteşar da Kurulun doğal üyesidir. Bu husus, kuvvetler ayrılığı prensibine aykırılık teşkil etmektedir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; yargının her türlü siyasi etki alanı dışında çalışması, yargı bağımsızlığının önkoşuludur. Anayasanın 143 üncü maddesini büyük bir uzlaşmayla değiştiren, 21 inci Yüzyılın meclisi olacak bu Değerli Meclisin, Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunun yapılanmasını düzenleyen, Adalet Bakanı ve Müsteşarı da Kurul üyesi yapan 159 uncu maddeyi, çağın gereklerine uygun şekilde değiştireceği inancını taşımaktayız.

Kurulda görev yapan üyeler, aynı zamanda, görevli oldukları dairelerde de görev yapmaktadırlar. Bu düzen, Yüksek Kurulun bağımsızlığını olumsuz yönde etkileyen bir düzendir. Yargıçların, idarî görevleri yönünden Adalet Bakanlığına bağlı olması, yargıçlar hakkında her türlü soruşturmanın Adalet Bakanlığının iznine tabi olması ve soruşturmanın Bakanın atadığı müfettişler eliyle yapılması, yükselme, yer ve görev değiştirme, yüksek mahkeme üyeliğine seçilme kaygısı, yargıçları memurlaştıran etkenler olmaktadır. Dileğimiz, bu durumun bu dönemde ve en kısa zamanda değiştirilerek, yargıçları memurlaştıran etkenlerin ortadan kaldırmasıdır.

Bakanlık, bugüne kadar, üstünlüyle ifade edelim ki, üçüncü evlat muamelesi görmüş, genel bütçeden yüzde 1 dolaylarında pay almıştır; bu nedenle, bina, araç-gereç yönünden en geri kalmış bir bakanlık konumundadır. Adalet saraylarının ismi saraydır; bağımsız olmayan nice adliye binaları vardır. Çok olumsuz koşullarda görev yapan hâkim, savcı ve adli personeli buradan kutluyorum; güzel günlerin, artık, Demokratik Sol Parti önderliğinde geleceği umudunu kendilerine aktarmak istiyorum; çünkü, adalet, devletin temelidir.

Sayın milletvekilleri, Türkiye genelinde, adliye lojmanı olmayan 10 il merkezi bulunmaktadır. Hâkim ve savcılar, lojmanı bulunmayan yerde çok zor koşullar altında çalışmaktadırlar. Bu iller sırasıyla; Aydın, Bartın, Eskişehir, seçim bölgesi olan Hatay, Karabük, Kırıkkale, Niğde, Sayın Bakanımın seçim bölgesi olan Trabzon, Yalova ve Zonguldak'tır.

MUSTAFA İLİMEN (Edirne) – Edirne, Edirne...

MEHMET GÖZLÜKAYA (Denizli) – Önce adliye binaları...

NAMIK KEMAL ATAHAN (Devalara) – Bu illerin de bir an önce lojmana kavuşturulması gerekir.

Sav, savunma, karar üçlüsünden biri olan avukatlık mesleğini icra eden şu anda 36 931 avukat bulunmaktadır; bunlar da, yıllardan beri, çağa uygun avukatlık yasaının çıkmasını beklemektedirler. Bu hususta Barolar Birliğiyle işbirliği yapılarak, geçen dönem yasalasmayan tasarrufların güne uygun hale getirilerek yasalasmalarını dilemekteyiz. Baroların da, Adalet Bakanlığının vesayetinden kurtarılmasını dilemekteyiz.

Sayın milletvekilleri, gelelim cezaevlerinin durumuna: Cezaevlerinin durumu hiç iyi değildir. Hükümlü ve tutuklular, iyileşmek yerine, kötü alışkanlıklarla toplum içine geri dönmektedirler, bunun önlenmesi için, koğuş sistemi yerine, küçük odalı sisteme geçilmesi şarttır. Cezaevlerinde bu yapılanmayı sağlamak için, İş Yurtları Yasası gereğince yargı harçlarından aktarılan yüzde 25'in yüzde 50 olması, sorunun çözümüne katkı sağlayacaktır. Ne yazık ki, ödenmesi gerekli olan yüzde 25'ler bile Maliye Bakanlığından bugüne kadar Adalet Bakanlığına aktarılmamıştır; bunları bir an önce aktararak cezaevlerinin durumu düzeltilebilir.

Cezaevlerinde, çok açık bir şekilde ifade ediyoruz ki, personel eğitimi şarttır. Eğitilmiş personel, cezaevindeki olası olayları önlemede büyük bir etkidir.

Cezaevlerinde hükümlülere verilen günlük 400 000 Türk Lirasıyla karın doyurmak mümkün değildir, bunun da artırılması gerekir.

Ceza ve Tevkif Evleri Genel Müdürlüğü ve teşkilatının yeniden yapılandırılarak, siyasi etkilere arındırılması, Bakanlığa bağlı özerk bir kuruluş haline getirilmesi zorunludur.

Adalet Bakanlığının bir dönem önce hazırladığı yasa tasarılarının bu dönemde kanunlaşması dileğiyle sözlerime son verirken, 1999 yılı Adalet Bakanlığı bütçesinin ülkemize, Bakanlığımıza hayırlı uğurlu olmasını diler, hepimize saygılar sunarım. (DSP, MHP ve ANAP sıralarından alkışlar)

Başkan – Teşekkür ediyorum Sayın Atahan.

Demokratik Sol Parti Grubu adına ikinci söz, İçel Milletvekili Sayın Edip Özgenç'in.

Buyurun efendim. (DSP sıralarımdan alkışlar)

Süreniz 7 dakikadır Sayın Özgenç.

DSP GRUBU ADINA EDİP ÖZGENÇ (İçel) – Sayın Başkan, sayıdeğer milletvekilleri; Yargıtay Başkanlığıyla ilgili bütçe müzakerelerinde, Demokratik Sol Parti Grubu adına söz almış bulunuyorum; Yüce Meclisi saygıyla selamlıyorum.

Bu konuşmaların, yargı mesleğiyle iştigal eden birçok hukukçu arkadaşımızın görtüştü olarak değeriendirilmesi ve ülkemizin yargıyla, yargıçla ve adalet mekanizmasıyla ilgili ortak sorunları olarak mütalaa ettiğim bu konuların bu dönem içerisinde çözümlenmesi, karara bağlanması ve yasalarla desteklenmesi umudunu taşımak istiyorum. Bu umudun bir an evvel yerine getirilmesi yolunda Yüce Meclisimizin kararlı ve ciddi çalışmaları içerisinde olacağını umut ediyorum.

Saygıdeğer arkadaşlar, adalet, insanca yaşamın eksenidir, devlet ve demokrasinin temel kaynağı olarak bilinir. Adaletsizlik, insanlara büyük acı, yönetimlere mutlak yıkım getirir. Özgürlük, bağımsızlık, onur ve namus duyguları gibi vazgeçilmez tüm değerler, ancak ve ancak, bayrakları, hak, adalet ritüelleriyle dalgalanan ülkelerde var olabilir.

Demokratik hukuk devleti, yasama, yürütme ve yargının dengeli görev ayırımına dayanır. Bu dengeler, her kesimden "özgürlük kahramanları" diye saygıyla anacağımız kişilerin onurlu savaşlarıyla elde edilmiştir. Hak ve özgürlükler için her zaman ve nerede olursa olsun katkıda bulunanlara, insanlığın minneti sonsuzdur. Karşı çıkanların ise, tarih önünde vereceği hesap, çok zor ve kaçınılmaz olmuştur.

Bu prensipler ışığında Türk yargısına baktığımızda, tam bağımsız ve yargıçları tam güvence- li bir yargımızın olduğunu söylemek mümkün değildir. Yargı organlarımıza, işlevlerini etkin ve eksiksiz yerine getirebilme imkânlarını, maalesef, bugüne kadar sağlayamamışız.

Saygıdeğer milletvekilleri, bağımsızlığı sağlayıcı düzenlemeler gerçekleştirilemediği için, istemler ve tartışmalar sürmektedir. Şu kesin olarak bilinmelidir ki, bağımsızlık ve güvence ne yargı ne de yargıç için istenen bir ayrıcalık değildir; hakkın eksiksiz, ödünstüz gerçekleştirilmesi için gereklidir. Bu güvencenin ve bu bağımsızlığın yerine getirilmesi, yasamaya, yürütmeye ve kamuya karşı gerçekleştirilmesi icap eden birtakım güvencelerin sağlanmasıyla mümkündür.

Hukukla bağdaşmayan birçok düzenlemeler içerisinde olduğumuzu arz etmek istiyorum. Az evvelki konuşmacı arkadaşımız Sayın Namık Kemal Beyin arz etmiş olduğu konuları burada ben de yinelenmek istiyorum. Örneğin, yargı mensuplarının Başbakanlıkta geçici görevlendirilmesine ve seçimlerde siyasi partilerden aday olduktan sonra mesleklerine dönmelerine son verilmelidir; çünkü bunlar, mesleğin emir almama, tarafsız kalma gibi güven verici ilkeleriyle kesinlikle bağdaşmamaktadır ve en önemlisi, Anayasadaki, yargıç ve savcılarla ilgili aylık ve ödeneklerin bağımsızlık ve güvence ilkelerine göre ayrı kanunla düzenleneceği yolundaki hükümlere rağmen, yasama, konuyu bugüne kadar gündeme bile getirmemiş; böylece, Anayasa hükümleri ihmal edilegelmiştir. Bunun sonucu olarak, çok üzümlere söylemek gerekirse, hak dağıtma görevlisi hâkim, geçinme hakkını vermeyenlere karşı, hak arayan durumuna düşmüştür.

Bilinmelidir ki, vicdaniyla cüzdani arasında sıkışan hâkimin kararının tam ve en sağlıklı olacağını düşünmek, insan aklına ve doğasına ters düşer. Yargının gereksinimlerini yerine getirmeyip onu sarsanlar, altında her şeyin kalacağı adalet çatısının çöküşünün, devletin çöküşünün tek sorumlusu olacaklarını bilmelidirler. Bu durumda, bunun hesabını, tarihe, insanlığa ve vicdanlara asla veremeyiz. Bu açıdan, yürütmeye karşı bağımsızlık bağlamında düşünülmesi icap eden birkaç konuyu kısaca değinmek, yargıç ve yargımız için şunları söylemek istiyorum:

Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunda Bakan ve Müsteşar bulunmamalıdır. Sakıncaları nedeniyle, Kurul sekreteryası ve müfettişlerinin Bakana ve Müsteşara bağlılığına da son verilmelidir. Bu kurul, doğrudan doğruya yüksek yargı organlarında yapılan seçimlerde adli ve idari yargı için ayrı ayrı oluşturulmalıdır. Bu Kurula seçilenler, asli görevleriyle ilgileri kesilerek, yeniden seçilmemelidir. Bu hususların tümü ve benzerlerini içeren rapor ve yasa tasarıları ilgili mercilerce derhal Meclisin gündemine öncelikli olarak getirilmelidir ve mevcut olanların da, kadük halde ise, bir an evvel güncelleştirilmesi gerekmektedir.

Saygıdeğer arkadaşlar, zamanımızın az olması nedeniyle birçok konuya derinlemesine girme imkânımız yok. Elimizdeki mevcut listelere göre, Yargıtayımızın olabildiğince yüklü bir çalışma programı var. 21 hukuk dairesi ve 11 ceza dairesinin elindeki mevcut iş sayılarına şöyle bir göz attığımız zaman, sırf 1998 yılında Yargıtay hukuk dairelerine 240 000 ceza dairelerine ise 365 000 dosya olmak üzere, toplam 605 000 dosya gelmiş. Bu yüklü azaltmanın çarelerini bulmak zorundayız. Bu çareleri kısaca arz etmek icap ederse :

İdarî para cezalarının kapsamını genişletilerek, devletin taraf olduğu yüzbinlerce hukuk davasını önleyici yönetsel ve yasal önlemler getirilmelidir.

Hazine avukatlığı, dava takibinde başarı sağlayacak şekilde donatılarak "ne karar verilmiş olursa olsun, bir kere de Yargıtaydan geçsin" biçimindeki uygulamalara son verilmelidir.

BAŞKAN – Sayın Özgenç, 1 dakika ilave ediyorum efendim.

EDİP ÖZGENÇ (Devamla) – Küçük ve işi az yerlerde teşkilat kurulmamalıdır ve görevli dağıtımını mutlaka dengelemek zorundayız.

Mesleğin kaynağı, bilim yuvaları hukuk fakültelerine ve mensuplarına gerekli imkânlar devletçe sağlanarak; öğretim üyesiz, eğitim ve öğretim imkânlarından yoksun hukuk fakülteleri, ergin hukukçular yetiştiremeyeceği için, bu konuyu da olabildiğince değerlendirmemiz gerekiyor.

Bu önemli konular içerisinde, infaz kurumları ve hükmedilen cezanın 2/5'i, 3713 sayılı Yasa gibi düzenlemelerle yozlaştırılmış infaz uygulaması nedeniyle, kesin hüküm küçümsenir duruma düşmektedir. Ceza etkinliğini çürüten birçok aksaklıklar var "verilen para cezasını öderim, sövmeye de devam ederim" biçimindeki durumları ortaya çıkaran ve toplumu inciten birçok konulara çözüm tarzi getirmek zorunda olduğumuzu belirtmek istiyorum.

Bütünün ülkemize ve milletimize hayırlı ve uğurlu olmasını diliyor, hepinizi saygıyla selamlıyorum. (DSP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum Sayın Özgenç.

Demokratik Sol Parti Grubu adına son söz, Muğla Milletvekili Nazif Topaloğlu'nun.

Buyurun Sayın Topaloğlu. (DSP sıralarından alkışlar)

DSP GRUBU ADINA NAZİF TOPALOĞLU (Muğla) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, ekranları başında bizleri izleyen saygıdeğer vatandaşlarımız; Demokratik Sol Parti Grubu ve şahsım adına hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Üç tarafı denizlerle çevrili, akarsuları, gölleri, ormanları ve doğal güzellikleriyle dünyanın en güzel ülkelerinden biri olan ülkemizi, çevre açısından koruyabilmemiz gerekir. Çocuklarımıza, gelecek kuşaklarımıza güzel ve yaşanılacak bir dünya bırakmak görevimiz olmalı ve bu nedenle çevre ve sağlık, partilerüstü bir konu olmalıdır. Çevrede önlenmesi gereken birçok sorun, halen ülkemiz ve dünyanın gündeminde.

Denizlerimizin, akarsularımızın, göllerimizin ve yaşadığımız her yerin kirlenmesinin, çevremizi ve sağlığımızı tehdit etmesinin, iklim ve diğer çevre faktörleriyle toprak erozyonunun, kimyevi gübre ve ziraat ilaçların bilinçsiz kullanımının yarattığı olumsuzlukların, toprak, yeraltı suları ve hava kirliliğinin önlenmesi; çarpık kentleşmenin getirdiği sorunlara çare aranması ve daha imar planı aşamasında çözülmesi; deşarj ve emisyon standartlarının belirlenmesi ve korunması; radyoaktif atıkların kontrolü gibi daha birçok alanda duyarlı ve tedbirli olunması gerekir.

Belirli bir bölgede, insanlarda kanser tehlikesi yaratan bir kirliliğin telafisi çok zordur. Kanser etkisi çıktıktan sonra kanser olmuş ve yaşamı kısılmış kişilerde ortaya çıkan bu durumun maddî karşılığı yoktur. Bu nedenle, sağlık kuruluşlarının ve hekimlerin çevre denetiminin dışında kalmasına neden olabilecek dışlayıcı bir yaklaşımın çok tehlikeli olabileceği unutulmamalıdır.

"Çevre" deyince, akla, değişik kavramlar gelmektedir. Bunlar: Çevre, ekoloji, çevre sağlığı ve başka terimlerdir. Aslında çevre, bütün bu kavramları içerir; yani, çevre, kendi dışımızdaki her şeydir.

Bu nedenle, Çevre Bakanlığının yetkileri ve yaptırımları etkili olmalıdır; ancak, çevre konusunda yetki ve sorumluluk kargaşası vardır. Çevre konusundaki mevzuat dağınıktır. Bu dağınıklık, teknik bakanlıklar ve ilgili kuruluşlar arasında yetki ve görev kargaşasına yol açmaktadır. Bu durum, ya hizmet ikilemelerine ya da uygulamada yetersizlik ve boşluklara neden olmaktadır. Çevre Bakanlığının etkili olabilmesi için, birçok teknik bakanlığın alanına giren çevre konularındaki mevzuat kargaşasını gidermek; bilimsel esaslara ve ülke gerçeklerine uygun temel mevzuat esaslarını belirleyerek, uygulamaya yönelik altyapının geliştirilmesini sağlamak; kurumlar ve bakanlıklararası koordinasyonun uygulama tekniklerini belirlemek ve kuralara bağlamak gerekmektedir.

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; çevre denetiminden sorumlu personel tipleri arasında farklılıklar ve personelin bilgi açığı giderilmelidir. Çevre zabıtası veya çevre kontrol memuru adı altında teşkilatlanma yapılmalı, denetim görevi yapacak personelin, görev, yetki ve sorumlulukları belirlenmelidir. Çevre için personel yetiştiren öğrenim kurumlarının müfredatları gözden geçirilerek, güncelleştirilmelidir.

Çevre kirliliği ve çevre sağlığı konularında çevre mühendisleri, halk sağlığı ve çevre sağlığı uzmanlarının etkili olmaları faydalı olacaktır. İlgili meslek kuruluşları ve üniversitelerle etkin bir işbirliğine gidilmeli, üniversite ve diğer kuruluşlarda çevreye yönelik araştırmalar özendirilmelidir. Var olan araştırmaların sonuçları, kolay anlaşılabilir hale getirilmeli, sistemli olarak, ilgili teknik kuruluşların bilgilendirilmesini sağlayacak önlemler alınmalıdır.

Çevre suçlarının, mevzuat açıklarından, cezasız kalması önlenmelidir. Çevremize sahip çıkmak, ülkemizin sanayii, ticareti, turizmi ve toplum sağlığı konularında yaşamsal sonuçlar verecektir. Çevremize sahip çıkmadığımız takdirde, gelecekte, ülkemizde çevreyle ilgili büyük problemler yaşanması kaçınılmazdır.

Ülkemizin her yeri çevre açısından çok önemlidir; ancak, turistik bölgelerimiz ve özellikle Muğla İlimiz, çevre açısından çok büyük önem taşıyan bölgelerimizdendir. Bu bölgelerde deniz kirliliği, doğa tahribatı, orman yangınlarıyla oluşan doğal doku harabiyeti, çevre ve hava kirliliğinin önlenmesi öncelik arz etmektedir.

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; Çevre Bakanlığımızca, topluma çevre bilincinin verilmesine yönelik eğitim çalışmalarına ağırlık verilmektedir. Yeni eğitim döneminde, okullarda eğitim programlarına çevre dersleri konulması çalışmaları sürdürülmektedir; ancak, Çevre Bakanlığının bünyesinde, merkezde 1 000'e yakın personel çalışmakta, illerde ise çalışan personel sayısı 300 civarındadır. Çevre il müdürlükleri, sadece, 34 ilde kurulmuştur. Çevre Bakanlığının kuruluşunu ve teşkilatlanmasını tam olarak sağlayamamasının nedeni, kuruluş yasasının ve teşkilatlanma yasasının henüz yasalaşmamış olmasındandır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Topaloğlu, 1 dakika ilave ediyorum efendim.

NAZİF TOPALOĞLU (Devamla) – Demokratik Sol Parti olarak çevre konusundaki aksaklıkların bilincindeyiz. Bir an önce Çevre Bakanlığının kuruluş yasası ve teşkilatlanma yasasının gereği gibi düzenlenerek çıkarılması gerekmektedir. Bu bağlamda, Çevre Bakanlığının bütçesi koordinasyon sağlayıcı ve kural koyucu bakanlık bütçesi konumundadır.

Toplumumuzun temiz ve yaşanılabilir bir çevrede yaşaması ve ülkemizde çevremize sahip çıkmamız, Çevre Bakanlığımıza güç vermemiz ve desteklememiz gerekmektedir.

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri, Demokratik Sol Parti ve şahsım adına hepinize saygılar sunar, teşekkür ederim. (DSP, MHP ve ANAP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Teşekkür ederim Sayın Topaloğlu.

Doğru Yol Partisi Grubu adına, Samsun Milletvekili Sayın Erdoğan Sezgin; buyurun. (DYP sıralarından alkışlar)

Söz süreniz 10 dakikadır.

DYP GRUBU ADINA ERDOĞAN SEZGİN (Samsun) – Sayın Başkan, muhterem milletvekilleri; Adalet Bakanlığı ve Yargıtay Başkanlığı bütçeleri üzerinde Doğru Yol Partisi Grubu adına görüşlerimi arz etmek üzere huzurlarınızda bulunmaktayım. Bu vesileyle Yüce Meclisi saygıyla selamlıyorum.

Değerli milletvekilleri, Anayasamız kuvvetler ayrılığı sistemini kabul etmiş, millet adına yasa, yürütme ve yargı yetkisini kullanan organlar arasında bir üstünlük sıralaması yapmamıştır.

Türk Milleti adına yargı yetkisini bağımsız mahkemeler vasıtasıyla kullanmaktadır. Adaletsiz yönetilen toplumların akıbetleri tarihlere yazılıdır. Adaleti, yargı ve sorunlarını bu kısa süre içinde elbette ki konuşma imkânı yoktur. Bu nedenle, bu Meclisin, bu meseleyi çok ciddi bir şekilde ele alıp sorunları çözmek mecburiyeti vardır.

Değerli arkadaşlarım, Türkiye'nin, bugün geldiği nokta itibarıyla dağıtılan adalete olan inançta, toplumda fevkalade kaygılar ve endişeler vardır. Cemiyet hayatında, adalete olan inanç, yargıya olan güvenin sarsılması kadar büyük bir tehlike yoktur.

Değerli milletvekilleri, cumhuriyet tarihimizde, Adalet Bakanlığının çok önemli bir yeri vardır. Şu ana kadar, Adalet Bakanlığı, yargı, adalet arasında ve Parlamento arasındaki koordinasyonu bir türlü sağlayamamıştır.

Cumhuriyetimizin kuruluş yıllarında Avrupa'nın değişik ülkelerinden almış olduğumuz yasalar, mehzaz ülkelerde beşinci kez değiştirilmiş olmasına rağmen, hâla daha, Türkiye'de, bu konular, Parlamentosunun önüne bir türlü getirilememiştir.

Toplumumuz artık köy toplumundan çıkmış, sanayi toplumuna geçmiş, daha ileri seviyelere gelmek üzereyken, artık, bu sistem, bu elbise Türkiye'yi ve Türk insanını sıkı hale gelmiştir.

Değerli arkadaşlar, bu sistem, Türkiye'yi çağın gerisine itmektedir. Hiç kimse endişe etmesin, çöken, demokrasi değil, çağın ihtiyaçlarına cevap veremeyen devletin kurum ve kurallarıdır. Bunlar, baştan sona ayıklanarak temizlenmelidir.

Hukukşinas Değerli Bakanımızı, şu ana kadar olan ve aşağıda arz edeceğim yasal düzenlemeler gerektiren hususlardan sorumlu tutmayacağız; ama, kısmet olursa, Türkiye Büyük Millet Meclisinde, bundan sonra bütçe müzakereleri yapılırken, bazı sorunların çözülmüş olmasını göreceğimizden şimdiden emin olmak istiyoruz.

Adalet Bakanlığına, yargının bağımsızlığı ve hâkim teminatı konusunda çok çok önemli görevler düşmektedir. Adalet Bakanlığının, Türk adaletine ve yargıya yapacağı en büyük hizmet, Hâ-

kimler ve Savcılar Yüksek Kurulu üyeliğinden bakan ve müsteşarın tamamen elini çekmesidir. Hâkim nakil, atama ve terfi konularında kararname hazırlama işini, tamamen Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kuruluna devretmelidir. Hâkimleri teftiş eden Bakanlık Teftiş Kurulunu, Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu emrine tahsis etmelidir. Bugünkü durumu itibariyle, Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunun, bir sekreteryasından başka hiçbir şeyi yoktur.

Değerli arkadaşlarım, bunlar yapılmadığı sürece, yargıç teminatı ve yargı bağımsızlığını muhafaza etmemizin ve adaleti sağlamamızın imkânı yoktur. Yaşadığımız tecrübelerle olumsuzluklar art arda gelmiş ve milletin adalete olan inancı kalmamıştır. Devletin, bu karamsarlık havasını mutlaka dağıtması en önemli görevidir.

Tüm dünyada ve bugünkü Türkiye koşullarında, her alanda olduğu gibi, hukuk alanında da ihtisaslaşma olması kadar tabii bir şey yoktur. Bir hâkimin, hukukun her dalından anlaması mümkün değildir. Hâkimleri ihtisaslaştıracak bir akademiye mutlaka ihtiyaç vardır. Artık, bundan böyle, savcuyu hukuk hâkimliğine, ceza hâkimini iş mahkemesine tayinine son verilmelidir.

Adalet Bakanlığına bağlı cezaevlerinin, suçluyu topluma kazandırmak için yaptığı tüm çalışmalar sonuçsuz kalmış, cezaevleri yolgeçen hanına dönmüştür. Suçluları topluma kazandırmayı bırakınız, suç işleme taktik ve yöntemlerini geliştirerek, örgütsel faaliyetlerin kaynağı haline gelmişlerdir.

Sayın milletvekilleri, 21 inci Yüzyıl, bireyin yüzyılı olacaktır. Toplum ve sınıf gibi değerler, yerlerini, bireyin kişisel hakkı gibi kavramlara ve değerlere bırakacaktır.

Anayasanın 28 inci maddesi, basın özgürlüğünü teminat altına alarak, bireyin kişilik hakkının çiğnenmesini tercih eder yönde düzenlenmiştir ve tatbikat da bu yönde gelişmiştir. Modern anayasalarda, basının özgürlüğü, şüphesiz, korunmuştur; ancak, kişilerin özel yaşamına, bilhassa gizli alanına, aile hayatına, şerefine ve haysiyetine, haber verme amacıyla olsa dahi, saldırı hakkı tanımamalıdır.

Avrupa Birliği Devletlerinde, Avrupa Birliği hukuku doğmuştur. Anayasamızın 90 ıncı maddesine göre, usulüne uygun yürürlüğe konulmuş uluslararası sözleşmeler, yasa hükmünde olup, artık, içhukukumuz haline gelmiştir. Bu statü ve mevzuatı bilen, uygulayan, kaç tane mahkeme, kaç tane karar gösterebilirsiniz? Değerli arkadaşlar, artık, Türkiye'nin geldiği nokta itibariyle, bunları gözardı edemeyiz. Türkiye ile ekonomik ve ticarî ilişkide bulunan yabancıların yaptığı ticarî protokol ve sözleşmeler, faks teyitleri, noter tasdiki yok diye, mahkemelerde delil dahi kabul edilemiyor. Küreselleşen dünyamıza nasıl entegre olacağız? Bunları, mutlaka yasal çözüme kavuşturmak mecburiyetindeyiz.

Değerli arkadaşlar, Yargıtay, cemiyet hayatımızda, millet hayatımızda 120 yılı aşkın bir süredir vardır. Dünyadaki bütün temyiz mahkemeleri, ülke çapında hukukun yeknesak uygulanıp uygulanmadığının kontrolüyle, içtihat ve hukuk üreten kurumlardır. Oysa Türk Yargıtayı, mahallî mahkemelerden gelen kararların hukuka uygunluğunu, belgelerden şahit ifadelerine kadar inceleyerek, âdeta süzgeçten geçirmektedir. Otuz yıldır bu kürsülerden konuşuluyor; istinaf mahkemeleri kuracağız diye.

Değerli arkadaşlar, işte bu süzgeçten geçirme olayı, istinaf mahkemelerine ait olmalı, yüksek Yargıtay hakikî görevine dönmelidir.

Yüksek Yargıtay ile ilgili bir rakam vermeden önce, Almanya'dan bir örnek vermek istiyorum.

BAŞKAN – Sayın Sezgin, 1 dakika ilave ediyorum konuşma sürenize.

Buyurun efendim.

ERDOĞAN SEZGİN (Devamla) – 1995 yılında, her sene 2 500 dosya gelen Alman Yargıtayına, o sene 3 000 dosya gelmiş; bu konu, Parlamentoda ve hukuk camiasında, hukukî ve fiilî sebepleri aranarak, olay çözüme kavuşturulmuştur.

Değerli arkadaşlarım, 1998 yılı sonu itibariyle, Türk Yargıtayı, 366 367 dosyayı karara bağlamıştır. Bir hâkimin, bir heyetin, günde 100-150 dosya bakma mecburiyetinde bırakılması, matematiksel bir çözüm olmadıkça, insan gücünün üzerinde olan, fevkalade bir konudur. O nedenle, bu yüksek yargıçlar, hafta sonları, evlerinde, tatillerini feda ederek, tozlu raflardan dosyaları alarak incelemek zorunda kalmışlardır.

O nedenle, istinaf mahkemeleri kurulana kadar mahkemelerin yükünü azaltmak için, sîratle bazı yasaların gündeme getirilmesi lazımdır. Uzlaşma tekniğinden, 12 milyonluk trafik cezalarından tutun da, kira tespitine, irsaliye fişi kesmedi diye dava konusu yapılmaya kadar, sistemi sîratle değiştirmek zorundayız.

Değerli arkadaşlarım, yıllardır adli zabıttan söz ediliyor, bir türlü kurulamıyor. İnsanlar, suçlu olduklarını, artık medyadan öğreniyorlar. Yapılan hazırlık tahkikatlarının ne kadar yanlış olduğunu, bir oranla ifade etmeye çalışayım...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum Sayın Sezgin.

Lütfen teşekkür edin...

ERDOĞAN SEZGİN (Devamla) – Hemen bağlıyorum Sayın Başkanım.

Yapılan hazırlık tahkikatlarının, ağır ceza mahkemelerinde yüzde 33'ü, güvenlik mahkemelelerinde de yüzde 40'ı beraatle sonuçlanıyor. Adli zabıta olmadan yapılan tahkikatların ne kadar sakinca olduğunu, Türk toplumu, acı tecrübelerle yaşamaktadır.

Bu nedenle, yargının yükünü hafifleten, yargıyı reforme eden hiçbir tedbir getirilememiştir. Sayın Bakanımızdan, bu dönem, bunları istirham ediyoruz; bunları toplu halde getirsin, bu Meclis, bu adalet işini, bu yargı işini, Türkiye'de çürümüş bu hukukî altyapı sorununu halletsin.

1999 yılı bütçemizin, Adalet camiamıza, çok değerli milletimize hayırlı olmasını diliyor, hepinize saygılar sunuyorum. (DYP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum Sayın Sezgin.

Doğru Yol Partisi Grubu adına, son söz, Manisa Milletvekili Sayın Rıza Akçalı'nın.

Buyurun Sayın Akçalı. (DYP sıralarından alkışlar)

DYP GRUBU ADINA RIZA AKÇALI (Manisa) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

21 inci Yüzyılın global değerleri, demokrasi, insan hakları, hukukun üstünlüğü ve çevresel değerlerin korunması. Bu dört temel değer, global değerler olarak 21 inci Yüzyıl dünyasının temel mutabakatları. Ülkemizin de tablosuna baktığımız zaman, bunlar gündemimizin konuları; ancak, ilk üçünden bir türlü rahatlayamadığımız için, demokrasiyle ilgili problemlerimiz devam ettiği için, hukukun üstünlüğüyle ilgili problemlerimiz devam ettiği için, insan haklarıyla ilgili problemlerimiz devam ettiği için, çevre çok fazla gündeme gelemiyor, onunla ilgili problemlerimiz de devam ediyor.

Tabii, ilk üçü bugünkü konumuz değil; ama, çevreyle ilgili problemlerimize nasıl çözümler buluruz konusunda, hem Doğru Yol Partisi Grubunun görüşlerini ifade etmek üzere hem de Hükümetimizin belki de istifade edebileceği hususları ifade etmek üzere huzurunuzda bulunuyorum.

Şimdi, bu global değerler Türkiye'deki problemleri nelerdir; kısa başlıklarla onlara değinip, pratik birkaç çözüm ifade etmek istiyorum.

Birincisi, bütçe ve finansman konusundaki problem. Sayın Bakan bütçe konuşmasında da bunu ifade ediyor, bütçesinin darlığından, azlığından yakınıyor. Tabii, doğrudur; bunun artırılması hepimizin arzusu; ancak, 1996-1997 yıllarında bütçe içindeki payı onbinde 12 ile 13 arasında değişmiş; bu sene ise -1998 ve 1999'da- bütçe içindeki payı onbinde 6; yani, geriye giden bir dönem var. Çevre Bakanlığı kendi bütçe imkânlarını son iki yılda eski oranlarında koruyamamış; en azından bunun korunması gerekirdi diye düşünüyorum.

Tabii, sadece genel bütçe imkânı bir imkândır; ama, başka imkânları da aramak lazım. Özellikle, bizim dönemlerimizde teşvik kararnamelemesine çevreyle ilgili hususları koymuştuk. Yani, çevresel yatırım yapanlar, çevreyle ilgili yatırımlarının yurt dışından getirilecek malzemelerinde, makinelerinde, ekipmanlarında, gümrük muafiyetleri gibi, KDV muafiyetleri gibi hususların tekrar gündeme getirilmesinde fayda vardır. KDV gibi hususların, yurt içindeki üretimlerde, belki, yine kullanılmasında fayda vardır. Kredi ve faiz sübvansiyonları yoluyla çevresel yatırımların teşvik edilmesi, yine, bir anlamda, Çevre Bakanlığının bütçesinin büyümesi demektir. Tabii, bunun yanında, takip edilmesi gereken, yatırımcı bakanlıklar, yaptıkları yatırımlarda çevresel yatırımların payını artırıyormu, bunlar ne oranlarda artırılıyor; bunların takibi, bunların oralarda izlenmesi ve artırılması tedbirlerinin alınması da, yine, Çevre Bakanlığının bütçesinin çoğaltılması anlamına gelir.

Özel sektör ne yapıyor; özel sektörün takibi suretiyle, özel sektörün çevresel yatırımlarının artırılması, özendirilmesi suretiyle, yine, bu bütçenin çoğaltılması mümkün.

Bir diğeri de belediyelerdir. Belediyelerin, çevre kirliliğini önlemeye dönük yatırımları, bunlara imkânların sağlanması, hatta, mahallî idareler reformunun çıkarılmasına destek vermek, bunun lobisini oluşturmak Bakanlar Kurulunda, bir anlamda, yine, Çevre Bakanlığının görevleri arasında sayılmak gerekir; Çevre Bakanlığının bütçesinin imkânlarının artırılması anlamında değerlendirilmek gerekir.

Gönüllü katılımlar, gönüllü mutabakatlar eskiden vardı; bugün ne durumdadır? Bütçe konuşmasında, sadece Trakya-Ergene ile ilgili bir husus dile getirilmiş; peki, diğer yörelerde benzer çalışmalar yok mudur? Sadece bu yöredeki fabrikaların arıtma tesislerini yapmaları istikametinde bir takip söz konusu da, ülkenin diğer yörelerindeki sanayi tesislerinin arıtma tesislerini tamamlamaları konusunda bir takip, bir taahhütname yok mudur, var mıdır; bu, bütçe konuşmasında açık değil, sadece Trakya var.

İkinci önemli husus, personel hususu. Personelde, sayı kadar nitelik de önemli ve bugün, Çevre Bakanlığımızda esas yükü taşıyanlar, 4/B'li sözleşmeli personeldir, geçici hükümetinde gözükten personeldir, her yıl sözleşmeleri yenilenen personeldir; ki, esas çevre mühendisleri, kimya mühendisleri, biyologlar, kimyagerler, fizik mühendisleri, hepsi, bu statü içerisinde Bakanlıkta çalışıyorlar; ama, özlük hakları yönünden, gelecekleri yönünden endişe içerisinde çalışıyorlar. Bir an önce, kadro meselelerinin 4/B'li personel konusunda halledilmesi, sanıyorum ki, bir rahatlama temin edecektir.

Yine, eğitimle personelin belirli bir noktaya taşınması mutlaka sağlanabilmeli.

Bir diğ er önemli konu, teşkilatlanma konusudur. İl müdürlükleri belirli bir sayıda; bunların artırılmasıyla ilgili bir çabadan bahsediliyor; kadroların henüz serbest bırakılmadığından bahsediliyor. Ayrıca, aynı konuşmanın içerisinde, Fransızlarla ortak bir proje içerisinde havza yönetiminden bahsediliyor. Şimdi, bunlar birbiriyle çeliş en hususlar, çevre örgütlenmesini, çevre teşkilatlanmasını havza bazında yapabilirsiniz, havzadaki kirlilik unsurlarını bir bütün halinde gö rerek, bunun tedbirlerini alacak bir idarî yapılanmayı sağlayabilirsiniz, doğru bir teşkilatlanma yapabilirsiniz. İl il yaptığımız teşkilatlanmaların çevre problemlerinin çözümüne katkısı yok. O zaman, belki de bu teşkilatlanmayı havza bazına dönüştürecek bu ortak projenin takip edilerek uygulamaya sokulmasında büyük yararlar vardır diye ifade etmek istiyorum.

Mevzuat konusuna gelince; 443 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ve 2872 sayılı Yasada değişikliklerle ilgili uzun süredir söz var, komisyonlarda görüşmeler var; ama, Mecliste yasalaş ma anlamında bir geliş me yok. Sayın Bakan ve Bakanlık, Bakanlar Kurulu, bu yasalarda ilgili değişiklikleri bir an önce getirirse, Meclisten bunları çıkarmak üzere desteğ imizin olduğunu ben burada ifade etmek istiyorum. Eksik yönetmelikler vardır, mevcut yönetmeliklerin revizyonları vardır. Bunlar da eksik şu anda, getirilmemiş, yapılmamış; ihtiyaç olan hususlar var ve bunların bir an önce gerçekleştirilmesine gerek var.

Bir diğ er önemli konu, referans laboratuvarıdır. Bu laboratuvar uzun süre sonra tamamlanmış; memnuniyet verici bir şey; ama, henüz faal değ il. Bunun faal olabilmesi, TSE gibi bir referans laboratuvarı haline gelebilmesi, bir yasal idarî mekanizmaya kavuşturulmasına bağı lı, bir döner sermayeye kavuşturulmasına bağı lı. Bunlarla ilgili hazırlıkların da acilen yapılarak, uzun yıllardır büyük paralar harcanan laboratuvarın bu eksikliklerinin tamamlanması ve gerçekten, ülke için bir referans laboratuvarı halinde, faal olarak görev yapmasının sağlanması gerekmektedir.

Uygulama konusunda mevzuatın tanıdığı süreler artık dolmuştur; yani, kredi bitmiştir. Dolayısıyla, ülkenin her yerinde, uygulamanın son derece etkin ve istisnasız yapılması lazım ve cezaf müeyyidelerin de -uyulmaması halinde- etkin bir şekilde, istisnasız bir şekilde uygulanması lazım; çünkü, yönetmelikler çıktığı andan itibaren belirli geçiş süreleri tanıtmıştı; bu süreler, seneler itibarıyla, daraldı daraldı bitti; artık, hiçbir konuda hiçbir istisna yok, hiçbir kurum için yok ve bunların takibinin de bu çerçeve içerisinde gerçekleştirilmesi lazım.

Bir başka husus, gönüllü uyumlardır; özellikle ISO-14000 şartlarına uyan kuruluşlar...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın Akçalı, 1 dakika ilave ediyorum efendim.

RIZA AKÇALI (Devamla) – Peki, Başkan.

Yine, çevresel yönetim sistemleri konusunda belgeli yatırımlar, bunların ürünlerinin, belki de ilk etapta, kamu ihalelerinde öncelikli tercih sebebi olarak kullanılması, bir önemli teşvik olarak kullanılabilir.

Yine, özel sektör kuruluşlarında personelin belirli yüzdesinde çevre mühendislerinin çalıştırılması, denetimin yaygınlaştırılması açısından önemli bir unsur olarak kullanılabilir.

Okullarda, eğitimde, çevre dersleri vardı bizim zamanımızda; maalesef, bu dersler kalkmış. Şimdi, onun yerine, bütün derslere çevre boyutunun eklenmesi gibi bir düşünce var. Bu, güzel; ama, hiç olmazsa, o gerçekleşinceye kadar mevcut ders kalabiliirdi; bunun kaldırılmasının anlamı yoktu. Bunun bu noktaya getirilmesinde fayda var.

Biz, kurumlararası eğitimde, Genelkurmayla, Diyanetle, Millî Eğitimle, sendikalarla, eğitim programları götürmüştük. Bunların üzerine yeniler ilave edildi mi; bunlar devam ediyor mu? Bu konuda...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum Sayın Akçalı.

RIZA AKÇALI (Devamla) – Saygı sunayım Sayın Başkan.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Çevre Bakanlığının bütçesi üzerinde çok kısa olarak görüşlerimi ifade etmeye çalıştım. Temennimiz, arzumuz, beklentimiz odur ki; çevre gibi önemli bir konunun ilkemizde de gerekli ihtimamı, hükümetimiz tarafından, Parlamentomuz tarafından görmesi ve daha problemsiz bir gelecek için faaliyet göstermesidir. Bütçesinin hayırlı olmasını diliyorum.

Hepinize saygılar sunuyorum. (DYP, DSP ve MHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum Sayın Akçalı.

Değerli milletvekilleri, Fazilet Partisi Grubu adına, Trabzon Milletvekili Sayın Şeref Malkoç.

Buyurun Sayın Malkoç. (FP sıralarından alkışlar)

Konuşma süreniz 10 dakikadır efendim.

FP GRUBU ADINA ŞEREF MALKOÇ (Trabzon) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Adalet Bakanlığı ve Yargıtay Başkanlığı bütçeleri üzerinde Fazilet Partisi Grubunun görüşlerini açıklamak üzere huzurunuzda gelmiş bulunmaktayım; hepinizi ve değerli yargı mensuplarını saygıyla selamlıyorum.

Hiç şüphesiz ki, her kuruluşun kendine özgü önemi vardır; ancak, şu anda müzakerelerini yaptığımız ve yapmakta olduğumuz Adalet Bakanlığı ve Yargıtay Başkanlığının yeri ayrıdır ve önemi çok büyüktür; çünkü, adalet, ışıktır, aydınlıktır. Onun olmadığı yerde, karanlıklar, huzursuzluklar, kargaşa, baskı, anarşi ve terör vardır. Bunun içindir ki, ilk insan olan ve aynı zamanda ilk peygamber olan Hazreti Adem dünyaya gönderilirken, ona, on sayfadan ibaret bir hukuk metni, dünyada adalette nasıl hükmedeceğine ilişkin bir metin verilmiştir. Yani, adaletin tarihi, hukukun tarihi insanlık tarihiyle eşittir. Adalet ile insanlık hep iç içe gelmiştir.

Türkiye'nin yaşadığı sosyal ve ekonomik sıkıntılara bakıldığında, 1999 yılı bütçesinden Adalet Bakanlığına ve Yargıtay Başkanlığına ayrılan payın yeterli olmadığını açıkça görmekteyiz ve bunu bütün konuşmacılar da buradan ifade etmektedirler. Yüzde 1'lik veya binde 9'luk paylarla Türkiye'de, birikmiş olan yargının sorunlarına çözüm bulmamız mümkün değildir.

Değerli arkadaşlarım, yargının yıllardan beri devam eden sorunlarını birkaç ana başlık halinde sizlere arz etmek istiyorum :

Bu sorunların bir kısmı Anayasadan kaynaklanmaktadır. Bu kürtstye çıkan değişik partiler mensup bütün arkadaşlarım, Hâkim ve Savcılar Yüksek Kurulunda, Adalet Bakanının ve Müsteşarının görev yapmasını tenkit ettiler. Bu Parlamentoda benim dördüncü yılım ve her yıl bütçe görüşülürken veya Adalet Bakanlığıyla ilgili konular gündeme geldiğinde, ister iktidarda olsun ister muhalefette olsun bütün partilerin sözcüleri çıkıyor hep aynı şeyi söylüyorlar; ama, ben dört yıldan beri, 159 uncu maddenin değiştirilmesi için bir teklif verildiğini hatırlamıyorum. İnşallah, önümüzdeki günlerde böyle bir teklif verilir; çünkü, işler, konuşarak değil, teklifle ve çalışmayla halledilir.

Tabii, 159 uncu madde, yargının bağımsızlığı konusunda ilk hatıra gelen madde; fakat, yine arkadaşlarımızın üzerinde çok az durdukları bir husus var; özellikle son yıllarda gelişen iletişim ve teknoloji sonucunda, medya, âdeta yasama, yürütme, yargının da üzerinde, onların hepsini etkileyen yeni bir güç oldu; insanların özel hayatlarına giriyor, insanların özel görüşmelerini tespit edi-

yor, insanların haysiyetlerine haksız bir şekilde saldırıyor. Eğer, bu Meclis, eğer bu Parlamento bunun önüne geçmezse, öyle zannediyorum. Önümüzdeki günlerde ve yıllarda, Türkiye bunun acısını çok çekecektir. Özellikle bu yayınların birçok hâkim ve savcı üzerinde psikolojik baskı oluşturduğu çok açık görülmektedir. Hele hele son günlerde, eline bir kaset geçiren yayın kuruluşu, o akşam hemen mahkemeyi kuruyor, savcısı da kendi, hâkimi de kendi, bir gecede, bir oturumda hemen karar veriyor, hatta, infaza geçtiği bile oluyor; ama, ben inanıyorum ki, bu Yüce Parlamento buna da bir çözüm bulacaktır.

Değerli arkadaşlarım, daha özgürlükçü, daha demokratik bir anayasa, Türkiye'nin elbette hakkıdır; çünkü, dünyanın gidişatı da bu noktadadır. Bunun için, öncelikle Anayasamın geçici 15 inci maddesini kaldırmamız gerektiğine inanıyorum.

Yine, dünyada bir benzeri kalmamış olan, hatta ilk Anayasamız olan 1876 Anayasasında özel mahkemelerin kurulamayacağına ilişkin hüküm olmasına rağmen, aradan yüzelli yıl geçmesine rağmen, Anayasamızda, devlet güvenlik mahkemeleri yer almıştır. Kanaatimce, bu devlet güvenlik mahkemelerinin de Anayasadan çıkarılması gerekir. Yine, Anayasada yargı denetimini sınırlayan hükümlerin de kaldırılması gerektiğine inanıyorum.

Burada, adliyenin, Adalet Bakanlığının personel ve fizikî sorunlarına arkadaşlarımız değindikler, ben, bunun teferruatına girecek değilim; ancak, Sayın Adalet Bakanımızın, Plan ve Bütçe Komisyonunda çok güzel bir konuşması oldu; orada, bu konuyla ilgili düşüncelerini açıkladı, öyle zannediyorum burada da açıklayacak; ama, özellikle adliyelerdeki kadro noksanlıklarıyla ilgili Meclise intikal ettireceği çalışmalar olursa, gerek hâkim ve savcılarla gerek zabıt kâtipleriyle gerekse icralarla ilgili Meclise getireceği çalışmalar olursa, buna destek vereceğimizi ifade etmek istiyorum.

Türkiye'de, bir hâkimin yılda ortalama baktığı dava dosyası 1 000 civarındadır; ama, bunun normalinin 300 olduğu ifade edilmektedir. Bu açıdan, Türkiye'deki dosya sayısına bakıldığında, acilen 2 500 mahkemenin ve buna uygun kadronun çıkarılması gerektiği kanaatindeyim. Bunu, tabii, aynı zamanda, zabıt kâtiplerine, mübaşirlere, icra müdür ve memurlarına da teşmil etmek mümkün.

Değerli milletvekilleri, yine, adalet mekanizmamızın önündeki en önemli sorunlardan bir tanesi de, mevzuat sorunudur. Yargının yapılması ve işlemesine ilişkin yasalarımızın çoğu, cumhuriyetin ilk yıllarında, Avrupa'dan alınarak yürürlüğe konulmuştur. 75 yıldan beri, bu süreç, bu sistem işlemektedir; zaman zaman, değiştirmeler olmuştur; ancak, köklü değişiklikler bugüne kadar olmamıştır. Buna bir örnek vermek istiyorum. Hepimizin bildiği gibi, biz, Ceza Kanununu İtalya'dan tercüme ettik ve adına Türk Ceza Kanunu dedik. İtalya'da, 1930'lu yıllarda Faşist Mussolini iktidara geldi; İtalyan Ceza Kanununun bazı maddelerini kendine göre değiştirme ihtiyacını hissetti. O değişikliği yaptıktan sonra, ardından, 1936'da, Türkiye'de de Ceza Kanununun 148 maddesi değiştirildi; fakat, İtalya'da, Mussolini gitti, İtalyanlar yeni bir ceza kanunu yaptılar. Biz, hâlâ, 1936'da yaptığımız değişikliklerle, onlara ufak tefek ilavelerle, bu memleketin evlatlarını ceza mahkemelerinde yargılıyoruz. Ben inanıyorum ki, bu Meclisin önüne, milletimizin örfüne, âdetine, inancına uygun yeni bir Türk Ceza Kanunuyla ilgili tasarı veya teklif gelecektir. Böyle bir teklif geldiğinde, fikir ve inanç hürriyetini engelleyen hükümler içerisinde olmadıktan sonra, 312 nci madde gibi maddeler ve benzeri maddeler olmadıktan sonra bu metni destekleyeceğimizi ifade etmek istiyorum.

Sayın Adalet Bakanımıza ve Yüce Meclise birkaç hususta hatırlatmada bulunmak istiyorum. Mutlaka, adalet veya hâkimler akademisinin kurulması gerekir ve yine, hukukî ihtilafların kolay

çözülmesi için -çünkü, ifade edildiğine göre, resmî rakamlara göre gerek icrada gerekse mahkemelerdeki dosya sayısının 10 milyon civarında olduğu ifade edilmektedir- Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 519 ile 539 uncu maddeleri arasında bulunan tahkim müessesesi mutlaka yeniden ele alınmalıdır. Karar hâkimlerinin yanı sıra raportör hâkimliklerin de ihdas edilmesi gerektiği kanaatindeyiz...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Malkoç, stirenize 1 dakika ilave ediyorum efendim.

ŞEREF MALKOÇ (Devamla) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Yine adalet meslek yükseköğülleri ile adalet meslek liselerinin mutlaka kurulması gerektiğine inanıyorum.

Değerli arkadaşlarım, bir iki kelime de Yargıtayla ilgili söylemek istiyorum. Yargıtayımız gerçekten çok ağır bir yük altındadır ve orada bulunan hâkimler dahil, savcılar ve bütün arkadaşlarımız yoğun bir çaba içerisindeyiz. Bu gayretlerinden dolayı kendilerini tebrik ediyorum. Yalnız iki husus var; özellikle son yıllarda Yargıtayın belli dairelerinden çıkan birtakım kararlarda -karar örnekleri elimde var- örneğin, 312 nci maddenin uygulanmasıyla ilgili yaptığı denetimde bazı insanların dosyalarında açıkça tahrir aramaktadır; ama, Recep Tayyip Erdoğan gibi arkadaşlarımızın dosyalarında ve kararlarında, kapalı veya dolaylı tahriri yeterli görmektedir. Bu, önce Yargıtayımızı incitmektedir ve Yargıtayda görev yapan diğer arkadaşlara, diğer dairelerdeki arkadaşlara haksızlık olduğu kanaatindeyim.

Diğer bir husus da, Yargıtay üyesi bulunan arkadaşlarımızın şahsî veya göreviyle ilgili suçlarından yargılama yapılması Yargıtay 1. Başkanlar Kurulunun kararına bağlıdır; eğer, göreviyle ilgili suçlar varsa...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ŞEREF MALKOÇ (Devamla) - Sayın Başkanım, 30 saniye istiyorum.

BAŞKAN - Buyurun efendim.

ŞEREF MALKOÇ (Devamla) - ... Yüce Divanda yargılanması gerekir; bu normaldir, Yargıtayda görev yapan arkadaşlarımız için doğaldır; ancak, siz, Yargıtay olarak aldığımız bir kararla, bu insanlarla ilgili tazminat davalarını da Anayasa Mahkemesinin mahkûmiyet kararına bağlarsanız, 65 milyon insandan Yargıtay üyeleri dışında kalanlara haksızlık yaparsınız; çünkü, Yargıtay üyesi bir insan, bir vatandaş alayhine rahatlıkla tazminat davası açarken, o vatandaş, Yargıtay üyesinin Anayasa Mahkemesinde yargılanıp ceza almasından sonra tazminat davası açma hakkını ancak elde edebilir diye karar verirsiniz, Anayasanın eşitlik ilkesine aykırı davranmış olursunuz. Bunun Yargıtay tarafından düzeltiliceğine olan inancımı bu kürsüden tekrar ederken, Adalet Bakanlığı ve Yargıtay bütçesinin milletimize hayırlar getirmesini Cenabı Hak'tan niyaz ediyorum, hepinize saygılar sunuyorum. (FP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Sayın Malkoç, teşekkür ediyorum.

Fazilet partisi Grubu adına son söz, Bursa Milletvekili Sayın Ahmet Sünnetçioğlu'na aittir efendim.

Buyrun Sayın Sünnetçioğlu. (FP sıralarından alkışlar)

Konuşma süreniz 10 dakikadır efendim.

FP GRUBU ADINA AHMET SÜNNETÇİOĞLU (Bursa) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Çevre Bakanlığı bütçesi üzerinde, Fazilet Partisi Grubu adına söz almış bulunuyorum; Grubum ve şahsım adına hepinizi selamlıyorum.

Çevre duyarlılığı, evrensel, uluslararası duyarlılık alanı oldu. İnsanlar, giderek daha sağlıklı, daha yeşil, daha huzurlu ve güvenli bir ortam arayışı içerisinde. Türkiye olarak biz de, çevre konusunda hassasiyetimizi, uluslararası sözleşmeler, protokoller seviyesinde, bu alanda imzalanmış olan hemen hemen tüm sözleşmeler ve protokollere imza atarak gösterdik, aynen insan hakları sözleşmelerinde olduğu gibi. Hatta, bazan ilk imza sahibi olduk; ama, hâlâ insan hakları sürecinde olduğu gibi, çevre konusunda da sıkıntılarımız var.

Çevresel göstergelerimiz, uluslararası alanda prestijimizi sarsacak boyutlarda. Anılmadan deşarj edilen evsel ve endüstriyel atıklarla kirlenen nehirler ve göller, erozyon, amaçdışı kullanımdan tarımsal alanların azalması, bilinçsizce kullanılan ziraî mücadele ilacı, kimyasal gübreler, kalitesiz yakıtla kirlenen hava ciddi boyutlarda üretim azalmasına, kalite düşmesine sebep oluyor.

Ayrıca Türkiye’de, çevreyle ilgili problemlerde plansızlık, fizibilitesizlik ve koordinasyon eksikliği göze çarpıyor. Örneğin Karadeniz bölgesinde yaşayan vatandaşlar hem Karadeniz sahil yolunu istiyorlar hem de bu yolun çevreye vermiş olduğu zarardan şikâyet ediyorlar; bütün koyların gitmesinden, plaj alanlarının kaybolmasından, doğanın yok olmasından şikâyetçiler. Bu yol yapılırken Çevre Bakanlığıyla istişare yapılmadığı, koordinasyon olmadığı kesin.

Çevre Bakanlığı, naylon poşet kullanmanın zararlarından bahsediyor; ama, aynı hükümet, ekmeği naylon poşete sokuyor.

3 000’i geçen belediyemizden sadece 141’inde kanalizasyon sistemi vardır. Bunlardan sadece 43’ünde verimli çalışabilen arıtma tesisleri bulunuyor. Tamamlanan 42 organize sanayi bölgesinden sadece 8’inde arıtma tesisi bulunmaktadır. Konya İlimizin kanalizasyon ve organize sanayi atıklarının arılmadan DSİ drenaj kanallarıyla, ülkemizin tuz üretiminin yüzde 70’inin sağlandığı Tuz Gölüne verilmesi sonucunda göl hızla kaybedilmektedir. Ancak, bunun Tuz Gölü Çevre Entegre Projesi olarak programa alındığını, Sayın Bakanımızın bütçe sunuş konuşmasından öğrenmiş bulunuyoruz.

(A) sınıfı uluslararası diploması olan Manyas Kuş Gölümü, Sığırcı Deresi vasıtasıyla kirlenmiş olup, Avrupa Konseyinden alınmış olan (A) sınıfı diplomasının iptal edilmesi söz konusudur. Aynı tehlike, İznik’te hukuka aykırı olarak devreye girecek olan Kargil Firması ile İznik Gölümü için de mevcuttur.

Nüfusumuzun yüzde 25’ini, sanayinin yüzde 60’ını barındıran, tüm yüzölçümümlüğün de sadece yüzde 9’unu kaplayan Marmara Bölgesi ve Marmara Denizi, nüfus artışı ve bağlı olarak hızlı kentleşme ve sanayileşme sonucu yoğun bir kirlenmenin içerisinde. Buna rağmen, 2 milyar dolar ihracat kapasitesiyle Türkiye’nin ihracattan elde ettiği gelirin yüzde 10’unu sağlayan Bursa’da 1 515 esnaf kepenk kapatmış, 8 465 işten çıkarma mevcut olmuştur ve bu sorun gün geçtikçe artmaktadır.

İstanbul şehri, uluslararası petrol taşımacılığının merkezi haline getirilmek istenmektedir. Tanker kazalarının yol açacağı ekolojik faaliyetler ve 12 milyon insanın can güvenliği tehlikede olacaktır.

Avrupa Birliği standartları içerisinde en önemli olanları çevre standartlarıdır. Ülkemizde üretilen bütün ürünler için çevresel tedbirler alınmadıkça Avrupa Birliği üyelerine ihraç engellenecektir.

Bütün duyarlılığımıza rağmen, özellikle son yirmi yıldır hâkim olan bir yaşam anlayışının, sömürü, talan anlayışının, değerlerde bir yozlaşmanın bunda çok önemli payı olduğuna inanıyorum. Çevre kirlenmesini genel siyasî kirlenmeden, siyasî değerlendirmeden arındırmak, onun dışında görmek mümkün değildir.

Susurluk kazasının yaydığı kirlilik sadece Marmara'yı, Ege'yi değil, tüm Türkiye'yi sarmıştır. Bu bakımdan, çevreyi, sadece "yeşili sev, ormanı koru" sloganının kalıpları içerisinde değerlendirmek mümkün değildir. Çevre, insanı kuşatan tabiat parçasıdır, insanı huzursuz kılan tüm unsurlar olarak da tarif edilmiştir; ama, insanın doğumundan ölümüne kadar hayatını etkileyen mülspet veya menfi her olay olarak tarif edersek, sanırım, en doğru tarifi yapmış oluruz. Böylece, tabiatın kirlenmesi, suyun, havanın, toprağın kirlenmesi olduğu gibi, kültürel, siyasî, ekonomik, hukukî, sosyal kirlenme ve bilgi, sağlık kirlenmelerinden de söz etmemiz mümkün olmaktadır.

İnsanların yolunu altın kaplasanız, o yolun etrafına ağaçlar dikseniz ve bu ağaçların dalları yukarıda kapalı çarşı gibi birleşse, eğer, o insan aç ise, yüzde 10'luk maaş zammı için sokaklarda çocuk çocuk beraber perişan oluyorsa, inancını yaşayamıyorsa ve en önemlisi, Meclis kürsüsünden bile konuşurken dikkat etmek zorunda kalıyorsa, o insanın çevresinin mülspet olduğu söylenemez. (FP sıralarından alkışlar)

İşte onun için Fatih Sultan Mehmet Han, muazzam bir çevre vesikası niteliğinde olan Vakfiyenamesinde bakın ne diyor : "Ben ki, altın terimle kazanmış olduğum 136 adet dükkânımı aşağıdaki şartlarla vakfeyledim. Bu dükkânların gelirlerinden elde edilecek olan nemayla İstanbul'un her sokağına ikişer kişi tayin ettim. Bunların birinin elinde kömür külleri olsun, birinin elinde kireç tozları olsun ve o sokaklarda yollara tükürenlerin tükürükleri üzerine biri kireç tozu biri de kömür küllü döksün ve yine 10 cerrah, 10 tabip, 3 de yara sarıcı tayin eyledim; bunlar da, her ayın belli günlerinde İstanbul'un sokaklarına, çıksınlar ve her kapıyı, bilaistisna her kapıyı çalarak 'burada hasta var mı' diye sorsunlar; eğer hasta var ise, tedavisi orada mümkün ise orada tedavi etsinler, eğer tedavisi mümkün değilse, onları alıp darülfışada tedavilerini sağlasınlar ve yine ülkede kıtlık olabilir ve hastalar aç kalabilir, onun için bu 100 tane silahı erbabama verelim ve bunlar da vahşi hayvanların yumurta ve yavru zamanlarının dışında Balkanlara çıkarak aylansınlar ve o hastaları aç bırakmasınlar ve yine buradan elde edilecek gelirlerle bir imarethane yapılsın, buradan İstanbul'un fakiri fukarasına, şehit ailelerine yemek gönderilsin; eğer, yemek almaya gelemezlerse, güneşin loş bir karanlığında, kapalı kaplar içerisinde, onları incitmeden bu yardımlar onlara yapılsın."

İşte böyle bir çevre anlayışıyla çevre korumasını, insanın korunması, tabiatın korunması, canlı ve cansız varlıkların korunması, eşyanın korunması, millî servetin korunması, israfın önlenmesi ve tarihin, kültürün korunması olarak ayırabiliriz. İnsanın korunmasını da, insanın kullandığı su, hava ve toprağın korunması ve yine, insanın doğuştan sahip olduğu haklarının (can, akıl, namus, mal ve inanç ve fikir hürriyetlerinin) korunması olarak ayırabiliriz.

Dünya kaynakları sınırlıdır. Bir denge unsuru vardır; bu denge bozulmamalıdır. Sanayileşmeyle üretim artar. Üretim artınca o bölgeye göç olur ve nüfus artar. Nüfus artınca ve sanayileşme olunca refah seviyesi artar; ama, eğer önlem alınmazsa, çevre kirliliği de artar ve buna bağlı olarak kaynaklar ve hammadde azalır, dolayısıyla üretim de azalır. İşte böyle kaynakların artıp gıdaların ve hammaddenin azaldığı bir ortamda da sanırım kıyamet köpar.

Bu durum, ancak çevre eğitimi ve etkin bir denetimle önlenir. Çevre eğitiminde, çevre ahlakını mülspet oluşturan sevgi, sorumluluk bilinci, refah anlayışı, emanet şuuru, kanaat, ihsan, her işi en güzel şekilde yapma duygusu, ihlas, davranışlarda samimî olmak, tevazu, yardımlaşma, denge kültürü, atıkların değerlendirilmesi bilinci, millî tarih şuuru ve yine, çevre ahlakını menfi oluşturan israf, fesat, hırs, ihtiras, lüks ve gösteriş merakı, kötü alışkanlıklar, kurallara uymama muhakkak işlenmelidir.

BAŞKAN – Sayın Sünnetçioğlu, sürenize 1 dakika ilave ediyorum efendim.

AHMET SÜNNETÇİOĞLU (Devamla) – Denetim ise, sadece 34 ilde teşkilatlanma, illerde 1 müdür, 1 müdür yardımcısı, 3 teknik personel, 1 memur, 1 daktilograf, 1 şoför kadrosuyla olmaz, tüm illerde ve ilçelerde daha geniş kadrolar gereklidir. 13 trilyon 643 milyar bütçe, 2 trilyon 311 milyar yatırım Çevre Bakanlığı için çok azdır; bu, bütçenin onbinde 6'sıdır. Onun için, uluslararası bilim olimpiyatlarında Türkiye'ye matematik ve fen alanlarında çeşitli şampiyonluklar kazandırmış öğrencileri yetiştiren okullar hakkında raporlar düzenlemeyi bırakalım da, diskoteklerde sabahlayan, uyuşturucuyla karşı karşıya olan gençlerimizi kurtaracak raporlar hazırlayalım. (FP sıralarından alkışlar) Onların çevrelerini mitspet kılalım düşencesiyle, Çevre Bakanlığımızın 1999 mali yılı bütçesinin hayırlı olmasını diliyorum.

Saygılar sunuyorum. (Alkışlar)

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum Sayın Sünnetçioğlu

Milliyetçi Hareket Partisi Grubu adına İstanbul Milletvekili Sayın Mehmet Pak.

Buyurun Sayın Pak. (MHP sıralarından alkışlar)

Konuşma süreniz 10 dakikadır efendim.

MHP GRUBU ADINA MEHMET PAK (İstanbul) – Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; Adalet Bakanlığı ve Yargıtay bütçesi üzerinde Milliyetçi Hareket Partisi Grubu adına görüşlerimi arz etmek üzere söz almış bulunmaktayım; şahsım ve Grubum adına Yüce Meclisi ve ekran başında bizleri izleyen vatandaşlarımızı sevgi ve saygıyla selamlıyorum.

Değerli üyeler, egemenlik kayıtsız şartsız milletin olup, millet, bu hakkını anayasal çerçevede, yasama, yürütme ve yargı organları vasıtasıyla kullanmaktadır.

Huzurlu ve istikrarlı bir ülkenin temelinde, sağlam ve kuşku duyulmayan bir hukuk sistemi yatar; dünyanın kuruluşundan, insanlığın var oluşundan bu yana ve her zaman, herkes için, insanların barış ve mutluluk, dirlik ve düzen içerisinde yaşamaları için gerekli olmuş ve olmaya da devam edecektir. Toplum için gerekli olan hukuk ve adaletin en seri ve en ekonomik şekilde yürütülmesi ve yerine getirilmesi gerekmekte olup, Adalet teşkilatının görevi de, bu hizmetin halka götürülmesi olmaktadır.

Adalet hizmeti mahkemeler tarafından yerine getirilmekte olup, Türkiye'de, bugün için, 80 il, 849 ilçe olmak üzere toplam 929 merkezden ancak 842'sinde adli teşkilat kurulmuştur. Bu 842 birimde 3 846 mahkeme faaliyet göstermektedir. 87 birimde, adli teşkilat, ne yazık ki faaliyete geçirilmemiştir. 1999 yılı itibariyle, toplam 9 408 hâkim ve cumhuriyet savcısı kadrosu mevcut olup, 8 253 kadro dolu, 1 155 kadro ise boş bulunmaktadır. Mevcut hâkim ve savcı kadrosuyla davaların çabuk ve isabetli bir şekilde çözüme kavuşturulması mümkün olmadığı gibi, Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunun 4.9.1981 gün ve 125 sayılı Kararına göre, mahkemelerin 1 yıl içerisinde bakabileceği dava sayısının asgari ve azami hadleri göz önüne alındığında, 1998 yılı itibariyle 2 140 mahkeme daha kurulması gerekmekte, 2 949 hâkim ile 1 082 cumhuriyet savcısına ihtiyaç duyulmaktadır. Buna bağlı olarak, mevcut ve yeni kurulacak mahkemelere atanacak hâkim ve savcıyla birlikte, her mahkeme için yazı işleri müdürü, yeteri kadar kâtip ve mübaşir ile hizmetli gerekli olup, bugün için 12 418 zabıt kâtipi kadrosu bulunmasına rağmen 1 245 adet kadro halen münhaldir.

Bunların yanı sıra, adliye binalarının fizikî durumu da içler acısı bir haldedir. Adliyelerin birçoğu, mahkemelerin saygınlığıyla bağdaşmayacak binalarda hizmet vermekte; mevcut 954 adet adliye binasından 98 adedi müstakil olup, diğerleri, hükümet binaları içinde veya kişi ve kuruluşlara ait işhanı niteliğindeki köhne binalardır. Bu itibarla, adliye binalarının, mahkemelerin saygınlığına uygun bir hale acilen getirilmesi gerekmektedir.

Özellikle İstanbul İlinde, birçok merkezde mahkeme teşkilatının bulunması, öncelikle, avukatlar açısından, avukatlık görevinin yerine getirilmesini imkânsız hale getirmektedir. Bu sebeple, İstanbul İlinde, üç merkezde toplanmak suretiyle, günün şartlarına uygun çağdaş adliye binalarının yapımına bir an önce başlanılmalıdır.

Sayın Bakanım, yirmi yıldır İstanbul adliyesinde avukatlık yapan birisiyim. İstanbul'da 32 adliye binası mevcuttur. Bu adliye binalarının yüzde 80'i kamuya ait olmayıp, özel şahıslardan kiralanmak suretiyle, Bakanlığımız yüksek miktarlarda kira ödemektedir. Duruşmaların saat 10.00 ile 12.00 arasına sıkıştırıldığı bir adliyede, bir avukatın 180 kilometre uzaklığındaki bir yerden diğer yere iki saatte ulaşması mümkün olmamakta. En azından İstanbul'a, Anadolu yakasına 1 adet, Trakya yakasına da, Avrupa yakasına da 2 adet adliye sarayı kurulmak suretiyle hem avukat arkadaşlarımızın hem de sayın hâkim ve savcılarımızın daha rahat edeceği kanaatindeyiz. Samyorum, Bakanlığımızın iki yıl içerisinde ödemiş olduğu kiralarla her sene bir tane adliye sarayı yapılacağıni zannetmekteyim. İnşallah, bugün o müjdeli haberi verirsiniz Sayın Bakanım.

Sayın milletvekilleri, diğer bir sorun da, 22.2.1999 tarihli Resmî Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren İlk Defa Devlet Kamu Hizmeti ve Görevlerine Devlet Memuru Olarak Atanacaklar İçin Mecburi Yeterlilik ve Yarışma Sınavları Genel Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelikle devlet memuru olarak çalışmak isteyenlerin yazılı sınavlarının Devlet Personel Dairesi Başkanlığınca ÖSYM'ye yaptırılması hükmü getirilmiştir. 2802 sayılı Hâkimler ve Savcılar Kanununun 114 üncü maddesindeki "adliye teşkilatında çalışacak tüm memurların ilk defa atanmalarında memuriyete geçiş sınavları Adalet Bakanlığınca hazırlanacak yönetmelik hükümlerine göre ilgili adalet komisyonlarınca yapılır" hükmü diğer yönetmelik hükümleriyle çatışmakta olup, memur sınavının ÖSYM'ye yaptırılmasına dair yönetmelik de kanuna aykırıdır. Kanuna uygun olmayan yönetmeliğin uygulanması da Anayasa ve yasalara aykırılık teşkil eder ki, bunun, bir an önce düzeltilmesi gerektiği kanaatindeyiz.

Diğer bir sorun, Basın Kanununda, müeyyidesi yetersiz de olsa bir hüküm bulunmasına rağmen, yazılı ve görsel medyada, yargıya intikal eden konularda hâkim ve savcıyı baskı altına alabilecek ve kamuoyu oluşturmaya yönelik programların önlenmesi için de acilen yeni yasal düzenlemeler yapılması gerekmektedir.

Yargı ve adalet teşkilatı denilince akla ilk gelen, ülke gündemini sık sık işgal eden bir sorun, cezaevleri sorunudur. Ülkemizde, halen, Haziran 1999 tarihi itibarıyla 521'i kapalı, 36'sı açık, 1'i çocuk cezaevi, 3'ü çocuk ıslahevi ve 1'i kadın ve çocuk cezaevi olmak üzere 562 cezaevi bulunmaktadır. 59 181'i adli suçlardan, 10 210'u terör suçlarından olmak üzere 69 391 hükümlü ve tutuklu mevcuttur.

Cezaevlerinin mevcut sorunları, fizikî altyapı yetersizliği, personel yetersizliği, mali kaynak yetersizliği ve mevzuat yetersizliğinden kaynaklanmaktadır. Bu yetersizliklerin acilen giderilmesi gerektiğine inanıyoruz. Özellikle büyük kentlerdeki cezaevlerinde kapasiteler aşılmış olup, terör suçlarının bulunduğu bu tür cezaevlerinde asayiş ve güvenliğin sağlanması zorlaşmıştır. Bu cezaevlerindeki yoğunluk ve güvenlik yetersizliği sebebiyle, firar, isyan, kumar oynatma, haraç alma, sayım vermeme, aramalara engel olma gibi çok yasadışı eyleme rastlanılmakta. Yasadışı örgütlerin hükümlü ve tutuklular ile personel üzerinde baskı ve tehditleri söz konusu. Bu hususların ivedilikle çözülmesi gerekmektedir. Bu amaçla, koğuş sisteminin acilen terk edilerek, oda sistemi-ne uygun düzenlemelerin yapılması zorunluluk arz etmektedir.

Hükümlü ve tutukluların cezalarının infazı esnasında yaşam hakları ve güvenlikleri devletin güvencesi altında olup, devlet, hükümlü ve tutukluların yaşam hakkını sağlamak zorundadır. Son

günlerde basına intikal eden bazı haberlere göre, yaşamsal hastalığı bulunan bazı hükümlü ve tutukluların, kaçma şüphesi olabileceği varsayılarak, makul sürede hastaneye sevklerinin yapılmayarak, ölüme terk edildiği intibahı verecek uygulamalar olduğu belirtilmektedir. Bu konularda, Avrupa İşkenceyi Önleme Komitesinin bu yöndeki uygulamalarının gözardı edilmemesi gerekir.

Bütün bunların yanı sıra, hâkim ve savcılar ile diğer adliye personelinin mali ve sosyal haklarının, mesleğin onur ve saygınlığına yaraşacak düzeye çıkarılması, Milliyetçi Hareket Partisi olarak, acil şekilde gündeme alınması ve çözülmesi gerektiği kanaatindeyiz.

Sayın milletvekilleri, Türkiye bir hukuk devleti olup, bunun teminatını kuvvetler ayrılığı prensibi oluşturmaktadır. Üst dereceli mahkeme olan Yargıtay, görev ve yetkileri Anayasada belirlenen yüksek yargı organıdır. Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 2 nci maddesine göre, Türkiye Cumhuriyeti, demokratik, laik ve sosyal bir hukuk devletidir. Hukuk devleti olmanın temel özelliği ise, hukukun üstünlüğüne saygıdır. Yüce Yargıtayımız da hukukun üstünlüğünün bir güvencesi olup, bunu, bugüne kadar başarıyla yerine getirmiştir.

Anayasanın 154 üncü maddesine göre, Yargıtay üyeleri, Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu tarafından seçilmektedir.

BAŞKAN – Sayın Pak, size de 1 dakika ek süre veriyorum.

MEHMET PAK (Devamla) – Lütfetiniz; teşekkürler Sayın Başkan.

Adalet Bakanı bu kurulun başkanı ve Adalet Bakanlığı Müsteşarı da kurulun tabii üyesidir. Yargının her türlü etki ve baskının dışında çalışması, daha verimli ve daha bağımsız hale gelmesi, Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunun yapısının yeniden düzenlenmesine bağlıdır. Bununla ilgili olarak, Anayasanın 159 uncu maddesinin değiştirilmesi, her dönemde dile getirilmesine rağmen, bugüne kadar somut bir adım atılamamıştır. Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunun yeniden yapılması hususundaki anayasa değişikliğine acilen gidilmesi gerektiği kanaatindeyiz.

Hepinizi saygıyla selamlıyorum. (MHP ve DSP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum Sayın Pak.

Milliyetçi Hareket Partisi Grubu adına son konuşma, Konya Milletvekili Sayın Mustafa Sait Gönen'in.

Buyurun Sayın Gönen. (MHP sıralarından alkışlar)

Konuşma süreniz 10 dakikadır efendim.

MHP GRUBU ADINA MUSTAFA SAİT GÖNEN (Konya) – Sayın Başkan, değerli üyeler; Çevre Bakanlığının 1999 mali yılı bütçesi hakkında, Milliyetçi Hareket Partisi Grubu adına söz almış bulunuyorum; konuşmama başlamadan önce, grubum adına hepinize saygılarımı sunuyorum.

Sağlıklı, temiz ve dengeli bir çevre, insan ve diğer canlıların huzur ve güven içinde yaşayabilmelerinin vazgeçilmez temel şartıdır. İçinde bulunduğumuz yüzyıl, birçok teknolojik gelişmelerle hayatımızı kolaylaştırırken, bir yandan da insanlığın ortak malı olan çevreden geri getirilmesi zor, hatta mümkün olmayan varlıklarımızı da alıp götürmektedir. Çevrenin korunması, çevre kirliliğinin, kaynağında önlenmesi ve buna paralel olarak ekonomik gelişmemizin gerçekleştirilmesi, akılcı, dengeli ve bilimsel esaslara dayanan çevre politikalarının uygulanmasıyla mümkündür. Anlatmak istediğimiz, planlı bir sanayileşme; fakat, insana ve onun yaşadığı çevreye, mekâna saygılı bir sanayileşmedir; yani, yeni terminolojideki adıyla, tabiatı bozmadan sürdürülebilir kalkındır. Doğal zenginlikleri bakımından, çevre kirliliği sonucu kaybedecek çok şeyi bulunan ülkemizde, bu zenginlikler daha fazla tahrip edilmeden ve zaman geçirilmeden gerekli tedbirler alınmalıdır.

Çevre değerleri olarak ifade edilen kaynaklarımız üzerindeki en büyük tahribat, maalesef, devletimizin hüküm veya tasarrufu altında bulunan kaynaklar üzerinde olmaktadır. Ülkemiz arazi varlığının büyük bir kısmının sahibi olan devlet, ne yazık ki, bu varlığını koruyacak durumda değildir. Bu nedenle, öncelikle, gayrimenkul mülkiyetinin en önemli dayanağı olan kadastro çalışmaları bir an önce tamamlanmalı, tüm varlıklarımız sahipli kılınmalıdır.

Feda edilecek bir çakıl taşına bile tahammülümüz yokken, her yıl, erozyonla, neredeyse Kıbrıs Adası kadar vatan toprağının kaybedilmesini önleyici tedbirler acilen alınmalıdır. Plansız kentleşme ve büyümeyle, buna bağlı kirlenmenin ortadan kaldırılması amacıyla, yapılacak ilk çalışmada, tüm ülkenin çevre düzeni ve çevre koruma planlarının yapılması ve bu planların, diğer düzenleyici yerel ve ulusal planlarla birleştirilerek, herkesin her istediği yerde her istediği faaliyeti yapmasının önüne geçilmelidir. Herkes, neyi nerede yapabileceğini veya yapamayacağını önceden bilmelidir. Bu durum, yatırımcı ve diğer iş sahiplerine yön verecek, özellikle Çevre Bakanlığının iş ve işlemlerinin daha sağlıklı olarak yürütülmesini sağlayacaktır.

Bütün ekonomik politikalarda, çevre boyutunun dikkate alınması esas olmalı, muhtemel çevre bozulmaları önceden tespit edilmeli, tedbirler, kirlilik meydana gelmeden alınmalıdır.

Sanayileşmemizin temelinde, sürdürülebilir kalkınma yaklaşımının bulunmaması nedeniyle, bir dönem kalkınmanın itici gücü olan sektörler, günümüzde, önemli kirlenme rolündedirler ve bugün, bunların sahibi durumunda olan devlet, en büyük kirlenme rolündedir; eski teknolojilerin tasfiye edilememektedir.

Ormanı yasaklarla korumamız nasıl mümkün olmuyorsa, sanayiciye de arıtma tesisini kurdurmakla, arıtma tesisinin çalışmasını, maalesef, temin etmiş olmuyoruz. Uygulanan yanlış ekonomik ve sosyal politikalarla yok edilen vicdanî sorumluluk duygusunun, halkımıza tekrar kazandırılmasının gerekli olduğu görülmektedir.

Günümüzde, hiç kimse, iyi olanı örnek almamakta, kötü örnekler, insanlarımızı rehberlik etmektedir.

Hayatımıza genellikle bir plansızlık hâkimdir. Bu, belki, yapımızdan kaynaklanıyor. Biz, hür olmayı, özgür olmayı, plansız olmakla eş tutuyoruz. Bu durum, kültür kirlenmesine de yol açmaktadır. Kirlilik, sadece reel unsurlarla sınırlı değildir; düşünce dünyamız, kültürümüz kirlenmektedir. Diğer kirlenmeler de, esasen, buradan kaynaklanmaktadır. Güzelin bulunmadığı, çirkinliğin ve pisliğin ortalıkta dolaştığı ortamda, birtakım büyük düşüncelerin gelişemeyeceğini herkes bilmelidir. Böyle bir ortamda, sanat da gelişemez, estetik de gelişemez. Ülkemiz gerçeklerine uygun sosyoekonomik politikalarla, halkın yaşam standartları yükseltilmeli, haksız kazanç ve rant elde etmeyi hedefleyen tahrip edici paylaşıma zihniyeti ortadan kaldırılmalıdır.

İsraf, çevrenin en büyük düşmanıdır. Kaynak kullanımında tasarrufu ve verimli kullanmayı hedefleyen ekonomik modeller geliştirilmeli, altyapı, buna uygun dizayn edilmelidir.

Çevre eğitimi, öğretmekle kalmamalı, verilen eğitimle, öğrenenlerin, davranış biçimi haline dönüştürülmesi sağlanmalıdır.

Sayın Başkan, değerli üyeler; çevre sorunlarının çözümü, teknik, idarî, hukukî ve finansman altyapısının birlikte ele alındığı bir yönetimle mümkündür.

Çevre Bakanlığının merkez ve taşra teşkilat yapısının yeniden gözden geçirilmesi, illerin tamamında teşkilatlanmasının sağlanması, bütün bakanlıklar üzerinde koordinatör bir bakanlık hüviyetinin kazandırılması, kuruluşundan önce bazı kurum ve kuruluşlara devredilen yetkilerin Bakanlığa devrinin gerçekleştirilmesi, kendisine yük haline gelmiş ve gerçekçi olmayan yetki ve sorumlulukların yerel yönetimlere devredilmesi...

Çevre politikalarının sağlıklı işletilmesinde, bizlere de görevler düşmektedir. Şu anda Meclisimize intikal etmiş olan Çevre Kanunu Değişiklik Tasarısı, Çevre Bakanlığının kuruluş yasası, hayvanları koruma yasası gibi, çevrenin korunması ve kirliliğin önlenmesine yönelik düzenleyici yasama çalışmalarının, bu dönemde yasalaşması sağlanmalıdır.

Ülkemizde, çevre kirliliğinin ortadan kaldırılmasının ve çevrenin korunmasının önündeki en büyük engel, finansman kaynaklarının yetersizliğidir. Ancak, çevre kirlendikten sonra kirliliğin ortadan kaldırılmasının maliyeti, kirlenmeyi önlemeye yönelik tedbirlerin maliyetinden daha fazladır. Bu nedenle, çevrenin korunmasına yönelik finansman ihtiyacının karşılanmasının önündeki engeller mutlaka kaldırılmalı ve mevcut finansman kaynaklarının en verimli bir şekilde kullanılmasını sağlayacak tedbirler, bir an önce alınmalıdır. Bunun için, eğitim çalışmalarına ağırlık verilmeli; sanayi tesislerinin kurulması sırasında, teknoloji ve yer seçiminde titiz davranılmalı; şehir planlamalarında, fiziki planlamaya önem verilmeli; enerji kaynakları verimli kullanılmalı; koruma ve önlemeye yönelik teşvik sistemleri kurulmalı; çevreyle ilgili faaliyetlerde, yetki karmaşasını giderici çalışmalar yapılmalı; çevre yatırımlarına, özel sektörün katkıları sağlanmalı; yerel yönetimlere, yetkilerin bir kısmı devredilmeli ve mali yönden güçlendirilmeli; Bakanlık, proje üreten ve projeye destek veren bir yapılaşmaya gitmeli; uluslararası kuruluşlardan temin edilen kaynakların, doğru ve yerinde kullanılması temin edilmeli; genel bütçenin binde 6'sı olan Bakanlık bütçesinin, bundan sonraki bütçe hazırlıklarında, mutlaka, ihtiyaçları karşılayacak seviyeye getirilmesi sağlanmalı; Türkiye'nin, doğal ve çevresel varlıkları bozulmadan korunmalı; kaynak kullanma hakkını güvence altına almalı; uluslararası ilişkiler güçlendirilerek, diğer ülkelerin, ülkemizin çevre yönetimine katkıda bulunması temin edilmeli; kitleler çevre konusunda duyarlı hale getirilmeli; ulusal çevre teknolojisi ve endüstrisini güçlendirmeli ve üretimi artırmalı; çevre sorunlarının çözümünde gönüllü kuruluşların destek ve katkılarının da sağlanması hedeflenmelidir. Kısaca, çevre konusunda, ülkemiz menfaatlarını önde tutan milli politikalar geliştirilmelidir.

Bakanlık bütçesinin, milletimize ve memleketimize hayırlı olması dileğiyle, hepinize teşekkür eder, saygılarımı sunarım. (MHP ve DSP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum Sayın Gönen.

Değerli milletvekilleri, hükümet adına söz talebi vardır.

İlk olarak, Adalet Bakanı Sayın Hikmet Sami Türk.

Buyurun Sayın Bakan.

Konuşma süreniz 13 dakikadır efendim. (DSP sıralarından alkışlar)

ADALET BAKANI HİKMET SAMİ TÜRK (Trabzon) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Adalet Bakanlığı bütçesiyle ilgili olarak söz alan grup sözcüklerine içtenlikle teşekkür ederim.

Burada, Adalet Bakanlığı bütçesi üzerinde de, parti farklarına rağmen, büyük bir görüş birliği olduğu ortaya çıkmıştır; bunun önemini vurgulamakla sözlerime başlamak istiyorum.

Adalet Bakanlığı bütçesi üzerinde yapılan eleştiri, değerlendirme ve temenniler, gerek 1999 yılı bütçesinin uygulanmasında gerek 2000 yılı bütçesinin hazırlanmasında önemle dikkate alınacak ve çalışmalarımıza ışık tutacaktır.

Adalet Bakanlığı, 1999 yılı Bütçe Kanunu Tasarısıyla konulan toplam 246 406 250 000 000 lira ödeneğimiz, geçen yılki bütçeye göre yüzde 103 oranında artmış olmasına rağmen, genel bütçe içerisindeki payı yüzde 1,04 olarak gerçekleşmiştir. Bütün grup sözcükleri, bu payın yetersiz olduğunu belirtmişlerdir. Kendilerine teşekkür ediyorum. Gerçekten, 1992 yılında bakanlığımız bütçesinin genel bütçe içerisindeki payının yüzde 1,48 olduğu düşünüldüğünde, 1999 yılı bütçesinde

istenilen düzeyde bir artışın sağlanamadığı görülmektedir. 2000 yılında Adalet Bakanlığı bütçesinin genel bütçedeki payının, en azından yüzde 2 ilâ yüzde 2,5 dolaylarına çıkarılacağına inanıyorum.

1999 yılı bütçesinde öngörülen ödenekle, zorunlu harcamalarda dahi tasarrufa uyularak, adalet hizmetlerinin aksamadan yürütülmesine gayret göstereceğiz.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; bir devlette, uygar bir hukuk düzeni, kişinin hak ve özgürlüklerini koruyan güçlü bir adalet uygulaması varsa, bireyler mutlu ve huzurlu olur. Türkiye Cumhuriyeti, sosyal bir hukuk devletidir; hukukun üstünlüğünü kabul etmiştir, yargının bağımsızlığını kabul etmiştir.

Güçlü bir adaletin gerçekleşmesi için, adalet hizmetlerinin hızlandırılması ve kanunların etkinliğinin artırılması şarttır. Bunu sağlamak için, 20 nci Yasama Döneminde, bir dizi kanun tasarısı Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulmuştur; ancak, geçen dönemde sonuçlandırılmayıp hükümsüz kalan bu tasarılar, şimdi, Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 77 nci maddesi uyarınca yenilenmektedir.

Sınırlı süre içerisinde bu tasarıların adlarını tek tek okumak istemiyorum, Plan ve Bütçe Komisyonunda bunları sunmuştum; bu tasarıların sayısı 16'dır ve bu arada, bazı örgütlü suçlarla mücadelede kanunu tasarısı üzerinde de çalışmaların sonuna yaklaşmış bulunmaktadır. Bu tasarı da öntümüzdeki günlerde Yüce Meclise sevk edilecektir.

Bu arada, Bakanlığımızca kurulan çeşitli komisyonlarda, Türk Medeni Kanunu ile onun uygulanmasına ilişkin kanun tasarıları, Borçlar Kanunu Tasarısı, Türk Ceza Kanunu ve uygulamasına ilişkin kanun tasarıları, Hukuk ve Ceza Muhakemeleri Usulü Kanun tasarıları, İcra ve İflas Kanunu değişiklik tasarısı, cezaevlerinin kuruluş ve idaresi hakkında kanun tasarısı, İnfaz Kanunu tasarısı, adli kolluk tasarısı, ombudsman ya da kamu denetçiliği Kanun tasarısı ve adalet akademisi kanun tasarısıyla ilgili çalışmalar, halen, devam etmekte olup, sonuçlandııkça, Yüce Meclise sunulacaktır.

Bu çalışmalardaki amaç, bir yandan, önemli bir bölümü 1920'li yıllardan kalan bu kanunları, çağın anlayışına göre yeniden gözden geçirmek, bu arada, dünyada ve kaynak ülkelerde meydana gelen değişiklikleri değerlendirmek, bir yandan da, yargı sistemimizde yeniden yapılanmayı gerçekleştirmek ve bu çerçevede içinde, istinaf mahkemelerinin kurulmasına olanak sağlamaktır.

Yargı bağımsızlığıyla ilgili olarak, grup sözcülerinin hepsi, Anayasanın 159 uncu maddesinin değiştirilmesi, yeniden düzenlenmesi ve böylece, yargı bağımsızlığının tam olarak sağlanması zorunluluğu üzerinde durdular. Sanıyorum ki, ilke olarak, yargı bağımsızlığının tam olarak gerçekleşmesi konusunda, gruplar arasında hiçbir görüş ayrılığı yoktur. Ancak, bunun nasıl gerçekleştirileceği, ayrıntılarının nasıl düzenleneceği farklı görüşlere konu olmaktadır. Eğer, bu konularda da uzlaşma sağlayabilirsek, Anayasanın 159 uncu maddesinin ve onunla bağlantılı diğer maddelerin öntümüzdeki aylarda değiştirilmemesi için hiçbir neden yoktur.

Nitekim, Türkiye Büyük Millet Meclisi 21 inci Yasama Döneminin ilk yasasını, bir anayasa değişikliğiyle gerçekleştirmiş bulunmaktadır. O nedenle, daha önce de ifade edildiği gibi, 21 inci Yasama Döneminde bir kurucu meclis gibi çalışarak, Türkiye Cumhuriyeti Anayasasını daha demokratik, daha özgürlükçü bir anayasa haline getirmek için elbirliğiyle çalışmalıyız.

Ayrıca, Anayasanın geçici 15 inci maddesinin kaldırılması isteği de dile getirilmiştir. Sanıyorum ki, burada, bir asgarî müşterek olarak, Anayasanın geçici 15 inci maddesinin, 12 Eylül döneminde yapılan kanunların, çıkarılan kanun hükmünde kararnemelerin Anayasaya aykırılığının öne sürülmesini engelleyen üçüncü fıkrasının değiştirilmesi üzerinde görüş birliği sağlayabiliriz.

Bu çerçeve içerisinde, gerek Anayasamızı gerek bütün yasalarımızı, 21 inci yüzyıla giren bir dünyada ve o dünyada yer almak isteyen, hukuk devleti ilkesini ilan etmiş Türkiye'ye layık bir anayasa durumuna getirebiliriz, yasalarımızı o yönde düzenleyebiliriz.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Türkiye'de 80 il, 849 ilçe olmak üzere, toplam 929 idarî merkezden, ancak 842'sinde adli teşkilat kurulabilmiştir. 12 merkezde adli teşkilat kurulmasına karar verilmiş; fakat, faaliyete geçirilememiş, 75 merkezde ise, henüz adli teşkilat kurulamamıştır; ancak, bunlar mutlaka yapılacaktır.

Adli ve idarî yargıda toplam, 9 116 hâkim ve savcı kadrosu bulunmaktadır. Adli yargıda 796, idarî yargıda 269 kadro boş bulunmaktadır.

Hâkim ve Savcı Adayları Eğitim Merkezimizde 1987 yılından bugüne kadar adli yargıda 4 308, idarî yargıda 532 aday staj eğitimlerini tamamlamışlardır. Adli yargıda bu sayının, Temmuz 1999 tarihi itibarıyla, 4 729 olması beklenmektedir.

ÖSYM ile varılan bir anlaşma sonucu, hâkim adaylık sınavları, 1998 yılında bu kurum tarafından yapılmıştır. Bundan sonraki sınavların da, aynı kuruma yaptırılmasına devam edilecektir.

Hâkim ve Savcı Adayları Eğitim Merkezinde, halen, 1 717'si adli yargı, 4'ü idarî yargı hâkim adayı olmak üzere toplam 1 721 aday staj görmektedir. Hâkim ve Savcı Adayları Eğitim Merkezinde, Yargıtay üyeleri ve üniversite öğretim üyeleri ders vermekte, ayrıca, adaylar, mahkemelerde staj yaparak uygulamayı tanımaktadırlar. Staj sonunda başarı gösterenler, hâkimliklere ve cumhuriyet savcılıklarına atanmaktadırlar. Ayrıca, mesleğin ilk yıllarındaki hâkimlerimize, Yargıtay'da, mesleki eğitimi verilmektedir. Böylelikle, yargıda başarılı hâkim ve cumhuriyet savcısı yetiştirmek temel hedefimizdir.

Öte yandan, 1999 yılında, 53 hâkim ve cumhuriyet savcısı, 70 hâkim adayı yabancı dil kurslarına gönderilmiştir.

Ülke gerçeklerini ve mahkemelerin ağır iş yükünü göz önüne alan Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu, mahkemelerin bakabilecekleri dosya sayısını belirlemiştir. Bu belirlemelere göre, adli yargıda 2 986 hâkim, 1 082 cumhuriyet savcısı, devlet güvenlik mahkemelerinde 440 hâkim ve cumhuriyet savcısı olmak üzere, toplam 4 508 hâkim ve cumhuriyet savcısına gereksinme vardır.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; ülkemizde, halen, 562 ceza infaz kurumu bulunmaktadır. Bunların toplam kapasitesi 73 545 kişidir. Ceza infaz kurumlarında, 1 Haziran 1999 tarihi itibarıyla 69 391 hükümlü ve tutuklu bulunmaktadır. Bunların 59 181'i adli suçlardan, 10 210'u terör suçlarından dolayı tutuklu ve hükümlüdür.

Mevcut cezaevlerimizde halen yaygın olan koğuş sisteminin sakıncalarına, hemen hemen bütün grup sözcüslü arkadaşlarımız değinmişlerdir. Bu konuşmalarda belirtilen bütün sakıncalar doğrudur, bunların mutlaka giderilmesi gerekmektedir; o düşünceyle koğuş sisteminde değişiklik yapılarak oda sistemine geçilmeye başlanmıştır. Böylece, bazı cezaevlerinde bozulan huzurun tekrar sağlanmasına çalışılmaktadır. İlk aşamada 51 cezaevi oda sistemine dönüştürülmüştür. Ayrıca, her biri 373 kişi kapasiteli en fazla 3 kişilik oda sistemine uygun yeni cezaevleri inşasına karar verilmiş ve öncelikle Ankara, İzmir, Tekirdağ, Bolu, Kocaeli ve Edirne illerinde bu tipten 6 yeni cezaevi inşasına başlanmıştır. Bu yıl içerisinde aynı tipte 5 yeni cezaevinin inşasıyla ilgili hazırlık çalışmalarını sürdürülmektedir.

Bu arada, cezaevlerinde, gerek personelin gerek hükümlü ve tutukluların işe bedellerinin artırılması zorunluluğu vardır. Halen bu bedel günlük 400 bin Türk Lirasıdır; oysa, 4301 sayılı İş Yurtları Kanunu uyarınca, asker tayin bedeli kadar olması gereken bu meblağın yasal miktara yükseltilmesi gerekir.

Genel olarak da, cezaevlerindeki yaşam koşullarının iyileştirilmesi, öncelikle izlediğimiz bir amaçtır, bunu gerçekleştirmek için gerekli maddi destek mutlaka sağlanmalıdır.

BAŞKAN – Sayın Bakan, 1 dakikalık ekstre konuşmanızı tamamlamak için kâfi mi efendim?

ADALET BAKANI HİKMET SAMİ TÜRK (Devamla) – Eğer bunu birkaç dakika arttırabilirseniz size minnettar olurum.

BAŞKAN – Buyurun efendim.

ADALET BAKANI HİKMET SAMİ TÜRK (Devamla) – Adliye hizmet binalarımız günün koşullarına uygun hizmet vermekten uzaktır. Çoğu adliye binalarımız, çeşitli sözcü arkadaşlarımızın da söylediği gibi, ya hükümet binalarının içinde veya bir blokunda yer alan ya da özel kişilerden kiralanmış binalardan oluşmaktadır. Adli hizmet verilen bağımsız bina sayısı ise sadece 98'dir. Halen, Muğla, İzmir, Bursa, Kocaeli, Kastamonu, Adana, Karabük, Bandırma, Söke ve Simav adliye binaları inşaatları devam etmektedir. Bu arada, Aydın adliye ek hizmet binasının tamamıyla, Bursa adliye binası inşaatı kısmen bitirilerek hizmete açılmıştır. Ayrıca Tunceli, Çay ve Midyat adalet binaları bitirilerek faaliyete geçilmiştir. Mardin adalet binasının inşaatı sona ermiş olup, önümüzdeki aylarda hizmete açılması düşünülmektedir. Alanya ve Denizli adalet binalarının inşaatlarıyla ilgili projelendirme işlemi tamamlanmıştır. Bakırköy Belediyesiyle, Bakırköy adalet sarayının üç blok ve sosyal tesisinin yapımı konusunda bir protokol imzalanmış ve inşaatı başlanmıştır. Yargı kararıyla tahliyesine hükmedilen Beyoğlu adliye binası yerine, İstanbul Sütlüce'deki Askerî Personel Okulu binası uygun görülmüş ve bu bina, Bakanlığımıza tahsis edilmiştir; onarım işlerinin tamamlanmasından sonra, adliyemiz, bu binada hizmet sunmaya başlamıştır. Ayrıca, Beyşehir adliye binamız da tamamlanarak, geçtiğimiz günlerde hizmete sokulmuştur.

Buna karşılık, Çorum, Bozhüyük, Akköy, Balışeyh, Aksaray, Kırklareli, Alaca, Kahramanmaraş, Sungurlu, Ünye, Tekirdağ, Bursa adliye, Kozan ek, Doğubayazıt ve Isparta ek adliye hizmet binaları geçtiğimiz yıllarda yatırım programlarına girdiği halde, Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığınca ihale izni verilmediğinden inşaatlarına başlanamamıştır. Bu projelerin hayata geçirilmesi için gayret gösterilecektir.

Adalet binalarımızın büyük çoğunluğu, eski yıllarda inşa edilmiş olması nedeniyle köhne bir görüntüdedir. Birçoğu asgari ölçüde hizmet verebilmek için dahi büyük onarım gerektirmektedir; fakat, geçmiş yıllarda ödeneklerin sınırlı tutulması nedeniyle, gerekli onarımlar yaptırılamamıştır.

1998 Mali Yılı Bütçe Kanununa konularak vize edilen küçük onarım ödeneği, bu yöndeki talepleri büyük ölçüde karşılamaya yetmiştir. Buna karşılık, büyük onarımlar, yıllık yatırım programına alınmadığından bu konudaki sıkıntılar bugün de devam etmektedir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; son olarak lojman konusuna değinmek istiyorum: Hâkim, cumhuriyet savcısı ve diğer adliye personelimizin lojman gereksinmesi her geçen gün biraz daha artmakta olup, bu sıkıntıları bir ölçüde hafifletmek için, zaman zaman lojman alımı yoluna gidilmiştir. Bu yılın başlarında, İstanbul Kadıköy'de 44 dairesel lojman alınarak, Anadolu yakasının gereksinimi karşılanmıştır. İstanbul'un Avrupa yakasındaki lojman sıkıntısını da en kısa zamanda ortadan kaldırmak amacındayız. Trabzon ve Hatay illerinde lojman alımı için çalışmalara başlanmıştır; kısa bir süre sonra bu iki ilimiz de lojmana kavuşturulacaktır.

Türkiye genelinde, hazineye ait 5 017, Adalet Teşkilatını Güçlendirme Vakfına ait 1 039 lojmanda, hâkim ve cumhuriyet savcılarımız ile diğer adliye personelimiz oturmaktadır. Lojman onarımları için bütçeye konulan ödeneklerin çok kısıtlı olması nedeniyle, yeteri kadar onarım ödeneği gönderilememektedir.

Değerli arkadaşlarım, adalet hizmetlerinin istenilen biçimde yürütülmesi, bu hizmetlerin gerektirdiği maddî desteğin ve bütçeden yeterli kaynağın sağlanmasına bağlıdır.

Adalet Bakanlığı bütçesinin ülkemize hayırlı olması dileğiyle, Yüce Meclisi saygıyla selamlarım. (DSP, MHP, ANAP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum Sayın Bakan.

Hükümet adına ikinci söz talebi, Çevre Bakanı Sayın Fevzi Aytekin'in.

Buyurun Sayın Bakan.(Alkışlar)

Konuşma süreniz 7 dakikadır efendim.

ÇEVRE BAKANI FEVZİ AYTEKİN (Tekirdağ) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Bakanlığımızın 1999 mali yılı bütçesinin görüşmeleri yapılıyor; bu vesileyle, görüşlerimizi arz etmek üzere huzurunuzdayım. Sözlerime başlarken, hepimize saygılar sunuyorum.

Ülkemiz çevresel performans göstergeleri, maalesef, hiçbir medenî ülkede rastlanmayan, insanlarımızın da layık olmadığı ve geleceğimizi tehdit edecek bir tabloyu göstermektedir.

Bu görüldüm, Hükümet Programında da, çevre sorunlarının, uzun yıllar ülkemizin öncelikli sorunları arasında yer almasına karşın, çözümün sürekli ertelenmesi nedeniyle, bu sorunların, artık, doğanın dengesini bozacak duruma geldiği şekilde tespit edilmektedir. Bir örnek vermek gerekirse, arıtılmadan deşarj edilen evsel ve endüstriyel nitelikli atıkların kirlettiği nehir ve gölleri-mizden yapılan tarımsal sulamalar, Trakya, Ege ve Çukurova gibi, Türkiye'yi besleyen hayati önemdeki havzalarda tarımsal üretimin ciddi boyutlarda azalmasına ve kalitesinin düşmesine yol açmıştır. Bu durum, hükümet programında ele alınmakta ve artık, ülkemizde yeni bir tarımsal stratejinin uygulanması zorunluluğu vurgulanmaktadır.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; verdiğim örnekten hareketle yaptığımız bazı çalışmalarını bilgilerinize sunmak istiyorum:

Tuz Gölünün doğal yapısıyla tuz rezervinin korunması ve kirlenmesinin önlenmesine ilişkin olarak, Bakanlar Kurulu kararı istihsal edilmiş ve Bakanlığımızın koordinasyonunda, Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü, Tekel Genel Müdürlüğü, İller Bankası Genel Müdürlüğü ve Konya Büyükşehir Belediyesiyle işbirliği halinde yürütülecek olan Tuz Gölü Çevre Entegre Projesi programa alınmıştır.

Diğer yandan, Türkiye-Fransa Çevre Bakanlıkları İkili İşbirliği Anlaşması çerçevesinde, Kuzey Ege Nehir Havzalarının Entegre Yönetimi ve Kirlilik Kontrolü Projesi başlatılmıştır. Böylece, havza bazında, yönetim konusunda ilgili kuruluşlararası işbirliğinin temelleri atılmıştır. Konuyla ilgili olarak hazırladığımız proje önerisi Yüksek Planlama Kuruluna sunulmuştur.

Ayrıca, başta Ergene, Gediz ve Akdeniz olmak üzere, kirliliğin yoğun olduğu havzalarda kirliliğin önlenmesi ve giderilmesi için bir çalışma, gönüllü kuruluşların da katılımıyla başlatılmıştır.

Ergene Nehri kirlenme ve arıtma tesisi olmayan fabrikaların arıtma tesislerini yapmaları için gerekli yasal önlemler alınmış ve bugüne kadar 129 fabrikanın tamamı arıtma tesislerini tamamlayarak çalıştırmaya başlamıştır.

1991 yılından bu yana yürürlükte bulunan Katı Atıkların Kontrolü Yönetmeliğinde değişikliğe gidilmiş, kota, depozito ve deponilere ilişkin hükümler yeniden düzenlenmiştir.

Sanayi artık ve atıklarının yeniden değerlendirilerek ekonomimize katkı sağlaması, sanayicilerimizin girdi maliyetlerinin azaltılması ve sanayide atık sorununun çözümü amacıyla başlatılan

atik borsası çalışması tamamlanmak üzeredir; İstanbul, Bursa, Kocaeli ve Tekirdağ'dan başlayarak uygulamaya geçilecektir.

Hava kirliliğinin önemli nedenlerinden birisi olan termik santrallerin baca gazlarındaki kükürt-dioksidin giderilmesi amacıyla, mevcut tesisler için, bütçe imkanları çerçevesinde gerekli yatırımlar yapılmakta; yeni yapılacak tesislerde baca gazı kükürt giderme ünitesi projeye baştan dahil edilmektedir. Halen Çayırhan ve Orhaneli Termik Santralleri baca gazı kükürt giderme tesisleri devreye girmiştir.

Ülkemizin taraf olduğu Ozon Tabakasını İncelten Maddelere Dair Montreal Protokolü gereğince, üretim ve tüketimleri kontrol altına alınan maddelerin, ülkemizde, bazı zorunlu kullanım alanları dışında, 2000 yılında tamamen sıfırlanması kararlaştırılmıştır.

Bu arada, ozon tabakasını incelten maddelerin tüketiminin azaltılması takvimi uygulamaya konulmuştur.

Sera gazlarının azaltılması ve hava kirliliğinin önlenmesi açısından önemli rolü bulunan jeotermal enerjinin, konut ısıtılması, seracılık ve diğer alanlarda kullanımının yaygınlaştırılması çalışmaları Bakanlığımızca desteklenmektedir.

İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesinin teknik, mali ve sera gazı emisyonlarıyla ilgili yükümlülüklerini üstlenecek ülkeleri belirleyen 1 ve 2 nolu eklerinde yer alan ülkemiz, enerji ihtiyacını yüzde 90 oranında fosil kaynaklardan sağladığı ve fosil yakıt kaynaklı yeni yatırımları engelleyeceği endişesiyle henüz sözleşmeye taraf olamamıştır. Eklerden çıkma yönünde çalışmalar sürdürülmektedir.

Özellikle Afrika'da, ciddi kuraklık veya çölleşmeye maruz ülkelerde, çölleşmeyle mücadele için, Birleşmiş Milletler Sözleşmesi onaylanmıştır.

Çevre ölçüm ve standartlarında, uluslararası düzeye erişmek amacıyla, Bakanlığımızca, inşaatı hızla bitirilen, Çevre Referans Laboratuvarı hizmete girmiştir; ancak, laboratuvarın, teknik donanım ve nitelikli personel ihtiyacı önemini korumaktadır.

BAŞKAN - Sayın Bakan, size ek stire veriyorum efendim; buyurun.

ÇEVRE BAKANI FEVZİ AYTEKİN (Devamla) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; tabii ki, kısa bir zaman içerisinde anlatacağımız bu kadar değil; ama, burada, görüldü ki, çevre için konuşan tüm milletvekillerinin hepsinin ortak bir görüşü var. Çevremizi, daha temiz, daha duyarlı ve sağlıklı bir ortama getirebilmek konusu üzerinde, bizlerin Bakanlık olarak, kendilerinin de bireyler olarak, hassasiyetle durduğumuzu müşahade ettim.

Değerli milletvekilleri, Çevre Bakanlığımızın kuruluş yasası ile özellikle, hayvanlar yasası, bir an önce çıkarılmak üzere, ilgili Çevre Komisyonuna gönderildi. Çevre Komisyonumuzun değerli Başkanı ve üyelerinin, eğer, gerek Çevre Bakanlığının kuruluş yasasının gerekse hayvanlar yasasının ivedi olarak çıkarılması konusunda bir çabaları olursa, Bakanlığımız olarak, tüm milletvekilleri olarak büyük bir memnuluk ve mutluluk duyacağız.

Öyle zannediyorum ki, bunu, en kısa zamanda, çok değerli Başkanımız Sayın Ediz Hun yerine getirecektir. Kendisi, gerçekten çok çevreci; böyle bir başkana sahip olduğumuzu biliyoruz, kendisine de güveniyoruz.

Yalnız, Norveç'ten bahsetti. Ben, Norveç'e gittim. Norveç'in başkentinde, gündüz 400-450 bin kişi çalışıyor veya ikâmet ediyor; ama, gece olunca 100 bin kişi kalıyor. Ne yapıyor bu insan-

lar kırsal kesimlere gidiyor; çünkü, çağdaş bir kentleşme olmuş, köyleri çağdaş, altyapıları yapılmış, hiçbir ulaşım sorunu yok; şehirde niye yaşasın insanlar; yani, teknolojinin bütün imkânlarından istifade etmişler. Tabii ki, orada gördüklerini -inşallah, hep beraber, Sayın Başkanımızla birlikte- ülkemizde de çalışmaya yapmak suretiyle, sorunları gidereceğiz.

Bu duygu ve düşüncelerle sözlerime burada, son verirken; çevre, hepimizin ortak bir malıdır, ürettüdür diyorum; bütçemizin, Bakanlığımıza ve ülkemize hayırlı olmasını diliyor, Yüce Heyetimize saygılar sunuyorum. (Alkışlar)

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum Sayın Bakan.

Değerli milletvekilleri, şahısları adına, lehte olmak üzere, Eskişehir Milletvekili Mehmet Sadri Yıldırım. (DYP sıralarından alkışlar)

Buyurun efendim.

Konuşma süreniz 10 dakikadır efendim.

MEHMET SADRİ YILDIRIM (Eskişehir) – Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; Adalet Bakanlığı ve Yargıtay Başkanlığı bütçesi üzerinde söz almış bulunuyorum; bu vesileyle, Yüce Meclisimizi ve televizyonları başında Meclisi takip eden aziz milletimizi engin saygılarımla selamlıyorum.

Demokratik hukuk devleti olma iddiasını ve isteğini ısrarla sürdüren millet iradesinin, Anayasasının, kanunların üstünlüğünü ve devlet dahil herkes için bağlayıcılığını vazgeçilmez bir hayat tarzı olarak benimseyen Türk Milleti, içinde yaşadığı bölgeye ve bütün dünyaya karşı bir demokrasi imtihanı vermektedir. Bir yandan “adalet mülkün temelidir” düsturundan ilham ve feyz alırken, bir yandan da, gecikmiş adaletin insanların hukuk devletine olan inancını sarsacağına idraki içindeyiz. Geciken adaletin, hak arayışında olan vatandaşları, başka kişiler nezdinde çare aramaya ya da bizzat ihkakı hak yoluna iteceği aşıkardır. O halde, yargı reformundan söz ederken, adalet mekanizmasının işleyişindeki aksaklık ve eksiklerin ele alınması gerekir.

Değerli milletvekilleri, Anayasamızın 2 nci maddesinde belirtildiği gibi, Türkiye Cumhuriyeti bir hukuk devletidir. Sistem olarak da kuvvetler ayrılığı esası kabul edilmiştir. Egemenlik mutlak surette milletindir. Millet adına, yasama, yürütme ve yargı yetkisini kullanan organlar arasında bir üstünlük sıralaması yoktur. Yetki ve görevlerin kullanılmasında çağdaş bir işbölümü ve işbirliği vardır. Üstünlük, sadece Anayasa ve kanunlarda mevcuttur. Yargı gücü, devletin egemenlik haklarından, hakkın, hukukun, adaletin sağlanması ise devletin temel görevlerindedir.

Türk Milleti kadimden beri adalete büyük ehemmiyet vermiş ve adaleti gerçekleştirmek suretiyle tarihte güçlü devletler kurmuştur. Adaletten ayrılan toplumlar yok olmaya mahkûm olmuştur. Türk Milleti, adalete olan inancını ve hâkimlere olan güvenini, en büyük, zor ihtilaflarda dahi “adaletin kestiği parmak acımaz” diyerek adalete olan güven ve bağlılığını göstermiştir. Ben, bu vesileyle yüce Türk Milletini kutluyor, saygılarımı sunuyorum.

Adaletin ulviyetini, yüceliğini belirten pek çok sözler arasında en marufu yukarıda da beyan ettiğim gibi “adalet mülkün temelidir” ifadesidir. Mülkün temeli olan adalet, mülk sahibinin de güvencesi, huzuru, refahı, barışı ve mutluluğudur. Buradaki mülkten maksat devlet olduğuna göre, elbette mülkün sahibi de millettir.

Ehemmiyetini arza çalıştığım adaletin, ülkede hâkim olabilmesi için, evvela, yargı bağımsızlığının ve yargıç güvencesinin teminatı şarttır. Yargının etkin, objektif, doğru ve hızlı çalışabilmesi için de sorunlarından arındırılması lazımdır. Bu sorunları Yüce Heyete arz etmeye çalışacağım.

Anayasadan kaynaklanan sorunlar: Anayasamızın 159 uncu maddesi, Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunun kuruluş ve görevini tanzim etmiştir. Bu maddeye göre, kurulun başkanı Adalet Bakanındır, Bakanlık Müsteşarı da kurulun tabii üyesidir. Hâkim ve savcılarının mesleğe kabul edilme, atama, nakil, yükselme ve birinci sınıfa ayrılma ve özlük işlerinin de bu kurul tarafından yapılması, yargı bağımsızlığını ve yargıç güvencesini zedeleyen bir durum yaratmaktadır. Bu bakımdan, kurulun, sadece hâkim ve savcı üyelerden oluşmasında fayda hatta zaruret vardır; yani, Hâkim ve Savcılar Yüksek Kurulu yeniden yapılmalıdır. Bu hususta da, Adalet Bakanımıza teşekkür ediyorum.

Fizikî yapılanma sorunu : Adalet hizmetlerinin verildiği adliye binaları da son derece yetersiz bir konumdadır. Mevcut 942 adliye binasından sadece 98 adedi Bakanlıkça yaptırılan müstakil adliye binasıdır. Geriye kalan büyük kısım, hükümet konaklarının zemin katında, adliyenin kendi saygınlığına yakışır, adaletin tevziini kolaylaştıran bir görüntüden uzak bir şekilde hizmet etmektedir.

Yargıdaki tıkanıklığın büyük ölçüde giderilip, yargıya kolaylık kazandırmak için, adliye teşkilatının bilgisayarla donatılması gerekmektedir.

Mevzuat sorunları: Yargının yapılanması ve işleyişine ilişkin yasalarımızın çoğu, cumhuriyetin ilk yıllarında Avrupa'dan alınarak yürürlüğe konulmuştur. Yetmiş yıla varan bir süre içinde, yasalarımız köklü değişikliğe uğramış; ancak, ihtiyaçların gereği zaman zaman kısmî değişiklikler yapılmıştır. Eskiymiş olan bu mevzuatın yenilenecek yargının işlemlerini hızlandıracak, basitleştirecek ve herkesin anlamasını sağlayacak yeni bir sistemin ve mevzuatın getirilmesinde zaruret vardır.

Personel durumu: Adalet Bakanlığında kadro olarak 9 408 hâkim ve savcı kadrosu vardır; ancak, fiilen hâkim ve savcı sayısı 8 253 olup, bunlardan 1 155 hâkim ve savcı kadrosu boştur; ancak, ihtiyaç duyulan 4 508 hâkim ve savcı kadrosuna ihtiyaç vardır.

Adli teşkilat durumuna bakalım; Türkiye'de, 80 ilde, 842 ilçede adli teşkilat vardır, 12 ilçede de teşkilat kurulması kararı alınmış olup, 75 ilçede adli teşkilat yoktur.

Adalet Bakanlığının lojman durumuna bakalım; lojman olmayan 10 ilimiz mevcut olup; ancak, büyükşehir olan ve iki üniversitesi, hava üssü ile 500 bin nüfusa sahip Eskişehir ilinde adliye lojmanı yoktur. Ayrıca, Aydın Hatay, Bartın, Karabük, Kırıkkale, Niğde, Trabzon, Yalova ve Zonguldak illerinde ve 500 ilçemizde de lojman yoktur. Ancak hazineye ait 5 017 adet ve Adalet Teşkilatını Güçlendirme Vakfına ait de 1 039 adet lojman vardır. Acilen -başta Eskişehir olmak üzere- diğer illerde de lojmana ihtiyaç vardır; çünkü, ev kiralari, hâkim ve savcı maaşlarının yarısını götürmekte, diğer memurlar ise maaşlarıyla ancak ev kirasını karşılayabilmektedir.

Adliyelerdeki malzeme ve ödenekler hususuna gelince; 2000'li yıllara geldiğimiz şu günlerde, hâlâ eski daktilolar kullanılmakta ve işler gecikmektedir. Yukarıda beyan ettiğimiz gibi, acilen adliyelerin bilgisayara geçmesi gerekir.

Hâkimlik, kutsal bir görev olduğu kadar, vicdanî bir meslektir de. Öyleyse, hâkim ve savcılarımızı, tek ayağı kırık sandalye ve koltuğa oturtmayalım. Diğer personeli, kâtipleri de, vatandaştan kâğıt ve kalem istemekten kurtaralım.

Adliyelerde ödenek konusu da yürekler acısıdır; çünkü, tutuklu olarak cezaevinde yatan, davası görülen kişilerin dosyaları, pul yokluğu nedeniyle Yargıtaya zamanında gönderilememekte, dava sürüncemede kalmakta ve vatandaş mağdur olmaktadır. Hatta, pul yokluğu nedeniyle, duruşma günleri tebliğ edilememekte ve vatandaş mağdur olmaktadır.

Adliye personelinin maaş durumunu Yüce Meclisin önüne getirmek istiyorum.

Değerli milletvekilleri, toplumun temel direği olan adalet camiasının, hâkim ve savcılarımızın aldığı maaş ve ücretler, ekonomik şartlar ve enflasyon göz önüne alındığında, ne yazık ki, adalet adına acınacak haldedir. Tüm adliye personeli, maaş ve ücret bakımından mağdur durumdadır, yani yoksuldur. Adaletin, bağımsız ve hızlı olmasını istiyorsak, hâkim ve savcılarımızı vicdanıyla cüzdani arasında sıkışmaktan kurtaralım. Hükümet, önce, adaletli olduğunu, adalete ve personeline göstermelidir.

Hâkimlik mesleğinin son kademesine gelmiş bir hâkim ayda 450 milyon lira almaktadır; yeni başlayan bir hâkim ise ayda 200 milyon lira almaktadır; bunları düzelteyim.

Değerli milletvekilleri, yargı bağımsızlığına gelince; yargı, bağımsız olmalı, sùratlı ve adil yargılama olmalı, adil zabta olmalı, yeni mahkemeler kurulmalı -yani, istinaf, ticaret, basın ve çocuk mahkemeleri gibi- böylece, adil yargılama yapılmalıdır. Kısacası, devletin varlık sebebi, adalettir.

Savunma hakkına gelince; davayı açan davacı kendi savunmasını yapabileceği gibi, savunma hakkını avukat tutarak da kullanabilir. Savunma hakkı kanunî bir hak olup, savunma alınmadan kimseye ceza verilemez; yani, savunmasız karardan bahsedilemez. Savunma olmazsa, savunma hakkı engellenirse, bir ayağı olmayan sakat insana benzer. Öyleyse, gelin, savunmaya hakkı olanlardan savunmayı esirgemeyelim.

BAŞKAN - Sayın Yıldırım, 1 dakika eksüre veriyorum efendim.

Buyurun.

MEHMET SADRI YILDIRIM (Devamla) - Cezaevlerindeki duruma gelince; hakikaten, içler acısı durumdadır. Cezaevlerinin iyileştirilmesi de gerekir. Bu hususta, Adalet Bakanımıza da teşekkür ediyorum.

Adalet Bakanlığına ayrılan bütçeyle, yukarıda izaha çalıştığım hususları ve noksanlıklarını yerine getirmek mümkün değildir. Öyleyse, gecikmiş adalet istemiyorsak, bütçeye 100 trilyon daha ilave yapılmasını dilerken, bu bütçenin, Adalet Bakanlığımıza, memleketimize, milletimize hayırlar getirmesini diler; Yüce Heyetinize, adalete inanan ve boyun eğen vatandaşlarıma, tüm adalet camiasına saygılarımı sunarım. (Alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ediyorum Sayın Yıldırım.

Şahıslar adına ikinci söz, aleyhte olmak üzere, İstanbul Milletvekili Sayın Ali Oğuz'a aittir.

Buyurun Sayın Oğuz. (FP sıralarından alkışlar)

Konuşma süreniz 10 dakikadır efendim.

ALİ OĞUZ (İstanbul) - Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım; müzakere konusu Adalet Bakanlığı bütçesi üzerinde şahsım adına söz almış bulunuyorum; bu vesileyle, Değerli Başkanımı ve Yüce Heyetinizi hürmet ve muhabbetle selamlıyorum.

Aziz arkadaşlarım, Adalet Bakanlığı, Yargıtay Başkanlığı ve Çevre Bakanlığı bütçeleri üzerinde, inşallah, görüşlerimi, huzurlarınızda arz etmeye çalışacağım.

Adalet mülkün temelidir (el adlû esasul mülk) buradaki mülk, bir mal değil, doğrudan doğruya devletin esasıdır.

Bu mülk, Anayasamızın 2 nci maddesinde tatad edildiği gibi, devletin nitelikleri arasında, Türkiye Cumhuriyetinin hukuk devleti olduğu ifadesinde değerini ve ifadesini bulmuştur.

Adalet nedir? Adalet, herkese hakkını verme, zulmü engelleme olarak ifade edilebilir. Eğer o memlekette zulüm varsa, adalet vardır demenin imkâm yok. İsterseniz bunu en lüks salonlarda ifa-

de edin; eğer, o memlekette, başındaki örtüden dolayı genç kızlarımız sokaklarda süründürülüyorsa, polis tarafından saçlarından tutularak vasıtalara bindiriliyorsa ve mahkemelerde ceza veriliyorsa, idamla yargılanıyorsa; burada, istediğiniz kadar adalet nutukları çekin, hiçbir şey ifade etmez. Bunun hesabı da bir gün sizin huzurunuzda gelir ve mahçup olursunuz en azından; en azından mahçup olursunuz. (FP sıralarından alkışlar) Onun için, herşeyden evvel, herkese hakkını verme, zulmü engelleme olarak tarif etme, adaletin hâkim kılınmasına bağlıdır.

Eğer Anayasada eğitim hürriyeti varsa, eğitimin bir hak olarak yazıldığı ifade ediliyorsa, orada eğitime imkân ve fırsat vermek gerekir. Her kılıkta, yırtık ceketle ve en açık kıyafetiyle geleni üniversiteye alacaksınız; ama, başındaki 1 metre bezinden dolayı, onu dışarıda ağlatacağız. Bu, size hayır getirmez; bunu açıkça ifade ediyorum.

Memur hakkını isteyecek, sokaklarda copleyacaksınız, köpeklere ısırtacaksınız, mahkemelere sevk edeceksiniz, hak aradığı için, onları devlet güvenlik mahkemelerinde idamla yargılamaya kalkışacaksınız. (FP sıralarından alkışlar)

Kimi aldatıyorsunuz; istediğiniz kadar burada parlak nutuklar çekin; ama, bu milleti aldatmanın mümkün değildir. Bir gün bu millet gözünü açacak ve hakkı, hakikati yerine getirecek diye düşünüyorum.

Devlet, millete hizmet için vardır. Devlet, vatandaşlarının bütün haklarını en geniş anlamda kullanması, temel insan haklarından yararlanması için bütün tedbirleri almak zorundadır. Yoksa, boş nutuklar atmak, vaatlerde bulunmak, "cek, cak" larla, burada, sizi ve milletimizi oyalamak değildir değerli arkadaşlarım. (DSP sıralarından gürültüler)

Dinle, dinle!.. Ben sizi çok dinledim... Yetmez mi, sabahtan beri dinliyorum, orada oturuyorum; 5 dakika da sen sabırlı ol...

M. HADİ DİLEKÇİ (Kastamonu) – Dinleyeceksin tabii!..

ALİ OĞUZ (Devamla) – Sen de dinle!.. Dinlemeyi öğren!..

Devlet, herkesin, yaşama hakkını, din ve vicdan hürriyetini, namus ve şeref hakkını, mülkiyet hakkını, fikir ve ilmi düşüncesini açıklama hürriyetini gözetmek ve korumak zorundadır. Bilinmelidir ki, insanlar, haklarıyla insandırlar. Tarih boyunca, adalet konusunda değişmeyen bir kural vardır "hak üstündür, hiçbir şey onun üstünde olamaz."

Adalet, bir insanın sağlık kadar mühim bir ihtiyacıdır. Adaletin, tam haklı olarak dağıtılması gerekir. Batılı bir bilim adamı "başvurulacak bir mahkemenin olduğu ve adaletin mutlaka gerçekleşeceği inancı, toplumda en büyük güven duygusunu sağlar" diye ifade etmektedir. Bir ülkede, bu duygu ve inanç sarsılmışsa, o ülkede, herkesin adalet dışında hakkını almaya kalktığı bireysel ihkaki hak arayışından, her alanda sıfatle örgütlenen mafyalaşmaya, çeteleşmeye; adaleti dağıtanlara yapılan siyasal baskıdan, yargıcın, savcının satın alınabileceği inancına kadar uzanan bir çizgi-de buluşulan trajik sahnelerle karşı karşıya geliriz.

Adalet açısından ülkemizde gerçekler acıdır. Bugün, en basit davalar yıllarca sürüyor, insanlar mahkeme kapılarında yıllarca süründürülüyor. Bir yandan "adalet mülkün temelidir" derken, diğer yandan mahkemelerimizin, çağdaş teknolojiden uzak araç gereçlerle çalıştığı gözardı edilmemelidir. Bugün, adalet dava harcı, posta parası, bilirkişi ücreti, keşif giderleri, avukat parası fevkalade pahalı hale gelmiştir. Adaletin, süratli, ucuz ve acil, yani hızlı olması asıldır; yoksa, gecikmiş bir adalet, adaletsizliktir ve haksızlıktır.

Son zamanlarda, insanlar, yargının kararlarına güvenlerini yitirdiklerini ifade etmektedirler. Yargının siyasallaştırıldığı konusunda, yaygın bir kanaat oluşmuştur; kapatılan partiler, mahkûm

edilen insanlar, açık bir şekilde, bunun varlığını ortaya koymaktadır. Hukukun ve yargının siyasallaşma eğilimine girdiği bir ülkede, adil yargılama yapılamayan mahkemelere karşı "Berlin'de hâkimler vardır" diye haykıran Alman köylüsünün psikolojisiyle, insanımız, âdeta adalet dağıtılan yerleri aramaya doğru itilmektedir.

Geciken adalet, adalet değildir diyoruz. Bir avukat, mahkemede savunmasına başlarken şöyle diyor: "Hâkim bey, sözlerime, bu dava dosyasına saygılarımı sunarak başlıyorum; çünkü, bu dava dosyası yaşça benden büyüktür." Böyle derken, mahkemelerde davaların ne kadar uzun müddet sürdüğüünl ifade etmiştir ve gayet olumlu bir şekilde, trajik bir şekilde karikatürize ederek bunu ortaya koymuştur. "Oğlumun bir oğlu oldu hâkim bey" diyor! Elli senelik davalar takip edildi, özellikle yayla davaları...

Adalet ve yargıda çifte standart kaldırılmalıdır; tarihte, adalet ve yargıda çifte standardın uygulandığı ülkelerin akıbetleri bizim için ibretli olmalıdır. Onlar, toplumun elitlerinden birisi suç işlediği zaman, ceza olarak, bir vasıtaya ters bindirerek dolaştırırlar; ama, halktan birisi bir suç işlediği zaman, ona en ağır cezaları tatbik ederlerdi deniliyor.

Bu iş nasıl düzelir; yasama, yürütme ve yargının zemin kaymasına uğradığı ve görülmez bir elin müdahil ve belirleyici olduğu, nelerin giyilip giyilemeyeceği, nelerin yenilip yenilemeyeceği, nerede yürüneceği, nasıl nefes alınacağına kadar müdahalelerin yapıldığı bir memlekette, adafetin temin edileceği ortaya çıkıyor mu acaba?

Türkiye'de yargının tıkanma nedenlerine bir göz atacak olursak, bunlar, anabaşlıklarla şöyledir: Ön uzlaşma sisteminin yokluğu; bu, mutlaka getirilmeli, bir ön uzlaşma zemini aranılmalı. Zorunlu tahkim sisteminin gelişmemiş olması, kesin nitefliki yargı kararı kapsamının darlığı, kişisel dava türlerinin sayıca yetersizliği, bilirkişilik konumunun kötüye kullanılması, potansiyel ve özellikle personel yetersizliği, bina ve donanım eksikliği -ki, bir zamanlar, en kötü binalar ve en hurda malzemeler adliyelerde kullanılır, bütün ihtiyaçlar da avukatlara rica edilerek temin edilirdi; bunu, eski avukat arkadaşlarımız çok iyi bilirler- iletişim ve veri otomasyonu yetersizliği, savunma ve yargı ilişkilerinde kopukluk, hukuk eğitimindeki yetersizlik, çek-senet mafyası, ihkaki hakkın genişlik kazanması. Bugün, icradaki milyonlarca dosyaya rağmen, maalesef, milletimiz çek-senet mafyasına senedini götürerek çareler aramakta, artık, adliyelerden ümidini kesmiş bulunmaktadır. Gittiği o yerlerde de soyulmakta ve büyük darbeler yemektedir. Yargının tam bağımsızlığı önündeki engellerin aşılammaması, adli polis in oluşturulamaması; bu konuların çözümü nasıl olacaktır? Tabii ki, bu adalet dağıtımında, ama, sürekli yasa çıkarmaya çalışan bir anlayışla bu işlerin olmayacağı, hepinizin malumudur.

Ülkemizde, insan hakları kısıtlamaları ve ihlallerinin yoğunlaştığı, aydınların, sessiz yığınların değerlerini hiçe saydığı ve bunlara karşı tavır alamayışı; adaletin, yargıdan değil, bazı yerlerden talimat alması ve baskı altında kalması ve adaletin politikleşmesi; halkın seçtiklerinin, bazı kişiler tarafından müdahale edilerek, buldukları mevkiilerden ve icradaki hizmetlerinden alınmaları; siyaset yapmanın, siyasetdışı güçlerle zemin kaymasına uğratılması; yalnızca kendi düşündüğüne iman eden ve bunu özgürlüklerin temeli sayan mantıkların duruma hâkim olması; yalnızca imkân ve güce sahip olanların haklı olduğunu zorla ortaya çıkarması ve bunu kabul ettirmeye gayret etmesi... Bu konunun çözümü, her alanda olduğu gibi adalet ve yargı alanında da, demokrasi, insan hakları ve özgürlüklerin genişletilmesi, hukuk devleti zemininde meseleyi çözme iradesini ortaya koymaktadır. Biz, her alanda olduğu gibi, adalet ve yargı konusunda da Batıyı örnek alan ülkelerden biriyiz.

BAŞKAN - Sayın Oğuz, sürenize 1 dakika ilave ediyorum efendim; buyurun.

ALİ OĞUZ (Devamla) – Teşekkür ederim efendim.

Batı'da adalet ve yargı nasıl işletiliyorsa, ondan yola çıkılarak, akıl ve ilmin ışığında, adalet ve yargı sistemimizde gereken reformların yapılması zorunludur. Bugün, mahkemelerimizde yüzbinlerce ve icralarımızda milyonlarca dosya, bir imkân ve bir tımt içeresinde kurtarıcı beklemektedir. Ümit ediyorum ki, Türkiye, 2 000'li yılların kriterlerine uygun bir biçimde, demokratik şekilde kendisini yeniden yapılandıracaktır. Birkısım vatandaşları potansiyel tehlike görmek gibi çağdışı yaklaşımlardan vazgeçip, sırf şiir okuduğundan dolayı, ülkesine hizmet eden bir başkanı mahkûm etmek, siyasî partileri kapatmak; devleti, hiç de kutsal olmadığı, devletin, vatandaşlara, birey ve toplum için var olduğu gerçeğini kabul etmesi gerekirken, bu devlet, bu topraklarda yaşayan 65 milyon insanımızın devletiyken, hepimize ait bu devletin resmî ideolojisi olmaması gerekirken, eğer devletin resmî ideolojisi olursa, o zaman, devlet, kendisini farklı ifade eden, vatandaşlarına karşı yansız olamayacağı...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ALİ OĞUZ (Devamla) – ...Yansız olamayacağı için de Anayasada din ve vicdan hürriyeti, eğitim fırsatı...

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum Sayın Oğuz.

ALİ OĞUZ (Devamla) – ...Ve düşünceyi ifadeyi özgürlüğü gibi birtakım özgürlükleri kısıtlamak zorunda kaldığı gerçeği karşısında...

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum Sayın Oğuz...

ALİ OĞUZ (Devamla) – Bu duygularla, bunların bir an evvel memleketimizde giderilmesini ve bunların giderilmesi halinde, ancak, adaletten bahsedebileceğini ifade ediyor; bu vesile ve bu duygularla, Yüce Heyetinizi hürmetle selamlıyorum. (FP ve DYP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum Sayın Oğuz.

Sayın milletvekilleri, altıncı turdaki görüşmeler tamamlanmıştır.

Sayın milletvekilleri, şimdi sorulara geçiyoruz.

Bilindiği gibi, soru-cevap işlemleri, Genel Kurulun 16.6.1999 tarihli 16 ncı Birleşiminde alınan karar gereğince, 20 dakikayla sınırlandırılmıştır.

Başkanlık Divanımıza 20 adet soru intikal etmiştir.

Soruları işleme koymak için soru sahiplerini arayacağım.

İlk soru, Erzurum Milletvekili Lütfü Esengün'e aittir.

Sayın Esengün?.. Burada.

Soruyu okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Aşağıdaki sorunun Adalet Bakanı tarafından cevaplandırılmasını saygıyla arz ederim.

Lütfü Esengün

Erzurum

Soru: Erzurum'a müstakil bir adliye binası (adliye sarayı) inşa edilmesi yolundaki çalışmalar ne durumdadır? İhalesi ne zaman yapılacaktır; temeli ne zaman atılacaktır?

BAŞKAN – Buyurun Sayın Bakan.

ADALET BAKANI HİKMET SAMİ TÜRK (Trabzon) – Sayın Başkan, Erzurum Adliye Binası 1999 yılı yatırım programında yer almıştır. Bu binayla ilgili proje işleri Bayındırlık ve İskân Bakanlığınca yürütülmektedir. 1999 mali yılı bütçesinde yeterli ödenek sağlandığı takdirde, bu yılın ikinci yarısında temeli atılabilecektir.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum Sayın Bakan.

2 nci soru, Bursa Milletvekili Ahmet Sünnetçioğlu'na ait.

Ahmet Sünnetçioğlu?.. Burada.

Soruyu okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Delaletinize aşağıdaki sorunun Sayın Çevre Bakanı tarafından cevaplandırılmasını saygılarımla arz ederim.

Ahmet Sünnetçioğlu
Bursa

Soru: KYOTO protokolü ve sözleşmesine taraf olursak -ki, bu konuda uluslararası düzeyde ciddi baskılar vardır- enerji üretiminde kısıtlamalar gerekecektir. Yeni enerji yatırımları sebebiyle uluslararası tahkimin konuşulduğu bu günlerde bu iki konu nasıl örtüşecek?

BAŞKAN – Buyurun Sayın Bakan.

ÇEVRE BAKANI FEVZİ AYTEKİN (Tekirdağ) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

İklim Değişikliği Sözleşmesini, ülkemiz, henüz onaylamamıştır. Türkiye OECD ülkesi olduğundan, sözleşme ekinde emisyon azaltımı ve geliştirmekte olan ülkelere yardım etmek üzere sorumluluk aldığından, bu haksız durumun düzeltilmesi için çalışmalar sürdürülmektedir.

Türkiye, enerji tüketimini onbeş yıl içinde 3 kat artırma durumunda olduğundan, soru sahibinin belirttiği nedenlerle, taraf olmadığımız sözleşmenin düzeltilmesi için Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı ve Dışişleri Bakanlığıyla müştereken çalışılmaktadır. Türkiye, fosil yakıtlardan, yani, petrol, kömür, doğalgaz gibi ürünlerden vazgeçemez ya da tüketimini azaltamaz. Türkiye, sözleşmede, haklı ve adil bir konum elde ettiğinde ancak taraf olabilir.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

3 üncü soru, Bursa Milletvekili Faruk Çelik'e aittir.

Sayın Çelik?.. Burada.

Soruyu okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Aracılığınızla aşağıdaki sorunun Sayın Çevre Bakanı tarafından cevaplandırılmasını saygılarımla arz ederim.

Faruk Çelik
Bursa

Soru: Bursa-İznik Gölü kıyısında mahkemelerce inşaatı durdurulmasına rağmen inşaatı devam eden Cargill Firması inşaatının devamını temin eden unsur nedir?

Bu tesisin çevreye yapacağı tahribatı önleyecek tedbirleriniz nelerdir?

Saygılarımla.

BAŞKAN – Buyurun Sayın Bakan.

ÇEVRE BAKANI FEVZİ AYTEKİN (Tekirdağ) – Cargill, yani mısır işleme fabrikası, ÇED Yönetmeliği çerçevesinde değerlendirilmiş ve kapsam dışında olduğu, 10 Haziran 1998 tarihli yazımızla belirtilmiştir.

Cargill işletmesinden kaynaklanacak atık suyun arıtılması için kurulması planlanan atık su arıtma tesisi, derin deniz deşarjı ve yerleşim birimlerine ait proje, nüfusu 20 000 ve üzeri olan yerler için projelendirilen atık su arıtma tesislerini içerdiğinden, söz konusu atık su arıtma tesisinin, atıfta bulunulan madde kapsamında değerlendirilemeyeceği belirtilmiştir.

Yüksek Planlama Kurulunun 9.12.1997 tarih ve 97/K-89 sayılı kararıyla, İznik İkinci Merhale Sulama Projesi kapsamındaki, Orhangazi, Gemiç ve Gürlü Köyleri, Cargill firmasınınca, nişasta üretimi amaçlı tesis kurulmasını teminen, 194 072 metrekaarelik alan, tarım dışına çıkarılmasına karar verilmiştir.

Burada, Bakanlığımız, Cargill'in yüksek miktarda kullanacağı sudan dolayı İznik Gölünün menfi etkileneceğini belirtmesi üzerine, firma, ihtiyacı olan suyu daha uzak mesafede açacağı bir kuyudan sağlayacağını belirtmiş ve Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü de, bu noktadan alınacak olan yeraltı suyunun İznik Gölünü besleyen havzayla ilişkili olmadığından, İznik Gölünün bundan etkileneceği şeklinde görüş vermiştir.

Bursa İdare Mahkemesi, ilk önce, Bursa Valiliği tarafından verilen inşaat ruhsatı hakkında yürütmeyi durdurma kararı vermiş; ancak, daha sonra, bu kararını kaldırmıştır.

BAŞKAN – Teşekkür ederim Sayın Bakan.

4 üncül soruda Bursa Milletvekili Faruk Çelik'e ait.

Soruyu okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Aracılığınızla aşağıdaki sorunun Sayın Çevre Bakanı tarafından cevaplandırılmasını saygılarımla arz ederim.

Faruk Çelik
Bursa

Soru: Bursa Gemlik İlçesi körfezinde kurulu olan azot fabrikası, yılda 10 bin ton, içinde azot gübresi olan atığı Gemlik Körfezine boşaltmaktadır. Bu atıklar, deniz dibi plantasyonunu bozmaktadır. Dolayısıyla, balık yaşamını etkilemekte, yok etmektedir. Bu tahribatin çözümü için bir çalışmanız var mıdır? Nelerdir?

Saygılarımla.

BAŞKAN – Buyurun Sayın Bakan.

ÇEVRE BAKANI FEVZİ AYTEKİN (Tekirdağ) – Bakanlığımız, İznik Gölü ve Gemlik Havzasındaki kirlenmeyi gidermek için, havzadaki belediyelerin de katılımıyla "İznik Gölü-Gemlik Havzası Atık Su Arıtımı ve Katı Atık Yönetimi" adı altında bir proje başlatmıştır. Projenin ön fizibilite çalışmaları tamamlanmıştır. Proje için, kredi araştırmamız devam etmektedir. Proje tamamlandığında, İznik Gölü ve Gemlik Havzasındaki tüm kirlilik giderilmiş olacaktır.

BAŞKAN – Teşekkür ederim. 5 inci soru, yine, Bursa Milletvekili Faruk Çelik'in.

Sorusunu okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Aracılığınızla, aşağıdaki sorunun Sayın Çevre Bakanı tarafından cevaplandırılmasını saygılarımla arz ederim.

Faruk Çelik
Bursa

Soru: Gemlik Körfezinde kurulu liman tesislerinin aşırı gemi trafiğine açık olması sebebiyle, körfezde, gemi atıklarından dolayı ciddi kirlenme, yıllardır gözlenmektedir. Bu konuda almayı düşündüğünüz tedbir var mıdır?

Saygılarımla.

BAŞKAN – Buyurun Sayın Bakan.

ÇEVRE BAKANI FEVZİ AYTEKİN (Tekirdağ) – Bakanlığımız tarafından yürütülmekte olan “İzmit Gölü-Gemlik Hafzası Atık Su Arıtma ve Katı Atık Yönetimi” projesi kapsamında, Gemlik Körfezindeki kirlenme de yer almaktadır. Bu kapsamda, gemilerin sintine ve balast suları ortak arıtım tesislerinde arıtılacak katı atıklar ise, atık depomu tesislerinde depolanacaktır.

BAŞKAN – Teşekkür ederim. 6 ncı soru da Bursa Milletvekili Faruk Çelik’e ait.

Sorusunu okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

İzinizle aşağıdaki sorunun Sayın Çevre Bakanı tarafından cevaplandırılmasını saygılarımla arz ederim.

Faruk Çelik

Bursa

Soru: Pamukkale, Karahayıt, Akköy kanalizasyon uygulama projeleri ihale edilmiş olup, Göcek ve Akkaya projeleri ihale edilecektir.

2000 yılında bitecek şekilde planlanan söz konusu yatırımlara, sadece 1999’da 4 trilyona ihtiyaç varken, 1999 bütçesinde tüm yatırımlara ayrılan 2,311 trilyonla bu projeler ne olacak? Turizm nasıl etkilenecek?

BAŞKAN – Buyurun Sayın Bakan.

ÇEVRE BAKANI FEVZİ AYTEKİN (Tekirdağ) – 1999 yılı bütçe olanakları içinde, bu yatırımların en verimli şekilde devamına çalışılacaktır. 2000 yılı bütçesinde bu projelere daha fazla kaynak sağlanması için, gerekli çalışmalar yapılacaktır.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

7 ncı soru, Bayburt Milletvekili Suat Pamukçu’ya aittir.

Sayın Pamukçu?.. Burada.

Sorusunu okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Sayın Başkan, aşağıdaki sorularımızın, Çevre Sayın Bakanı tarafından delaletinizle cevaplandırılmasını arz ederim.

Saygılarımla.

Suat Pamukçu

Bayburt

1- 1999 yılı içerisinde Bayburt İli için ayrılan ödeneklerin tutarı ne kadardır?

2- Bayburt merkez, ilçeler ve belde belediyeleri için yardım yapmayı düşünüyor musunuz?

3- Yardımlar yapılırken, belediyelerin hangi partiden seçilmiş olduğu dikkate alınacak mıdır?

BAŞKAN – Buyurun Sayın Bakan.

ÇEVRE BAKANI FEVZİ AYTEKİN (Tekirdağ) – 1999 yılı içinde Bakanlığımıza müracaatla, araç-gereç veya proje desteği için talepte bulunan bütün belediyelerin talepleri kayıtlara alınmakta ve bütçe imkânları çerçevesinde değerlendirilmektedir.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

8 inci soru, Antalya Milletvekili Nesrin Ünal'a aittir.

Sayın Ünal salonda mevcut.

Sorusunu okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Sayın Çevre Bakanı Fevzi Aytekin'in sözlü olarak cevaplaması için sorumu iletiyorum :

Hep güneydoğu ve doğudan bahsediliyor. Dünya incisi olarak bilinen Antalya'nın, gerçekte öyle olmadığı hepimizin malumudur. Köylerinin çoğuna normal arabayla çıkılmamaktadır. İnsanların sosyoekonomik ve kültürel düzeyi oldukça düşük ve okuma-yazma oranı tahmin edemeyeceğiniz kadar az olan köyleri vardır. Bugün, dünya harikası diye bilinen Aspendos Tiyatrosunu sınırlarında bulunduran Belkis Belediyesinin ve Akdeniz'de geniş sahil bandı ve sınırlarında beş yıldızlı oteller olan Boğazak Belediyelerinin bir tane çöp arabaları bile yoktur. Bu belediyelere, Çevre Fonundan, çöp arabası alınmak üzere para aktarılmasını sağlayabilir misiniz?

Saygılarımla.

Dr. Nesrin Ünal
Antalya

BAŞKAN – Buyurun Sayın Bakanım.

ÇEVRE BAKANI FEVZİ AYTEKİN (Tekirdağ) – Adı geçen belediyelerin çöp aracı alınmasıyla ilgili talepleri Bakanlığımıza ulaşmış ve bütçe imkânları içinde değerlendirilmek üzere kayıtlarımıza alınmıştır.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

9 uncu soru, Malatya Milletvekili Yaşar Canbay'a aittir.

Sayın Canbay?.. Burada.

Sorusunu okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Sayın Başkan, delaletinizle, Sayın Çevre Bakanına aşağıdaki sorularımı sormak istiyorum.

Saygılarımla arz ederim.

Yaşar Canbay
Malatya

Malatya İli bazı ilçe ve beldelerinin kanalizasyonu Karakaya Baraj Gölüne akmaktadır. Bu, hem Karakaya Baraj Gölünde çok feci bir kirlenmeye sebep olmakta hem de baraj çevresindeki yerleşim bölgelerinde oturulamayacak kadar problemler oluşturmaktadır. Bunun için gerekli olan arıtma tesisinin yapılması için, Bakanlığımızca nasıl bir çalışma yapılmaktadır?

BAŞKAN – Buyurun Sayın Bakan.

ÇEVRE BAKANI FEVZİ AYTEKİN (Tekirdağ) – Karakaya Barajında görülen kirlenmeyi önlemek amacıyla, Bakanlığımız tarafından "Karakaya Barajı Havzasında Atık Su Arıtımı ve Katı Atık Yönetimi" adında, havza boyutunda bir proje başlatılmıştır. Proje kapsamında, Malatya ve

çevresindeki yerleşimlerin ortak arıtım tesisi de yer almaktadır. Proje, Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığına sunulmuştur; kredi arayışları devam etmektedir. Proje tamamlandığında, Karakaya Barajı havzasında görülen kirlenme önlenmiş olacaktır.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum Sayın Bakan.

10 uncu soru, Antalya Milletvekili Cengiz Aydoğan'a aittir.

Sayın Aydoğan?.. Burada.

Soruyu okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Alanya adliye binasıyla ilgili sorumun Sayın Adalet Bakanına iletilmesini arz ederim.

Cengiz Aydoğan
Antalya

Sayın Adalet Bakanım, yaz aylarında nüfusu 500 binlere ulaşan ve binlerce ecnebinin de zaman zaman davalarının görüldüğü Alanya'da, adliye binası son derece yetersizdir. Kiralanan özel mülklerden de tahliye kararları vardır.

Dünyaya açılan penceremiz olan Alanya'daki mahcubiyet verecek bu durumu ortadan kaldıracak bir adliye binası yapımı için girişiminiz olacak mı?

Saygılarımla.

BAŞKAN – Buyurun Sayın Bakan.

ADALET BAKANI HİKMET SAMİ TÜRK (Trabzon) – Sayın Başkan, Alanya adliye binası, 1994 yılı yatırım programına alınmış ve arsası temin edilmiştir; fakat, o tarihten bu yana çıkarılan bütçe kanunlarıyla ödenek ayrılmadığı için, ihale yapılamamıştır.

BAŞKAN – Teşekkür ederim Sayın Bakan.

11 inci soru, Ankara Milletvekili Rıza Ulucak'a aittir.

Sayın Ulucak?.. Burada.

Soruyu okutuyorum.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Delaletinizle, Sayın Adalet Bakanımızdan aşağıdaki sorumun cevaplandırılmasını arz ederim.

Rıza Ulucak
Ankara

Hemen hiçbir demokratik ülkede emsali olmayan devlet güvenlik mahkemeleri hakkında hükümetin görüşü nedir? Bunların tamamıyla kaldırılması hususunda bir çalışma yapılması düşünülmekte midir?

BAŞKAN – Buyurun Sayın Bakan.

ADALET BAKANI HİKMET SAMİ TÜRK (Trabzon) – Sayın Başkan, daha geçen hafta, Yüce Meclisimiz, devlet güvenlik mahkemeleriyle ilgili iki kanun kabul etmiştir. Bunlardan birincisi, Anayasanın 143 üncü maddesinin değiştirilmesiyle ilgiliydi; ikincisi ise, o maddeyle ilgili uyum kanunu idi. Bu kanunların görüşülmesi sırasında bu konuda yeterli açıklamalar yapılmıştır. Kısaca özetlemek gerekirse; Hükümetimiz, devlet güvenlik mahkemelerinin yeni statüsü içerisinde, yeni yapısı içerisinde uzmanlık mahkemesi olarak devam etmesi düşüncesindedir.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum Sayın Bakan.

12 nci soru, Osmaniye Milletvekili Şükrü Ünal'a aittir.

Sayın Şükrü Ünal?.. Burada.

Soruyu okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Aşağıdaki sorunun Adalet Bakanı Sayın Hikmet Sami Türk tarafından cevaplandırılmasını arz ederim.

Şükrü Ünal
Osmaniye

80 inci ve yeni bir il olan Osmaniye'de adliye mensupları çok yetersiz binalarda ve şartlarda hizmet vermeye çalışmaktadırlar.

Osmaniye'ye yeni ve modern bir adliye binası yaptırmayı düşünüyor musunuz? Böyle bir programınız var mı?

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Buyurun Sayın Bakan.

ADALET BAKANI HİKMET SAMİ TÜRK (Trabzon) – Sayın Başkan, Osmaniye adliye binası, bugüne kadar yatırım programlarına alınmamıştır ve arsası da temin edilememiştir. Eğer, olanak bulunabilirse yatırım programlarına alınmasına ve arsa teminine çalışılacaktır.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

13 üncü soru, Aksaray Milletvekili Kürşat Eser'e aittir.

Sayın Kürşat Eser?.. Burada.

Soruyu okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Aşağıdaki sorunun Sayın Adalet Bakanımız tarafından cevaplandırılmasını saygılarımla arz ederim.

Kürşat Eser
Aksaray

Aksaray İli adliye sarayının yapımı planlamaya alınmış olmasına rağmen, tasarruf gerekçeleriyle bugüne kadar gerçekleştirilememiştir. Bu konuya eğilebilecek misiniz?

Saygılar sunarım.

BAŞKAN – Buyurun Sayın Bakan.

ADALET BAKANI HİKMET SAMİ TÜRK (Trabzon) – Sayın Başkan, Aksaray adliye binası 1997 yılı yatırım programına alınmış ve arsası temin edilmiştir. Bütçeden ödenek ayrıldığı takdirde ihaleye çıkarılacaktır.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

14 üncü soru, Osmaniye Milletvekili Birol Büyükköztürk'e aittir.

Sayın Birol Büyükköztürk?.. Burada.

Sorunuzu okutuyorum :

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Aşağıdaki sorularımın Sayın Çevre Bakanı tarafından cevaplandırılması için gereğini izinlerimize arz ederim.

Saygılarımla.

Birol Büyüköztürk
Osmaniye

Bundan yaklaşık üç yıl kadar önce, bir öğretim görevlisi, çevreyi kirletiyorsunuz diyerek uyardığı kişiler tarafından darba uğramıştır.

Bu ve bunun gibi olaylar vuku bulduğunda, basit bir kavga olayı gibi adliyelik mi olacak; yoksa, Çevre Bakanlığı olarak kamuya ait yerleri kirlettiği ve zarar verdiğini düşünerek müdahil konumuna girmeyi düşünüyor musunuz?

BAŞKAN – Buyurun Sayın Bakan.

ÇEVRE BAKANI FEVZİ AYTEKİN (Tekirdağ) – Olay kişiseldir; ama, Prof. Dr. Orhan Kural Beyin saldırıya uğraması da, biraz, kişinin eğitimsizliğinden veyahut da çevre bilincinin olmamasından kaynaklanmaktadır. Yargı konusunda, bizim, Çevre Bakanlığı olarak, kişisel olduğu için, yapacağımız bir şey yoktur.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum Sayın Bakan.

15 inci soru, Rize Milletvekili Mehmet Bekaroğlu'na ait.

Sayın Mehmet Bekaroğlu?.. Burada.

Sorunuzu okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Sayın Başkan, delaletinizle, Sayın Çevre Bakanma aşağıdaki sualleri sormak istiyorum.

Arz ederim.

Mehmet Bekaroğlu
Rize

1- Yapımı devam eden Doğu Karadeniz duble yolunun Doğu Karadeniz kıyı şeridine verdiği zarar konusunda Bakanlığınızın düşünceleri nelerdir?

2- Bu inşaat için çevre raporu alınmış mıdır?

3- Tamamen, denize kaya doldurularak yapılan Doğu Karadeniz duble yolu, şimdiye kadar, dünya harikası Doğu Karadeniz sahillerinin üçte 2'sini yok etmiştir; kalan üçte 1'inin kurtarılması için herhangi bir tedbir düşünülüyor mu?

BAŞKAN – Buyurun Sayın Bakan.

ÇEVRE BAKANI FEVZİ AYTEKİN (Tekirdağ) – Yapımı devam eden Doğu Karadeniz duble yolu, yatırım programına alınmış tarihi itibariyle Çevresel Etki Değerlendirme Yönetmeliği kapsamı dışındadır. Bu sebeple, proje için ÇED raporu hazırlanmamış ve faaliyetin olası çevresel etkileri incelenmemiştir.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

16 ncı soru, Hatay Milletvekili Mustafa Geçer'e ait.

Sayın Mustafa Geçer?.. Burada.

Sorunuzu okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Aşağıda arz etmiş bulunduğum sorunun, Çevre Bakanı Sayın Fevzi Aytekin tarafından cevaplandırılmasını diler, saygılar sunarım.

Mustafa Geçer
Hatay

Soru : Ülkemizde kurulması düşünülen nükleer enerji santralleri konusunda Sayın Bakanlığınızın görüşü nedir?

Arz ederim.

BAŞKAN – Buyurun Sayın Bakan.

ÇEVRE BAKANI FEVZİ AYTEKİN (Tekirdağ) – Bugüne kadar Bakanlığımıza, nükleer enerji santralleriyle ilgili bir müracaat olmamıştır. Bu konuda müracaat olmadığından, Bakanlığın görüşü de belirtilememiştir.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

Değerli milletvekilleri, süremiz dolmuş olduğu için, Diyarbakır Milletvekili Sayın Osman Aslan, Antalya Milletvekili Sayın Cengiz Aydoğan, İzmir Milletvekili Sayın Suat Çağlayan ve Diyarbakır Milletvekili Sayın Osman Aslan'a ait olan soruları okutamıyorum.

Değerli milletvekilleri, soru işlemi bitmiştir.

Şimdi, sırasıyla, altıncı turda yer alan bütçelerin bölümlerine geçilmesi hususunu ve bölümlerini ayrı ayrı okutup oylarınıza sunacağım.

Adalet Bakanlığı 1999 mali yılı bütçesinin bölümlerine geçilmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Bölümleri okutuyorum:

E) ADALET BAKANLIĞI

1.- Adalet Bakanlığı 1999 Mali Yılı Bütçesi

A - CETVELİ

Program

Kodu	Açıklama	Lira
101	Genel Yönetim ve Destek Hizmetleri	24 904 980 000 000
	BAŞKAN – Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
111	Yargılama İşleri	106 519 327 000 000
	BAŞKAN – Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
112	Hükümlülerin Eğitimi, Cezalarının İnfazı ve Tutukuların Muhafazası	83 291 613 000 000
	BAŞKAN – Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
113	Resmî Bilirkişilik Hizmetlerinin Yürütülmesi	2 445 715 000 000
	BAŞKAN – Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
114	Yüksek Seçim Kurulu	27 633 365 000 000
	BAŞKAN – Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	

900 Hizmet Programlarına Dağıtılamayan Transferler 1 611 250 000 000

BAŞKAN- Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

TOPLAM

246 406 250 000 000

BAŞKAN- Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Adalet Bakanlığı 1999 mali yılı bütçesinin bölümleri kabul edilmiştir.

2.- *Adalet Bakanlığı 1997 Mali Yılı Kesinhesabı*

BAŞKAN- Adalet Bakanlığı 1997 mali yılı kesinhesabının bölümlerine geçilmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

(A) cetvelinin genel toplamını okutuyorum:

Adalet Bakanlığı 1997 Mali Yılı Kesinhesabı

A - CETVELİ

L i r a

- Genel Ödenek Toplamı	:	84 432 001 466 000
- Toplam Harcama	:	82 581 502 506 000
- İptal Edilen Ödenek	:	2 711 739 900 000
- Ödenek Dışı Harcama	:	871 767 456 000
- 1050 S.K.55 inci Mad.ve Özel Kanunlar Ger.Ertesi Yıla Devreden Ödenek	:	10 526 516 000

BAŞKAN- (A) cetvenni kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Adalet Bakanlığı 1997 mali yılı kesinhesabı kabul edilmiştir.

Sayın milletvekilleri, Adalet Bakanlığı 1999 mali yılı bütçesi ile 1997 mali yılı kesinhesabı kabul edilmiştir; hayırlı ve uğurlu olmasını temenni ederim.

Yargıtay Başkanlığı 1999 mali yılı bütçesinin bölümlerine geçilmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Bölümleri okutuyorum:

F) YARGITAY BAŞKANLIĞI

1.- *Yargıtay Başkanlığı 1999 Mali Yılı Bütçesi*

A - CETVELİ

Program

Kodu	Açıklama	Lira
101	Genel Yönetim ve Destek Hizmetleri	1 569 050 000 000
	BAŞKAN- Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
111	Yargı Hizmetleri	2 588 750 000 000
	BAŞKAN- Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
112	Cumhuriyet Başsavcılığı Hizmetleri	67 200 000 000

BAŞKAN- Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

900 Hizmet Programlarına Dağıtılamayan Transferler 20 500 000 000

BAŞKAN- Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

TOPLAM

4 245 500 000 000

BAŞKAN- Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Yargıtay Başkanlığı 1999 mali yılı bütçesinin bölümleri kabul edilmiştir.

2.- Yargıtay Başkanlığı 1997 Mali Yılı Kesinhesabı

BAŞKAN- Yargıtay Başkanlığı 1997 mali yılı kesinhesabının bölümlerine geçilmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

(A) cetvelinin genel toplamını okutuyorum:

Yargıtay Başkanlığı 1997 Mali Yılı Kesinhesabı

A - CETVELİ

Lira

- Genel Ödenek Toplamı	:	1 844 031 000 000
- Toplam Harcama	:	1 796 977 284 000
- İptal Edilen Ödenek	:	48 113 604 000
- Ödenek Dışı Harcama	:	1 059 888 000

BAŞKAN- (A) cetvelini kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Yargıtay Başkanlığı 1997 mali yılı kesinhesabı kabul edilmiştir.

Çevre Bakanlığı 1999 mali yılı bütçesinin bölümlerine geçilmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Bölümleri okutuyorum:

G) ÇEVRE BAKANLIĞI

1.- Çevre Bakanlığı 1999 Mali Yılı Bütçesi

A - CETVELİ

Program

Kodur	Açıklama	Lira
101	Genel Yönetim ve Destek Hizmetleri	2 607 100 000 000
BAŞKAN-	Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
111	Çevre Hizmetlerinin Yürütülmesi Hizmetleri	2 669 900 000 000
BAŞKAN-	Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
900	Hizmet Programlarına Dağıtılamayan Transferler	8 363 000 000 000
BAŞKAN-	Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
999	Dış Proje Kredileri	3 000 000 000
BAŞKAN-	Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
TOPLAM		13 643 000 000 000

BAŞKAN— Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Çevre Bakanlığı 1999 mali yılı bütçesinin bölümleri kabul edilmiştir.

2.— Çevre Bakanlığı 1997 Mali Yılı Kesinhesabı

BAŞKAN— Çevre Bakanlığı 1997 mali yılı kesinhesabının bölümlerine geçilmesini oylarını-
za sunuyorum; Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

(A) cetvelinin genel toplamını okutuyorum:

Çevre Bakanlığı 1997 Mali Yılı Kesinhesabı

A - CETVELİ

		<u>L i r a</u>
- Genel Ödenek Toplamı	:	8 291 765 000 000
- Toplam Harcama	:	7 961 684 780 000
- İptal Edilen Ödenek	:	332 067 150 000
- Ödenek Dışı Harcama	:	1 986 930 000

BAŞKAN — (A) cetvelini kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Çevre Bakanlığı 1997 mali yılı kesinhesabının bölümleri kabul edilmiştir.

Böylece, Adalet Bakanlığı, Yargıtay Başkanlığı ve Çevre Bakanlığı 1999 mali yılı bütçeleri
ile, 1997 mali yılı kesinhesabları kabul edilmiştir.

Hayırlı olmalarını temenni ederim.

Sayın milletvekilleri, 6 ncı tur görüşmelerimiz tamamlanmıştır.

Yedinci tur görüşmelere başlıyoruz.

H) MİLLÎ SAVUNMA BAKANLIĞI

1. — Millî Savunma Bakanlığı 1999 Mali Yılı Bütçesi

2. — Millî Savunma Bakanlığı 1997 Mali Yılı Kesinhesabı

1) ORMAN BAKANLIĞI

1. — Orman Bakanlığı 1999 Mali Yılı Bütçesi

2. — Orman Bakanlığı 1997 Mali Yılı Kesinhesabı

a) Orman Genel Müdürlüğü

1. — Orman Genel Müdürlüğü 1999 Mali Yılı Bütçesi

2. — Orman Genel Müdürlüğü 1997 Mali Yılı Kesinhesabı

BAŞKAN — Yedinci turda, Millî Savunma Bakanlığı, Orman Bakanlığı, Orman Genel Müdürlüğü (Katma) bütçeleri yer almaktadır.

Komisyon?.. Burada.

Hükümet?.. Burada.

Sayın milletvekilleri, soru sormak isteyen milletvekillerinin, kısa, gereksiz ve kişisel görüşleri sürmeksizin, kişilik ve özel yaşama ilişkin konuları içermeyecek şekilde hazırlayacakları sorularını, gruplar adına yapılacak konuşmalar bitinceye kadar yazılı olarak Başkanlık Divanına göndermelerini rica ediyorum. Gruplar adına yapılacak konuşmalar tamamlandıktan sonra gönderilecek sorular kabul edilmeyecektir.

Yedinci turda, grupları ve şahısları adına söz alan sayın üyelerin isimlerini okuyorum:

Gruplar: Demokratik Sol Parti Grubu adına, Manisa Milletvekili Hasan Gülay, Adana Milletvekili İsmet Vursavuş; Doğru Yol Partisi Grubu adına, Şırnak Milletvekili Mehmet Said Değer, Adana Milletvekili Mehmet Halit Dağlı; Fazilet Partisi Grubu adına, Sakarya Milletvekili Cevat Ayhan, Adıyaman Milletvekili Mehmet Özyol; Milliyetçi Hareket Partisi Grubu adına, Bilecik Milletvekili Hüseyin Arabacı, Hatay Milletvekili Mehmet Şandır; Anavatan Partisi Grubu adına, Bursa Milletvekili Turhan Tayan, İstanbul Milletvekili Sıhan Özkan.

Şahıslar: Lehide, Erzurum Milletvekili Aslan Polat; aleyhte, Erzurum Milletvekili Fahrettin Kukaracı.

Şimdi, Demokratik Sol Parti Grubu adına, Manisa Milletvekili Hasan Gülay; buyurun Sayın Gülay. (DSP sıralarından alkışlar)

Konuşma süreniz 10 dakikadır efendim.

DSP GRUBU ADINA HASAN GÜLAY (Manisa) – Sayın Başkan, Yüce Meclisin değerli üyeleri; sözlerime başlamadan önce, Demokratik Sol Parti Grubu ve şahsım adına, Yüce Meclisi saygıyla, sevgiyle selamlıyorum.

Yüce Meclisin değerli üyeleri, Millî Savunma Bakanlığımızın bütçe teklifi, ülkemizin mevcut ekonomik ve sosyal politikaları ve Silahlı Kuvvetlerimizin ihtiyaçları ile uluslararası siyasal durum dikkate alınarak hazırlanmıştır.

Son yıllarda yaşanan ve ülkemizin savunma politikasını doğrudan etkileyen, yakın çevremizde meydana gelen ve meydana gelmekte olan uluslararası ilişkiler, yeni bir boyut kazanmış ve bu gelişmeler, Avrupa'nın geleceği açısından da önemli gelişmeleri beraberinde getirmiştir.

İki blok arasındaki dengelere dayanan dünya düzeni, yerini, tek süper güce ve o sebeple de, çoktarafılı, karmaşık dengelere dayanan bir dünya düzenine bırakmış durumdadır. Balkanlarda, Kafkaslarda, Ortadoğu'da, Afrika'da ve Asya'da ortaya çıkan çatışma ve bunalımlar, yeni yaklaşım ve değerlendirmeleri de zorunlu kılmaktadır.

Yeni stratejik ortamda güvenlik kavramı da değişmiş bulunmaktadır. Bugün, açıkça anlaşılmaktadır ki, ne kadar güçlü olursa olsun, hiçbir devlet, uluslararası veya bölgesel güvenliği hedef alan tehditlerin veya bu çerçevede karşılaşılan çatışmaların üstesinden tek başına gelemeyecek durumdadır.

Yüce Meclisin değerli üyeleri, yaşamakta olduğumuz dönemin şartları, soğuksavaş günlerinden çok farklı özellikler taşımaktadır. Bugünün en önemli meselesi, barış ve istikrarı sürekli kılmaktır. Özellikle NATO, Batı Avrupa Birliği ve barış için ortaklık gibi güvenlik örgütleri, bu amacın gerçekleşmesinde her zamankinden daha büyük önem arz etmektedir. NATO'nun temel taşı olan ve 5 inci maddede de yer alan transatlantik bağı, ittifakın yeni stratejisinde de önem ve özelliğini korumak durumundadır. Yine, bu kapsamda olmak üzere, barış için ortaklık programı, NATO içinde de yeni ufuklar açmıştır.

Türkiye, dengelerin henüz oluşturulmadığı, istikrarsızlık ve belirsizliklerle dolu Balkanlar, Kafkaslar ve Ortadoğu üçgeninin tam ortasında yer almaktadır. Dayton Barış Antlaşmasına karşın, Bosna-Hersek'te kalıcı barışın henüz tam olarak sağlanmamış olması ve hepimizin de bildiği gibi, Kosova'da yaşanan trajedi, bölgedeki hassasiyeti artırmış durumdadır. Türkiye, Kosova'da yaşanan insanlık trajedisinin sona erdirilmesini amaçlayan ve kararlı bir şekilde sürdürülen NATO harekâtına başından itibaren aktif olarak katılmıştır. Sırbistan'ın, NATO'nun hazırladığı barış planını kabul etmesiyle gelinen son noktada, diplomatik çabaların olumlu sonuç vermesini memnuniyetle karşılıyoruz.

Yüce Meclisin değerli üyeleri; Kosova'da, NATO öncülüğünde güvenliğin sağlanmasını ve tüm mültecilerin en kısa zamanda, tekrar ediyorum, en kısa zamanda evlerine dönmelerini arzu ediyoruz; bu, her şeyden önce, insanlığın bir ödevidir, görevidir. Bu kapsamda, mülteci durumuna düşen Kosovalılara insanî yardım yapmak üzere, halihazırda, Arnavutluk'ta görev yapan 106 kişilik bir askerî birliğimiz mevcuttur. Ayrıca, oluşturulan Kosova kuvvetlerine tabur seviyesinde katılım da sağlanmalıdır. Bütün bu olumsuz görünüme rağmen, bölgede barış ve istikrarın sağlanması yolunda yapabileceğimizin en iyisini yapmaya da mecburuz.

Değerli milletvekilleri, Türkiye olarak, tüm sorunların siyasi arenada, Büyük Atatürk'ün ulusumuza gösterdiği "yurtta barış, cihanda barış" politikamız doğrultusunda çözüleceğine de yürekten inanıyoruz.

Bütün bu olumsuz görünüme rağmen, istikrarsızlık ve belirsizliklerin yaşandığı bölgelerin tam ortasında yer alan Türkiye, laik, demokratik yapısı ve hukukun üstünlüğünlü esas alan yönetim biçimi, güçlü devlet geleneği, pazar ekonomisi, çok boyutlu kültür yapısıyla bir istikrar adası olmayı sürdürmelidir; bölgesinde barış ve istikrarın sağlanması ve sürdürülmesinde oynadığı etkin rolü de devam ettirmelidir. Askerî ve siyasi yönlerden güçlü ve kendi içerisinde istikrarı olan ülkemizden beklenen de bu olacaktır.

Türk Silahlı Kuvvetlerimizin görevlerini sürdürebilmesini sağlayacak ve ancak planlı hizmet ve etkinliklerinin gerçekleştirilmesine yetecek büyüklükte olan 1999 mali yılı bütçe teklifi, Türkiye'nin içerisinde bulunduğu ekonomik koşullar, alınan istikrar önlemleri, bölgemizdeki askerî ve siyasi gelişmeler ile Silahlı Kuvvetlerimizin zorunlu ihtiyaçları dikkate alınarak ve tasarruf ilkelere de azami derecede uyularak hazırlanmış bulunmaktadır. Bu bütçenin, Büyük Önder Atatürk'ün hedef olarak gösterdiği çağdaş uygarlık düzeyine erişebilmemiz için, güvenli bir ortamın oluşmasına katkı sağlayacağına yürekten inanıyoruz.

Sayın Başkan, Yüce Meclisin değerli üyeleri; herkesin -ben de dahil- Türk Silahlı Kuvvetlerimizi siyasetin içerisine çekme alışkanlığından, bundan da siyasal fayda bekleme huyundan vazgeçmesi gerekir. Esasında, bundan demokrasimiz adına fayda da gelmez; bunu da, hiçkimsenin ama hiçkimsenin aklından çıkarmaması gerekir.

Sözlerime son verirken, bütün şehitlerimize Allah'tan rahmet, gazilerimize de uzun ömürler diliyorum. Millî Savunma Bakanlığı bütçesinin ulusumuza, ulusumuzun gözbebeği olan Türk Silahlı Kuvvetlerimize hayırlı olması dilekleriyle, Yüce Meclise, DSP Grubu adına ve şahsım adına sevgiler, saygılar sunuyorum. (DSP, MHP ve ANAP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum Sayın Gülay.

Demokratik Sol Parti Grubu adına ikinci söz, Adana Milletvekili Sayın İsmet Vursavuş'un.

Buyurun efendim. (DSP sıralarından alkışlar)

Sayın Vursavuş, söz süreniz 10 dakikadır.

DSP GRUBU ADINA İSMET VURSAVUŞ (Adana) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, televizyonları başında bizleri izleyen sevgili vatandaşlarım; Orman Bakanlığının 1999 yılı bütçesi üzerinde Demokratik Sol Parti Grubu adına görüşlerimi sizlere sunmak üzere söz almış bulunuyorum; Grubum ve şahsım adına, Yüce Meclisi saygıyla selamlıyorum. Ayrıca, geçmiş yıllarda, gerek orman yangınlarında gerekse vazifeleri başında şehit olan meslektaşlarımı, asker ve görevli vatandaşlarımızı da saygıyla anıyorum.

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; ormanların korunması, devamlılığın sağlanması, geliştirilmesi ve genişletilmesi, devlet ormanlarının ülkemiz orman ürünleri ihtiyacının temini ve gerekti-

ğinde ihraç amacıyla sosyal, ekonomik ve teknik yeniliklere göre yönetilmesi ve işletilmesi, Orman Genel Müdürlüğünün; yani, Orman Bakanlığının asli görevleridir.

Orman Bakanlığının diğer bakanlıklardan ayrıcalığı, görev çeşitliliğinin çok fazla oluşudur; bu kadar yoğun görev ile orman-halk ilişkilerinin de bulunması, bu bakanlığın sorunlarını daha da artırmaktadır.

Üzülerek söylemek isterim, son yıllarda bazı siyasetçilerin bu teşkilatı seçim çıkarları için kullanmaya çalışmasının ve etkisi altına almayı bir âdet edinmesinin, tamiri imkânsız sonuçlara götürdüğünü ve ormanlarımızla ilgili sıkıntılara sebep olduğunu görüyoruz. Zaman zaman seçim sinyalleri verildiğinde, orman yangunlarının arttığına, açmaların süratle fazlaştığına, maalesef, uzun yıllar şahit olduk.

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; ülkemizde 18 000 civarında orman köyü ve buralarda yaşayan 10 milyona yakın köylü vatandaşlarımız var; hayatlarını orman içerisinde ve kenarında sürdürmeye çalışmaktadırlar. Bu insanların zor koşullarda, ekonomik durumu bozuk olup, gelir dağılımı bakımından en alt seviyelerde bulunduğu bilinmektedir. Geçimini zor sağlayan orman köylüsünün bir kısmı zorunlu olarak büyük kentlere göç etmekte, oralarda da sosyal sorunların artmasına neden olmaktadır. Orman köylüsünün sorununa ciddi şekilde eğilip onların yaşam standartlarının yükseltilmesini sağlamak zorundayız; bunun için, Or-Köy kredilerini, yöre özelliklerini göz önüne alıp artırmak zorundayız. Bazı faaliyetleri ucuz kredilerle desteklenmeli, ulaşım sorunları halledilmelidir. Orman köylerinde kurulan orman kooperatifleri güçlendirilmeli, gerekirse statüleri değiştirilmeli, böylece katılımcılığı teşvik ederek örgütlü bir toplum haline dönüştürülmelidir.

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; özellikle gelişmiş ülkelerin ve uluslararası kuruluşların çabalarıyla, ormansızlaşmanın yol açtığı tehlikeler konusunda oluşan kamuoyu bilinci, ormanların odun ve odunsuz ürünler gibi ekonomik değerleri dışında fonksiyonel değerleri üzerindeki ilgiyi yoğunlaştırmıştır. Ormanların çeşitli etkenlerle yok olması veya doğal yapısının bozulması sonucu oluşan erozyon, bitki, toprak, su kaynakları doğal dengesinin bozulması -asıl önemli işlevlerden en hassas olan konusu da budur- çevre kirliliği, biyolojik çeşitliliğin azalması, çölleşme gibi olumsuzluklar hakkında 1991'de toplanan 178 ülkenin devlet ve hükümet başkanları ile diğer temsilcileri, Rio zirvesinde bir araya gelerek önemli kararlar almışlardır; bu kararlarda, Türkiye olarak bizim de imzamız vardır. Maalesef, burada şunu ifade etmek isterim ki, Türkiye, bu olumsuzluklar bakımından, dünya sıralamasında kötü durumda olan bir ülkedir.

Ormanlar, doğal dengenin korunmasına olan katkıları yanında, sosyal ve ekonomik gelişmeye paralel olarak sürekli artan orman ürünleri ihtiyacımızı karşılamaktadır. Genellikle yirmi yıldan az olmayan üretim süresi, yani, idare süresi, ekonominin diğer sektörlerine oranla daha uzundur ve bu, bazı ağaç türleri için, bir insan ömrünün değil, iki insan ömrünün yetişemeyeceği kadar -ikiyüz yıla yakın- uzayabilmektedir. Ormanın öneminin, bu durumda, ne kadar hassas olduğunu görebiliyoruz.

Ormanlar, kendi kendisini yenileyebilen doğal kaynaklardır. Bu özelliğinden dolayı, ormancılıkta temel ve ana ilke, devamlılıktır. Ormanların işletilmesinde bu ana ilkeye, bozulmadan devam edilmesi zorunluluğu vardır.

Ormanlar, üzerinde buldukları topraktan başlayarak, teneffüs ettikleri havaya kadar, içinde barındırdıkları bütün canlılarla birlikte bir müşterek yaşam birliği oluştururlar; ilimde buna, orman ekosistemi diyoruz; bütün canlıların birlikte hareketi, yaşam ortamı buluşudur.

Orman ekosistemi, yeryüzündeki sistemlerin en karışık ve en ilginç olanıdır. Tabiatbilimciler, bu yaşam ortamına şahit olduklarında hayretler içinde kalırlar. Bu sistemi oluşturan elemanlar arasındaki doğal dengenin korunması, orman varlığının sağlıklı olarak devamı bakımından zorunludur. İşte bu dengenin sağlanmasının, teknik bilgi birikimi olan ve ormancılık akademik eğitimi görmüş teknik elemanların, teknik müdahalesi ve işletmeciliğiyle olacağı da malumdur. Ormancı, aynı zamanda bir doğabilimcisidir; olmak zorundadır; bir başka müdahale, menfi etki yaratır.

Sayın milletvekilleri, ülkemizde 20,7 milyon hektar orman bulunmaktadır; ülke yüzölçümünün yüzde 26'sını teşkil eder. Bu varlığımız, dünya ortalamasının binde 4'ü, Avrupa ortalamasının yüzde 11'i seviyesindedir.

Mülkiyet itibarıyla, ormanlarımızın yüzde 99'u devlet mülkiyetindedir, yüzde 1'i özel sektördedir.

Ormancılık sektörü, ürettiği odun hammaddesi kökenli orman ürünleriyle birçok sanayi koluna, özellikle orman ürünleri sanayiine hammadde sağlamaktadır. Bir başka ifadeyle, ormancılık sektörü, orman ürünleri sanayii sektörüne ve diğer sektörlere sağladığı girdilerle birçok sanayi kolunu beslemekte ve bu etkisiyle, diğer sektörlerin faaliyet göstermesini sağlamakta, katma değer yaratılmasında istihdam artışı sağlamakta, büyük rol oynamaktadır. Bu özelliğinden dolayı, ormancılık sektörü, endüstri ekonomisi bilimi tarafından, ileriye doğru etkileri yüksek sektörlerin yer aldığı ara birincil sektörler içerisinde sınıflandırılmaktadır.

Sayın milletvekilleri, bir sektörün ülke kalkınmasındaki yerinin ve öneminin belirlenmesi için, o sektörün, ülke ekonomisine olan katkısının saptanması gerekmektedir. Ormancılık sektörünün ülke ekonomisine olan katkılarını, parayla ölçülebilen ve parayla ölçülemeyen katkılar şeklinde iki sınıfa ayırabiliyoruz.

Parayla ölçülebilen katkıları şöyle özetlenebilir: Odun kökenli olan birincil orman ürünlerinin üretimi, odun kökenli olmayan ikincil orman ürünlerinin üretimi; işlendirmeye katkısı, gayri safi milli gelire katkısı, bölgelerarası farklılığı azaltıcı etkisi olarak değerlendirilebiliriz.

Parayla ölçülemeyen katkılarını ise, saymak çok zor; bir kısmını sıralıyorum: İklim, toprak, su gibi doğa elemanlarını koruması ve dengede tutması; rüzgâr ve kumul hareketlerine karşı koyarak su akışını düzenlemesi; yeraltı ve yerüstü kaynaklarının devamlılığını sağlayarak çoraklaşmayı önlemesi; dolayısıyla, tarıma uygun alanların erozyona uğramasını önlemesi; barajların ekonomik ömrünü uzatması; toprak kaymalarının önlenmesine yardımcı olması; halkın rekreasyon gereksinimini karşılayarak onların verimliliğini artırması; insan sağlığını olumlu yönde etkilemesi ve ülke turizmine katkısı gibi daha bir sürü, sayamayacağımız kadar parayla ölçülemeyen katkıları değerlendirebiliriz.

BAŞKAN – Sayın Vursavuş, sürenize 1 dakika ilave ediyorum efendim; lütfen toparlayın.

İSMET VURSAVUŞ (Devamla) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; ormancılık sektörünün gayri safi milli gelire olan katkısı yüzde 1 civarındadır. Orman alanlarımızın, bugüne kadar, ancak yüzde 66'sının kadastro yapılmıştır. Bu belirsizlik, orman alanlarının sağlıklı korunmasını engellemektedir.

Ülkemiz, orman bakımından fakir bir ülkedir; bu orman alanlarımızı, genel bütçeye bundan sonra yüklü miktarda ağaçlandırma ödeneği koyarak artırmak zorundayız. Ormanları keserek, ormanları artırmak amacıyla dikim yapmak büyük sakıncadır; ormanlarımızı zayıflamıştır. Bu ağaçlandırma ve diğer hizmetlerin işçi ücretlerini de ormanlarımızın sırtına yüklememiz günahdır; ileride, büyük, telafisi mümkün olmayan sonuçlara varacağız. Özellikle, bunu, burada vurgulamak istiyorum.

Sayın milletvekilleri, ormancılık hizmetleri, genellikle, mahrumiyet bölgelerinde, zorluklar içerisinde yapılmaktadır. Burada, hizmet gören, şehit olmuş, sağ, emekli olmuş bütün meslektaşlarımı saygıyla anıyorum.

Sosyal ve ekonomik sorunların halledilmesiyle ormancılık faaliyetlerinin sağlıklı yürüyeceğine ve ormanlarımızın baskı altından kurtulacağına inanıyor, 1999 bütçesinin, ülkemiz ve mesleğim için hayırlı olmasını diliyorum.

Hepinize saygılar sunuyorum. (Alkışlar)

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum Sayın Vursavuş.

Doğru Yol Partisi Grubu adına, Şırnak Milletvekili Mehmet Said Değer.

Buyurun Sayın Değer.

Konuşma süreniz 10 dakikadır efendim.

DYP GRUBU ADINA MEHMET SAİD DEĞER (Şırnak) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Millî Savunma Bakanlığının 1999 mali yılı bütçesi hakkında, Doğru Yol Partisi Grubu adına görüşlerimi arz etmek üzere huzurunuzda bulunuyorum; grubum ve şahsım adına, Yüce Heyetinizi saygıyla selamlıyorum.

Konuşmama başlamadan önce, dış politikamızdaki bazı temel unsurlardan kısaca bahsetmek istiyorum. Türk dış politikasının ana hedefleri, anlaşmazlıkları barış yoluyla çözmek, bölgesel ve global barışı, statükoyu, güvenliği daim kalmak üzere, tüm devletlerle dostluk ilişkileri içerisinde uyumlu bir işbirliği sağlamaktır. Türk dış politikasının esası, tüm ülkelerin toprak bütünlüğüne, bağımsızlığına saygı duymaktır.

Türkiye, tarihi ve jeostratejik konumuyla, bölgesinde ve uluslararası alanda son derece hassas bir konuma sahiptir. Başta, Amerika Birleşik Devletlerinin Irak ve Kosova'ya müdahalesi olmak üzere, Yunanistan'ın, Ermenistan'ın, İran'ın, Irak'ın, Türkiye için izlediği politikalar itibarıyla, son derece önem taşıyan ülkeler olduğunu hepimiz çok iyi bilmekteyiz.

Ayrıca, Kuzey Irak'ta bulunan iktidar boşluğundan dolayı, terör örgütü PKK'nın bu bölgede boy göstermesi, Türk Ordusunun, bu bölgede sürekli operasyonlar düzenlemesine yol açmaktadır.

İran'ın, Kafkasya ve Ortaasya cumhuriyetleri ile Rusya'nın yanı sıra, Çin ve Kuzey Kore ile yakın ilişkiler geliştirmesi, İran'ın amacının, İslam devrimini gerçekleştirmek için, kitle imha silahları ile uzun menzilli füze üretim projelerinin, başta ülkemiz için olmak üzere, Batı'ya karşı tehdit oluşturduğu şüphesizdir. Bu tehdit karşısında, Silahlı Kuvvetlerimiz, her açıdan hazır olmalıdır. Batıda Yunanistan, doğuda Ermenistan ve Rusya'nın, her hususta etrafımızda oluşturduğu tehdit unsuru karşısında, Türk Devletini korumak ve kollamakla görevli Silahlı Kuvvetlerimizin, her zaman en üst seviyede hazır konumda olması gerekmektedir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; son gelişmeler göstermiştir ki, G-8'lerin; yani, Amerika, Kanada, Japonya, Fransa, Almanya, İtalya, Rusya ve İngiltere'nin çalışmalarını da yakından takip ederek, bu grubun lehimize yer alması hususunda gerekli politikaları oluşturmalıyız.

Ekonomik sıkıntılara rağmen, Türkiye, bağımsızlık ve millî bütünlüğümüzün idamesi için, her an harbe hazır, ileri teknolojiyle donatılmış, eğitim ve morali üstün bir silahlı kuvvete sahip olmak zorundadır.

Görüşmekte olduğumuz, Millî Savunma Bakanlığının 1999 mali yılı bütçe teklifini incelediğimizde: 745 trilyon Türk Lirası, personel giderleri; 845,7 trilyon Türk Lirası, on yıllık tedarik programının 1999 yılı diliminde yer alan ve büyük ölçüde yatırım karakteri taşıyan ana silah sis-

temleri, sefer stokları ve işletme, bakım, idame projeleri; 904,3 trilyon Türk Lirası, yiyecek, iskân, giyim gibi yasal istihkaklar ile yakacak, elektrik, su, akaryakıt, ilaç, yolluklar, bina onarımları, demirbaş ve kırtasiye gibi cari ihtiyaçlar; 1 trilyon 615 milyar Türk Lirası, şehitlerimizin araştırılması ve şehitliklerin bakım ve onarımı ile kısa sürede intikal sağlayacak taşıt ihtiyacı; 10 trilyon 395 milyar Türk Lirası ise, NATO ve diğer uluslararası kuruluşlara üyelik aidatları, geçen yıllardan kalan borçlar ve dost-müttefik ülkelerden eğitim amacıyla gelen öğrencilerin ihtiyaçları için olmak üzere, toplam 2 katrilyon 507 trilyon 10 milyar Türk Liralık bir bütçeyi öngörmektedir.

Bu bütçe, 1998 yılına göre, Türk Silahlı Kuvvetlerinin moral görevlerine ilaveten çok sayıda ki uluslararası görevler ile OHAL bölgesindeki yoğun görevlerine, kısaca, hizmetteki çok büyük artışa rağmen, yüzde 80,3 oranında artışla gerçekleşmektedir.

Bu bütçenin, 1999 yılı programındaki rakamlara göre gayri safi millî hâsıla içindeki payı 3,2, konsolide bütçe içindeki payı ise yüzde 9,2'dir.

Bütçenin dışında savunmaya tahsis edilen önemli kaynaklardan biri de Savunma Sanayii Destekleme Fonudur. 1999 yılı teklifine göre, bu fonun tahmini gelir toplamı 518,3 trilyon Türk Lirasıdır bu fonların zamanında ve aksamadan, aslına ve ruhuna uygun olarak gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Ancak, Savunma Sanayii Destekleme Fonuna, Akaryakıt Tüketim Vergisi payından sağlanan yıllık 230 milyon dolar düzeyindeki gelir -ki, bu toplam gelirin yüzde 16'sını teşkil etmektedir- Eylül 1998'den itibaren, Bakanlar Kurulunun 11 803 sayılı Kararıyla kaldırılmıştır. Bu durum, Savunma Sanayii Müsteşarlığının proje çalışmalarını ve yerli savunma sanayiini geliştirilmesi faaliyetlerini olumsuz yönde etkilemektedir. Bu nedenle, Savunma Sanayii Destekleme Fonunun, bu gelire yeniden kavuşturulmasını gerekli görmekteyim.

Ayrıca, Amerika Birleşik Devletleri güvenlik yardımı kapsamındaki 715 milyon ABD Doları düzeyindeki dış askerî yardımlarının, yıllar itibarıyla gittikçe azalarak, 1999 yılından itibaren tamamen sona ermesi ve sadece 1,5 milyon dolarlık eğitim amaçlı İmet yardımıyla sınırlanmış olması, geçmiş yıllarda bu yardımlarla karşılanan, özellikle, yedekparça ihtiyacının bundan böyle bütçe imkânlarıyla karşılanması zorunluluğunu ortaya koymaktadır.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; ülkemizin bölünmez bütünlüğünün teminatı olan ve bunu sağlamak için savunma görevlerini hayatları pahasına ifa eden askerî personelin sosyal ve özlük haklarıyla ilgili birkaç noktaya değinmek istiyorum. 2155 sayılı Kanunun lafzına ve ruhuna uygun olarak Türk Silahlı Kuvvetleri personeline er tayın istihkakının tamamının ödenmesi maksadıyla, 1999 malî yılında bütçe kanunuyla getirilen sınırlamanın, 2000 yılı bütçe hazırlıklarında kaldırılmasının uygun olacağını değerlendirmekteyim.

Ayrıca, son yıllarda askerî personelin, diğer kamu personeline göre, daha sık görev yeri değiştirme mecburiyeti, lojman ihtiyacını önemli derecede artırmıştır. Kamuoyunda bilinenin aksine, personelin büyük bir kısmı -ki, subayların yüzde 30'u, assubayların yüzde 70'i, uzman erbaşlar ve sivil memurların yüzde 93'u- lojmanlardan istifade edememektedir. Lojmanlar, sadece bir iskân tesisi olarak kullanılmamakta; gerçek anlamda, personelin alarm ve ani görev reaksiyonunu en kısa sürede sağlayabilmek ve güvenlik maksadıyla da önem kazanmaktadır.

Bu nedenle, her yıl, belli sayıda lojman yapımına imkân verilmesi veya kira yardımı miktarının güncülmüş koşullarına uygun düzeye getirilmesi gerekmektedir.

Her yıl bütçe kanununa ekli (h) cetveliyle belirlenen yurtiçi geçici görev yollukları, harcırahların olması gereken düzeye yükseltilmesi gerektiği halde, bunun sağlanmadığı müşahade edilmektedir.

Kamu personel maaşlarındaki dengesizlik ve karmaşa, artık, tahammül edilemez bir duruma gelmiştir; Türk Silahlı Kuvvetleri personelinin maaşlarının imkânlar ölçüsünde iyileştirilmesi kaçınılmaz bir hal almıştır.

Diğer taraftan, Türk Silahlı Kuvvetlerinin her kesiminde çok büyük emek ve paralarla yetiştirilen uzman personelin, yani, pilotlar, askerî hâkimler, askerî doktorlar ve teknik personelin bir kısmı, yasal sürelerini tamamladıktan sonra ekonomik nedenlerle istifa etmektedirler.

Örneğin, Türk Hava Kuvvetlerinde bir yılda 170 000 saat uçuş yapılmaktadır. Askerî havacılıkta bir pilotun eğitim ve tecrübe uçuşlarıyla birlikte maliyeti, 804 000 dolardır. İyi bir pilot, savaşta en kıymetli silahtır; düşmana vereceği zararlarla, düşmanın verebileceği zararları önlemekle ülkeye ne kadar yararlı olabileceği tahmin edilebilir.

Pilotun uçuş emniyeti zincirinin ilk halkası olarak kabul edilmekle birlikte, Türk Silahlı Kuvvetleri, bu bilinçle, 1929 yılından bu yana, pilotun bedensel ve psikolojik sağlığının en yakın takipçisi ve destekçisi olan uçuş doktorlarını uçuş emniyetinin ayrılmaz bir parçası olarak devrede tutmaktadır.

BAŞKAN – Sayın Değer, 1 dakikalık süre veriyorum, lütfen tamamlayın.

MEHMET SAİD DEĞER (Devamla) – Peki Başkanım.

Bilindiği gibi, hava ve uzay hekimliği, bir insanın sağlık durumunu değerlendiren bir tıp bilimi olmayıp, insanın hava ve uzay şartlarında fiziksel performansını tayin eden bir bilimdir. Bunun Türkiye’de ve dünyada sayılı 6 laboratuvarının merkezi, GATA’ya bağlı olarak, Eskişehir’de kurulmuştur.

Delaysıyla, emniyetli bir uçuşun dört mimarı olan pilot, uçuş doktoru, hava trafik kontrolörü ve bakım personelinin daha iyi eğitim ve ekonomik olanaklara kavuşturulmaya olan ihtiyaçları göz önüne alınarak, gerekli idarî ve yasal düzenlemeler yapılmalıdır.

Emniyet ve asayiş ile kamu düzeninin korunmasını sağlayan diğer kanun ve nizamların verdiği görevleri yerine getiren Jandarma Genel Komutanlığının ihtiyaçlarının behemhal giderilmesi uygun mütalaa edilmektedir.

Bu realite karşısında, hiçbir teşkilatta olmadığı üzere, meslek hayatının yarısını...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum Sayın Değer.

MEHMET SAİD DEĞER (Devamla) – 1 saniyenizi rica edeceğim.

BAŞKAN – 1 saniye veriyorum efendim; buyurun.

MEHMET SAİD DEĞER (Devamla) – Atatürk’ün içinden geldiği, güvendiği, inandığı cumhuriyet ve demokrasinin bekçisi olarak gördüğü Türk ordusu, Türk Ulusunun inan ve güvenine erişmiştir.

Bilmeliyiz ki, Silahlı Kuvvetler, Türk Ulusunun ayrılmaz bir parçasıdır; güçlü, ulusun gücünü yansıtır.

Millî Savunma Bakanlığı bütçesinin milletimize ve Türk Silahlı Kuvvetleri mensuplarına hayırlı olmasını diler; Grubum ve şahsım adına saygılarımı sunarım. (DYP ve FP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum Sayın Değer.

Doğru Yol Partisi Grubu adına ikinci söz, Adana Milletvekili Sayın Halit Dağlı’nındır.

Buyurun Sayın Dağlı. (DYP sıralarından alkışlar)

Süreniz 10 dakika efendim.

DYP GRUBU ADINA MEHMET HALİT DAĞLI (Adana) – Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; 1999 yılı Orman Bakanlığı bütçesi üzerinde, Doğru Yol Partisi Grubunun görüşlerini ifade etmek üzere söz almış bulunuyorum. Bu vesileyle, sizleri, televizyonları başında bizi izleyen vatandaşlarımızı, şahsım ve Doğru Yol Partisi Grubu adına saygıyla selamlıyorum.

Öncelikle, ormanlarımız ile insanlarımızın ve doğal olarak devletimizin arasında bugüne kadar çeşitli nedenlerle kurulamayan sağlıklı ilişkinin, artık, hem bilimsel hem de sosyal nedenlerle yeniden gözden geçirilmesi ve sağlıklı bir yapıya kavuşturulması gereken bir noktaya, âdeta, zorunlu bir barışın imzalanması noktasına gelmiş olmasından duyduğum memnuniyeti ifade etmek istiyorum.

İznilinizle, sözümlü ettiğim o bilimsel ve sosyal zorunluluklar meselesini biraz açmak istiyorum.

Değerli milletvekilleri, var olduğu günden bu yana, gerek bireyin bireyle gerekse ulusların birbirleriyle ilişkilerinde çoğu kez masanın farklı taraflarında oturan insanoğlu, nihayet, 2000'e çok az bir zaman kala, bir konuda ortak bir davranış bütünlüğü sergilemeyi başarabilmiştir; çünkü, farkına varılmıştır ki, geçmiş yıllardaki duyarsızlık gelecekte de devam ederse, dünyanın yok olması için bir nükleer savaşa gerek kalmayacak, bir süre sonra, sadece insanın değil, tüm canlıların yaşamı sona erecektir. İşte, gezegenimizdeki tüm canlıların yaşamını tehdit eden o ortak düşman, toprak, su ve hava arasındaki matematiksel dengenin, yani, bir başka deyişle, doğal hayatın bozulmasıdır. Hava, toprak ve su arasındaki o inanılmaz dengeyi sağlayan unsurlardan başlıcası olan ormanların önemi ise, artık, hiç tartışılmayan bir gerçek olarak önümüzde durmaktadır.

Bilimsel verilere göre, bir ülkede bu dengenin var olduğunu söyleyebilmek için, ülke topraklarının yüzde 30'unun verimli olması gerekmektedir; oysa, ülkemiz topraklarının, maalesef, yüzde 11'i verimli ormandır. O halde, uluslararası değerlere göre, ülkemiz, çok ciddi bir şekilde doğal hayatın bozulması tehlikesiyle karşı karşıyadır. İşte, onun için, ülkemizde her yıl Kıbrıs Adası kadar toprak erozyonla yok olmaktadır. Ülkemizin erozyonla kaybettiği toprağın Avrupa'daki toplam erozyona eşit olduğunu söylemek üzücüdür; ama, maalesef doğrudur. Aşırı kuraklık, sel, toprak kayması, kirli hava gibi doğal afetler, tedbir alınması gereken bir ulusal tehlike olarak önümüzde durmaktadır.

Değerli milletvekilleri, ormanlar, ülkemizde, sosyal nedenlerle de diğer ülkelerde olduğundan daha fazla öneme sahiptir; çünkü, orman köylüsü olarak tanımladığımız ve yapılan hesaplara göre 7,5-8 milyon civarında olduğunu tahmin ettiğimiz vatandaşımız, ormanla doğrudan ilişkili ve orman içerisinde yaşamaktadır. Altmış yıldır uygulanan yanlış politikalarla geldiğimiz bugünkü noktadan, halkımızın en yoksul kesimi olan ve millî gelirden en az pay alan orman köylüsü şikâyetçidir; tahrip edilen ormanlar ve bu nedenle bozulan doğal denge nedeniyle halkımız şikâyetçidir; problemleri çözemeyen bürokratlarımız şikâyetçidir; özellikle ormanların yoğun olduğu bölgelerde, her gün orman köylülerinin sorunlarıyla ilgilenmek zorunda kalan ve çare bulamayan politikacılar şikâyetçidir; tabii olarak, Orman Bakanı şikâyetçidir. Bugün, 200 bine yakın dava dosyasıyla, orman köylüsünü ve halkımızı devletiyle kutuplaştıran bu geleneksel ormancılık politikasının yarattığı sonuç, maalesef, budur.

Değerli milletvekilleri, son derece hantal bir işleyişe sahip olan Orman Bakanlığına, acilen, hem organizasyon hem de ormancılık politikasını kökten değiştirecek bir zihniyet değişikliğine, aktüel adıyla, yeniden yapılanmaya ihtiyaç vardır.

Bu nedenle, klasik orman işletmeciliği yerine, ekoloji-ekonomi dengesi korunarak "sürdürülebilir kalkınma için ormancılık" ilkesi benimsenmelidir. Yükselen değer olarak gelişen çevre bilincinin yaygınlaşması, bu konuda büyük bir halk desteğini arkamıza alma imkânını yaratmaktadır. Halkımıza rağmen ormanlarımızı koruyamayacağımızı, faturası yüksek ve geç olsa da öğrenmiş bulunuyoruz. Hedefimiz, bugüne kadar yaptığımızın tersine, ormanlarımızı, orman köylümüzün de desteğini alarak, köy tüzelkişilikleriyle beraber korumak olmalıdır.

Halkla olan mülkiyet ihtilaflarını çözmek için, orman kadastro çalışmalarına hız verilmelidir. Kadastro çalışmalarında özel sektörün devreye sokulması, yeni çalışma imkânları sağlayabileceği gibi, sonuç almada da önemli mesafeler alınmasına imkân verecek bir uygulama olabilecektir.

Vatandaşın tapusuna saygılı olunmalıdır. Orman köylümüzün tapulu arazisinde koruyup büyüttüğü orman ağaçlarının değerlendirilmesindeki tikanlıklar ortadan kaldırılmalıdır.

Ülkemiz nüfusunun altıda birinin yaşadığı İstanbul, bir beton yığını haline dönmüş; kirlenen denizi ve havasıyla, yaşanamaz hale gelmiştir. İstanbul'da, üretim ormancılığından, rekreasyon amaçlı ormancılığa geçmek için, bir master plan hazırlanmalıdır.

Kesiminden piyasaya intikaline kadar üç aylık bir süre geçen ve bu arada, orman emvalinde değer kaybına sebep olan satış yerine, hem zamandan hem de üretim, taşıma ve depolama masraflarından tasarruf sağlayacak olan dikili satış uygulaması yaygınlaştırılmalıdır.

Değerli milletvekilleri, bütün bunları şunun için söylüyorum: Türk ormancılık anlayışında sürdüratli ve köklü bir değişiklik yapamazsanız, başarısız olursunuz. Zihniyette ve kurumsal yapılanmada geleneksel anlayıştan kurtulup, yeni bir millî şuur ve heyecanla değişim şarttır.

Bütün bu söylediklerimizi, iki yıl önce yayınladığımız ve Türk ormancılığını yeni ufuklara taşıyacak olan ve yine, sözünü ettiğimiz reform çalışmalarının bir anayasası olan "2000'e Üç Kala Ormancılığımızda Yeni Ufuklar" adlı şu kitapta anlatmış ve 20 nci Dönem tüm milletvekili arkadaşlarımızın değerlendirmesine sunmuşum.

Dönemimizde aldığımız rasyonel tedbirlerle, orman yangınlarıyla mücadelede büyük mesafeler alınmış ve bu konuda kaynak sıkıntısına rağmen, dünyada en başarılı ülkelerden biri durumuna gelmişizdir. Devrettiğimiz çalışma disiplini ve heyecanı sürdürülürse, bu başarının artarak devam edeceğine yürekten inanıyorum.

Değerli milletvekilleri, Türk ormancılığında yeni bir millî politika oluşturulmalı dedik. Bunun ve pozitif siyaset anlayışımızın bir ifadesi olarak, açıkça ilan ediyoruz ki, gelişmiş ülkelerin benimsediği çağdaş orman işletmeciliğine geçmek için, mülkiyet ihtilafları dahil, tüm sorunları çözüp orman köylümüzle barışmak için, ekolojik dengeyi bozmadan çok yönlü faydalanmak ve ormanlarımızın yarattığı ekonomik potansiyeli orman köylümüzün istifadesine daha çok sunmak için, onlarca yılda yetiştirdiğimiz ormanlarımızı bir iki günde yok eden orman yangınlarıyla mücadelede mutlaka başarılı olmak için, önlenmiş erozyon ve yeşil bir Türkiye için, Doğru Yol Partisi olarak, bu Meclise getirilecek her türlü yasa teklifine destek vereceğiz.

Değerli milletvekilleri, açıkça ifade ediyorum ki, birlikte çalışmaktan büyük heyecan duyduğum Orman Bakanlığı personeli, güvenilir bir siyasi irade ve liderlik gördüğünde, yukarıda bahsettiğim yeni duruma derhal ve şevkle uyum sağlayacak kabiliyette ve inançtadır; yeter ki, biz de onlara inanalım ve güvenlim.

Bu duygu ve düşüncelerle, Orman Bakanlığı bütçesinin Orman Bakanlığı mensuplarına, orman köylümüze, milletimize hayırlı olmasını diliyor, orman şehitlerimizi saygıyla anıyor ve Yüce Meclise saygılar sunuyorum. (DYP ve FP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ediyorum Sayın Dağlı.

Fazilet Partisi Grubu adına, Sakarya Milletvekili Sayın Cevat Ayhan. (FP sıralarından alkışlar)

Buyurun Sayın Ayhan.

Konuşma süreniz 10 dakikadır efendim.

FP GRUBU ADINA CEVAT AYHAN (Sakarya) - Muhterem Başkan, muhterem üyeler; Millî Savunma Bakanlığı bütçesi üzerinde Fazilet Partisi Grubu adına söz almış bulunuyorum. Bütçemizin milletimize, Millî Savunma Bakanlığına ve Türk Silahlı Kuvvetleri camiasına hayırlı olmasını dilerim.

Değerli arkadaşlar, söze başlarken, ömrünü vatan ve millete hizmet için feda eden şehitlerimizi rahmetle anıyor, hayatta olan gazilerimize de hayırlı, uzun ve sıhhatli ömür diliyorum; hepsini şükranla, minnetle anıyorum.

Değerli arkadaşlar, millî savunma nedir diye sorarsak; millî savunma millî güvenliktir, milletin savunulmasıdır. Milleti nasıl savunacağız? Savunma, taarruza göredir -bunu, en iyi, askerler bilir- milletin gücünü zaafiyete düşürecek iç ve dış tesirlere, taarruza karşı tedbir alınmasıdır. Millî savunmanın görevi budur. Sadece Bakanlık olarak değil, milletin savunması olarak arz ediyorum. Bu tesir ve taarruz, bir millete, dış ve iç kaynaklardan, psikolojik, manevî sahada olabilir, ilmî sahada olabilir, iktisadî sahada olabilir, kültürel yollardan ve güç kullanarak olabilir. Tabii, buna karşı da bir milletin güvenliği, manevî ve ahlakî yapısının, ilmî, teknolojik seviyesinin, kültürel ve sanat değerlerinin, iktisadî imkânlarının, güvenlik güçlerinin savunma ve taarruz kabiliyetinin güçlü olması ve kamu hizmetlerinin hak ve adalet ölçülerine uygun, süratli ve verimli olmasıyla temin edilebilir. Bir milletin gücü bu unsurlara bağlıdır.

Bütçesini müzakere ettiğimiz Millî Savunma Bakanlığı, millet güvenliğini sağlayan temel unsurlardan biridir. Türk Silahlı Kuvvetlerinin temel görevi, milletin savunulmasıdır.

Millî savunma denilince, öncelikle Silahlı Kuvvetler düşünülür. Cesameti ve gücü itibarıyla bu doğrudur; ancak, diğer unsurlar zafiyete uğradığı takdirde, milletin gücünü ve varlığını muhafaza mümkün olmaz. İşte, Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği; Kızıldunun gücüne ilmî seviye, teknolojik güç ve savunma sanayii gücüne rağmen Sovyetlerin dağılması önlenemedi. Dağıldı, küçüldü; fakat, bugün dahi istikrarlı bir temele oturamadı. Bunlar, millî savunmada dikkate alınması gereken hususlardır.

Millî savunma, topyekün savunmadır. Savunmanın merkezinde insan vardır; eğitilmiş, inançlı, bilgili, kabiliyetli insan. Evet, bizim askerlerimizin, değerli kumandanlarımızın da ifade ettiği gibi, savaşta en güçlü silah, eğitilmiş, imanlı askerdir. Nitekim, Napolyon, bir beyanında, eğitilmiş, inançlı askerin, bütün diğer unsurların yanında, karşı tarafa üçte 1 nispetinde üstünlük sağlayacağını ifade etmektedir.

Nitekim, Gazi Mustafa Kemal Paşa Hazretleri, Atatürk, bakan, 1915'te, 1916'da, daha Anafartalar Grup Kumandanı olduğu dönemde, edebiyatçı Ruşen Eşref Ünaydın'a Çanakkale muharebelerini anlatırken aynen şöyle diyor: "Bomba Sırtı vakasını anlatmadan geçemeyeceğim. Siperler arasında mesafe sekiz metre -düşman siperleriyle aramızdaki mesafe 8 metre- yani, ölüm muhakkak. Birinci siperdekilerin hiçbiri kurtulmamacasına kâmilan düşüyor, şehit oluyor; ikinci siperdekiler, onların yerine geçiyor. Fakat, ne kadar gıpta edilecek bir itidal ve tevekkül, biliyor musunuz; öleni görüyor, üç dakikaya kadar öleceğini biliyor, hiç, ufak bir korku ve endişe göstermiyor. Sarılsınlar yok. Okuma bilenlerin elinde Kur'an-ı Kerim, Cennete gitmeye hazırlanıyorlar; bilmeyen-

ler kelimeyi şahadet getirerek yitiriyorlar. Bu, Türk askerindeki ruh kuvvetini gösteren şayanı hayret ve tebrik bir misaldir. Emin olmalıyız ki, Çanakkale Savaşlarını kazandıran, bu yüksek ruhtur." (FP ve ANAP sıralarından alkışlar)

Değerli arkadaşlar, biz, ordumuzda, bugüne kadar olduğu gibi, bundan sonra da, bu yüksek ruhun muhafazasını istiyoruz ve inşallah, ilelebet, bu millet ordusuyla, devletiyle, cumhuriyetiyle, bu gücüyle ve bu değerleriyle payidar olacaktır.

Değerli arkadaşlar, Millî Savunma bütçesini konuşurken, tabii, millî savunmanın gereği olarak, birtakım unsurları, kısaca, bu kısa süre içerisinde zikretmeye çalışacağım.

Silahlı Kuvvetlerimiz, onbeş yıldır terörle mücadele halindedir ve büyük bir meşguliyet teşkil etmektedir. İnşallah, önümüzdeki dönemde terör meselesi kökten biter, Türkiye'nin bir bölgesindeki içbarış, huzur ve sükün sağlanır ve Silahlı Kuvvetlerimiz de aslı görevine dönerler. Bu, temel temennilerimizden biridir.

Bir diğer husus da -temennimiz- yüksek seviyedeki eğitim ve disiplinin korunması ve bundan sonra da geliştirilmesidir; Silahlı Kuvvetlerin temel güç kaynaklarından biridir. Türkiye, bir bölge ülkesidir, sorumlulukları vardır; tarihten gelen sorumlulukları vardır, kültürel bağlarından doğan sorumlulukları vardır, iktisadî bağlarından, münasebetlerinden doğan sorumlulukları vardır. Silahlı Kuvvetlerin, önümüzdeki dönemde, Türkiye'nin bu sorumlulukları taşıyabilecek seviyede teşkilatlandırılması, güçlendirilmesi ve hazırlanması da, hükümetlerin temel görevi olmaktadır.

Silahlı Kuvvetlerimizin gücü, savunma araç ve gereçlerine de bağlıdır. Bu savunma araç gereçlerinin en son sistemler olması, millî kaynaklara dayalı olması ve millî teknolojiye dayalı olması da, hiçbir zaman ihmal edilmeyecek temel unsurlardan biridir. Hepimiz biliyoruz ki, bugün, biz, değerli ordumuzun savunma araç ve gereçleri ihtiyacının yüzde 79'unu dışarıdan taşıyoruz. Know how lisans ve ithal edilen parçaları da dikkate aldığımızı göre, bu, aşağı yukarı yüzde 10 mertebindedir. Bunu, bir mühendis olarak, bu sahaya da yakın meşgul olan bir arkadaşınız olarak, üzülerek ifade ediyorum. Bizden daha çok üzülünenler de, Silahlı Kuvvetlerin değerli kumandaları ve yöneticileridir; çünkü, kendilerinin, savaş halinde, ikmal kaynaklarının güvenilirliği bakımından, millî bir sanayiye dayanan, millî teknolojiye dayanan savunma araç gereçleri üretimine süratle ihtiyaç vardır.

Önümüzdeki yirmibeş yılda, Silahlı Kuvvetlerin, 150 milyar dolar civarında, devamlı yenilenen, her yıl yenilenen bir yaklaşımı var, projesi var. Bu büyük projeyi, tabii, süratle millî kaynaklara dayamak ve bizim yerli sanayimizde üretilecek istikamette gayret sarf etmek, temel meselelerimizden biridir.

BAŞKAN – Sayın Ayhan, 1 dakika süreniz var; ayrıca, 1 dakika da ilave ediyorum efendim. Buyurun.

CEVAT AYHAN (Devamla) – Teşekkür ederim. Bu dikkate alınmalıdır.

Silahlı Kuvvetler bünyesinde, son yıllarda muhtelif illerimizde, savunma sanayiine müsait sanayi kuruluşlarıyla, KOBİ'lerle, o seviyeye kadar inen bir münasebet geliştirilmesi takdire şayan bir husustur; devam edilmesi gerekir.

Savunma Sanayii Müsteşarlığı, 1980'den sonra kurulan, fevkalade isabetli kurumlardan biridir; devamlılığı bakımından isabetlidir. Türk Silahlı Kuvvetlerinde görev yapan değerli mensupları sık sık yer değiştirdikleri için, savunma sanayiinde çalışan, Türk Silahlı Kuvvetlerinin tedarik hizmetlerini yapan, iç ve dış tedarik hizmetlerini yapan personelin, kıymetli elemanın -asker olsun-sivil olsun devamlılık içinde çalışmalarında fayda vardır; görev yerini değiştirmeden, Savunma Sanayii Müsteşarlığı güçlendirilerek devam ettirilmelidir.

Burada söylemek istediğim bir husus da tabii, savunma sanayii meselesinde ASELSAN gibi başarılı olan bazı kurumların yanına yeni kurumların da katılması fevkalade mühimdir. Bugünün harp konseptinde, "atmosfere hâkim olan harbi kazanır" prensibi esastır. Bunun da esası, elektronik harpte üstünlük sağlamak ve bunu da millî kaynaklara dayandırmaktır.

Değerli arkadaşlar, burada bir hususu daha dile getirmek istiyorum. Anayasanın 125 inci maddesinin ikinci fıkrası var "Cumhurbaşkanının tek başına yapacağı işlemler ile -görevlerle, imzalayacağı belgelerle, alacağı kararlarla- Yüksek Askerî Şûranın kararları yargı denetimi dışındadır" denilmektedir. Birinci fıkrasında ise, idarenin bütün eylem ve işlemlerinin yargı denetimi altında olduğu ifade edilmektedir. Ben, geçmiş Millî Savunma bütçelerinde uzun uzun arz ettim; burada vaktim de yok.

Millî Güvenlik Konseyinde Anayasanın bu maddesi müzakere edilirken, Evren Paşa soruyor Muzaffer Başkaynak'a "niçin bunu getirdiniz, yargı denetimine çıkardınız?", "sadece tayin ve terfiler için" diyor; ama, maalesef, son yıllarda uygulama sicil yönünden de olmaktadır. Bu rahatsızlık vermektedir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

CEVAT AYHAN (Devamla) – İnşallah temenni ederim... (DSP sıralarından "Yok öyle bir şey" sesleri)

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum Sayın Ayhan.

CEVAT AYHAN (Devamla) – Ben size bilgi veririm; belgelerini de getiririm, kim isterse buyursun. Ben bilmediğim şeyi buradan söylemem.

BAŞKAN – Lütfen...

CEVAT AYHAN (Devamla) – Bunun düzeltilmesi gerekir.

Bağ Çalışma Grubu adına beyanlar...

BAŞKAN – Sayın Ayhan, çok teşekkür ediyorum. Ben, sadece teşekkür etmeniz için mikrofonu açtım.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

CEVAT AYHAN (Devamla) – ... hükümeti, kuruluşları ve herkesi rahatsız ediyor, Türk Silahlı Kuvvetlerimizi de... Bunun da, çözümünü getirmek lazım, netleştirmek lazım.

Teşekkür ediyorum, başarılar diliyorum. (FP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum efendim.

Fazilet Partisi Grubu adına, Adıyaman Milletvekili Mehmet Özyol; buyurun efendim. (FP sıralarından alkışlar)

Sayın Özyol, süreniz 10 dakikadır.

FP GRUBU ADINA MEHMET ÖZYOL (Adıyaman) – Sayın Başkan, değerli üyeler; Orman Bakanlığının 1999 yılı ikinci tertip bütçesi üzerinde; Fazilet Partisi Grubu adına söz almış bulunuyorum. Bu vesileyle, Heyetinizi en derin sevgilerimle ve muhabbetlerimle selamlıyorum.

Saygıdeğer milletvekilleri, bir ülkenin zenginlikleri vardır; yeraltı ve yerüstü zenginlikleri. Bunlardan yerüstü zenginliklerinin en önemlilerinden biri orman zenginliğidir. Ülkemizi, çepeçevre, bütün yeşilliklerle tarihin derinliklerinden beri süsleyen bu ormanları, günümüzde ne hale getirdiğimizi şöyle bir incelediğimiz zaman, esefle, üzüntüyle müşahade edeceğiz.

Orman denildiği zaman akla neyin geldiğini, şöyle bir tarif olarak, bir içerik olarak değerlendirmek istersek, orman, ağaç ve ağaç kütmelerinden ibaret değildir; tohumu ve meyvesiyle, kökü ve gövdesiyle, toprağa bağlı bir yeşil kuşağın içdünyasında elli bin türden meydana gelen canlıların hayat sürdüğü bir ortamdır.

Ülkemizde ve dünyada orman tahribatının tabii dengeleri bozduğunu, ülkemizde ve dünyadaki yaşadığımız sel felaketlerinin, ozon tabakasının erimesinin, Avrupa'daki asit yağmurları ve "El Nino" denilen afetlerin sadece insan sağlığını değil, hayvan ve bitki ömrünü ve onun örtülerini nasılsı tahrip ettiğini, yine esefle görmekteyiz.

Onurlu bir şekilde hayatımızın sigortası sayılan insan hakları, demokrasi, din ve vicdan hürriyeti, nasıl ki özgürlüğümüzün bir teminatı ise, tabiatımızın ve çevremizin teminatı da ormanlarımızdır. Olaya bu açıdan, bu çerçeveden baktığımız zaman, ormanlar ne denli önemli bir yer ve bir hüviyet ihtiva etmektedir, anlamak zor olmayacaktır.

Ülkemizde, ormaniçi ve bitişiğinde olmak üzere, 17 500 köyde 9 milyon üzerinde köylümüz yaşamaktadır. Ne hazindir ki, bu insanların büyük bir kısmı devletle ihülaflı halindedir. Bu kesim, milli gelirden en az payı almaktadır, fakirliğe sürüklenmişlerdir; rakamsal ifadesiyle, yıllık 300-400 dolar seviyesinde gelire sahiptirler. Orman köylüsü, ormanlarımızın tabii ve ücretsiz bekçileridirler. Mümkün olduğu takdirde, ormanlardaki işleri orman köylülerine terk etmemiz, onları onore edecek, onların millet olarak bize sevgi ve saygı duymasına vesile olacaktır.

Çetin doğa şartlarında, memleketimiz, çok büyük başka sıkıntılara muhatap olmaktadır. Küresel verilere göre, bir ülkede toprak, su ve hava dengesinin sağlıklı ve yeterli olabilmesi için, o ülkeye topraklarının yüzde 30'unun ormanlarla kaplı olması gerekmektedir. Ülkemizdeki rakamlara baktığımızda, topraklarımızın yüzde 26'sı orman toprağı, yüzde 11'i ise işe yarar verimli orman alanlarıdır. Bu demektir ki, ülkemiz, bu açıdan iyiye gitmiyor.

Ormanlarımızdan yıllık 16 milyon metreküp odun hammaddesi elde edilmektedir; 20 milyon hektar alanda 16 milyon metreküp, hektarda 1 metreküp bile değildir. Halkımız ise, 200 000 hektar alanda 4 000 metreküp kavak odunu elde ediyor; yani, hektarda 20 metreküp.

Arazi meylinin fazlalığı, aşırı ve düzensiz yağışlar, yanlış arazi kullanımı, düzensiz otlatma ve erozyona sebep olan faktörler nedeniyle, topraklarımızın yüzde 56'sında şiddetli ve çok şiddetli erozyonlar meydana gelmektedir. Erozyon ve ormanların yetersizliği sebebiyle, sel, heyelan, çığ ve hava kirliliği sonucu, toplum hayatı şiddetle etkilenmektedir. Problemin önüne geçmek için, üst havzalarda ağaçlandırmalara mutlaka gidilmesi gerekmektedir.

Erozyonla mücadelede başarı için, ilgililerin ve halkın eğitilmesi gerekir. Bu konuda, televizyonlarda gerekli propaganda programları yapılmalı, görsel yayınlarda olduğu gibi, yazılı basında da buna önem verilmelidir. Bu hususlarla ilgili, zaman zaman, gazetelerde, bizim dikkatimizi çeken güzel ihtarlar da olmaktadır. Bunlar, mutlaka dikkate alınmalıdır.

Ormanların yok olma sebeplerinden biri de orman yangınlarıdır. Sahip olduğumuz orman varlıklarımızdan devamlı ve çok yönlü faydalanmak ve gelecek nesillere bir güzel dünya bırakabilmek için, ormanlarımızı her türlü tehlikeden, özellikle de orman yangınlarından korumamız icap etmektedir. Bununla ilgili, yine gazete kupürlerinde gördüğümüz gibi, bizi ikaz eden, bize yol gösteren neşirler, yazılar olmaktadır. Bunları, hiçbir zaman gözardı etmemeliyiz.

Orman araç ve gereçlerine iyi bakılmadığı takdirde, ormanın içerisinde doğabilecek yangınlara müdahale etme şansımız kalmayacaktır. Yangınların ülkemize verdiği zararlar herkesin malumdur. Güzel ülkemiz çok büyük maddi kayba uğramaktadır. Ülkemiz, sadece zarar etmiyor; aynı

zamanda, çirkin bir görünüm kazanıyor; yağışların düzeni bozuluyor. Helikopter ve uçak gibi araçlardan özenle istifade etmek mecburiyetindeyiz. Elimdeki birtakım doküman bilgiler çerçevesinde öğrendim ki, 30 Haziran tarihinde ihalesi yapılmış olan uçağın altını hâlâ sonuçlandıramamıştır; sonuçlandırılırsa, yangınlara koşturmak için, yangınları söndürmek için bu uçak kullanılacaktır. Bu, çok geç bir tedbir. Diliyoruz ki, mevsim gelmeden önce bu bürokratik işlemler bir an önce bitirilsin ve millî servet heba olmasın.

Muğla, Marmaris ve daha nice turistik önemi haiz bölgelerdeki bu ve benzeri yangınlar, aynı zamanda bizim turistik gelirlerimizi de etkilemektedir. Turizm, uzmanlar tarafından belirtildiği kadarıyla çok büyük bir kaynak. Öyleyse, bu yangınlar sebebiyle bu beldelere turistlerin gelmesini önleyici faktörleri mutlaka ortadan kaldırmalıyız.

Türkiye'deki yağışlar, Avrupa'daki yağışların yarısı kadardır. Barajlar yapılmaktadır. Enerji ve sulama yönünden çok önemli olan barajlarımızın etrafında ağaçlandırma yapılmalıdır. Ağaçlandırma ihmal edilirse, barajların ömrü azalır, baraj çevresinde erozyonlar meydana gelir; kayan topraklar sebebiyle barajlar kısa zamanda dolar. Bu sonuç, ülke ekonomisine büyük zarar verir. Mutlaka, barajların etrafı ağaçlandırılmalıdır.

Memleketim Adıyaman ve çevresinde Atatürk Barajının etrafı tamamen açık olduğundan, buraların mutlaka ağaçlandırılmasına ihtiyaç vardır ve gerekiyorsa, bununla ilgili bir master program hazırlanmalıdır.

Şanlıurfa'da orman alanı 8 266 hektar, Adıyaman'da ise orman alanı 127 220 hektardır. Adıyaman'da orman bölge müdürlüğünün kurulmasını, bu olmadığı takdirde, Adıyaman Orman İşletme Müdürlüğünün genişletilerek takviye edilmesini, mevcut ormanlardaki ağaçların antepfıstığı aşısıyla aşılanarak, orman türlerinden de istifade yolunun açılmasını temenni ediyorum.

Bu vesileyle, takip ettiğim ve araştırdığım, gördüğüm bir acı gerçek var.

BAŞKAN – Sürenize 1 dakika ilave ediyorum Sayın Özyöl.

MEHMET ÖZYÖL (Devamla) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

... Adıyaman Orman İşletmesindeki işler, yalnız başına değil, Şanlıurfa Malatya ve aynı zamanda Kahramanmaraş bölge işletmelerinin etkisi içerisinde nasıl bir hedefe gidecek onu bilemiyorum.

Çok önemli gördüğüm bir husus var; eğer, zamanım dolarsa, şunun okunmasına kadar müsaade edilmesini istirham ediyorum.

Ormanlar, şairlerin ilham kaynağıdır; kuşların öttüğü, her cinsten canlının birlikte yaşadığı bir dünyadır; yağın yağmur ve karların çamın her türlüyle kenetlendiği bir ortamdır. Ona dokunulmazsa, zarar verilmecse bize neler verir neler. Ah, onu bir anlayabilsek!.. İnsanlar onunla nefes alır, orada stres atılır ve o mekânda huzur bulunur. Onun için, ne olur ey insanlar, ormanlara, dünya sahasında yaşayan hayvan ve hayvancıklar kadar dokunmasak ve bu dünyayı bedbaht etmesek ne olur!.. Yakmayalım, yıkmayalım, dolayısıyla da çok sevdiğimiz ve faydalandığımız bu dünyaya ihanet etmeyelim.

Bu vesileyle, görüşmekte olduğumuz bütçenin, memleketimize ve milletimize hayırlı olmasını diler, Yüce Heyetinize ve milletimize saygılarımı sunarım. (FP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum efendim.

Milliyetçi Hareket Partisi Grubu adına, Bilecik Milletvekili Sayın Hüseyin Arabacı; buyurun efendim. (MHP sıralarından alkışlar)

Konuşma süreniz 10 dakikadır.

MHP GRUBU ADINA HÜSEYİN ARABACI (Bilecik) – Sayın Başkan, saygıdeğer milletvekilleri; Millî Savunma Bakanlığımızın 1999 yılı bütçesi hakkında, Milliyetçi Hareket Partisi Grubu adına söz almış bulunuyorum; bu vesileyle, Grubum ve şahsım adına Yüce Meclisi saygıyla selamlıyorum.

Sözlerime başlarken, vatanımızın her karış toprağı, hür deniz ve semaları uğruna canlarını hiçe sayarak hayatlarını seve seve feda eden aziz şehitlerimize Allah'tan rahmet dilerken, gazilerimize acil şifalar diliyor, sahranın sıcağında, dağın soğuşunda nöbet tutan kahraman Mehmetçüğimizi ve ona komuta eden değerli Türk Silahlı Kuvvetleri mensuplarını da ayrıca selamlamak istiyorum. (MHP sıralarından alkışlar)

Sayın milletvekilleri, bu yıl, hepimizin bildiğı gibi, Osmanlı cihan İmparatorluğunun kuruluşunun 700 üncü yılını kutluyoruz. Ecdadımızın kurmuş olduğı bu İmparatorluğun başlangıç noktası olan Söğüt-Bilecik Milletvekili olmaktan gurur duyuyor ve ecdadımıza Allah'tan rahmet diliyorum.

Değerli milletvekilleri, insanlık tarihi boyunca birçok büyük medeniyetlere sahne olan ülke topraklarımız, 1071 yılından bu yana Türk Milletinin siyasi hâkimiyetindedir. Sultan Alparslan'dan bugüne, bu topraklarda kurduğumuz devletler, dünya siyasi tarihinde hiç silinmeyecek büyük başarılarla imza almıştır.

Jeopolitik yönüyle, dünya milletlerinin gözü hep üzerimizde olmuş, bu sebeple de, bu asil millet, uzak ve yakın tarihinde büyük savaşlar yaşamıştır; Sultan Alparslan, Osman Gazi, Fatih Sultan Mehmet Han ve Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün liderliğinde büyük destanlar yazmıştır. 21 inci Yüzyılın eşiğinde olduğumuz bugünlerde de, aziz vatanımız bu tarihi önemini muhafaza etmektedir. Soğuk savaş döneminin sona ermesiyle birlikte, tek süper güç ve bu nedenle, çok taraflı, karmaşık dengelere dayanan bir dünya düzenine geçilmiştir. Balkanlarda, Kafkaslarda, Ortadoğu'da, Afrika ve Asya'da ortaya çıkan çatışma ve bunalımlar, yeni yaklaşım ve değerlendirmeleri de mecburî kılmaktadır.

Sayın Başkan, değerli üyeler; yaşamakta olduğumuz dönemin şartları, soğuk savaş döneminden çok farklı özellikler arz etmektedir. Bugünün en önemli meselesi, barış ve istikrarı sürekli kılmaktır. Özellikle, NATO, Batı Avrupa Birliğı ve Barış İçin Ortaklık gibi güvenlik örgütleri, bu amacın gerçekleşmesinde her zamankinden daha büyük önem kazanmıştır. Soğuk savaş döneminin bitmesiyle birlikte, yeni dünya düzeni sürecinde NATO da yeni bir oluşum içine girmiştir. Bu sürecin başlamasından sonra hem stratejisini hem de kuvvet yapısını tekrar gözden geçirerek, Avrupa güvenlik yapısında üstlendiğı önemli rolü sürdürmeye kendini yenileyerek devam etmektedir.

Türkiye, dengelerin henüz oluşturulmadığı, istikrarsızlık ve belirsizliklerle dolu Balkanlar, Kafkaslar ve Ortadoğu üçgeninin tam ortasında yer almaktadır. Bu genel gündem içinde, dışgüvenlik açısından Kıbrıs, Suriye, Ege Denizi, Kuzey Irak, Kosova ve Yunanistan, içgüvenlik açısından ise PKK terörü, Türkiye'nin millî güvenliği açısından sıcak gündemini oluşturmaktadır.

Tarihi boyunca hür ve bağımsız yaşamış bu millet, ilelebet hür ve bağımsız yaşayacaktır. Bunun en büyük teminatı da, hiç şüphesiz ki, tarihte olduğu gibi bugün de her yönüyle güçlü, düşmana korku, dosta güven veren Silahlı Kuvvetlerimizdir. Türkiye'nin iç ve dış tehditlere karşı kendini savunabilmek amacıyla bağından çıkardığı kahraman Türk Silahlı Kuvvetlerinin, nereden gelirse gelsin, hür türlü tehditle başa çıkabilecek, iyi veya kötü her arazi ve hava şartlarında mütcevizlerle mücadele edebilecek silah ve teçhizatın yanı sıra, eğitilmiş ve etkin birliklere ihtiyacı bulunmaktadır.

Kendini savunma mecburiyeti bulunan bir ülkenin ordusunun hareket kabiliyetinin artırılabilmesi için, üstün disiplin anlayışının yanı sıra, eğitim ve tatbikat imkânlarının geliştirilmesi ve doğal olarak da mali kaynaklarının genişletilmesi gerektiği aşikârdır.

Değerli milletvekilleri, üzerinde fikir beyan ettiğimiz Millî Savunma Bakanlığımızın 1999 yılı bütçesi, 2 katrilyon 507 trilyon olarak belirlenmiştir. 1998 yılı bütçesi, 1 katrilyon 309 trilyondur. Buna göre artış oranı, yüzde 91,3 olmuştur.

Taktik saha muhabere sistemi, dost düşman tanıma sistemi, çok namlulu roketatar, bilgi otomasyon projeleri gibi önemli projeler, her ne kadar iç tedarik yoluyla temin edilmeye çalışılsa da, diğer sistemler, yani rapier füzesi, tanksavar silah sistemi, Türk tipi firkateyn, geliştirilmiş Prevezce sınıfı denizaltı, güdümlü mermili hücumbot, trac-II, radar yaklaşma ve kontrol sistemi, yük helikopteri, harpy bataryası, hava muhabere eğitim sistemiyle ilgili ihtiyaç duyulan tedarik konuları, dış tedarik sistemi kapsamındadır.

Millî Savunma Bakanlığı bütçesinin fonksiyonel dağılımı incelendiğinde, bütçenin yüzde 29,7'sini personel giderleri oluşturmaktadır. Türk Silahlı Kuvvetleri personelinin barınma, beslenme, giyim gibi yasalarla belirlenmiş yasal istihkakları; akaryakıt, yakacak, taşıma, ulaşım ve tüketim mal ve hizmet alımları ile modernizasyon programlarının yer aldığı ve diğer cari harcamalar olarak nitelenen grup, bütçede yüzde 69,8 ile en büyük payı teşkil etmektedir.

Bütçenin onbinde 6'sı, şehitliklerin onarım ve yapımı, teknik araştırma projeleri ve ekonomik ömrünü doldurmuş birtakım araçların yenilenmesi olarak nitelenen yatırım harcamalarına ayrılmıştır.

NATO başta olmak üzere, üyesi olduğumuz uluslararası kuruluşlara yapacağımız üyelik aidatı ödemelerinin yapılması, Türk cumhuriyetleri ve diğer dost ve müttefik ülkelerden eğitim amacıyla gelen personelin giderlerinin karşılanması, kamulaştırma bedelleri gibi kalemleri oluşturan transfer harcamaları ise bütçede onbinde 4'lük bir paya sahiptir.

BAŞKAN – Sayın Arabacı, 1 dakika eksüre veriyorum efendim.

HÜSEYİN ARABACI (Devamla) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Başkan, Yüce Meclisin değerli üyeleri; ülkemizin milletiyle olan bölünmez bütünlüğünün temin edilmesi amacıyla yurdun pek çok bölgesinde sürdürülen iç güvenlik operasyonlarının yanı sıra, Adriyatik Denizinden İtalya'ya, Bosna'dan Kosova'ya kadar uzanan geniş bir yelpazede, gerek ülkemizde ve gerekse dünyada, Türkiye Cumhuriyetinin kurucusu Mustafa Kemal Atatürk'ün buyurduğu "Yurtta sulh, cihanda sulh" ilkesinin haklı yerine yükseltilebilmesi için, Türk Silahlı Kuvvetleri, her türlü tabiat şartında, her türlü arazi şartında gece ve gündüz demeden, büyük fedakârlıklarla görev yapmaktadır.

Hür ve müreffeh olarak yaşamak istediğimiz vatan topraklarının güvenliğinin sağlanmasının bedelinin olamayacağı aşikârdır; yani, ülkenin savunulması için, bir yerde, canını seve seve veren insanlar varken, modern harp silah, araç ve gereçlerinin temin edileceği ana ilkesi bulunan Millî Savunma bütçesinin mümkün olduğunca kısıtlanmadan yapılması elbette ki doğaldır.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; sözlerime son verirken, Milliyetçi Hareket Partisi Grubu ve şahsım adına, Millî Savunma Bakanlığı bütçesinin, Bakanlığımıza ve Türk Silahlı Kuvvetlerine hayırlı olmasını diler; Yüce Meclise saygılarımı sunarım. (Alkışlar)

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum Sayın Arabacı.

Milliyetçi Hareket Partisi Grubu adına ikinci söz, Hatay Milletvekili Mehmet Şandır'ın.

Buyurun Sayın Şandır. (MHP sıralarımdan alkışlar)

Konuşma süreniz 10 dakika efendim.

MHP GRUBU ADINA MEHMET ŞANDIR (Hatay) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Orman Bakanlığı ve Orman Genel Müdürlüğü'nün 1999 mali yılı bütçesi üzerinde Milliyetçi Hareket Partisi Grubunun görüşlerini arz etmek için söz aldım. Öncelikle, Yüce Heyetinizi ve orman köylüleriyle, hayatlarını ormancılığın emrine hasreden Orman Bakanlığı çalışanlarını, şahsım ve Milliyetçi Hareket Partisi Grubu adına, saygıyla selamlıyorum.

Orman ve ormancılık kavramlarının anlam ve önemini hepimiz biliyorsunuz. Günümüzde ulaştığı üniversal değer ve fonksiyonları arz etmeden önce, ülkemiz ormancılığına ait bazı acı gerçekleri dikkatlerinize sunmak istiyorum.

Cumhuriyet tarihinin tüm anayasalarında, ormanların korunması, geliştirilmesi ve işletilmesi görevi, devlete verilmiştir; ancak, bugüne kadar bu görevin yeterince yerine getirildiğini söylemek, maalesef mümkün değildir. Bir orman yüksek mühendisi olarak maksadım, günü tüketmeden yarınları yaratmak idealine ulaşmayı hedef gösteren Sayın Maliye Bakanı ve bugüne kadar bütçe kanunları çıkarmış, bunları uygulamış, denetlemiş tüm siyasetçilerin dikkatine, ülkemiz ormancılığının tükenmesine nasıl seyirci kaldığını ve bu sorumsuzluğun bugün ülkemizi hangi sonuçlarla karşı karşıya getirdiğini arz etmektir ve yine maalesef, bugüne kadar Orman Bakanlığı yapmış hiçbir parlamenter bu salonda bulunmamaktadır.

Sayın milletvekilleri, klasik anlamda ormanlar, ülkenin odun hammaddesi ihtiyacını karşılayacak, orman içi ve bitişiği köylerde yaşayan insanları barındıracak ve geçimini temin edecek, ülke topraklarının erozyonla taşınmasını önleyecek doğal ve kamu kaynakları olarak değerlendirilmiştir.

Biz, ulaşılan sondan başlayalım. Bugün, ülkemiz topraklarının yüzde 88,6'sında erozyon yaşanmaktadır. Her yıl 500 milyon ton verimli toprak örtüsünü, denizlere, göllere, barajlara döküyoruz. Toprak, ayağımızın altından bizlerle birlikte denizlere doğru kayıyor, farkında değiliz. Ülkemizin özellikle orta kesiminde, yüksek ve çok yüksek derecelerde çölleşme yaşanmaktadır. Kendini doyuramayan ülkeler arasına katılmaktayız, tahıl ithal etmekteyiz ve hayvancılığımız öldü diye feryat etmekteyiz.

Ülkemiz yüzölçümünün yüzde 26'sı olan 20,2 hektar tutarındaki ormanlarımızın, yine maalesef, 12 milyon hektarı bozuk, verimsiz ormanlardır. Bunun büyük kısmı, açma-yerleşme tecavüzüne ve erozyona açıktır. 21 milyon hektarlık mera-çayır alanımız imar ve ıslah edilmediği için erozyona açıktır. Yine, yüzde 15 meylin üzerindeki tarım alanları erozyona açıktır.

Kısacası, ülkemizin 61 milyon hektarlık alanı, geri gelmemek üzere erozyon felaketi altında gözlerimizin önünde erimektedir. Bütün bunlara rağmen, bozuk ormanların ıslahı, orman içi açıklıkların ağaçlandırılması, mera ve çayır alanlarının ıslahı, kısacası erozyonla mücadeleyle yıllarca bu Mecliste çıkarılan bütçelerde ayrılan ödenek, yüzde 8, yüzde 10 ölçüğindedir.

Kalkınma planlarında ağaçlandırma ve erozyon kontrolü için tespit edilen hedeflerle gerçekleşme durumunu gösteren grafikler, bu konudaki ciddiyetimizi açıkça sergilemektedir. Gerçekleşme rakamları, program rakamlarının yanında, Hasan Dağının tepesiyle eteğindeki oduncunun kulübesi gibi kalmaktadır. Mesela, 1992 yılı programındaki hedeflerle gerçekleşme arasında 7 kat fark vardı; 156 bin hektar olarak hedeflenen program, maalesef, 20 bin hektar olarak gerçekleşmiştir. Bu grafik, Sayın Bakana sunulan brifing notunda bulunmaktadır ve bu brifingler, her gelen bakana da sunulmaktadır.

Bakınız, 1999 yılı ilk altı aylık dönemde, 20 965 hektar ağaçlandırma planlanmış, ancak, bunun 6 855 hektarı gerçekleştirilmiştir. Halbuki, Türkiye'de, yalnız orman içinde 3,6 milyon hektar ağaçlandırılacak saha bulunmaktadır. Yılda 120 bin, 150 bin hektar ağaçlandırma yapılması, erozyonla mücadele ve odun hammadde ihtiyacını karşılamak için zorunludur.

Peki neden böyle oluyor? 1995 yılında 4122 sayılı Millî Ağaçlandırma ve Erozyon Kontrolü Seferberlik Kanunu çıkarıldı; bir Ağaçlandırma Fonu oluşturuldu; kanunda tek tek sayıldı, birçok devlet kuruluşu -Karayolları, Devlet Su İşleri, Köy Hizmetleri, Orman Genel Müdürlüğü, ORÜS, Turizm, Çevre gibi- gelir ve projelerinden bu fona para aktaracaklardı; ama, maalesef, 1998 yılında, fon gelirlerinin gerçekleşme oranı yüzde 31'dir. Burada, mangalda kül bırakmayan, söz ve politika ustası politikacıların hiçbirisi, bu Fonun arkasına düşmedi, hesap sormadı; bütçe kanunları çıktı, hükümetler kuruldu, bakanlar geldi bakanlar gitti.

Değerli milletvekilleri, bu bütçe ve bu yaklaşımla, ormanları koruyamazsınız, geliştiremezsiniz, günü tüketirsiniz, yarınları kuramazsınız.

Bir başka acı gerçeği ifade etmek istiyorum: 1950 yılından bu yana, 2 milyon 600 bin hektar saha orman rejimi dışına çıkarılmıştır. Bunun yüzde 50'si, mülkiyetle ilgili yasal düzenlemelerden dolaydır. Hani, tüm anayasalarımızda, orman sahaları daraltılmazdı?!

1937 yılından beri, 1,5 milyon hektar orman alanı yangınlar sonucu yok olmuştur. Tüm gayretli çalışmalara ve başarılarla rağmen, her yıl ortalama 14 000 hektar orman yangınlarda yok olmaktadır. Bu yangınların yüzde 98'i insan kaynaklıdır, yüzde 75'i de kasıtlıdır.

Bir başka gerçek: Odun hammaddesi ihtiyacımızın ancak yüzde 50'si orman idaresi veya ormanlarımızdan karşılanmaktadır; geriye kalan bir kısmı ithal edilmekte; ama, ne acı ki, yüzde 30'u kaçak ve usulsüz kesimlerden karşılanmaktadır. Nüfusumuz 100 milyon olduğunda, acaba ülkemizde kesecek orman bulabilecek miyiz?!

Ağaçlandırma Genel Müdürlüğüne göre, yılda ortalama 120 000 hektar ağaçlandırma yapılmalıdır. Bunun için de, yılda 75 milyon dolar gerekmektedir, yani 30 trilyon Türk Lirası. Halbuki, 1999 yılının ilk altı ayında, 1,7 trilyon kaynak sağlanmış, bununla da ancak 6 855 hektar ağaçlandırma yapılabilmektedir. 2030 yılına gelindiğinde, eğer yılda 120 000 hektar ağaçlandırma yapılmazsa, 2030 yılında her yıl 2 milyar 850 milyon dolar tutarında odun hammaddesi ithal etmek zorunda kalacağız.

BAŞKAN – Sayın Şandır, stürenize 1 dakika ilave ediyorum efendim.

MEHMET ŞANDIR (Devamla) – Ormaniçi köylüsünün durumundan bahsetmeye zaman kalmadı.

Değerli milletvekilleri, Sayın Bakanım; bu yaklaşımlarla, bu politikalarla, bu siyasetle ormanlarımızı geliştirmemiz, koruyabilmemiz mümkün değildir; ne yapılması gerektiği sorusunun cevabını sizin değerli bürokratlarımız tastamamına bilmektedir; önemli olan, siyaseten onların arkasında durmaktır; buraya gelip, biraz önce konuşan Orman Bakanı gibi üzüntülerinizi ifade etmek durumunda kalmayacağınızı ümit ederim. (MHP sıralarından alkışlar)

Orman Bakanlığı bütçesinin yeterli olmadığını tekrar ifade ederek, ülkemize, ormancılığımıza hayırlar getirmesini diliyorum; hepinize saygılar sunuyorum. (Alkışlar)

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum Sayın Şandır.

Anavatan Partisi Grubu adına, Bursa Milletvekili Turhan Tayan; buyurun.

Konuşma süreniz 10 dakika efendim.

ANAP GRUBU ADINA TURHAN TAYAN (Bursa) – Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; Millî Savunma Bakanlığı bütçesi üzerinde Anavatan Partisi Grubunun görüşlerini arz etmek üzere huzurlarımızdayım; sözlerimin başında hepinizi Grubum ve şahsım adına saygıyla selamlıyorum.

Sayın milletvekilleri, borç ve faiz bütçesi olan Hazine Müsteşarlığı ve Maliye Bakanlığı bütçelerinden sonra en yüksek ödeneğe sahip bakanlık, 2 katrilyon 507 trilyon lirayla Millî Savunma Bakanlığıdır. Bunu, 2 katrilyon 131 trilyon lirayla Millî Eğitim Bakanlığı izlemektedir. Cumhuriyetimizin kurucusu Büyük Önder Atatürk, Savunma ve Eğitim Bakanlıklarının başına millî niteliğini koymak suretiyle çok önemli bir vurgu yapmış, mesaj vermiş ve hedef belirlemiştir. Atatürk'ün gösterdiği çizgide, millî bir savunma, millî bir eğitim hedefi geleceğimizin güvencesidir. Geleceğimiz, silahlı ordumuz ile ilim ve irfan ordumuzun sağlanmasına ve gücüne bağlıdır.

Görüştüğümüz bütçe, Türk cumhuriyetleri askerine eğitim veren, El-Halil'de asker bulunduğu, Somali'de insanlığa yardım elini uzatan, Balkanlarda, Arnavutluk'ta, Kosova'da, Bosna'da görev yapan Türk Silahlı Kuvvetlerinin bütçesidir; görev alanı, sorumluluk anlayışı çok değişmiştir. Bu şartlarda, bu bütçenin ideal bir bütçe olduğunu söylemek elbette mümkün değildir. Gerek bölgede gelişen olumsuzluklar gerek savunma teknolojisindeki korkunç gelişmelere ayak uydurma gereği gerekse yeni savunma konseptlerinin ortaya çıkması, işgüvenlik sorunlarındaki gelişmeler karşısında Türkiye'nin, daha ileri bir teknolojiye sahip, aktif, etkin bir silahlı güce ihtiyacı açıktır.

Klasik dünya yerini, rakipsiz süper güce dayalı, karmaşık ve nazik dengelere dayalı yepyeni bir dünyaya bırakmıştır; iki dünya savaşına sebep ve sahne olmuş Balkanlarda, Ortadoğu'da, Kafkaslarda yeni değerlendirmeleri gerekli kılmıştır. Yepyeni stratejiler oluşmuş, güvenlik kavramı değişikliğe uğramıştır. Uluslararası ve bölgesel tehditleri yalnızca karşılamak artık mümkün değildir; hesaplar altüst olmuştur; görünen odur ki, olmaya da devam edecektir.

Bu bağlamda, özellikle NATO, Batı Avrupa Birliği, barış için ortaklık, güvenlik örgütleri hayli önem kazanmıştır. Barış için ortaklık, NATO'ya yeni bir derinlik kazandırmıştır. Çek Cumhuriyeti, Polonya, Macaristan NATO'ya dahil olmuştur. Türkiye olarak dileğimiz, Balkan dengeleri için, özellikle ilk etapta, komşularımız Bulgaristan ve Romanya'nın NATO'ya dahil edilmeleridir. Türkiye'nin bu konudaki özel gayretlerini biliyoruz ve devamını diliyoruz.

Öte yandan, geçtiğimiz aybaşında yürürlüğe giren Avrupa Birliği Amsterdam Anlaşmasıyla, Avrupa ortak dış güvenlik politikası çerçevesinde gelecek yıla kadar Avrupa Birliği ve Batı Avrupa Birliği arasında hedeflenen yakın ilişkilere dikkat çekmek isteriz. Uluslararası alanda en köklü ve güçlü ayağımız NATO'dur. Batı Avrupa Birliğini Avrupa Birliğine entegre etme gayretlerini çok iyi izlemeliyiz, bu alanda emrivakilere karşı dikkatli olmalıyız. Batı Avrupa Birliğindeki haklarımızın elden gitmemesi gerekir. Hükümetimizin, bu konuda aktif, uyanık ve kararlı olmasını dileriz.

Balkanlarda son yıllarda olup bitenler, hüzün ve endişe vericidir. Bosna'daki vahşet, Deytin Anlaşmasıyla sona ermiş; ancak, hâlâ kalıcı bir barış sağlanamamıştır. NATO'nun, Bosna savaş suçlularının yakalanması ve yargılanması konusunda, Deytin Anlaşması gereği daha aktif ve kararlı olması gerekir. Vahşi Sırpların, yapmanın yanına kâr kalır anlayışıyla aynı vahşeti Kosova'da tekrarladıklarını görüyoruz. Kosova'da, Miloseviç'in savaş suçlusu ilan edilmesi, Amerika Birleşik Devletlerinin başına ödül koyması, bu defa, daha kararlı ve etkili bir yaklaşımın gündeme geldiğini gösterir.

Kosova'da gelinecek noktayı önemsiyoruz; ancak, yeterli bulmadığımızı ifade etmek istiyorum. Bir karışık buruk ve flu bir sonuçla karşı karşıyayız. Kara taburumuzun Kosova'ya intikalinin geciktirilmesi düşündürüktür. Bulgaristan, geçiş iznini henüz verebilmiştir. Türkiye, Kosova olayın-

da, gerek askerî gerek insanî tüm görevleri yerine getirmiştir. Bütün bunlara rağmen, olayın sonuçlarında bir eşitsizlikle karşılaştığımız izlenimini taşımaktayız. Bu izlenim mutlaka Hükümetimiz tarafından giderilmelidir.

Türk Silahlı Kuvvetlerinin, hazırlık, intikal, intibak ve verilen görevi yerine getirmedeki başarısı Balkanlarda bir defa daha ispatlanmıştır; candan kutluyoruz.

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; bana ayrılan zamanın darlığını bilerek, bazı konulara kısaca temas ederek, sözlerimi toparlamak istiyorum. Kafkaslardaki durum nezaketini korumaktadır. Ermenistan'daki yönetim değişikliği bir ara beliren iyimserliği, maalesef, alıp götürmüştür. İran'ın PKK'ya arka çıkışı, Kuzey Irak'taki gelişmeler, Suriye'nin değişmez tutumu sürmektedir. Amerika Birleşik Devletlerinin Barzani ve Talabani'yi bir araya getirerek, Kuzey Irak'ta bir yönetim tesisine yönelik çalışmaları, Saddam'ı devirme planları bölgenin sıcaklığını göstermektedir. Irak'ın toprak bütünlüğüne olan hassasiyetimiz kesindir. Bölgede bir Kürt devleti kurma veya kurdurma gayretlerine ilgisiz kalamayız. Kuzey Irak'ta PKK'nın cirrit atmasına da pek tabii ki izin veremeyiz.

Sayın Başkan, sayın üyeler; son günlerde Kıbrıs sorunu yeniden gündemdedir. S-300 füzelerini Kıbrıs'ın güneyine tesis etmeye kalkışan Rumlar Türkiye'nin kararlı tutumu karşısında geri adım atmışlardır. Yunanistan, Kardak'tan sonra yine diğer kayacaklarla oynamaktadır. Yunanistan, Kosova'daki vahşet karşısında bir NATO üyesi olarak çok kötü bir sınav vermiştir, müttefik gibi değil, hasım gibi davranmıştır. Aynı Yunanistan PKK konusunda suçüstü yakalanmıştır. Bütün bunlar, Akdeniz, Ege ve Trakya'da bir huzursuzluk kaynağının mevcudiyetini gösterir.

Hal böyleyken, G-8 toplantısından Kıbrıs sorunu için tarafları müzakereye çağırın mesajlar, Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyinde ise, bu yıl sonunda tarafların masaya oturması kararı çıkmaktadır. Ancak, öncelikle şu bilinmelidir ki; adada iki eşit devlet vardır. Yine, adada yaşayan Türkler, Türkiye Cumhuriyetinin garantisi altındadır. Bu etkisi altındadır. Bu eşitliği görmeyen, bu garantiyi tanımayan hiçbir öneri Kıbrıs'a çözüm getiremez. Bu bağlamda, Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri Kofi Annan'ın davetine verilen olumsuz cevabı yerinde buluyoruz.

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; ülkemizin bir bölgesinde 15 yıldır bölücü terörle mücadele edilmektedir. Bu mücadelede Türk Silahlı Kuvvetlerimiz büyük bir başarı elde etmiştir. Bölücü başı yakalanmış ve adalete teslim edilmiştir. Bu sonucun alınması kolay olmamıştır. Binlerce şehit verilmiş, milyarlarca dolar harcanmıştır. Ülkenin ve milletin bölünmezliği için bu mücadelede hizmeti geçenlere teşekkür, şehitlerimize rahmet, yakınlarına sabır, gazilerimize sağlık dileriz. Teknolojik düzeyi ve imkânı yüksek, etkin bir kuvveti, bölgesel ve içgüvenlik gelişmeleri karşısında göreve hazır tutmaya mecburuz.

BAŞKAN – Sayın Tayan, sürenize 1 dakika ilave ediyorum efendim.

TURHAN TAYAN (Devamla) – Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Buyurun efendim.

TURHAN TAYAN (Devamla) – Eğitim düzeyi ve disiplini yüksek Silahlı Kuvvetlerimizin modernizasyonu için son yıllarda gösterilen çabalar önemlidir. Savunma sanayii alanındaki sonuçlar takdire değerdir. İhtiyaçlarımızın mümkün olduğu kadar yurtiçi üretimle karşılanması gayretleri ısrarla sürdürülmeli, ARGE çalışmalarına destek verilmelidir. 10 yıllık tedarik planının sanayicilere açıklanması, savunma sanayii sektörü için çok yerinde olmuştur. Bu alanda yapılan çalışmalar sürdürülmeli, Savunma Sanayii Destekleme Fonundan sanayicilere destek verilmeli, teşvik verilmelidir. Bunun için de fonun geliştirilmesine önemle ihtiyaç vardır.

Türk Silahlı Kuvvetlerinin harbe hazırlık gücünün her türlü teknolojik gelişmeler paralelinde bir bütçe büyüklüğüne ihtiyacımız olduğunu biliyoruz. Millî kaynaklarımızın dışındaki kaynakların her geçen gün azaldığı da bir gerçektir. Bu sıkıntılar savunma sanayiimizi daha da önemli hale getirmektedir.

Öte yandan, Türk Silahlı Kuvvetleri personelinin moral gücünü olumlu kılacak özlük hakları politikasının nezaketini hükümetimizin takdirine sunuyorum.

Bu düşüncelerle Savunma Bakanlığı bütçemizin milletimize, ülkemize ve Silahlı Kuvvetlerimize hayırlı olmasını diliyorum, Yüce Meclisi saygıyla selamlıyorum. (Alkışlar)

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum Sayın Tayan.

Anavatan Partisi adına ikinci söz, İstanbul Milletvekili Sühan Özkan

Buyurun Sayın Özkan. (ANAP sıralarından alkışlar)

Süreniz 10 dakika efendim.

ANAP GRUBU ADINA SÜHAN ÖZKAN (İstanbul) – Sayın Başkanım, değerli hazırım; ben, Orman Bakanlığı bütçesi üzerinde, daha ziyade, orman köylüsünün şu anda mevcut durum içerisindeki yeri açısından konuyu incelemeye çalışacağım.

Hepinizin bildiği gibi, 1961 Anayasasında 161 inci madde, 131 inci madde ve 1982 Anayasasında da 169 ve 170 inci maddeler “Ormanlar ve orman köylüsü” kenar başlıklarıyla konunun önüne binaen meseleye çok ciddi düzenlemeler getirmişlerdir. Bu düzenlemelere paralel olarak yapılan kanun değişiklikleri, uygulanmakta olan politikalarda meydana gelen aksaklıklar, ta Osmanlı’dan bu yana fermanlarla, buyruklarla, kanunnamelerle ve bütün pozitif hukuka dayanarak yapılan bu kadar çok düzenlemeye rağmen, Türkiye’de, halihazırda, millî bir orman politikasının hâlâ ihtiyaç olduğunu göstermektedir.

Anayasanın 169 uncu maddesi ve ona dayanarak 2924 sayılı Orman Köylülerinin Kalkındırılmalarının Desteklenmesi Hakkında Kanun vazedilmiş ve bu Kanun içerisinde, kural olarak ve bir mecburiyet olarak, Anayasa gereği, 6831 sayılı Orman Kanununun 2 nci maddesi hükümünce ormandan çıkarılmış veya yasal bir yöntem olarak ormandan çıkarılarak artık orman olmayan hazine arazisi durumundaki yerlerin değerlendirilmesini düzenlemiştir.

1973 ve 1977 yılları arasında yalnızca 400 bin hektar ormandan çıkarmanın gerçekleştirildiği ve artık bunların geri alınacak durumda olmadığı göz önüne alınırsa, 6831 sayılı Orman Kanunu ve bunda değişiklik yapan kanunla ilgili düzenlemelerin ne kadar önemli olduğu ortaya çıkar.

Genelde ormanın tarıma açılmasında bazı tereddütler doğmaktadır, bazı endişeler sivil toplum örgütlerince ileriye sürülmektedir. Ormanın tarıma açılmasında normalde yağma yoktur; ormanın kendi içinde orman köylüsüyle takası söz konusudur. Hatay’dan Edremit’e kadar, dağların sahile uzan eteklerinde mülbit orman arazileri, çalılıklar, fundalıklar, makilikler, yaban zeytinliklerinin hepsi tarıma açılarak, orman köylümüşe kazandırılmak suretiyle, köylülerimizin de, bu konudaki mağduriyetlerinin giderilmesinde önemli adımlar atılmaktadır. Anayasamızın 169 ve 170 inci maddeleri mana itibarıyla budur. Orman vasfını yitiren, tarlaya, toplu yerleşim yerine dönüşen yerler ise, ormandan çıkarıldığında, 170 inci maddeye göre değerlendirilecektir. Bu yerler, 2924 sayılı Kanunun 11 inci maddesine göre, şağıline rayiç değerinden satılarak, imar ve ihyanın, orman köylüsünün ve bu kamulaştırmadan sonra doğacak finansmanının kendi içinde gerçekleşmesine sebep olacaktır.

2924 sayılı Kanun, devlet, ormanın değil, ormandan çıkmış, hazine arazisi olmuş yerlerin değerlendirilmesidir. 2924 sayılı Kanunun uygulaması içinde, satış bedelleriyle, tarıma açılacak or-

man alanlarının imar ve ihyası, kamulaştırma, ağaçlandırma ve bu şekilde orman köylüsünün kaldırılması hizmetleri dışında kullanılamaz.

2924 sayılı Kanun süratle vakit geçirilmeden uygulanmalı, tarla, toplu yerleşim yeri olduğu ve yıllar boyu kişiler, şagiller elinde kullanıldığı, geri alınmadığı için orman tanımından yasal işlemlerle çıkarılan ve artık ormanla alakası kalmayan bu özel hazine arazilerinin, süratle hak sahiplerine satışı yapılmalıdır. Elde edilen gelirlerle de, tarıma açılacak orman alanları süratle tespit edilmesi ve orman dışına çıkarılarak, satıştan elde edilen kaynakla imar ve ihya edilerek, ormanın içindeki köylerin ve köyler halkının istifadesine sunulmalıdır.

2924 sayılı Kanunun uygulamasıyla, orman ve orman köylüsü kendi içinde karşılıklı takas içinde bulunmaktadır. 2924 sayılı Kanun, yüz yıldır ekonomik değeri olmayan, birtakım insanlara yağmalanan, tarif olarak orman sayılan yerler, devletçe imar ve ihya edilip tarıma açılacağından, orman köylüsüne ve dolayısıyla Türk ekonomisine değer kazandıracaktır. Anayasanın 170 inci maddesi emri gereği, finansmanı kendi içinde ve çok önemli gelir kaynakları sağlayan projelerdir.

Sayın Başkan, değerli üyeler; orman köylülerinin sorunlarını şöyle çabuk ve kısa başlıklarla inceleyecek olursak, 6831 sayılı Kanunun ek 3/d maddesiyle fon gelirleri arasında yer alan ve geçmiş yıllarda yetersiz miktarda verilen, 1999 yılı bütçesinde de 2 trilyon lira olarak düşütülen orman köylüsüne tanınan bu hak, daha sonra bütçe kanunlarına konulan bir maddeyle uygulanmayacak kanunlar arasına alınmış ve orman köylüsü bu gelirden mahrum bırakılmıştır.

1992 yılında bütün fonlar bütçe kapsamına alınmıştır. Bu nedenle, fon gelirleri arasında yer alan orman ürünleri satışından elde edilen yüzde 3'lük pay da genel bütçeye dahil edilmiştir. Bu gelirlerden, ancak çok az bir kısmının tahsisi yapılmaktadır. Bunların sonucunda, fon bütçesi, az miktarda, 1999 yılı için 3,5 trilyon, ödenekten oluşmaktadır. Çok yetersiz olan bu bütçeyle, yaklaşık 19 bin orman köyünde yaşayan insanların problemlerinin çözülmesi mümkün değildir.

2924 sayılı Kanunla orman köylüsüne satılan yerlerden sağlanan gelirler, Anayasanın 170 inci ve 2924 sayılı Kanun gereğince, orman köylülerinin kaldırılması için kullanılması gerekirken, Hazineye intikal ettirilmiştir. 6831 sayılı Orman Kanununun 2/B maddesinin uygulanması sonucu, 381 498 hektar alan orman sınırları dışına çıkarılmıştır. Bununla birlikte, 2924 sayılı Kanun, 4127 sayılı Kanunla değişik 11 ve 12 nci maddeleri gereğince, Orman Köylülerinin Kalkınmalarının Desteklenmesi Hakkındaki Yönetmeliğin 31.7.1997 tarihinde Resmî Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmesinden sonra, bugüne kadar ancak 3 158 hektar 2/B sahası orman köylüsü hak sahiplerine satılmıştır. Yeterli sayıda Hak Sahibi Tespit Komisyonu kurulup, araç, gereç ve personel ihtiyacı karşılanmaması durumunda, 2/B ile ilgili satışlar çok uzun zaman alacak ve orman köylüsünün mağduriyeti devam edecektir.

Yine 2924 sayılı Kanunun 13 üncü maddesi, 3763 sayılı Kanunla iptal edilerek, belediye sınırları içinde bulunan 2/B sahalarının satışı, Orman Bakanlığına bırakılmıştır; ancak, kanun, bu yerlerin satışında nasıl bir usul uygulanacağını belirtmediği için, bu sahaların satış işlemleri de yürümemektedir.

Yine, 2924 sayılı Kanun gereğince, 2/B sahalarının hak sahipliğinin tespiti yapılmadan önce, bu sahaların ifrazıyla kadastrasının yapılması gerekmektedir. Bu işlem, Tapu Kadastro Genel Müdürlüğüne yapılmakta ve her dekar için belli bir miktar para ödenmektedir. Orman köylülerine, Kalkınma Fonunun yetersiz olması nedeniyle, ancak ücreti ödenen alanların kadastralarının yapılması, hak sahiplerinin tespit işlemlerinin istenilen seviyede olmasını engellemektedir. Burada, mutlaka, orman kadastrası ile normal kadastralar arasında bu nedenle doğan farklılıkların, ayrıcalıkların ve gecikmelerin kaldırılması ve acele tedbirlerin alınması gerekmektedir. Or-Köy Genel Mü-

dürlüğünce, taşradaki çalışmaların tamamının orman köylerine gitmek suretiyle yerine getirilmesi, araç ve diğer imkânlar sorununu gündeme getirmektedir. Bu konularla ilgili tedbirlerin mutlaka alınması gerekmektedir.

Finansman yetersizliği nedeniyle orman köylüsüne yönelik araştırma, eğitim ve yayın hizmetleri aksamaktadır. Genel Müdürlük, eğitim ve yayın hizmetleri için gerekli olan görsel ve eğitim malzemelerinden yoksundur.

1995 yılında, hayvancılık sektörünün geliştirilmesi için üç ayrı bakanlar kurulu kararıyla Tarım ve Köy İşleri Bakanlığına 21 trilyon Türk Lirası kaynak tahsisi yapılmış olmasına rağmen, orman köylerindeki hayvancılığı desteklemek üzere Or-Köy Fonuna 250 milyar Türk Liralık kaynak aktarılmıştır; bu miktar, ülkemizde köylü nüfusunun yüzde 51'ini oluşturan orman köylüleri için çok yetersiz miktardır.

Orman köylüleri, ülkemizde, kalkınma ve refah açısından en ihmal edilen kesimdir. Fiziksel yapı ve iklim şartlarının zorluğu, geleneksel devlet kuruluşlarının bu kesime gerektiği şekilde hizmet götürmesini engellemektedir. Götürülen altyapı hizmetlerinin maliyeti de çok yüksek olmaktadır. Aile başına düşen tarım arazisi miktarı çok azdır. Bu nedenle, köylerin tarımsal faaliyetleri tarım işletmesi olarak değerlendirilemez. Orman köylerinde açık ve gizli işsizliğin yol açtığı göçler, belli oranda aktif nüfusun azalmasına ve metropol kentlerde çarpık kentleşmeye sebep olmaktadır. Orman içi ve bitişindeki meralar, aşırı ve düzensiz olatma nedeniyle bozulmuştur. Disiplinsiz ve serbest olatmaya dayalı verimsiz yerli ırklarla yapılan mera hayvancılığı halen devam etmekte olup, verimi yüksek kültür ırklarıyla bu konudaki hayvancılığı yaygınlaştıramamıştır.

Orman arazisi kadastro tamamlanmadığı için, tarım arazisi ile orman arazisi iç içe girmiştir. Orman köylüsünün büyük oranda mülkiyet sorunu vardır. Mülkiyet sorununa dayalı olarak, Doğu Karadenizden itibaren gerekli tedbirlerin acilen alınması lazımdır. Özel Orman İşletmeciliği Mevzuatı mutlaka basitleştirilmelidir. Haklarını kaybetmiş orman köylülerine bir fırsat daha vermek için, 4785 sayılı Kanunun 5 inci maddesinde "bir yıllık süre" yerine, bugün tekrar makul bir süre vererek, bugünkü rayiç değerler üzerinden vatandaşın malının bedeli ödenmeli ve ormanı bugüne dek koruyanları mükâfatlandırarak, vatandaşların ormanı koruması teşvik edilmelidir.

BAŞKAN – Sayın Özkan, 1 dakika ilave ediyorum efendim.

SÜHAN ÖZKAN (Devamla) – Teşekkür ediyorum efendim.

Orman kadastro sunun 1937 yılından bu yana hâlâ tamamlanmaması nedeniyle bir orman kadastro genel müdürlüğü kurulmalıdır. Ormandaki üretimin tamamına yakın bölümünü gerçekleştiren orman köylerinin, köylerinde kurulu köy kalkınma kooperatiflerinin kuruluş, mevzuat ve denetim işleri Orman Bakanlığı tarafından yapılmadığı için, Bakanlık politikaları kooperatiflere yansıtılmamakta ve yönlendirilememektedir.

Sayın Başkan, değerli üyeler; bu konuda konuşulacak çok şey var; fakat, zamanımız kısıtlı ve sonuna gelmiş bulunuyoruz. Ormanları, sadece orman ürünü yetiştiren yerler olarak görmek yerine, milyonlarca mikro organizmanın yetiştiği bir ekosistem olarak değerlendirmek gerekmektedir. Ormanlar, aynı zamanda, dünyada, en önemli, oksijen depolayan bir ekosfer düzenindedir. Onun için, çevre açısından da ormanlarımızı son derece önemle mütalaa etmeli ve bütün tedbirleri, bu Meclis olarak, öncelikle almamız. Bu Meclisin en önemli misyonlarından biri budur. Yanılmıyorsam, bir Kızılderili atasözünde söyleniliyor: "Biz, dünyayı çocuklarımızdan ödünç aldık." Şu anda, Türkiye'de, gerek çevre gerek ormanlar için yaptığımız hesaplaşmada, çocuklarımızla ibralaşacağımızı zannetmiyorum; ama, hiç olmazsa torunlarımızla ibralaşma imkânını kaçırmamamız gerekiyor.

Ben, bu düşüncelerle ve Bakanlığımızın bu konudaki hassasiyetlerine de güvenerek, bundan sonra, orman konusunda ve orman köylüsü konusunda gereken bütün tedbirlerin alınacağına inancımla, bütçenin hayırlı olmasını ve bundan sonraki bütün tedbirlerde, özellikle orman köylüsünün mağduriyetinin giderilmesini diliyorum; Yüce Meclise saygılar sunuyorum. (Alkışlar)

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum Sayın Özkan.

Değerli milletvekilleri, hükümet adına söz talepleri vardır.

Birinci olarak, Millî Savunma Bakanı Sayın Sabahattin Çakmakoglu.

Buyurun Sayın Bakanım. (MHP sıralarından alkışlar)

Süreniz 10 dakika efendim.

MİLLÎ SAVUNMA BAKANI SABAHATTİN ÇAKMAKOĞLU (Kayseri) – Sayın Başkan, değerli milletvekili arkadaşlarım; Millî Savunma Bakanlığı bütçesini görüşmekte olduğumuz şu sıralarda, esasen daha genişçe bir konuşma metnini sizlere dağıtmış olmamıza rağmen, sınırlı süre içerisinde bazı açıklamaları yapmak için söz almış bulunuyorum; bu vesileyle, Sayın Başkan ve siz milletvekili arkadaşlarımı selamlıyor, saygılar sunuyorum.

Bu açıklamamız, bir bakıma, Millî Savunma Bakanlığı 1999 yılı bütçe teklifimizin gereklerini ve gerekçelerini özetlemek mahiyetinde olacaktır. Huzurunuza getirilen Millî Savunma Bakanlığı bütçemiz, mevcut ekonomik ve sosyal politikalar, kalkınma planları ve Silahlı Kuvvetlerimizin ihtiyaçları ile uluslararası siyasal durum dikkate alınarak hazırlanmış bulunmaktadır. Savunma bütçesinin görüşülmesi, savunma faaliyetleri ve savunmaya tahsis edilen kaynakların programlanması ve kullanılması bakımından olduğu kadar, uluslararası askerî ilişkilerde meydana gelen gelişmeler hakkında da Genel Kurulumuzu bilgilendirme ve yapılan ve yapılacak eleştiriler üzerine görüşlerinizi alma yönüyle de özel bir değer taşımaktadır inancındayım.

Bu sebeple, son yıllarda yaşanan ve ülkemizin savunma politikasını doğrudan etkileyen, yakın çevremizde cereyan eden uluslararası gelişmelere kısaca temas etmek istiyorum: Bilindiği gibi, son dönemde uluslararası ilişkiler yeni bir niteliğe bürünmüş, bu gelişmeler, Avrupa'nın geleceği açısından da önemli değişimleri beraberinde getirmiştir. İki blok arasındaki dengelere dayanan dünya düzeni, yerini tek süper güce ve çok taraflı karmaşık yapıyı bir dünyaya bırakmıştır. Balkanlarda, Kafkaslarda, Ortadoğu'da, Afrika ve Asya'da ortaya çıkan çatışma ve bunalımlar, yeni yaklaşım ve değerlendirmeleri zorunlu kılmıştır.

Güvenlik kavramı bir değişiklik içerisinde. Bugün, açıkça anlaşılmaktadır ki, ne kadar güçlü olunursa olunsun, hiçbir devlet, uluslararası veya bölgesel güvenliği hedef alan tehditlerin veya bu çerçevede karşılaşılan çatışmaların üstesinden tek başına gelemeyecek görünmektedir. Yine, bilinmektedir ki, Türkiye, dengelerin henüz oluşturulmadığı, istikrarsızlık ve belirsizliklerle dolu, Balkanlar, Kafkaslar ve Ortadoğu üçgeninin ortasında bir ülkedir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; yaşamakta olduğumuz dönemin şartları soğuk savaş günlerinden de artık çok farklı özellikleri taşımaktadır. Bugünün en önemli meselesi, barış ve istikrarı sürekli kılmaktır; özellikle, NATO, Batı Avrupa Birliği, Barış İçin Ortaklık gibi güvenlik örgütleri, bu amacın gerçekleşmesi çalışmalarında, her zamankinden daha büyük önem kazanmış bulunmaktadır. Sovyetler Birliği dağılmış, Varşova Pakı dağılmış olmasına rağmen, NATO, yeni bir oluşum içine girmiştir. Bu sürecin başlangıcından itibaren, NATO, hem stratejisini hem de kuvvet yapısını tekrar gözden geçirerek, Avrupa güvenlik yapısında üstlendiği önemli rolü sürdürmeye, kendini yenileyerek devam etmektedir.

Washington'da düzenlenen son NATO zirvesinde kabul edilen, ittifakın yeni stratejik konseptinde, Avrupa güvenlik ve savunma kimliğinin ittifak içinde geliştirilmesine devam edilmesi gereği ifade edilmiştir. NATO'nun, askerî bakımdan katılmayacağı operasyonlarda, Avrupalıların, NATO imkân ve kabiliyetlerinden yararlanması, NATO Konseyinin kararına bırakılmıştır. NATO'nun temel taşı olan anlaşmanın 5 inci maddesindeki transatlantik bağ, ittifakın yeni stratejisinde de önem ve önceliğini korumaktadır.

Programda yer alan ülkelerin Batı ile süratle bütünleşmeleri, güvenlik ve istikrarı geniş bir alana yayacağı gibi, başka arayışları da önleyecektir. Bu programa göre, Çek Cumhuriyeti, Polonya ve Macaristan'ın NATO üyeliği gerçekleşmiş ve bu, ülkemiz tarafından da sevindirici olarak karşılanmıştır.

Genişlemenin, başta Romanya ve Bulgaristan olmak üzere Balkan ülkelerini de içine alması, bölge güvenliği ve BİO şartları bakımından önem taşımaktadır.

Bildiğiniz gibi, 1 Mayıs 1999'da yürürlüğe giren Avrupa Birliği Avrupa Ortak ve Dış Güvenlik Politikası çerçevesinde, 2000 yılına kadar, Avrupa Birliği ve Batı Avrupa Birliği arasında daha yakın kurumsal ilişkiler geliştirilmesi hedeflenmektedir. Biz, Türkiye'nin bu süreçten dışlanamayacağını ifade ederek, Batı Avrupa Birliğinin, Avrupa Birliğine entegre edilmesi halinde, Batı Avrupa Birliğindeki kazanımlarımızın korunmasını, hukukî bir temele oturtulmasını ve bu alandaki beklentilerimizin karşılanması için temaslarımızı yoğunlaştırmış bulunuyoruz. Son olarak, Bonn'da düzenlenen BAB Savunma Bakanları toplantısında da bu hususlar üzerinde özellikle durulmuştur.

Değerli Başkan, değerli milletvekilleri; Kosova olayında, Yugoslav Federal Cumhuriyeti ile NATO'nun askerî teknik anlaşmayı kabul etmesiyle gelinen son durumda, diplomatik çabaların olumlu sonuç vermesini memnuniyetle karşıladığımızı ifade ediyoruz. Meydana gelen sistematik vahşetin bir daha yaşanmamasını, Kosova'da, NATO öncülüğünde bir güvenliğin sağlanmasını ve tüm mültecilerin, en kısa zamanda evlerine dönmelerini arzu ediyoruz. Mülteci durumuna düşen Kosovalılara insanî yardım yapmak üzere, halihazırda, Arnavutluk'ta görev yapan bir sahra bölüğüme mevcuttur. Ayrıca, oluşturulan Kosova kuvvetine -KFOR- tabur seviyesinde katılım sağlanacağını da biliyorsunuz.

Öte yandan, Kafkaslarda süregelen istikrarsızlık, Ermenistan ile Azerbaycan arasındaki Yukarı Karabağ sorunu devam etmektedir.

Rusya Federasyonunun, kendi içinde yaşadığı ekonomik ve sosyal sorunlara rağmen, bölgede yaşanan sorunların çözümünde dikkate alınması gereken bir güç olduğunu da gözardı etmememiz lazım gelmektedir.

Bütün bu olumsuz görülmeye rağmen, bölgede, barış ve istikrarın sağlanması yolunda yapabileceğimizin en iyisini yapmaya kararlıyız. Bu çerçevede, bahsettiğimiz BİO Eğitim Merkezini, 1998 yılı haziran ayında Ankara'da faaliyete geçirmiş bulunuyoruz. Bu merkezde, 28 Güneydoğu Avrupa ülkesinin ve Avrupa ülkelerinin katılımında bulunduğu kurslarda, 416 personele eğitim verilmiştir.

Yine, 27 Eylül 1998 tarihinde bir anlaşma yapmışızdır Üsküp Makedonya'da; Güneydoğu Avrupa Çokuluslu Barış Gücünün Kurulması Anlaşmasını imzalamış bulunuyoruz. Barış Gücü, 31 Ağustos 1999 tarihinde Bulgaristan'ın Filibesinde faaliyete geçecektir.

Ortadoğu ve Akdeniz havzasında, terörizm, etnik azınlıklardan kaynaklanan sıkıntılar, tartışmalı sınırlar ve bölge ülkelerinin birbirlerinden toprak talepleri, su paylaşımı sorunları, ekonomik

sorunlar, denetimsiz nüfus artışı, bölgede aşırı ölçüde tahrik edilen milliyetçilik ve bu gibi sebepler, demokrasidışı rejimlerin yükselmesine zemin oluşturmaktadır. Bölgenin, aynı zamanda, stratejik enerji kaynaklarına sahip olması ve devam eden sosyal ve siyasi çalkantılar, uzun süredir bütün dünyanın ilgisini bu bölge üzerine çekmektedir.

Körfez savaşı sonrası Irak'ın kuzeyinde ortaya çıkan belirsizlik halen devam etmektedir.

Ortadoğu ve Akdenizde, güvenliğin önemli bir boyutunu kitle imha silahları ve bunlara duyulan ilginin oluşturduğunu da biliyorsunuz. Ortadoğu ve Akdenizde, ülkeler, varlıklarının devamı için silahlanma yolunu tercih etmekte, bunu, bir çözüm olarak görmeye devam etmektedirler.

BAŞKAN – Sayın Bakanım, süreniz bitti. Konuşmanızı tamamlamak için ne kadar süre arzu edersiniz efendim?

MİLLÎ SAVUNMA BAKANI SABAHATTİN ÇAKMAKOĞLU (Devamla) – 5 dakika yeter efendim.

BAŞKAN – Olur efendim.

MİLLÎ SAVUNMA BAKANI SABAHATTİN ÇAKMAKOĞLU (Devamla) – Teşekkür ederim.

Bütün yapıcı davranışlarımıza rağmen, Yunanistan'la çözüme ulaştıramadığımız sorunlarımızın olduğunu biliyorsunuz. Biz, Yunanistan'la ilişkilerimizi, Lozan'da kurulan statükoyla çözüme ve buna göre işlemlerimizi, münasebetlerimizi geliştirme çabası içindeyiz; ancak, komşumuz Yunanistan'ın, aynı duyarlılık içinde olduğunu söylemek mümkün değildir diyoruz.

Kıbrıs konusunda ise, barışçı çözümden yanayız. Kıbrıs için çözüm, Kıbrıs Türk Halkının siyasi eşitlik ve egemenlik haklarının güvence altına alınmasından geçmektedir.

Türkiye olarak, siyasi alanda tüm sorunların "yurtta barış, dünyada barış" politikamız doğrultusunda çözümlenebileceği inancındayız.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; tüm bu dış tehditlere ek olarak, Türkiye'yi bölmeyi ve parçalamayı hedef almak suretiyle yürütülen PKK terörüyle yıllardır süren mücadelemiz devam etmektedir. Konu, aslında, bir içgüvenlik sorunu olmakla birlikte, Türk Silahlı Kuvvetleri, işin başından itibaren, bu mücadelede başlıca görev yapmaya devam etmiş ve terör örgütüne büyük darbeler indirmiştir.

İşte, özeti sunduğumuz siyasi, askerî ve bölgesel tablo karşısında, görevlerimizin sürdürülmesini sağlayacak ve ancak planlı hizmet etkinliklerimizi gerçekleştirmemize yetecek büyüklükte olan 1999 mali yılı bütçe teklifimiz, Türkiye'nin içinde bulunduğu şartlar, bölgemizdeki askerî ve siyasi gelişmeler ile Silahlı Kuvvetlerimizin zorunlu ihtiyaçları dikkate alınarak, tasarruf ilkelerine azamî derecede uyularak hazırlanmış, 2 katrilyon 507 trilyon 10 milyar Türk Lirası olarak huzurlarınıza getirilmiştir.

Bu bütçenin yüzde 29,17'sini personel giderleri oluşturmaktadır ve bütçenin diğer büyük bölümü olan yüzde 69'luk kısmı ise, tüketim harcamaları, cari giderlere ayrılmış bulunmaktadır; çok cüzi, binde 0,6 olan bir rakam yatırım harcamalarına ayrılmıştır. Bütçe teklifimizin binde 4'lük bölümü ise transfer harcamalarına; yani, NATO dahil olmak üzere, bulunduğumuz, işbirliği yaptığımız uluslararası kuruluşlara üyelik aidatı ödemelerine, Türk cumhuriyetleriyle diğer dost ve müttefik ülkelerden eğitim amacıyla gelen personelin giderlerinin karşılanmasına ve bir kısım kamulaştırma bedellerine ayrılmış bulunmaktadır.

Size, fonksiyonel olarak dağılımını arz etmiş olduğumuz bütçe teklifimizle, son yıllarda Türk Silahlı Kuvvetlerinin, kendisine verilen uluslararası ilave görevlerde başarıyla çalıştığını belirterek sözlerime devam etmek istiyorum. Bu görevler, bildiğiniz gibi, Bosna'da SFOR emrinde birlik bulundurulması, Adriyatik Denizinde bir firkateynin görevlendirilmesi, İtalya'da bir F-16 filosunun bulundurulması dışında, Arnavutluk'ta insanî yardım amacıyla görevlendirilen Türk birliği, Koso-va'da görevlendirilen Türk birliği, El-Halil'de Birleşmiş Milletler gözlemci heyetinde personel görevlendirilmesi ve nihayet, Tıtrk cumhuriyetleriyle dost ve müttefik ülkelere yapılan yardımlar, bu ülkelerin askeri personeline eğitim verilmesinden oluşmaktadır.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; bu bütçenin, Büyük Atatürk'ün hedef olarak gösterdiği çağdaş uygarlık düzeyini aşabilmemiz için güvenli bir ortamın oluşmasına katkı sağlayacağına inanıyoruz. Savunma alanındaki ihtiyaçları büyük özveriyle karşılayacak olan askerlerine Mehmetçik ismini vererek askerlikle kendisini özdeşleştiren Büyük Türk Milletinin temsilcileri olan siz milletvekili arkadaşlarımı tekrar teşekkürlerimle, sevgi ve saygılarımla selamlıyorum. (Alkışlar)

Değerli Başkan, sayın milletvekilleri; bu vesileyle, bu vatani bize hediye etmiş bulunan, geçmişte, bu aziz vatan için can verip topraklarını kaniyla sulamış bulunan bütün şehitlerimizi huzurlarımızda, minnetle, şükranla ve rahmetle anmak istiyorum.

Mevcut güçlerimizde görev yapan komutanından erine kadar fedakâr bütün Türk Silahlı Kuvvetler mensuplarını, sizlerin de hislerinize ve düşüncelerinize tercüman olduğuma inanarak, millet sevgisiyle, vatan sevgisiyle, devlete sevgi ve sadakatle bağlı, millî duygularıyla hareket eden, milletimizin ve devletimizin bütün değerlerine saygıyla sevgiyle bağlı olan Türk Silahlı Kuvvetleri mensuplarını huzurlarınızda selamlıyor, sevgiler saygılar sunuyorum.

Teşekkür ederim. (Alkışlar)

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum Sayın Bakanım.

Değerli milletvekilleri, hükümet adına ikinci söz, Orman Bakanı Sayın Nami Çağan'm.

Buyurun Sayın Bakan. (DSP sıralarından alkışlar)

Konuşma süreniz 10 dakikadır efendim.

ORMAN BAKANI NAMİ ÇAĞAN (İstanbul) – Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Siyasî parti grupları adına konuşan Sayın İsmet Vursavuş'a, Sayın Halit Dağlı'ya, Sayın Mehmet Özyol'a, Sayın Mehmet Şandır'a ve Sayın Sühan Özkan'a teşekkür etmek istiyorum. Bu arkadaşlarımız Orman Bakanlığı bütçesiyle ilgili olarak konuştular. Bu değerli arkadaşlarımızın değerlendirmeleri, Bakanlığımız tarafından ciddiyle ele alınacak ve değerlendirilecektir.

Ülkemizin yaklaşık dörtte 1'i orman alanıdır ve bunun yarısını da bozuk ormanlar oluşturmaktadır. Toplumun bütün kesimlerini ilgilendiren ormanların tahribi, erozyon ve biyolojik çeşitliliğin azalması sorunlarının çözümünde kamu kuruluşlarının, gönüllü kuruluşların ve halkın katılımını temel alan bir politikayı Bakanlık olarak benimsiyoruz.

Orman ürünleri talebinin karşılanabilmesi ve ülkemizin topraklarının erozyonla yok olmasının önlenmesi için, yaklaşık, yüzde 50 oranındaki bozuk orman alanlarımızın ağaçlandırılması ve imar ihya edilmesi gerekmektedir. Böylece, verimli orman miktarı artırılırken ülkemizin biyolojik çeşitliliği korunacak ve kullanılmayan potansiyel zenginlik halkımızın yaşam standardını artırmak için yönlendirilecektir.

Ormanların odun ve odunduğu pek çok ürünün kaynağı olmasının yanı sıra çevresel işlevleri de dikkate alınmaktadır ve ormanlarımız sürdürülebilir yararlanma ilkesine göre planlanmakta ve yönetilmektedir.

Ormanlık çalışmalarımız, uzun yıllardan beri üç temel ilke ışığında yürütülmektedir. Bunlar, ormanlarımızın korunması, geliştirilmesi ve ormanlardan yararlanma ilkeleridir. Bu ilkeler dünya ormancılığında gerçekleştirilen reformlar gözönünde bulundurularak, hemen hemen bütün değerli konuşmacıların da değindiği gibi, sürdürülebilir orman yönetimi kavramı ile bütünleşmektedir. Bakanlığımızda bugüne kadar yapılmış olan mevzuat çalışmaları geliştirilerek, sürdürülmektedir.

Dünyadaki tüm ülkelerin av kaynaklarını tür ve sayıca artırmak ve sürekliliğini sağlamak amacıyla önlemler aldığı görülmektedir. Halen yürürlükte olan 3167 sayılı Kara Avcılığı Kanunu ise günümüzün ihtiyaçlarının gerisinde kalmıştır. Mevcut yasadaki sakıncaları gidermek ve konuyu günün ihtiyaçlarına göre yeni bir yasal düzenlemeye kavuşturmak amacıyla, bakanlığımızca, Kara Avcılığı Yasa Tasarısı hazırlanmış -geçtiğimiz dönemde bu kadük olmuştu- tekrar gözden geçirilerek 21 inci Yasama Döneminde de Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulacaktır.

Gelibolu Yarımadası Tarihî Millî Parkı Kanun Tasarısı, Bakanlar Kurulunca 16.6.1995 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisine sevk edilmişti, bu tasarı iki kez kadük olmuştu. Bu tasarı da aynı şekilde, yenilenen projelere göre tekrar gözden geçirilecektir. Bu tasarı yasalastığında, 1915 yılında Çanakkale deniz ve kara muharebelerinin cereyan ettiği Gelibolu Yarımadası Tarihî Millî Parkının, tarihî, kültürel ve doğal dokusunun bozulmadan korunması, geliştirilmesi ve yönetimine ilişkin esas ve usullerin düzenlenmesiyle, Türk vatan savunmasının, savaş dehşetinin ve barışın değerinin gelecek nesillere aktarılmasının güzel bir örneği olarak dünyaya tanıtılması sağlanacaktır.

Bu yasa çıkarılsa da çıkarılmasa da, yörenin millî park statüsü ve niteliği korunacaktır; yani, uluslararası bir park haline gelip, Türk egemenlik alanının dışına çıkarılmayacaktır. Bazı politikacıların bu tür tereddütlerini ileri sürdüklerini görüyoruz. Bu, gerçek değildir; bu konuda bakanlık olarak son derece duyarlı davranacağız ve bu açıdan da tasarımı sevk etmeden, bakanlıkça tekrar konunun titiz bir şekilde incelenmesi sağlanacaktır.

6831 sayılı Orman Yasasının günümüz ihtiyaçlarına göre bazı maddelerinin değiştirilmesine ihtiyaç duyulmuştur. Ben Bakanlığımı devraldığımda gerekli çalışmalar daha önce yapılmıştı; tekrar hızla gözden geçireceğiz ve bakanlıkların ve ilgili kuruluşların görüşüne sunduktan sonra bunları hızla yasalastırmaya çalışacağız.

Ormanlarımız, ülkemizin odun hammaddesi ihtiyacını karşılayamadığı gibi, ormanlardan beklenen hava kirliliğinin azaltılması, su rejiminin düzenlenmesi, sel ve taşkınların önlenmesi gibi çevresel fonksiyonlarını da yerine getiremiyorlar. Ormanlarımızdan yeterli üretim ile diğer ekonomik ve sosyal yararları sağlanması, erozyonun durdurulabilmesi için ağaçlandırma ve erozyon kontrol çalışmalarının artırılması zorunludur.

Ülkemizdeki odun hammaddesi arz açığının kapatılabilmesi için, ağaçlandırmalarda hızlı gelişen türlere önem ve öncelik verilecektir.

Yanan orman alanlarının süratle ağaçlandırılması, üzerinde duyarlılıkla durduğumuz konuların başında geliyor. Ağaçlandırma Yönetmeliğinde 1998'de yapılan değişiklikle, meyve veren türler de özel ağaçlandırma kapsamına alınmıştır. Çalışmalarımıza, başta kooperatifler olmak üzere, köy muhtarlıklarını, belediyeleri ve gönüllü kuruluşları da katmak istiyoruz. Ağaçlandırma alanlarının köy tüzelkişilikleri ve köy kooperatifleri eliyle korunması uygulamamız artarak sürecek. Özellikle, demokratik kooperatifleşmeyi gerçekleştiren tüzelkişiliklere çalışmalarda daha fazla önem ve ağırlık verilecektir.

Fidanlıklarımızın yıllık fidan üretim kapasitesi 740 milyon adettir. Bu rakam, yıllık asgari 250 000 hektar ağaçlandırma programının fidan ihtiyacını karşılayabilecek düzeydedir.

Sayın Başkan, sayın üyeler; arzulanan teknik ormancılığın yapılabilmesi ve mülkiyet uyumsuzluklarının çözüme kavuşturulabilmesi amacıyla, kadastro ve mülkiyet çalışmalarına önem verilmektedir. Halen, yurdumuzda bulunan 20,7 milyon hektar ormanlık alanın, bugüne kadar yüzde 72'sinin orman tahdit ve kadastrosu tamamlanmıştır. Bakanlığımızca, ülkemizin orman ürünleri ihtiyacını karşılamak üzere, devlet ormanları, amenajman planları ve verim gücü çerçevesinde işleme devam edilecektir.

Orman ürünlerinin satışında açık artırma ilkesi geçerli olmaktadır. Ancak, yasal zorunluluklarla üretimin yarıya yakını tahsisli ve indirimli satılmaktadır. Hazine hissesi, fon ve harçlar, yasal haklar nedeniyle yapılan desteklemeler, ormanların bakımı ve iyileştirilmesi için yapılması gereken yatırımları aksatmaktadır.

Orman yangınları, ormanlarımıza zarar veren faktörlerin başında geliyor. Orman yangınlarıyla mücadelede hiçbir özveriden kaçınılmamaktadır. Bugüne kadar orman yangınlarıyla mücadelede verilen 59 şehit, bu özverinin en açık kanıtıdır.

Birleşmiş Milletler FAO teşkilatının belirlemelerine göre, ülkemiz orman teşkilatı, orman yangınlarıyla mücadelede dünyanın en başarılı örgütlerinden biridir. Ülkemiz, diğer Akdeniz ülkeleriyle karşılaştırıldığında, bu ülkelerde yangın başına ortalama 19 hektar orman alanı yanmasına rağmen, ülkemizde bu alan 1996 yılında 8,5 hektar, 1997 yılında 4,7 hektar ve 1998 yılında 3,5 hektar gibi çok düşük bir düzeyde bulunmaktadır ve başarı oranı da gittikçe artmaktadır. Bunun, bu yıl içinde de daha düşük düzeyde gerçekleşmesini temenni ediyoruz. Bugüne kadar gelinen nokta da, daha düşük bir nokta; bu da, orman yönetiminizin ne denli başarılı olduğunu gösteriyor. 1999 yılında Orman Genel Müdürlüğünün 6 adet helikopterine ek olarak, 20 helikopter kiralanmıştır.

Öte yandan, çevreye duyarlı olmak, doğal dengeyi korumak ve gelecek nesillere daha temiz, bozulmamış bir doğa ve kültür varlığı bırakmak hepimizin görevidir.

Ülkemiz, çok zengin doğal ve kültürel kaynak değerlerine sahiptir.

BAŞKAN – Sayın Bakanım, streniz dolmak üzere; ne kadar zamanda tamamlayabilirsiniz efendim?

ORMAN BAKANI NAMİ ÇAĞAN (Devamla) – 3 dakika yeterli olur Sayın Başkan.

BAŞKAN – Buyurun.

ORMAN BAKANI NAMİ ÇAĞAN (Devamla) – Halkın dinlenme ve eğlenmesine uygun yerler, bilim ve eğitim bakımından önem taşıyan, tehlikeye uğrayan ve kaybolmaya yüz tutmuş eko sistemlerle, doğal olayların meydana getirdiği seçkin örnekler içeren doğa parçaları, Bakanlığımızca, millî park, tabiat parkı, tabiatı koruma alanı ve tabiat anıtı olarak ayrılmaktadır. Bakanlığımızca, bugüne kadar, 32 millî park, 15 tabiat parkı, 35 tabiat koruma alanı ve 56 tane de tabiat anıtı ayrılmış; bunların toplam alanı 787 bin hektara ulaşmıştır.

Ülkemizde, av ve yaban hayvanlarının korunması, geliştirilmesi ve avcılığın düzenlenmesi çalışmaları 1937 yılında çıkarılan Kara Avcılığı Yasası ve bu yasaya dayanılarak her yıl alınan Merkez Av Komisyonu kararlarıyla gerçekleştirilmektedir.

Ormanların korunması, geliştirilmesi ve genişletilmesi amacıyla, ormanıçi ve orman bitişiğindeki köylerde yaşayan vatandaşlarımızın sosyal ve ekonomik gelişmelerini sağlayarak, ormanlar üzerindeki olumsuz etkilerini azaltmak ve köyden kente göçü önlemek için Bakanlığımızca çalışmalar yapılmaktadır. Bu amaçla, orman köyleri kalkınma planları hazırlanmıştır. Bu planlara daya-

lı olarak, Orman Köylüleri Kalkınma Fonu kaynaklarından, köylülerimiz, sosyal ve ekonomik amaçlı ferdi ve kooperatif kredileriyle desteklenmektedir. İçinde bulunduğumuz dönemde kooperatif kredilerine daha fazla önem ve öncelik verilecektir.

Sayın Başkan, sayın üyeler; Bakanlığımız, ağaçlandırma ve erozyon kontrol çalışmalarının en üst düzeyde gerçekleştirilmesini temel politika olarak kabul etmektedir. Bu çerçevede, baraj havzalarının ağaçlandırılmasına, özel ağaçlandırma ve özel imar ihya çalışmalarına, endüstriyel plantasyonlara, özel ağaçlandırmaların özendirilmesine önem verilecektir.

Yangınla mücadelede modern teknolojinin kullanılması yeni bir yaklaşımla ele alınacaktır. Ayrıca, yol yapım çalışmalarına da ağırlık verilerek, ormanların en uç noktasına ulaşma olanağı sağlanacaktır.

Orman kadastrosu, orman yolu inşaatı, millî park ve av yaban hayatı, ormaniçi dinlenme yerleri ve diğer ormancılık çalışmalarını, orman köylümüzün kooperatifler aracılığıyla kalkınmalarını desteklenmesi konusundaki faaliyetlerimiz devam edecektir.

İşçilerimizin, üretim ve kesim teknikleri, koruma ve orman yangınları konusunda eğitilmeleri sağlanacaktır.

Ormanlarımızın korunması, geliştirilmesi ve tanıtılması konusunda halkımıza bilgi vermek ve kamuoyu oluşturmak için yayım ve tanıtım çalışmalarına devam edilecektir.

Orman köylülerinin gelirlerinin artırılmasına ve buldukları yerde kalkınmalarının sağlanmasına çalışılacaktır.

Takdirlerinize arz eder, saygılar sunarım. (Alkışlar)

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum Sayın Bakan.

Şahsı adına, lehinde, Erzurum Milletvekili Sayın Aslan Polat.

Buyurun efendim. (FP sıralarından alkışlar)

Konuşma süreniz 10 dakikadır Sayın Polat.

ASLAN POLAT (Erzurum) – Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Ülkemizde, toplam yurt alanının yüzde 26'sına tekabül eden 20,2 milyon hektar orman alanı vardır. Bunun yüzde 44'ü verimli orman, yüzde 56'sı da verimsiz ormandır. Takriben 8,8 milyon hektar olan verimli ormanların 6,2 milyon hektarı verimli koru ormanı olup, tüm ormanlarımız için tespit olunan orman ürünlerinin hemen hemen tamamı bu 6,2 milyon hektar orman arazisinden sağlanmaktadır.

Nüfusumuzun, şehirleşmeyle başlayan büyük göçe rağmen, hâlâ yüzde 40'ı kırsal bölgede; yani, köylerde yaşamakta ve köylerde yaşayan takriben bu 25 milyon civarındaki vatandaşımızın hemen hemen yarıya yakın bölümü, 10,5 milyon civarındaki vatandaşımız ise ormaniçi veya civarındaki 18 bine yakın yerleşim yerlerinde yaşamaktadır. Tüm kırsal bölgede yaşayan halkımız, nüfusumuzun takriben yüzde 40'ını teşkil ederken, millî gelirin ise ancak yüzde 15'ine yakın bir bölümünü almaktadırlar. Bu kırsal bölgenin de en alt grubunu orman köylüleri teşkil etmektedir. Dolayısıyla, fert başına millî gelirden aldıkları pay 1 000 dolar civarında olan bu kesim, sosyal güvencelerden de en az istifade eden veya edemeyen kitleyi teşkil etmektedir.

Ormanlarımızın yıllık üretim artışı 30 milyon metreküp civarında hesaplanmaktadır. Orman idaresi, yılda 17-18 milyon metreküp kadar üretim yapmaktadır. Gizli kesimlerle birlikte bu kres-te artırımının hemen hemen tamamı kesilmektedir.

Verimli koru ormanının 1 hektar olan yıllık cari artımı 3,5 metreküp civarındayken, verimsiz koru ormanında ise artış, verimli korunun 1/10'u kadardır. Bu nedenle, orman alanlarını artırmak kadar, modern tekniklerin uygulanmasıyla, geniş orman alanlarımızın potansiyelinin de geliştirilmesi bir o kadar önemlidir.

Ormancılığımızın en önemli konularından birisi, orman rejimi içindeki 11,4 milyon hektar bozuk ormanların en az yarısının, öncelikle ağaçlandırmaya elverişli olduğunun belirtilmesine rağmen, bugüne kadar ancak 1,6 milyon hektar alanın ağaçlandırılabilmesidir. Önceleri yılda 100 000 hektarın üzerine çıkan ağaçlandırma işlemi son yıllarda bütçelerin artık yatırım ve üretimi teşvik bütçesinden çıkıp tamamen bir borç faiz bütçesine dönüşmesiyle 30 ilâ 40 000 hektar seviyelerinde seyretmeye başlamıştır. Bu hızla ağaçlandırmayı sürdürür isek, sadece bu bozuk orman alanlarını ağaçlandırmak için 100 ilâ 130 yıl gibi bir zaman gerekir. Onun için dostlar alışverişte görsün kabilinden olan bu işlemleri bir ekonomik ciddiyet içerisinde değerlendirmemiz gerekmektedir. Ayrıca, unutmayalım ki, işsiz vatandaşlarımıza, en az para ayırarak en fazla istihdam edeceğimiz alanlardan biri de bu ağaçlandırma faaliyetleridir.

Bir başka çok önemli konu da şudur: Takriben 10,5 milyon insanımızın kenarında yaşadığı ve şu an fiilen ormanlık olmayan alanın ne yapılacağıdır. Bir görtüşe göre, 1982 Anayasa hükmüne de dayanarak, su ve toprak rejimine zarar vermeyen orman niteliğini kaybetmiş tarım, otlak ve yerleşim alanları haline gelmiş toprakların orman dışına çıkarılmasına izin veren hükümlerine dayanarak bu yerlerin orman alanından çıkarılarak orman köylüsüne verilmesidir. Bu görüşte tabii, önemli haklılıklar vardır. Bir kere, bu ağaçlandırma sistemiyle 100 ilâ 130 yılda ağaçlandıramayacağımız ve artık bir tarım alanı haline gelen bu yerlerin orman köylüsüne verilmesi gerçekçi bir görüş olabilir; fakat, acaba, bu işlem çağın gerçeklerine de uygun mu? İşte, bu noktada çok önemli itirazlar vardır. Bunları da şöyle sıralayabiliriz:

1 - Ülkemizde orman, tarım ve mera alanlarının optimal bir kombinasyonu öncelikle yapılmalıdır. Bütün dünyada araziyi kabiliyet sınıfına göre ayırma yöntemiyle arazinin, orman, tarım ve mera arasında hangi oranlarda dağıtılacağı tayin edilebilmektedir. Ülkemizde bu olmadığı için teknik bir ayırım yapmak şu anda çok sağlıklı verilere dayanmamaktadır. Onun için, öncelikle ülkemiz topraklarının çeşitli sektörlerle tahsisini düzenleyecek bir mevzuatla yüksek düzeyde bir merkezî kuruluşu ve buna bağlı uygulama organlarına ihtiyaç vardır.

2 - Ülkemizde orman olarak kalması gereken alanların önemli ölçüde tahrip olduğu çok açıktır. Bu, genel olarak, dağlık ve rakımı yüksek alanlardan oluşan ülkemizde, çamur renginde akan ırmaklarımızın renginden ve her yıl tekerrür eden seller ve taşkınlarla bellidir. Bu şekilde akan ırmaklarımızın, çok büyük ümitlerle inşa ettiğimiz veya etmekte olduğumuz barajların ömrünü önemli ölçüde azalttığı da bir başka gerçektir ve bu konuda bir karar verilirken, bu ekonomik gerçekler göz önüne alınmalıdır.

3 - Verimsiz orman alanları dediğimiz bu bölgelerden, aktif toprak erozyonuyla topraklar taşınmış ve bu tür arazinin su depolama kapasitesi çok azalmış ve buna bağlı olarak kurak step alanlar her geçen gün artmıştır.

4 - Ülkemizde orman alanlarından bir kısmı tarım alanları haline dönüştürülmeden önce, dünyanın hiçbir yerinde kabul edilmeyecek olan, verimli tarım alanlarının endüstri kuruluş yeri ve yerleşim alanı olarak tahsisi durdurulmalı ve bu alanlara, orman kenarlarında, verimsiz alanlarda yaşamak zorunda kalan orman köylüleri öncelikle iskân edilerek, yaşam şartları yükseltilmelidir.

5 - Artık globalleşen dünyamızda modern tarım girdileri kullanılarak, gübreleme, sulama, tohum ıslahı gibi metodlarla, mevcut tarım alanlarındaki verimi artırarak, tarımda çalışan nüfusun da,

en azından fert başına düşen milli geliri ortalama ülke standartlarına yükseltilmelidir. Aksi halde, tarıma son derece elverişsiz ve modern tarım girdilerini uygulamada son derece yetersiz olan bu bölgelerde istesek de istemesek de ekonomik olmayan tarım hayatının sürdürülmesini uzun yıllar yapmak mümkün değildir. Zaten, realite olarak, o yörelerin halkından çalışma gücü olanlar, ekonomik şartlar dolayısıyla şehirlere -kendilerine iş aramak için- gitmekte ve o yörelerde sadece kadınlar, çocuklar ve yaşlılar kalmaktadır.

Esasında, gerek doğal çevrenin korunması ve gerekse ekonomik bakımdan yaşanabilir bir ülke açısından, ormanların ve doğanın olabildiğince korunması gerekmektedir. Orman köylümüz için öncelikle şu tedbirleri almamız gerekmektedir:

1- Hayvancılık, tavukçuluk, arıcılık, balıkçılık, dokumacılık, çeşitli el sanatları ve turizm gibi faaliyetler için teknik destek veren Orman Köylüleri Kalkındırma Fonuna gerekli ve yeterli ödenek aktararak, bu fona yeterli finansman imkânları sağlanmalıdır.

2- Ağaçlandırma işlemine gerekli ve yeterli bir hız verilmeli ve bu alanlarda orman köylüleri öncelikle istihdam edilmelidir.

3- Orman ürünlerinden yeterli ve ekonomik faydalanmak için, orman sanayiine önem verilmeli ve bu sanayilerde orman köylüleri istihdam edilmelidir.

4- Eğer, orman arazisi, orman alanı dışına çıkarılacak ise, mutlaka orada tarım ve sair işleri yapacak köylüye verilmelidir.

Orman arazisinin tarım alanına açılmasına itirazlar, yukarıda sıralanan teknik konular dışında, esas olarak orman talanına karşı yapılmaktadır. Bu konudaki görüşler de şöyledir: Günümüzde devlet ormanları, orman köylüsüne, güya, tarım yapmaları için satılmaktadır. Halbuki, bu arazilerin, bilhassa deniz kenarlarındakileri, büyük sahillere yakın olan yerlerdeki ve tabiat manzaraları bakımından münasip olanlarının büyük bölümü villalara ve site arsalarına dönüştürülmekte ve böylece, bu bölgelerdeki ve bilhassa çevre açısından son derece hassas bölgelerdeki orman alanları yok edilmektedir.

Yine, üzülererek belirtmek isteriz ki, orman alanlarının rantı yüksek olan yerlerinde, maalesef, verilen bazı bilirkişi raporları, bu konuları araştıran kimselere zaman zaman şüpheyle karşılanmıştır. Mesela, 18 bin dönüm orman alanı hakkında "burası devlet ormanıdır" diye rapor veren bazı bilirkişiler, öğlenden sonra, aynı yer için mahkemeye verdikleri ikinci bir bilirkişi raporunda "burası devlet ormanı değildir" diye rapor verebilmişlerdir.

Yine, Çatalca, Çorlu, Vize, Beykoz, Pendik, Gebze ve Belgrad devlet ormanlarının, önce, özel orman olarak devletten koparıldıkları ve hemen, aynı orman alanlarının, maalesef, bir başka mahkemede ve başka bilirkişi raporlarıyla arsaya çevrildiği de bir başka realitedir.

Bu rantı yüksek olan yerlerde, özel ormanların önemli bir bölümü inşaatla açılmıştır. Zira, özel ormanlarda, ancak, yüzde 6 inşaat izni olmasına karşın, bu oran, bu bölgelerde, kanuna aykırı olarak yüzde 60'lara kadar çıkarılabilmektedir.

Yine, yetkililerce de belirtildiği gibi, GAP bölgesindeki takriben 73 milyon dönüm içerisindeki alanda, yüzde 20 de çalışmış orman alanı bulunmaktadır. Yukarıda belirttiğimiz gibi, İstanbul çevresindeki rantı yüksek sayfiye yerleri yakınındaki ormaniçi açıklıkların peşine düşen sözde ağaçlandırma gönüllülerinin, bu gibi gerçekten ağaçlandırılacak yörelere itibar etmemeleri de, bu konudaki samimiyetsizliklerine bir misal olarak verilmektedir.

1980 sonrasında çok rağbet gören bir sistem de, ormanların kırkdokuz yıllığına kiraya verilmesi ve tahsis edilmeleridir. Bu devlet ormanları, genellikle "Koru evleri" adıyla villaya dönüştü-

rılmektedir. Özellikle İstanbul ve Antalya gibi yerlerde, golf alanı adıyla, çok sayıda devlet ormanı tahrip ve talan edilmektedir.

BAŞKAN - Sayın Polat, 1 dakika ilave ediyorum; lütfen toparlayın efendim.

ASLAN POLAT (Devamla) - Peki efendim.

Bu konuda son olarak söylemek istediğimiz, betonlaştırılan, kesilip yok edilen ormanlarımızı asla geriye getiremeyeceğimize. Onun için, ormanlarımızı, vakıf üniversitesi, villa ve golf alanı olarak yapmak için yağmalayan tekelleri sermaye grubunun emellerine alet etmeyelim derim.

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; Orman Bakanlığı bütçesi üzerinde, son olarak, orman yangınları konusuna değinmek isterim. Orman Bakanlığı, 1997 yılında orman yangınları için 8 milyon dolar harcanarak helikopter ve uçakla yaptığı mücadelesini, 1998 yılında, yalnız helikopterle yapacak diye karar verip, 4,4 milyon dolar ile yapıldığı Bakanlıkça bildirilmekte ve eklenmektedir "bu ödenek hem para olarak azdır hem de uçağı yoktur dolayısıyla istediğimiz mücadeleyi yapamamaktayız" demektedirler.

Yine gazetelere yansıdığına göre, bu yıl Ege sahillerinde çıkan orman yangınlarına kiralanan helikopterler ile geç müdahale edilince, Sayın Başbakan tarafından helikopter kiralama yerine, alımı yoluna gidilmesi için talimat verildiği belirtilirken; Sayın Bakan, Plan ve Bütçe Komisyonunda yaptığı konuşmada, Bakanlığın, yangınla mücadelede kendi malı 6 adet ve kiralanan 20 helikopter ile mücadelenin süreceğini belirtmişler, kendilerine Başbakanın talimatı hatırlatılınca, Bakanlığın, satın alınacak uçak ve helikopterleri işletecek teknik yeterliliğe sahip olmadığını, bunun için bir başka birim oluşturulabileceğini fakat henüz karar vermediklerini belirtmişlerdir.

Sayın Bakanım, bu konuda şunu söylemek isteriz. Sizin istediğiniz 8-10 milyon dolar, sadece bu bütçeyle, rantiyeye bir günde ödediğiniz faiz miktarının 1/3'ü kadar bir miktardır. Sizlerin gözünde tüm ülkemizin bugün ve yarının en büyük güvencesi olan ormanlarımızın, rantiyeye bir günde ödediğiniz faiz miktarının üçte biri kadar da değeri yok mudur?

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Teşekkür ediyorum Sayın Polat.

ASLAN POLAT (Devamla) - 1999 yılı Orman Bakanlığı Bütçesinin Sayın Bakanımıza hayırlı olmasını diler, teşekkürlerimi sunarım. (FP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Şahsı adına, ikinci söz, aleyhinde olmak üzere Erzurum Milletvekili Sayın Fahrettin Kucaracı'nın. (FP sıralarından alkışlar)

Buyurun efendim.

Sayın Kucaracı, sizin de süreniz 10 dakikadır efendim.

FAHRETTİN KUKARACI (Erzurum) - Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; Millî Savunma Bakanlığımızın 1999 mali yılı bütçesi üzerinde kişisel görüşlerimi açıklamak üzere huzurunuzda bulunuyorum. Bu vesileyle hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Sayın milletvekilleri, hepinizin bildiği üzere, ülkemiz güçlü, caydırıcı, hareket kabiliyeti yüksek, iyi yönetilen bir orduya sahiptir. Buna ihtiyacı vardır. Bu ihtiyaç, Türkiye'nin jeopolitik, jeostratejik konumundan kaynaklanmaktadır. Zira, Türkiye, uluslararası su yolları üzerinde, dünya enerji kaynaklarının büyük bir kısmının bulunduğu bir bölgededir. Amerika, Avrupa ve Japonya gibi süper devletler ile tarih boyunca sıcak denizlere inme arzusunda olan Rusya'nın ilgi alanı içerisinde olan bir bölgededir.

Dünyada ve bu bölgede, siyasi, ekonomik, stratejik çıkar ilişkileri olan ülkelerin, bu coğrafyaya ilgisiz kalacağı düşünülemez.

Bölgemizi çevreleyen Balkanlar, Kafkasya, Ortadoğu ve Orta Asya'da huzursuzluk, kargaşa ve istikrarsızlık mevcuttur. Bütün bu sebeplerden dolayı, güçlü bir askerî varlığa sahip olmak zorunda olduğumuz meydandadır.

Türk Silahlı Kuvvetlerimiz, gerek insangüçlü gerek eğitim ve organizasyon gerekse modern silah gücüne sahip olma, onu kullanma ve sonuca varma bakımından, dünyanın en büyük orduları arasında yer almaktadır.

Bu güçlü orduyu ayakta tutmak, gücünü sürdürülebilirliğini sağlamak için, ülke kaynaklarının büyük bir kısmının millî savunmaya ayrılması gerekir.

Ülke ekonomisinin malum darboğazlarına rağmen, 1999 mali yılı bütçesinin onda birinin savunmaya ayrılmış olması, milletimizin savunmasına verdiği önemi göstermektedir.

Ordumuzun modernizasyonu için ayrılmış bu kaynakların yeterli olduğunu söylemek, elbette ki, mümkün değildir.

Türk Ordusunun modernizasyonunun dışa bağımlılıktan kurtarılması gerekir. Yerli savunma sanayiinin kurulup geliştirilmesi lazımdır; ancak, bu, Türkiye için hiç de kolay değildir; dış güçlerin, Türk Silahlı Kuvvetlerinin modern silahlarla güçlenmesini istememeleri yanında, Türkiye'nin kendi imkânları da, yerli savunma sanayiini kurmak ve geliştirmekten uzak görünmektedir.

Elbette, doğru politikalar uygulanır, savunma sanayii konusunda kararlılık devam ettirilebilirse, netice almak mümkün olabilecektir; fakat, ekonomisi dışa bağımlı bir ülkenin savunma sanayii konusunda dışa bağımlılıktan kurtulmasını düşlemek, boş bir hayaldir.

Vergi gelirleri faiz giderlerini karşılayamayan Türkiye, maalesef, günübürlük politikalarla meşgul olmaktadır. Türkiye güçlü olmadıkça, güçlü ordu nasıl olacaktır? Dolayısıyla, millî savunma konularını ele alırken, Türk ekonomisinin 150 milyar dolara ulaşan iç ve dış borçlarını, rantiyeye kesimine ödenecek milyarlarca dolar faizi bir arada göz önüne almak gerekir; çünkü, netice itibarıyla, bütün bunların, millî savunmayla yakından ilgisi vardır. Memuruna maaş ödemekte zorlanan Türkiye, savunma problemlerini çözme gücünü göstermekte de zorlanacaktır.

Sayın milletvekilleri, Türk Silahlı Kuvvetlerimizin gücünü oluşturan kaynaklardan birisi de, milletimizin kendisine olan sevgi ve bağlılığıdır. Milletimizin bağrından çıkmış bulunan ordumuz da, aynı sevgi ve muhabbeti, milletine duymaktadır. Türk Silahlı Kuvvetlerinin yegâne dayanağı, Yüce Türk Milletidir. Millete ve onun değerlerine olan bağlılığı nedeniyle, her zaman moral gücü yüksek olarak kalmıştır. Zaman zaman ordumuzu, milletin değerlerine karşıymış gibi gösterme çabalarında olanlar olsa da, çok şükür, bu gibi tahrirleri ordumuz kale almamakta, iltifat etmemektedir. Daha dün, yüce ordumuzu, Allah'a, Peygamber'e, İslama karşıymış gibi göstererek, onun sevgisini, inanan insanların gönlünden çıkarmak isteyen gafiller, layık oldukları cevabı en yüksek maktan almışlar; yalan, iftira ve denaetleri, suratlarında bir tokat gibi patlamıştır. Peygamber ocağı olarak bildiğimiz milletin ordusu, kendisinden beklenen tepkiyi göstermiş; milletin gönlündeki tahtını yenilemiştir.

Değerli milletvekilleri, bir başka husustaki görüşlerimi arz etmeden geçemeyeceğim. Malum olduğu üzere, her yıl, ordumuzdan, bir kısmı subay ve assubay, Yüksek Askerî Şûra kararlarıyla ihraç edilmektedir. Doğru veya yanlış olan bu ihraçlar değildir. Eminim ki, birçok ihraç hakkı nedenlere dayanmaktadır; ancak, bu ihraçların bir tanesinin bile haksız olabileceği şüphesi, adalet ve hakkaniyet ocağı olan ordumuz hakkında olumsuz kanaatin oluşmasına sebep olabilecektir. Halkımı-

zın en çok güvenine mazhar olan bu müesseseye için böyle bir ihtimalin düşütülmesi dahi arzu edilen bir durum olamaz. Ordunun disiplinini kimsenin bozmasına asla müsamaha edemeyiz; ancak, sırf inançları nedeniyle, hanımının başörtütlü, babasının ise sakallı olması nedeniyle ihraçlar oluyor- sa -ki, biz, buna ihtimal vermiyoruz- milletimiz bundan rahatsız olur, üztlütlü duyar.

Yüce Meclisimizin demokratikleşme konusunda son günlerdeki çalışmaları takdire şayandır. Bu çalışmalara, Anayasamızın 125 inci maddesinin ikinci fıkrasını kaldırarak, bir yenisini daha ila- ve etmek gerekir diye düşünmekteyim.

Bilindiği üzere, 125 inci maddenin birinci fıkrasında "idarenin her türlü eylem ve işlemlerine karşı yargı yolu açıktır" denilmektedir. Asıl olan ve demokratik hukuk devletinde olması gereken de budur. İkinci fıkradaysa "Cumhurbaşkanının tek başına yapacağı işlemler ile Yüksek Askeri Şû- ranın kararları yargı denetimi dışındadır" ifadesiyle, buna bir istisna getirilmiştir. Kaldırılmasını ar- zu ettiğimiz hüküm, bu istisnaî hükümdür. Bu hükümler, Millî Güvenlik Konseyi dönemine rastla- yan, Anayasada yargı yolunu kapayan kurallardır. Kişi hak ve ödevlerini etkileyecek nitelikte olan bu hükümler için yargı yolunun kapatılmış olması, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 6 ncı mad- desine de aykırıdır. Adil yargılanma hakkı, diğer bir ifadeyle, mahkeme önünde hak arama özgür- lüğü, uluslararası temel belgelerde yer almış özgürlüklerin temelini oluşturur. Anayasamızın 125 inci maddesinin ikinci fıkrasının kaldırılmasıyla, hukukun üstünlüğü konusundaki temel prensibe uyulmuş; kimsenin olur olmaz yorumlar yaparak bu yüce müesseseyi yıpratması da önlenmiş ola- caktır.

Sözlerimi bitirirken, Türk Milletinin, her türlü fedakârlığa katlanarak 2,5 katrilyon lirayı, kıt kaynaklarına rağmen Millî Savunmaya ayırdığını, bunun en verimli şekilde kullanılarak, Silahlı Kuvvetlerimizin gelişmesine harcanağına inandığını belirtmek isterim.

1999 mali yılı Millî Savunma bütçemizin, Türk Silahlı Kuvvetlerimize, milletimize hayırlı ol- masını diler; hepinizi saygıyla selamlarım. (FP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum Sayın Kucaracı.

Sayın milletvekilleri, 7 nci turdaki görüşmeler tamamlanmıştır.

Şimdi, sorulara geçiyoruz.

Bilindiği gibi, soru-cevap işlemleri, Genel Kurulun, 16.6.1999 tarihli 16 ncı Birleşiminde ali- nan karar gereğince, 20 dakikayla sınırlandırılmıştır.

1 inci soru, Antalya Milletvekili Sayın Nesrin Ünal'ın.

Sayın Nesrin Üna?... Burada.

Soruyu okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Orman Bakanı Sayın Nami Çağan tarafından açıklanması için, aşağıdaki soruları gereği yapıl- mak üzere arz ediyorum.

1- Türkiye genelinde ve özellikle Antalya, Adana yöresinde, geçici işçi statüsünde yirmi yıl- dir aralıksız çalışan işçiler çıkarılıp yenileri alınmaktadır diye duyularımız mevcut. Bu konuda düşüncelerinizi öğrenebilir miyiz?

2- Ormaniçi köylerinde yaşayan ve yirmi - otuz yıldır arazisini ekip diken, özel idareye vergi- lerini ödeyen köylülerimiz, kadastro geçtiğinde, orman işletmeleri tarafından (2/b) uygulamasına

sokularak itirazda bulunulmakta ve köylülerin mağduriyetine neden olunmaktadır. Bu mağduriyetin önlenmesi için zilyetlikle ilgili kanunun uygulanmasını düşünüyor musunuz?

Saygılarımla

Nesrin Ünal
Antalya

BAŞKAN – Buyurun Sayın Bakan.

ORMAN BAKANI NAMI ÇAĞAN (İstanbul) – Sayın Başkan, Sayın Ünal'ın sorduğu soruda sözlü edilen Antalya ve Adana İllerinde ve diğer bazı illerde, önceki dönemlerde, memur yeterliliği dolayısıyla, memur görevini yapmak üzere, geçici işçiler görevlendirilmiştir; fakat, bunların görevlendirilmiş olması, geçici işçilerin sürelerinin azaltılmasına neden olmayacaktır; özellikle, yangın işçilerinin çıkarılması söz konusu değildir. Adam / ay ödenekleri çerçevesinde, mevcut işçilerimiz çalıştırılacaktır. Özellikle, eski işçilerin bu konuda bir önceliği olması doğaldır. 1999 yılında, mevcut geçici işçilere, tek bir işçi bile ekleyecek durumda değiliz. Daha sonraki yılda eğer yeni işçi çalıştırılacaksa, yeni geçici işçiler çalıştırılacaksa, bunun da, aynı memur alımında olduğu gibi, mutlaka objektif esaslara bağlanması gerekir. Şimdiden gelecek yılın çalışmasını yapıyoruz ve bu konuda, hiç kimsenin kuşkuya kapılmayacağı esaslara dayalı olarak işçi alınacaktır.

Sorunun ikinci bölümünü cevaplandırıyorum: Orman Yasasının 2 nci maddesinin (b) bendi uygulamasıyla, 1981 yılından önce, bilimsel olarak ve fennî olarak orman niteliğini yitiren alanlar bakımından zilyetlik esasına dayalı olarak tahsis yapılıyor; bu, yasanın gereği. Fakat, bunun dışında, (2/b) uygulaması dışında, zilyetlik dolayısıyla orman sahalarının devri, Anayasamıza göre de mümkün değildir.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum Sayın Bakan.

2 nci soru, Gümüşhane Milletvekili Bedri Yaşar'ın.

Sayın Yaşar?.. Buradalar.

Soruyu okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Orman Bakanı Sayın Nami Çağan'ın sözlü olarak cevaplama için sorumu iletiyorum.

Bakanlığınız erozyonla mücadele kapsamında, Ağaçlandırma Genel Müdürlüğü olarak Gümüşhane İli bünyesinde bir ödenek ayırmış mıdır; ayırmışsa, miktarı ne kadardır?

Bedri Yaşar
Gümüşhane

BAŞKAN – Buyurun Sayın Bakan.

ORMAN BAKANI NAMI ÇAĞAN (İstanbul) – Sayın Başkan, Erozyonla mücadele kapsamında, Ağaçlandırma Genel Müdürlüğü çerçevesinde, Gümüşhane İline toplam 80 milyar lira ödenek ayrılmıştır; bunun 40 milyar lirası erozyonla mücadelede, 40 milyar lirası da ağaçlandırma alanlarının bakımında kullanılacaktır.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

3 üncü soru, Ordu Milletvekili Eyüp Fatsa'nın.

Sayın Fatsa?.. Buradalar.

Soruyu okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Delaletinizle aşağıdaki sorunun Orman Bakanı Sayın Nami Çağan tarafından cevaplandırılması istiyorum.

Arz ederim.

Eyüp Fatsa

Ordu

Soru:

Kızılağacın serbestçe kesilip satılması mümkün olduğunda, halkımızın elindeki boş araziler değerlendirilmiş olacak; orman işletmeleri, halkın izin ve itiraz konularıyla zamanlarını harcamaktan kurtulacak; kızağaç işleyen işletmelerin yurt dışına aktarmak zorunda oldukları dövizler iç piyasamızı canlandıracak, kızağaç yüzünden açılmış bulunan orman davaları ortadan kalkacaktır.

Yukarıda sayılan avantajlar göz önünde bulduğuna göre, kızağacı orman ağacı kapsamından çıkarmayı düşünüyor musunuz?

BAŞKAN – Buyurun Sayın Bakan.

ORMAN BAKANINAMI ÇAĞAN (İstanbul) – Devlet ormanlarında yer alan kızağacın orman kapsamı dışına çıkarılması yasal olarak mümkün değildir; ancak, özel ağaçlandırmalarda kızağaç türünden yararlanma yoluna gidilebilir.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum Sayın Bakan.

4 üncü soru, Şanlıurfa Milletvekili Niyazi Yanmaz'a aittir.

Sayın Yanmaz?.. Burada.

Soruyu okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Aracılığınızla Sayın Millî Savunma Bakanına aşağıdaki soruyu sormak istiyorum.

Niyazi Yanmaz

Şanlıurfa

Görevde olan emniyet mensuplarının askerliğiyle ilgili neler düşünüldüğünü cevaplamanız temennisiyle saygılar sunarım.

BAŞKAN – Buyurun Sayın Bakan.

MİLLÎ SAVUNMA BAKANİ SABAHATTİN ÇAKMAKOĞLU (Kayseri) – Sayın Başkan, bu soru yazılı olarak cevaplandırılacaktır.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum efendim.

5 inci soru, Niğde Milletvekili Mükerrerem Levent'e aittir.

Sayın Levent?.. Burada.

Soruyu okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Sayın Orman Bakanının aşağıdaki sorunun cevablamasını tensiplerinize arz ederim.

Bakanlığımızda geçici işçi olarak çalışan işçilerin çıkarıldığı ve yerine yeni işçilerin alınacağı doğru mudur?

Niğde İli orman bölgesine dahil olması mevsim gereği bu işçilerin çıkarılmaması gerekirken sebepsiz çıkarılmasının açıklanması.

Mülkerrem Levent

Niğde

BAŞKAN – Buyurun Sayın Bakan.

ORMAN BAKANI NAMİ ÇAĞAN (İstanbul) – Bakanlık görevine başladığım günden bugüne kadar bir geçici işçi bile almadım; zaten, almama da imkân yoktur; ödenekler buna elvermiyor. Yeni giren işçilerin eskilerini dışlaması diye bir şey zaten söz konusu değil; ama, benim dönemimde zaten yeni bir işçi alınmadı. Ödenekler çerçevesinde geçici işçilerimiz çalıştırılacaktır. 1999 yılında tek bir işçi bile alacak durumumuz yoktur efendim.

BAŞKAN – Teşekkür ederim Sayın Bakan.

6 ncı soru, Adıyaman Milletvekili Mehmet Özyol'a aittir.

Sayın Özyol?.. Yok.

Soruyu geçiyorum.

7 nci soru, Osmaniye Milletvekili Şükrü Ünal'a aittir.

Sayın Ünal?.. Burada.

Soruyu okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Aşağıdaki sorunun Sayın Orman Bakanı tarafından cevaplandırılmasını arz ederim.

Şükrü Ünal

Osmaniye

Ülkemizin hemen genelinde ormanlık alanlar içerisinde yer alan yaylalıkların mülkiyet ve tapu yönünden problem olması bir gerçektir.

Halkımızın yaylalık edinme noktasında kiralama veya satış yönünde bir çözüm düşünce ve programınız var mıdır?

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Buyurun Sayın Bakan.

ORMAN BAKANI NAMİ ÇAĞAN (İstanbul) – Mera Yasasıyla meraların kiralanması mümkün hale getirilmiştir. 2924 sayılı Or-köy Yasasının 2 nci maddesinin (b) bendine göre, orman dışına çıkarılan yaylalar ilgili orman köylülerine ücretsiz tahsis edilebilmektedir. Yeter ki, bu 2 nci maddenin (b) bendinin koşullarına uyulsun.

BAŞKAN – Teşekkür ederim Sayın Bakan.

8 inci soru, Adana Milletvekili Mehmet Metanet Çulhaoğlu'na aittir.

Sayın Çulhaoğlu?.. Burada.

Soruyu okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Orman Bakanı Sayın Nami Çağan tarafından açıklanması için aşağıdaki soruyu gereği yapılmak üzere arz ediyorum.

1. Orman bölgesinde yaşayan tarımla geçimini temin eden köylülerimiz, özellikle buğday ekilen arazilerinde, ormana birkaç kilometre mesafede olan arazilerinde, firez diye tabir olunan sapsarı yakmak istiyorlar. (Verim almaları açısından) Yasa buna müsaade değil. Acaba köylülerimizin mağduriyetinin önlenmesi için orman işletme şefliklerinin, kaymakamlığın, jandarmanın ortak önlem almaları ile kontrollü bir şekilde bu işlemi yapmaları hususunda bir kanunî düzenleme düşündür müstünüz?

Saygılarımla.

Mehmet Metanet Çulhaoğlu

Adana

BAŞKAN – Buyurun Sayın Bakan.

ORMAN BAKANİ NAMİ ÇAĞAN (İstanbul) – Şu andaki yasal düzenlemeye göre arız yakmak yasaktır. Bu çerçevede, şu anda devletin böyle bir şeye destek olması düşünülemez. İlerisi için de, arız yakmak, bilimsel olarak yararlı bulunmamaktadır; çünkü, topraktaki mikroorganizmaları öldürdüğü saptanmıştır. O bakımdan böyle bir projemiz yok efendim.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum Sayın Bakanım.

9 uncu soru, Sivas Milletvekili Mehmet Ceylan'a aittir.

Sayın Ceylan?.. Burada.

Soruyu okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Aracılığınızla, Millî Savunma Bakanına aşağıdaki sorumu iletmenizi saygılarımla arz ederim.

Mehmet Ceylan

Sivas

İşsizliğin yüksek boyutlarda bulunduğu Sivas İlimizde 476 kişinin çalıştığı dikimevinin kapatılacağı hususunda, basınımızda ve kamuoyunda rahatsızlıklar vardır. Bu konunun önemine binaen yardımlarımızı ve düşüncelerinizi öğrenmek istiyorum.

Saygılarımla.

BAŞKAN – Buyurun Sayın Bakanım.

MİLLÎ SAVUNMA BAKANİ SABAHATTİN ÇAKMAKOĞLU (Kayseri) – Sayın Başkan, Türk Silahlı Kuvvetlerinde dikimevi ve benzeri önemli tesislerin açılması ve kapanması, ekonomik ve rantabilite esaslarına göre değerlendirilmektedir. Sivas Dikimevinin kapatılmasıyla ilgili bir kararımız bulunmamaktadır.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

10 uncu soru, Şanlıurfa Milletvekili Mehmet Güneş'e ait.

Sayın Mehmet Güneş?.. Burada.

Soruyu okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

İlgi soru: Orman Bakanı

Konu: Şanlıurfa Orman Bölge Müdürlüğü binası, üç yıldan beri iskelet şeklinde hiçbir işlem yapılmadan durmaktadır. Bir tek bloktan oluşan bu inşaat, yöredeki gazete ve televizyonların malzemesi haline gelmiştir. Acaba, bitirebilme ödeneği ne zaman tahsis edilecektir?

Saygılarımla.

Mehmet Güneş
Şanlıurfa

BAŞKAN – Buyurun Sayın Bakan.

ORMAN BAKANİ NAMİ ÇAĞAN (İstanbul) – Efendim, şimdiye kadar bu inşaat için 10 milyar lira gönderilmiş, 3 milyar lira da yeni gönderilmiştir. Bu bütçe yılında 5 milyar lira daha gönderilerek, bu yıl içinde inşaat tamamlanacaktır. Dolayısıyla, bu inşaat, yöredeki gazete ve televizyonların da malzemesi haline gelmeyecektir.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

11 inci soru, Nevşehir Milletvekili Mükremin Taşkın'a ait.

Sayın Mükremin Taşkın?.. Burada.

Soruyu okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Aşağıdaki sorunun Sayın Millî Savunma Bakanı tarafından cevaplandırılmasını saygıyla arz ederim.

Mükremin Taşkın
Nevşehir

Soru: Kosova'da NATO gücüne mensup diğer milletlerin askerleri hızlı bir şekilde konuşlandırıldı. Acaba, Türkiye, Kosova'da geç kalmadı mı?

BAŞKAN – Buyurun Sayın Bakan.

MİLLÎ SAVUNMA BAKANİ SABAHATTİN ÇAKMAKOĞLU (Kayseri) – Sayın Başkan, Sayın Mükremin Taşkın arkadaşımıza bu vesileyle teşekkür etmek istiyorum.

Kamuoyunda bu şekilde bir bilgilendirme eksikliği olduğunu zannediyorum. Bir kere, KFOR dediğimiz çokuluslu mütterek güçte görev alacak Kosova Türk Tabur Kuvveti için zamanında gerekli başvuruda bulunulmuştur. Yanlış bilgilendirme, diğer NATO ülkelerinden oluşan güçlerin, birliklerin, aslında Arnavutluk'ta, Makedonya'da ve Macaristan'da, yani, Kosova'ya sınır ülkelerde konuşlanmış olmalarından ve yapılan anlaşma sonrası başka bir işleme tabi kalmaksızın Kosova'ya girebilmiş olmalarından kaynaklandığı düşüncesindeyim.

Türk birliğinin intikali ise, bilindiği gibi, Bulgaristan ve Makedonya topraklarından geçilmek suretiyle olacaktır.

Bu ülkelerin iç hukukunun gereği prosedür tamamlandıktan sonra geçiş mümkün olabileceğinden, bu prosedür de, NATO makamları ile Bulgaristan ve Makedonya Hükümeti arasında gerçekleştirilmiş ve en son, Bulgaristan Meclisinin de onayı alınmak suretiyle, Cumhurbaşkanınca da onaylanmıştır. Bugünlerde, Türk birliği, Kosova'daki görev yerine gidecek şekilde harekete hazırdır. Birkaç güne kadar da yola çıkılacaktır.

Esas olan, gecikme değil, güvenle, emniyetle, uluslararası da bir soruna sebep olmadan Kosovo'ya intikal etmektir diye düşünüyoruz.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum. Sayın Bakana.

12 nci soru, Adana Milletvekili Ali Halaman'a aittir.

Sayın Ali Halaman?.. Burada.

Soruyu okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Aşağıdaki sorunun Sayın Orman Bakanı tarafından cevaplandırılmasını saygılarımla arz ederim.

Soru: Adana İli başta olmak üzere, Kozan, Saimbeyli, Fekce, Alâdağ ve Tufanbeyli İlçeleri büyük oranda orman bölgesidir. Bu orman bölgelerimiz, sürekli, değişik felaketlerden dolayı, küçülmektedir. Küçülmeyi önlemek için yeni bir yapılanma ihtiyacı duyuluyor mu?

Ali Halaman

Adana

BAŞKAN – Buyurun Sayın Bakan.

ORMAN BAKANI NAMI ÇAĞAN (İstanbul) – Adana'nın Kozan, Saimbeyli, Fekce, Alâdağ ve Tufanbeyli İlçelerinde orman alanının küçülmesinin önlenmesi ya da gerekli tedbirlerin alınabilmesi için, çok çeşitli bakanlıkların eşgüdümü olarak çalışma yapması gerekiyor. Orman Bakanlığı olarak, biz, bu ilçelerde yapmamız gereken çalışmaları planladık; ama, daha eşgüdümlü bir çalışmaya ihtiyaç duyulmaktadır.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

13 üncü soru, Şanlıurfa Milletvekili Mehmet Yalçınkaya'ya aittir.

Sayın Mehmet Yalçınkaya?.. Yok.

14 üncü soru, Kayseri Milletvekili Hasan Basri Üstünbaş'a aittir.

Sayın Hasan Basri Üstünbaş?.. Burada.

Soruyu okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Aşağıdaki sorunun sözlü olarak cevaplandırılması istemiyle Millî Savunma Bakanına yöneltilmesini saygılarımla arz ederim.

Hasan Basri Üstünbaş

Kayseri

Soru: Kayseri'de kurulu bulunan TAKSAN fabrikasının savunma sanayiine kazandırılmasıyla ilgili çalışmalarınızın olup olmadığını öğrenmek istiyorum.

BAŞKAN – Buyurun Sayın Bakan.

MİLLÎ SAVUNMA BAKANI SABAHATTİN ÇAKMAKOĞLU (Kayseri) – Sayın Başkan, TAKSAN Fabrikasına, off-set yoluyla, Almanya'ya ihraç edilmek üzere takım tezgâhı siparişi verilmiştir. Verdiğimiz bu iş çerçevesinde TAKSAN, Almanya'ya, halen takım tezgâhları ihraç etmektedir. Bundan ayrı olarak, yeni başlayacak olan projelerimiz meyamında, TAKSAN Fabrikamıza yeni ve ilave iş potansiyeli sağlanmasına çalışılmaktadır.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

15 inci soru, Elazığ Milletvekili Mustafa Gül'e aittir.

Sayın Mustafa Gül?.. Buradalar.

Soruyu okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Aracılığınızla, aşağıdaki sorularımın, Orman Bakanı Sayın Nami Çağan'a iletilmesini arz ederim.

Saygılarımla.

Mustafa Gül

Elazığ

1. Keban Baraj gölü havzasındaki erozyonun önlenerek, barajın ekonomik ömrünün uzatılması konusunda proje çalışmalarınız nelerdir?

2. Bütçenizdeki ödenekler, hedeflerinize ulaştırabilecek miktarlarda mıdır?

3. Üniversiteleşme adına, özel üniversitelere tahsis edilen orman arazilerindeki orman varlığının korunması amacıyla hangi tedbirleri aldınız? Bugüne kadar, adı geçen alanlarda, herhangi bir tahribat tespit ettiniz mi?

BAŞKAN – Buyurun Sayın Bakan.

ORMAN BAKANI NAMİ ÇAĞAN (İstanbul) – Keban Barajı çevresinde erozyon kontrol çalışmaları yapılmaktadır. Kırsal yoksulluğu azaltıcı önlemler alınarak, köylülerin önerileri de dikkate alınarak, Dünya Bankası desteğiyle, Doğu Anadolu Su Havzaları Rehabilitasyon Projesi uygulanmaktadır. Bu proje kapsamında Keban Barajının içinde bulunduğu Elazığ İli de vardır. Elazığ İlinde yılda 2 bin hektar erozyon kontrolü yapılmaktadır.

Ülkemizin mali sıkıntıları, pek tabii, doğal olarak, Orman Bakanlığına da yansımaktadır. Onun için, her Bakanlık ne kadar ödenek aldıysa biz de o kadar ödenek alabildik.

Üniversitelere tahsis edilen araziler, 6831 sayılı Yasa ve ilgili yönetmelik çerçevesinde Millî Eğitim Bakanlığına tahsisen verilmiştir ve kampus alanları dışındaki açık alanlarda, üniversitelerin ağaçlandırılması yönünde çalışmalar yapıldığı bildiriliyor; ama, bu üniversitelere orman alanları verilirse, orman dışı alanlar verilse, pek tabii daha uygun olurdu. Biz, daha dikkatli olacağız.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum Sayın Bakan.

16 ncı soru, Sivas Milletvekili Mehmet Ceylan'a aittir.

Sayın Ceylan?.. Burada.

Soruyu okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Aracılığınızla Sayın Orman Bakanına aşağıdaki sorumu iletmenizi saygılarımla arz ederim.

Mehmet Ceylan

Sivas

1. Orman yangınlarıyla mücadelede çalıştırılmak maksadıyla 1999 yılında kaç işçi çalıştırılacaktır? Bu işçilere verilecek toplam ücret ne olacaktır?

2. Bu işçilerden kaç tanesi görev yaptığı bölge dışından atanmıştır?

3. Özellikle büyük kentlerimizde orman kadastrolarının bir an önce bitirilmesi gerekmektedir; bu konudaki çalışmalar ne durumdadır?

4. Kullanılmayan ve korunamayan orman arazilerinin, özellikle büyük kentlerde turizm amaçlı kullanılması hususundaki düşüncelerinizi öğrenmek istiyorum.

Saygılarımla.

BAŞKAN – Sayın Bakan buyurun.

ORMAN BAKANİ NAMİ ÇAĞAN (İstanbul) – Sayın Başkan, bu sorunun cevabı uzun sürecektir; fakat, cevaplayayım.

1. 1999 senesi yangın sezonunda düzenlenen yangın eylem planına göre, toplam 13 090 işçi çalıştırılması planlanmıştır ve bu iş için, yangına hassas bölge müdürlüklerine 59 169 adam/ay kadrosu tahsis edilmiştir.

İşçilere verilecek ücret, toplam olarak 21 trilyon lira olacaktır.

2. Yangın işçileri, ilk müdahale ekip merkezlerinin olduğu yerlerde, kulelerde ikamet etmektedir. Bu işçilerin, görev bölgesi dışına gönderilmesi söz konusu değildir.

3. Orman kadastrounun şu ana kadar yapılan miktarı 15 037 029 hektar olup, Türkiye orman alanlarına oranı yüzde 72'dir. Kalan 5,2 milyon hektarının da kadastro, halen çalışan, sayısı 115 olan aktif kadastro komisyonlarıyla yapılmaktadır.

Büyük kentlerimizde çalışmalar, hemen hemen tamamlanmıştır. Örneğin, İstanbul İli, bu tamamlanmış olan iller arasındadır. Orman kadastro, yüklenici ve bu işle uğraşan özel firmalara yaptırılmaya devam edilmektedir; 1997 ve 1998 yıllarında, bu çalışma sürdürülmüştür.

4. Orman arazilerinin ülke turizmine hizmet etmek amacıyla gerçek ve tüzelkişilere tahsisleri, en son 1.1.1998 yılında yapılmıştır. Bu tür tahsislerde, çok dikkatli, çok özenli davranmak, hatta, belki de yapmamak gerekir. Bu konuda, Bakanlık olarak gereken duyarlılığı göstereceğiz. 1.1.1998'den bu yana da böyle bir tahsis yapılmamıştır. Eğer, illa tahsis yapılacaksa da, mutlaka rekabete dayalı bir ihale açılması gerektiğini düşünmekteyim.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum Sayın Bakan.

Değerli milletvekilleri, Mardin Milletvekili Veysi Şahin, İzmir Milletvekili Yıldırım Ulupınar, İçel Milletvekili Yalçın Kaya, Konya Milletvekili Hüseyin Arı, Yozgat Milletvekili Mesut Türker, Hakkâri Milletvekili Hakkı Töre'nin sormuş olduğu soruları, yine Yüce Heyetinizin almış olduğu karar gereğince, 20 dakikalık süremiz dolmuş olduğu için okutamıyorum; ancak, bütün bu sorular, yazılı olarak, sayın bakanlara intikal ettirilmiştir.

Değerli milletvekilleri, şimdi, sırasıyla, yedinci turda yer alan bütçelerin bölümlerine geçilmesi hususunu ve bölümlerini ayrı ayrı okutup, oylarınıza sunacağım.

Millî Savunma Bakanlığı 1999 mali yılı bütçesinin bölümlerine geçilmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Bölümleri okutuyorum:

H) MİLLÎ SAVUNMA BAKANLIĞI**1.- Millî Savunma Bakanlığı 1999 Mali Yılı Bütçesi****A - CETVELİ**

Program

<u>Kodu</u>	<u>Açıklama</u>	<u>Lira</u>
101	Genel Yönetim ve Destek Hizmetleri	252 081 200 000 000
BAŞKAN- Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.		
102	Millî Savunma Hizmetleri	2 254 928 800 000 000
BAŞKAN- Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.		
TOPLAM		2 507 010 000 000 000

BAŞKAN- Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Millî Savunma Bakanlığı 1999 mali yılı bütçesinin bölümleri kabul edilmiştir.

2.- Millî Savunma Bakanlığı 1997 Mali Yılı Kesinhesabı

BAŞKAN- Millî Savunma Bakanlığı 1997 mali yılı kesinhesabının bölümlerine geçilmesini
Yüce Heyetinizin oylarına sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

(A) cetvelinin genel toplamını okutuyorum:

Millî Savunma Bakanlığı 1997 Mali Yılı Kesinhesabı**A - CETVELİ**

	<u>Lira</u>
- Genel Ödenek Toplamı	: 853 189 712 247 000
- Toplam Harcama	: 745 745 682 450 000
- İptal Edilen Ödenek	: 106 446 929 041 000
- Ödenek Dışı Harcama	: 749 742 662 000
- 1050 S.K.55 inci Mad.ve Özel Kanunlar Ger. Ertesi Yıla Devreden Ödenek	: 1 746 843 418 000
- 1050 S.K.83 üncü Mad.ve Dış Proje Kredilerinden Ertesi Yıla Devreden	: 91 390 452 287 000

BAŞKAN- (A) cetvelini kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Millî Savunma Bakanlığı 1997 mali yılı kesinhesabının bölümleri kabul edilmiştir.

Orman Bakanlığı 1999 mali yılı bütçesinin bölümlerine geçilmesini oylarınıza sunuyorum:
Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Bölümleri okutuyorum:

1) ORMAN BAKANLIĞI

1.- Orman Bakanlığı 1999 Mali Yılı Bütçesi

A - CETVELİ

Program

Kodu	Açıklama	Lira
101	Genel Yönetim ve Destek Hizmetleri	17 589 700 000 000
	BAŞKAN- Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
111	Ormancılık Hizmetleri	15 149 300 000 000
	BAŞKAN- Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
900	Hizmet Programlarına Dağıtılamayan Transferler	6 855 000 000 000
	BAŞKAN- Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
999	Dış Proje Kredileri	575 000 000 000
	BAŞKAN- Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
T O P L A M		40 169 000 000 000

BAŞKAN- Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Orman Bakanlığı 1999 mali yılı bütçesinin bölümleri kabul edilmiştir.

2. - Orman Bakanlığı 1997 Mali Yılı Kesinhesabı

BAŞKAN- Orman Bakanlığı 1997 mali yılı kesinhesabının bölümlerine geçilmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

(A) cetvelinin genel toplamını okutuyorum:

Orman Bakanlığı 1997 Mali Yılı Kesinhesabı

A - CETVELİ

L i r a

- Genel Ödenek Toplamı	:	16 093 460 334 000
- Toplam Harcama	:	14 052 390 112 000
- İptal Edilen Ödenek	:	2 053 951 876 000
- Ödenek Dışı Harcama	:	14 027 318 000
- 1050 S.K.55 inci Mad.ve Özel Kanunlar Ger.Ertesi Yıla Devreden Ödenek	:	1 145 664 000
- 1050 S.K.83 üncü Mad.ve Dış Proje Kredilerinden Ertesi Yıla Devreden	:	62 733 217 000

BAŞKAN- Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Orman Bakanlığı 1997 mali yılı kesinhesabının bölümleri kabul edilmiştir.

Orman Genel Müdürlüğü 1999 mali yılı bütçesinin bölümlerine geçilmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Bölümleri okutuyorum:

a) Orman Genel Müdürlüğü

1.- Orman Genel Müdürlüğü 1999 Mali Yılı Bütçesi

A - CETVELİ

Program

<u>Kodu</u>	<u>Açıklama</u>	<u>Lira</u>
101	Genel Yönetim ve Destek Hizmetleri	4 926 750 000 000
	BAŞKAN- Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
111	Ormancılık Hizmetleri	30 393 250 000 000
	BAŞKAN- Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
900	Hizmet Programlarına Dağıtılamayan Transferler	1 240 000 000 000
	BAŞKAN- Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
TOPLAM		36 560 000 000 000

BAŞKAN- Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

(B) cetvelini okutuyorum:

B - CETVELİ

Gelir

<u>Türü</u>	<u>Açıklama</u>	<u>Lira</u>
2	Vergi Dışı Normal Gelirler	5 634 095 000 000
	BAŞKAN- Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
3	Özel Gelirler, Hazine Yardımı ve Devlet Katkısı	30 925 905 000 000
	BAŞKAN- Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
TOPLAM		36 560 000 000 000

BAŞKAN- Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Orman Genel Müdürlüğü 1999 mali yılı bütçesinin bölümleri kabul edilmiştir.

2. - Orman Genel Müdürlüğü 1997 Mali Yılı Kesinhesabı

BAŞKAN- Orman Genel Müdürlüğü 1997 mali yılı kesinhesabının bölümlerine geçilmesini Değerli Hiyetinizin oylarına sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

(A) cetvelinin genel toplamını okutuyorum:

Orman Genel Müdürlüğü 1997 Mali Yılı Kesinhesabı

A - CETVELİ

		<u>Lira</u>
- Genel Ödenek Toplamı	:	15 477 773 000 000
- Toplam Harcama	:	15 136 605 289 000
- İptal edilen Ödenek	:	345 238 981 000
- Ödenek Dışı Harcama	:	4 071 270 000

BAŞKAN- Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

(B) cetvelinin genel toplamını okutuyorum:

B - CETVELİ

Lira

- Bütçe Tahmini	:	11 228 300 000 000
- Yılı Tahsilatı	:	15 202 298 298 000

BAŞKAN- Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Orman Genel Müdürlüğü 1997 mali yılı kesinhesabının bölümleri kabul edilmiştir.

Değerli milletvekilleri, böylece, Millî Savunma Bakanlığı, Orman Bakanlığı ve Orman Genel Müdürlüğü 1999 mali yılı bütçeleriyle 1997 mali yılı kesinhesapları kabul edilmiştir.

Hayırlı olmalarını temenni ediyorum.

Değerli milletvekilleri, yedinci tur görüşmeler tamamlamıştır.

Görüşmelere kaldığımız yerden devam etmek için, saat 21.00'de toplanmak üzere, birleşime ara veriyorum.

Kapanma Saati: 20.42

ÜÇÜNCÜ OTURUM

Açılma Saati : 21.00

BAŞKAN : Başkanvekili Ali İLİKSOY**KÂTİP ÜYELER : Hüseyin ÇELİK (Van), Mehmet AY (Gaziantep)**

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri, 23 üncü Birleşimin Üçüncü Oturumunu açıyorum.

Bütçe ve Kesinhesap Kanunu Tasarılarının görüşmelerine kaldığımız yerden devam edeceğiz.

Önceki oturumda yedinci tur görüşmeler tamamlanmıştır.

Şimdi, sekizinci tur görüşmelere başlıyoruz.

**IV. - KANUN TASARI VE TEKLİFLERİYLE KOMİSYONLARDAN
GELEN DİĞER İŞLER (Devam)**

1.- 1999 Mali Yılı Genel ve Katma Bütçeli İdareler Bütçe Kanunu Tasarıları ile 1997 Mali Yılı Genel ve Katma Bütçeli İdareler ve Kuruluşlar Kesinhesap Kanunu Tasarıları (1/1; 1/2; 1/3, 3/122; 1/4, 3/123) (S.Sayıları: 3, 4, 8, 9) (Devam)

BAŞKAN - Sekizinci turda, Dışişleri Bakanlığı, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı bütçeleri yer almaktadır.

Komisyon?.. Hazır.

Hükümet?.. Hazır.

Sayın milletvekilleri, soru sormak isteyen milletvekillerinin, kısa, gerekçesiz ve kişisel görüş ileri sürmeksizin, kişilik ve özel yaşama ilişkin konuları içermeyecek şekilde hazırlayacakları sorularını, gruplar adına yapılacak konuşmalar bitinceye kadar yazılı olarak Başkanlık Divanına göndermelerini rica ediyorum. Gruplar adına yapılacak konuşmalar tamamlandıktan sonra gönderilecek sorular kabul edilmeyecektir.

Sekizinci turda grupları ve şahısları adına söz alan üyelerin isimlerini okuyorum:

Gruplar

Doğru Yol Partisi Grubu adına, Van Milletvekili Hüseyin Çelik, Hatay Milletvekili Mehmet Döner; Fazilet Partisi Grubu adına, İstanbul Milletvekili Azmi Ateş, Sivas Milletvekili Musa Demirci; Milliyetçi Hareket Partisi Grubu adına, Kahramanmaraş Milletvekili Mehmet Kaya, Güntüshane Milletvekili Bedri Yaşar; Anavatan Partisi Grubu adına, İstanbul Milletvekili Cavit Kavak, Ordu Milletvekili Sefer Koçak; Demokratik Sol Parti Grubu adına, Bursa Milletvekili Hayati Korkmaz, Kocaeli Milletvekili Ahmet Arkan.

Şahıslar:

Lehinde, Ankara Milletvekili Oya Akgönenç, Afyon Milletvekili Müjdat Kayayerli; Aleyhinde, İstanbul Milletvekili Hüseyin Kansu.

İlk söz, Doğru Yol Partisi Grubu adına, Van Milletvekili Sayın Hüseyin Çelik'in. Buyurun. (DYP sıralarından alkışlar)

Sayın Çelik, süreniz 10 dakikadır.

DYP GRUBU ADINA HÜSEYİN ÇELİK (Van) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; konuşmama başlamadan önce, şahsım ve Doğru Yol Partisi Grubu adına, Yüce Meclisi ve televizyonları başında bizi seyreden halkımızı saygıyla selamlıyorum.

Türkiye, bulunduğu coğrafya itibarıyla çok hassas dengeler üzerinde durmaktadır. Bir yandan bir NATO ülkesi, öte yandan Avrupa Birliğine girmeye çalışan bir ülke, İslam Konferansı üyesi, Karadeniz Ekonomik Topluluğu üyesi, D-8 üyesi vesaire. Aslında, bu bağlantıların hiçbiri diğerinin alternatifi değil, aksine, tamamlayıcısı, bütünleştiricisi olarak algılanmalıdır.

Üzülerek belirtiyim ki, Türkiye, içerisinde, kıyısında veya kapısında yer aldığı bu uluslararası organizasyonların nimetlerinden çok, külfetlerinden nasibini almaktadır. Amerika'dan sonra NATO içerisinde en büyük orduya sahip olan Türkiye, ihtiyaç olduğu zaman üzerine düşen fedakârlığı yapmakta; ancak, hiçbir meselede müttefiklerinden hak ettiği desteği bulamamaktadır.

1959'dan beri kapısını aşındırdığımız Avrupa Birliğiyle, gümrük birliği sürecinde çok olumlu gelişmeler olmasına rağmen, 55 inci ve 56 ncı hükümetler döneminde uygulanan tutarsız politikalar yüzünden, ilişkiler, donma noktasına gelmiştir. Sayın Yılmaz'ın, Kohl'e kızarak Avrupa Birliğine rest çekmesinden sonra, Sayın Başbakan Ecevit'in Schöeder'e yazdığı mektup ve alınan cevap, Türk dışpolitikası açısından ciddi bir başarısızlık örneğidir.

Sayın milletvekilleri, bizim, millet olarak hiç de hoş olmayan bir özelliğimiz, bir hasetimiz vardır; o da, başımıza gelen bütün felaketleri, musibetleri kendi dışımızdaki unsurlara havale ederek, kendimizi sorumluluktan kurtarmaktır. Bir çoban düşünün, koyunlarını araziye salıyor; ama, çok da oralı değil. Kurtlar gelip sürüyü hallettikten sonra "kahrolsun kurtlar" diye bağırarak, çoban açısından akıllıca bir davranış mıdır? Hijyenik şartlar ve ortam hazırlamayan birinin, hasta ediyorlar diye mikroplara küfretmesi mantıklı mıdır? Günah işleyen bir insanın bütün suçu şeytanın varlığında araması isabetli midir?

Bakın, Avrupa, bizi Avrupa Birliğine almıyor diye kızıyoruz. Avrupalılar bizi bölmeye çalışıyorlar diye kızıyoruz. Batı, bizi ekonomik olarak sömürüyor diye kızıyoruz. Biz, yine kızmaya devam edelim de, acaba bütün suç kurtların mıdır diye kendimize soralım. Unutmayalım ki, kurdun tabiatında koyunu yemek vardır. Kurt, kurt olmanın görevini yapıyor. Gelelim, biz kurda karşı ne tedbir alıyoruz, onu sorgulayalım. Millet olarak en büyük eksiğimiz, bu anlamda, özeleştirmedir.

Bakın, Avrupa diyor ki: "Kardeşim, sizi bu halinizde Avrupa Birliğine alamayız. Medenî dünyanın olmazsa olmaz kabul ettiği tam anlamıyla bir demokrasiniz yok." İşsizlik had safhada. Avrupa Birliğinin, ekonomik olarak durumu çok da iyi olmayan ülkelerinden olan İngiltere'de enflasyon iki haneli rakamlara çıkacak diye insanlar isyan ediyor. Benim ülkemde, o da resmî rakamlara göre, yüzde 60'lık bir enflasyon, nimetten sayılıyor.

Bakınız, sayın milletvekilleri, Londra Üniversitesinde Avrupa Birliğiyle ilgili olarak düzenlenen bir konferansa katıldım. Konuşmacı profesörlerden biri, eğer, Türkiye, bu haliyle Avrupa Birliğine tam üye olursa, 35 milyonluk 30 yaşın altındaki nüfusu Avrupa'yı istila eder dedi. Onun kullandığı bir benzetme var; burada onu kullanmak istemiyorum.

Avrupa ülkeleri için vatandaşlarımız vize almaya çalışırken ne tür aşağılayıcı muamelelerle karşılaşılıyorlar; bundan haberdar mıyız? Bakın, bizim vatandaşlarımızın maruz kaldığı, âdeta Münkir Nekir suallerine birçok Arap ülkesinin vatandaşı maruz kalmıyor. Niçin; çünkü, onlar, gelir getiren kişiler olarak algılanıyor. Türkiye'den Avrupa'ya giden gençlerimizden büyük bir kısmı iş aramasına giriyor.

İmralı'daki duruşmada, Avrupa Birliği üyesi birçok ülkenin, PKK'ya şu veya bu düzeyde destek verdiği anlaşılmaktadır. Batı'nın üçüncü dünya ülkelerine uyguladığı Balkanizasyon politikasını sanki bugün keşfetmişiz gibi hayret etmeye hiç de gerek yok. İki Almanya birleşip dev bir Almanya olurken, Avrupa Ekonomik Topluluğu Avrupa Birliğine dönüşürken, yani, siyasî birliğe dönüşürken, kendileri, âdeta, dev bir devletler karteli kurarken, üçüncü dünyayı küçük küçük, ayak-

ları üzerinde duramayan, ancak kendi vesayetleri altında hayatını sürdürebilen devletçikler haline getirme yönündeki faaliyetlerine şaşmamalıyız; çünkü, bugünkü dünyada, sıcak savaşlar yerine bu yolla kontrolü sağlamak, daha az maliyetli bir iştir.

Sayın milletvekilleri, Avrupa, bugün, bizi bölmek istiyorsa, demek ki, ülkemizde buna müsaait bir zeminin varlığını vehmediyor. Unutmayalım ki, sağlam vücuda mikrop giremez; girse bile, zarar veremez. Onun için, biz, iç bünyemizi sağlam tutmak zorundayız. Haddi hesabı olmayan dış düşmanla mücadele etmek durumunda olan bir ülkenin iç bünyesi sağlam olursa, dış müdahaleleri rahatlıkla püskürtebilir; bu da, tam, kâmil manada bir demokrasiyle olur.

Türk dışpolitikasını, millî menfaatlarımızı üst düzeye çıkaracak bir hareketliliğe kavuşturmak lazımdır. Bu da, tarihten ibret alıp, dünyadaki gelişimi iyi takip etmek, çıkarlarımıza uygun yaygın bir politika ve örgütlenmeyle mümkün olacaktır.

Dışişleri Bakanlığı personeli ile sivil toplum örgütlerinden yararlanmak, Türk Milletini ve Türkiye Cumhuriyeti Devletini, tarihî gerçekleriyle, kültürüyle tanıtmak bakımından önemlidir. Bunun ilginç bir örneği de, Fethullah Gülen olayıdır. Fethullah Gülen, herkesin bildiği gibi, bütün radikal unsurlara sırt çevirmiş, devlete ve cumhuriyete bağlılığı esas alan bir din anlayışıyla ortaya çıkmış, Amerika'dan Papua Yeni Gine'ye kadar bayrağımızın dalgalandığı, İstiklal Marşımızın okunduğu okullar açtırmıştır. Sovyetler Birliğinin dağılmasından sonra, Türk cumhuriyetleriyle kültürel bağlarımız, büyük çapta, söz konusu okullar vasıtasıyla kurulmuştur; ancak, yaptığı bu hizmetlere karşılık, ortaya atılan birtakım iddialarla, onu da yargıya gitmeden suçluyoruz. Bu, sağlıklı bir durum değildir. Şayet, Sayın Fethullah Gülen'in kasetlerinde suç unsuru varsa, bunu, bağimsiz yargı değerlendirir. Kaldı ki, bir insanın bir konuda yanlış yapması, onun yaptığı bütün iyilikleri, güzel şeyleri gözmezlikten gelmemizi gerektirmez. Fethullah Gülen'le ilgili kopartılan fırtınayı fırsat bilerek, ülkede gerilimi artırmak amacıyla bazı düzmece raporların ortaya atılması, yapılmak istenen şeyin ne olduğunu yeteri kadar ifade etmektedir. Söz konusu raporun Millî Güvenlik Kuruluna sunulan bir rapor olmadığına açıklanması, ayrıca, memnuniyet vericidir.

Sayın milletvekilleri, bir şeyi yaparken, birileri istiyor diye değil, yapılması gerektiği için, irademizle yapmalıyız. Bunun için, tabii ki, özellikle, ekonomik olarak güçlü olmak zorundayız. Tarih boyunca, Batılılaşma tarihi sürecimizde, genellikle, Avrupalılar bir şeyi istiyor diye, onlar dayatıyor diye yapıyoruz. Bunun da son örneklerinden birisi, DGM'lerle ilgili olarak çıkardığımız kanundur. Bunun için de, tabii ki, özellikle, ekonomik olarak güçlü olmak zorundayız. Tarih boyunca, zayıf, güçlüyü dinlemek zorunda kalmıştır. Güçlü olmanın ise olmazsa olmaz şartı, öncelikle, içbarış ve devlet-millet kaynaşmasıdır. Bunun da yolu, medenî ülkelerin tadını çıkardığı eksiksiz bir demokrasidir. Halkıyla barışık olmayan devletin güçlü olması mümkün değildir.

Türkiye, İslam Konferansının kurucularından ve faal üyelerinden biri olduğu halde, maalesef, bu platformu kendi lehinde kullanamıyor. Balkanlarda, Kafkaslarda, Ortadoğu'da tarihî sorumluluklarımız var. Britanya İmparatorluğu, eski sömürgelerini Commonwealth bünyesi altında toplayarak, kendine sadık müttefikler haline getirirken, biz, Osmanlı'nın mirası üzerine kurulan 34 devletin, büyük çoğunluğuyla düşman konumundayız. Bu konuda, muhataplarımızın suçu ve yanlışlıkları yanında, kendimizin nerelerde hata yaptığını mutlaka sorgulamalıyız.

Burada, süre itibarıyla detaylara girme şansına sahip değilim; ancak, şunu belirtelim ki; Körfez krizinde, Bosna-Hersek meselesinde, Kosova'da, Türkiye, üzerine düşen maddî ve askerî fedakârlığı yaptı; ama, diplomaside elde ettiği bir şey yoktur. Avrupa'nın göbeğinde Müslüman bir ülke oluşuyor. Türkiye, Kosova'da Türk-Arnavut kardeşliğini işlemelidir, ancak bu yolla Arnavutlarla ilişkilerimiz yoluna girer.

Kuzey Irak'ta inisiyatifi tamamen kaybetmiş durumdayız. Irak'ın toprak bütünlüğünden yüksek sesle söz ettiğimiz halde, Irak, fiili olarak üçe bölünmüş durumdadır.

İran'la ilişkilerimizin çok iyi olmadığı malumdur. Her şey bir yana dışpolitikanın ticari boyutuna baktığımız zaman, İran, Türkiye'nin kılıçsınmayacak bir komşusudur. Petrol zengini olan bu ülkenin rejiminin ne olduğu bizi çok ilgilendirmez. 1970'li yıllarda, Bulgaristan gibi komünist bir ülkeden niçin elektrik aldığı sorusuna muhatap olan Sayın Cumhurbaşkanımız Süleyman Demirel "elektriğin komünisti olmaz" demişti.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – 1 dakika süre veriyorum.

HÜSEYİN ÇELİK (Devamla) – Sayın milletvekilleri, benzinin, motorinin, doğalgazın Humeynicisi de olmaz. İran'la ilişkilerimizin düzelmesi halinde, Van'da kurulacak bir rafinerinin ham petrol ihtiyacı İran'dan çok rahatlıkla sağlanabilir, 51 inci hükümet döneminde başlatılan doğalgaz projesi süratle bitirilebilir.

Bakın, dışpolitikanın turizmi ilgilendiren kısmında da sınıfta kaldık. Turizmden beklediğimiz 8 milyar dolar heba oldu. Bu 8 milyar doların turizm beldelerinde meydana getireceği hareketliliği bir yana bırakalım, istihdam meselesini bir yana bırakalım, devletin sadece KDV'den elde edeceği gelir 1 milyar 250 milyon dolardı. Eğer, Türkiye 100 milyon dolar para harcasaydı, bu krizi atlardı. Biz, Avrupa'da, Fas, Tunus kadar bile tanıtım yapamıyoruz. Avrupa'da, Türkiye'yi tanıyıp tanımadığını, bilip bilmediğini sorduğum birçok insan "Geccyanısı Ekspresi" filmi seyrettiği için Türkiye'yi çok iyi bildiğini söylüyordu.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

MUSTAFA GÜVEN KARAHAN (Balıkesir) – Allah bile razı olmuyor.

BAŞKAN – Teşekkür ederim Sayın Çelik.

HÜSEYİN ÇELİK (Devamla) – Hepinize saygılar sunarım. (DYP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Doğru Yol Partisi Grubu adına, ikinci konuşmacı, Sayın Mehmet Dönen. (DYP sıralarından alkışlar)

Buyurun.

Süreniz 10 dakika Sayın Dönen.

DYP GRUBU ADINA MEHMET DÖNEN (Hatay) – Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım; hepimizi saygıyla selamlayarak sözlerime başlamak istiyorum.

Değerli arkadaşlarım, Sanayi ve Ticaret Bakanlığının 1999 mali yılı bütçesi üzerinde Grubum adına, Grubumun görüşlerini bildirmek üzere söz aldım.

Adından da anlaşıldığı üzere, Sanayi ve Ticaret Bakanlığını, ülkemizin hem sanayiini hem de ticaretini yönlendiren ve onun iç hukukunu gerçekleştiren bir bakanlık olarak kabul ediyoruz. Adına baktığımızda, Bakanlığın ilk olarak böyle algılıyor; ancak, Bakanlığın teşkilatlanmasına baktığımızda, Bakanlığın iyi analiz ettiğimizde, Bakanlığın, ne sanayiiyle ne de ticaretle hiçbir ilişkisinin olmadığı çok açık seçik görülmektedir. İçticaret hukukumuzu bir ölçüde organize eden veya düzenleyen bir teşkilatlanması var; ama, dışticaretle hiçbir ilgisi yok, sanayii yönlendirmeye hiçbir ilgisi yok. Yani, Sanayi ve Ticaret Bakanlığının, bugünkü teşkilatlanmasıyla, Türkiye'nin, 21 inci Yüzyılda, sorunlarına çözüm getirecek durumda olmadığını görmekteyiz.

Hatta, ben, Sanayi ve Ticaret Bakanlığını, Tarım Bakanlığına benzetiyorum; çünkü, Türkiye'de tabanfiyat uygulaması olan ürünlerin yüzde 90'ını Sanayi Bakanlığın belirliyor. Bütçesinde, 18 birlik, 700'ün üzerinde kooperatif ve binlerce çiftçiyi barındırıyor. Onun için, önce -bakın, burada bütçe görüşmeleri yapıyoruz- bu bütçe görüşmelerinde, iktidarıyla muhalefetiyle üstünde an-takt kaldığımız, üstünde anlaştığımız temel konu, kamu giderlerinin çok yüksek oluşu ve gelirleri-mizin bunu karşılayamaz durumda oluşudur.

Değerli arkadaşlarım, eğer, biz, kurumları yeniden organize etmezsek, 21 inci Yüzyılda Türkiye'yi temsil edecek konuma getiremezsek, gerçekten, kaynaklarımızı çok büyük oranda heder etmeye devam ederiz ve Türkiye'yi, bugün içerisine düştüğü borç batağından, faiz batağından çıkaramayız.

Bugün, Sanayi ve Ticaret Bakanlığının, gerçekten, yeniden yapılanmaya ihtiyacı var. Bünyesinde bulundurduğu, özellikle tarımla ilgili kooperatifleri, onun asıl sahipleri olan, esas sahipleri olan çiftçilere devretmesi gerekir, hem de borçlarını da silerek bu kooperatiflerin tümünü çiftçilere devretmesi gerekir.

Değerli arkadaşlarım, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı uygulamalarına, özellikle tarım alanındaki uygulamalarına şöyle bir bakalım. Tarım alanında tabanfiyat uygulaması yapılıyor. 1998 yılında yaptıkları, özellikle pamuktaki tabanfiyat politikalarına bir bakalım: Bizim bölgenin pamuğuna verdikleri fiyat 170 000 lira; ama, pamuk 100 000 liraya satıldı. Şimdi, bu uygulanan tabanfiyata şöyle bir bakalım: Çiftçi memnun mu; yok. Peki, sanayici memnun mu; o da memnun değil. Peki, devlet memnun mu; o da memnun değil. Yahu, bu tabanfiyat, kime, ne yarar getiriyor; bunu anlamak mümkün değil; ama, bir türlü, yeniden bir yapılanma sürecine girmek ve gerçekten çiftçinin refah seviyesini daha yükseltecek yeni tarım politikalarına ihtiyaç var. Bu, Sanayi Bakanlığının bünyesinde olmaz. Bu, hükümetin, yeni anlayışla, özellikle çiftçiyi direkt destekleyecek yeni bir anlayışla bu sorunu tekrar ele almak durumunda olduğunu buradan belirtmek istiyorum. Dünyanın hiçbir yerinde böyle bir tabanfiyat uygulaması yok. Tabanfiyat uygulayıp çiftçiye herhangi bir katkıda da bulunmuyorsunuz. Devletin kaynaklarını çarçur ediyorsunuz; ama, çiftçinin cebine hiçbir şey girmiyor.

Onun için, değerli arkadaşlarım, yeni politikaları, yeni anlayışla, artık, gündeme getirmek zorundayız.

Şimdi, Sanayi ve Ticaret Bakanlığının bünyesindeki diğer bir konu, ticaret. Özellikle, ya bir, yeni ticaret bakanlığı kurulmalı, dış ve iç ticaret orada temsil edilmeli veya Sanayi ve Ticaret Bakanlığının bünyesinde bulunan, ticaretle ilgili olan kesimlerin hepsi Dış Ticaret Müsteşarlığına devredilmeli.

Sanayi ve Ticaret Bakanlığı, özellikle, Türkiye'yi 21 inci Yüzyıla taşıyacak, bilgi çağının koşullarına göre yeniden organize olmuş bir bakanlık olmak durumundadır.

Değerli arkadaşlarım, Türkiye, genç bir nüfusa sahip. Genç nüfusu, Türkiye'nin çok önemli bir avantajı dünyada; ancak, bu genç nüfusu bilgi çağına hazırlayamazsak, bizim, dünyadaki pastalardan pay almamız mümkün değil.

Şimdi, bizim, özellikle, bugüne kadar imalat sanayiini destekleyerek geldiğimiz bir nokta var; ama, imalat sanayiyle Türkiye'yi belli bir noktaya götüremezsiniz. Artık, bilgi teknolojilerinin egemen olduğu dünyamızda, rekabeti, ancak bilgi teknolojisiyle yapabilirsiniz.

Bakin, özellikle 1997 yılına kadar dünyada en büyük sektör, inşaat sektörüydü; işte, 650 milyar dolar civarında cirosuyla; ama, şimdi, dünyanın en büyük sektörü telekomünikasyon; 700 milyar dolar civarında cirosuyla. Ancak, bu 700 milyar doların içerisinde, bu kullandığımız fakslar, bilgisayarlar, cep telefonları, diğer telefonların, yani, sanayide üretilen malların toplam değeri dörtte 1'i kadar. Geriye kalan 560 milyar doları, tamamen, bilgi içeren bir yapıya sahip. Bilginin bu kadar çok büyük ciro yaptığı bir dünyada veya bilgi pastasının bu kadar büyüdüğü bir dünyada, bu pastadan pay almadan Türkiye'yi bir noktaya götürmek mümkün değil, götüremezsiniz; yani, Türkiye'yi belli bir noktaya götüremezsiniz. Onun için, Sanayi ve Ticaret Bakanlığının, az önce söylediğim yapılanmasını gerçekleştirdikten hemen sonra, sanayi bakanlığı veya sanayi stratejiler ba-

kanlığı veya sanayi teknoloji bakanlığı olarak yeniden organize edilerek, bu bakanlığın, özellikle, bilim üreten üniversitelerimizde, ve o bilgiyi kullanan, bilgiyi üreten üniversitelerimizde, o bilgiyi kullanan sanayicileri kurumsal olarak bir araya getirecek olan teknoparklar yasasını bir an önce çıkarması gerekir ve teknoloji geliştirme bölgelerini bir an önce kurması gerekir.

Eğer, bunları kurmazsanız, üniversiteleriniz bir yerde, sanayicileriniz bir başka köşede durur ve birbirlerine yabancı iki kurum olarak, birbirlerini seyrederek dururlar. Eğer, bunları gerçekleştirmezsek, bu sorunlarımızı çözemeyiz.

Değerli arkadaşlarım, TÜBİTAK'ın özellikle Sanayi Bakanlığıyla ilişkilendirilmesi gerekir. Eğer, biz, Sanayi Bakanlığı olarak sanayii teşvik edeceğiz, yeni prototipler üreteceğsek, bilgi üreteceğsek, bizim, TÜBİTAK'la birlikte çalışır bir konuma getirilmemiz gerekir.

Özellikle, Sanayi Bakanlığının, yeni yapısı içerisinde, Teşvik Uygulama Genel Müdürlüğünü muhakkak kendi içerisine alması ve Kalkınma Bankasını da kendi bünyesine alması gerekir.

Şimdi, Türkiye'yi hepimiz görüyoruz... Sanayi mezarlığı haline geldiğini iddia ediyoruz. Gittiğimiz illerimizde, verilen teşviklerin sanayii ne hale getirdiğini görüyoruz. İşte, bu da, Sanayi Bakanlığının böyle bir koordinasyonu yapamamasının sonuçları olarak ortaya çıkmaktadır.

Değerli arkadaşlarım, özellikle, Türkiye, küçük ve orta boy sanayiciler açısından çok önemli bir potansiyel oluşturmaktadır. Ancak, küçük ve orta boy sanayicileri, bugüne kadar, siyasetçiler, hep, ellerindeki bir tek Halk Bankası kanalıyla desteklemişlerdir.

BAŞKAN – Son dakikanız Sayın Dönen.

MEHMET DÖNEN (Devamla) – Değerli arkadaşlarım, küçük ve orta boy sanayi tek sorunu, kaynak sorunu, kredi sorunu değildir. Böyle bakarsak, yanlış bakarız. Özellikle, KOSGEB'in, yeniden organize olarak, küçük ve orta boy sanayiye sürekli gelişimini sağlayacak, inivasyonunu sağlayacak yeni bir düzenlemeye geçmesi gerekir. KOSGEB'in, işçi çalıştıran değil, üniversitelerden hizmet alan ve o hizmeti küçük ve orta boy sanayie götüren bir anlayışa kavuşması gerekir.

Ben, Sanayi ve Ticaret Bakanlığının bütçe rakamları üzerinde konuşmuyorum; çünkü, Sanayi ve Ticaret Bakanlığının bütçesini açıp baktığımızda, Sanayi ve Ticaret Bakanlığının küçük ve orta boy sanayiciler için yapacağı...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

MEHMET DÖNEN (Devamla) – 1 dakika mı veriyorsunuz Sayın Başkan?

BAŞKAN – 1 dakika efendim...

MEHMET DÖNEN (Devamla) – Küçük sanayi siteleri ve organize sanayi bölgelerine ayrılan kaynağa baktığımızda, programını, bu kaynaklarla, ancak on yıl sonra gerçekleştirebilir. On yıl sonra, bu projelerin hiçbirinin fizibil ömrü kalmaz. Ben, buradan, Sayın Bakanı eleştirmek istemiyorum; hiçbir zaman da, olaya, eleştirel olarak yaklaşmak istemiyorum; ama, Sanayi Bakanlığının yeniden organize olması ve Türkiye'yi 21 inci Yüzyıla taşıyacak yeni bir anlayışla geliştirilmesi gerektiğine inanıyorum. Ülkemizin önünü açacak, ülkemizi, dünyada, 21 inci Yüzyılda bilgi toplumuna taşıyacak bir bakanlık organizasyonunun kurulmasını diliyorum -özellikle, bunları yapabilecek, Sanayi ve Ticaret Bakanlığının, birikimi olan, deneyimli bürokratları var; onlara da huzurunuzda teşekkür ediyorum- hepinize, Grubum adına, tekrar, sevgiler, saygılar sunuyorum. (Alkışlar)

BAŞKAN – Teşekkür ediyoruz Sayın Dönen.

Fazilet Partisi Grubu adına, ilk konuşmacı, Sayın Azmi Ateş.

Sayın Azmi Ateş, gönderdiğiniz yazıda, 11 dakika konuşacağımızı ifade etmişsiniz...

AZMI ATEŞ (İstanbul) – Evet efendim.

BAŞKAN – Peki; buyurun. (FP sıralarından alkışlar)

FP GRUBU ADINA AZMI ATEŞ (İstanbul) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Dışişleri Bakanlığı bütçesi üzerinde görüşlerimi açıklamak üzere, FP Grubu adına söz almış bulunuyorum. Bu vesileyle, sizi ve televizyonları başında bizleri izleyen aziz milletimizi saygıyla selamlıyorum.

Kamuoyunun tüm dikkatinin, ısıtılıp ısıtılıp gündeme getirilen irtica hezeyanları, Apo davası, ülkemizin içinde bulunduğu ekonomik kriz üzerinde yoğunlaştığı bir dönemde, Türkiye dışında da bir dünya olduğu ve Türkiye'nin, bu dünyayla ilişkilerini sürdürmek mecburiyetinde bulunduğu, bir gerçektir. Bu durumdan hareketle, ülkemizin dış ilişkilerinde yaşanan son gelişmeleri değerlendirmeyi ve bu konuda ciddi bir yanığı içinde olan hükümeti uyarmayı, en öncelikli vazifemiz olarak görüyoruz. Bu açıdan, Türkiye'yi yakından ilgilendiren bazı gelişmeler hakkında görüşlerimizi ifade etmek istiyorum.

İlk olarak, dünya gündemini yoğun bir şekilde meşgul eden Kosova konusunda, 57 nci hükümetin, kendisini ve kamuoyunu kandırdığını söylemek gerekir; çünkü, medyanın sonsuz desteğini arkasına alan hükümetimiz, Kosova'da barışın tesis edilmesinde, Türkiye'nin ciddi bir payının olduğu izlenimini vermiştir. Aslında, Türkiye, daha doğrusu hükümet, ne yazık ki, Kosova sorununa gereken duyarlılığı göstermemiştir. Buna rağmen, yüce milletimiz, vefa ve yardımlaşma gibi yüksek insanî duygularla, Kosova Halkının yaşadıklarını, yüreğinin ta derinliklerinde hissederek, sıcacık bir yardım elini uzatmıştır. Ayrıca, Türk uçakları, NATO'nun Sırbistan'a düzenlediği hava operasyonlarında aktif bir rol almıştır.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; bilindiği gibi, bölgeyle altıyüz yıllık tarihî ve kültürel bağlarımız bulunmaktadır. Aynı zamanda, ülkemizde, Kosova nüfusundan daha fazla Kosova kökenli insanımız yaşamaktadır. Bütün bunlara rağmen, bölgeye ve insanıma karşı milletimizin hissettiği derin duygular ve kardeşlik bağları, bu hükümet tarafından algılanmamış ve politikalarına da yansıtılmamıştır; neden mi; çünkü, Dışişleri Bakanlığımızın Kosova'yla ilgili yaptığı tüm açıklamalarda -ilgisi olsun olmasın- mutlaka "Yugoslavya'nın toprak bütünlüğüne saygı çerçevesinde" türünden bir ibareye yer verilmiştir. Böylece, Kosova sorununu bir iç mesele olarak değerlendiren ve Kosova'da yaptığı bütün katliamları egemenlik ilkesine dayandıran Sırp yönetiminin bu argümanlarının, Rusya ve Yunanistan'dan sonra, Türk Hükümeti tarafından da desteklendiği görülmüştür.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; NATO'ya üye tek Müslüman ülke ve Balkan Müslümanlığının referans noktası olan Türkiye, Kosova'da katliamların başlangıcından itibaren, Balkanlarla ilgili hiçbir önemli düzenlemede, karar mekanizmaları içinde yer almamış ve inisiyatif kullanamamıştır. NATO'nun Kosova için başlattığı operasyona, bırakın Türkiye gibi aktif bir katılımı destek vermeyi, sürekli köstek olan Rusya, küçük bir siyasi manevrayla Balkanların yeniden yapılandırılmasının en önemli aktörlerinden birisi olmayı başarmıştır. İyi de, hemen yanıbaşımızdaki bu uluslararası konfigürasyonda, biz, Türkiye olarak neredeyiz? Dünyanın en hayati stratejik önemi haiz bölgesi yeniden yapılıyorken, güç dengeleri yeniden tesis edilirken biz neredeyiz? Hükümete sormak gerekir. Kısaca, Türkiye, Kosova'da olup bitenlere askeri katkısını diplomatik manevralarla destekleyememiş ve sonuç olarak, Balkanların yeniden yapılanma sürecinin dışında bırakılmıştır. Bu nedenle, Kosova'da izlenen politikanın bir başarıymış gibi değerlendirilmesini anlamak mümkün değildir.

Önümüzdeki günlerde başımızı ağrıtabilecek diğer önemli bir konu da Kıbrıs meselesidir. Bilindiği gibi, G-8 ülkeleri Köln zirvesinde, Kıbrıs konusu, bu zirvenin başlangıç gündeminde hiç yer almadığı halde, yayınladıkları bildiride, Kıbrıs sorununa çözüm bulmak için tarafların önkoşulsuz

olarak görüşmelere başlaması önerisini gündeme getirmişlerdir. Kulağa hoş gelse de bu önkoşulsuz görüşme teklifi bir aldatmacadan ibarettir; çünkü, ABD ve İngiltere'nin başını çektiği bu öneride, Klerides'in, Kıbrıs Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı sıfatıyla, Sayın Denktaş'ın ise Türk Toplum Lideri sıfatıyla masaya oturması öngörülmektedir. Böylece, önkoşulsuz başlaması istenen görüşmelere, daha başından en büyük önkoşul getirilmiş olmaktadır.

Bütün bu hayati önemi haiz olumsuz gelişmeler karşısında ise, başta Sayın Cumhurbaşkanımız, Başbakan ve diğer ilgililer, kaset savaşlarıyla meşgul olduklarından, bu meseleyle yeterince ilgilenememektedirler. Allah'tan ki, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetinin başında Sayın Rauf Denktaş gibi kararlı, gayretli, deneyimli, azimli, birikimi olan ve bu vasıfları dolayısıyla, yüreklerimize su serpen bir devlet adamı var da, başımız dimdik durmaya devam ediyoruz. Ümit ederim ki, Köln zirvesinde Kıbrıs meselesinin gündeme getirilmesinin altında Kuzey Irak'ta meydana getirilmek istenen yeni oluşumlarda Türkiye'nin inisiyatif kullanma direncinin kırılma düşüncesi olmasın.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; gerek Kuzey Irak'ta gerek Kosova ve Balkanlardaki yeni yapılanmada ve gerekse Kıbrıs meselesinde Türkiye aleyhine ivme kazanan gelişmelerin yegâne sorumlusu, Türkiye'yi tek yönlü alternatifsiz, hantal ve hareketsiz bir dışpolitika çizgisine mahkûm eden 55 inci, 56 ncı ve 57 nci hükümetlerdir.

Son olarak, Avrupa'da NATO'nun yerini alması öngörülen Avrupa güvenlik ve savunma kimliği konusuna değinmek istiyorum: Türkiye'yi NATO bütünlüğünün dışına itecek, karar mekanizmalarında varlığını yok sayacak ve NATO girişimlerinde ülkemizi by-pass edecek her türlü Avrupa ve özellikle de, BAB'ın teşebbüslerini asla kabul edemeyiz. Geçtiğimiz nisan ayında Washington'da yapılan NATO zirvesinde böyle bir teşebbüsün nihai bildiride yer almasına engel olunmasına rağmen, bu düşüncüyü gerçekleştirme girişimleri devam etmektedir. Bu açıdan, Hükümetimizin kararlı olması, millî bir zarurettir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; vuku bulan bunca olumsuzluklar karşısında, meselelerin millî birlik ve beraberlik ruhu içinde çözümünü için, muhalefet olarak, hükümetlerinize devamlı destek olduk; buna rağmen, Dışişleri Bakanı Sayın Cem'in, Parlamentoyu devre dışı bırakmasını anlamak mümkün değildir.

Netice olarak, küçülen, bilgi çağını yaşadığımız, ekonomik sınırların kalktığı, mal mübadelesinin, yerini, sınırtaımız bilgi mübadelesine bırakmakta olduğu dünyamızda jeostratejik ve jeopolitik konumuzun avantajlarını kullanarak, Türk cumhuriyetlerini de kuşatacak şekilde, bölgesel merkezli ekonomik ve siyasi münasebetlerimizi daha da geliştirerek, dünyaya açılmaktız. Dışpolitikayı dışticaretle birlikte yürütmeliyiz; tıpkı AB ve NAFTA ülkelerinde olduğu gibi.

Biliyorsunuz, Avrupa Birliğinin oluşumunu sağlayan en önemli faktörlerden birisi de, Avrupa'da huzur ve barışı sağlamaktır. Mazide, Yüzyıl Savaşlarını, Otuz Yıl Savaşlarını kendi ülkeleri arasında yaşamış, son üç asrın sistemik savaşlarının yüzde 80'inin cereyan ettiği bir Avrupa; iki cihan harbinin insan kaybı, 60 milyonun üzerinde; 20 nci Yüzyılda sivil-asker 90 milyon insan zayıfatının olduğu bir Avrupa...

İşte, bu Avrupa ülkeleri, aralarındaki münasebetleri ekonomik merkezli olarak geliştirip, Avrupa'yı kan gölü olmaktan kurtarmak üzere, Papa 12 nci Pio'nun da girişimleriyle, 25 Mart 1957'de AET'yi kurdular. Bugün, Avrupa Birliğini oluşturan 15 ülke, bir taraftan dışticaret hacimlerini artırırken diğer taraftan da bu ticaret içerisinde kendi aralarındaki payı, yüzde 60'ların üzerine çıkarmış bulunmaktadır. Bu durum ise, kalkınmalarında ve refahı yakalamalarındaki motor gücünü oluşturmaktadır.

Bizim ise, bugün komşularımızın toplam dışticaretimizdeki payı, yüzde 15'ler civarında seyretmektedir. Bu rakam, Rahmetli Turgut Özal döneminde bir ara, yüzde 40'ların üzerine çıkmıştı. Buna karşılık, 13-14 Aralık 1997'de yapılan Lüksemburg zirvesinde aday olmaktan bile dışlandıığımız AB'yle ticaretimiz, yüzde 50'lerin üzerinde seyretmektedir.

BAŞKAN – Sayın Ateş, son dakikanız.

AZMİ ATEŞ (Devamla) – Avrupa Birliğindeki herhangi bir kriz veya münasebetlerimizin bozulması halinde, ülkemizin ekonomisinde büyük bir çöküntünün meydana gelmesi kaçınılmaz olacaktır. Bundan dolayı, dış politika ve dış ticaretin birlikte yürütülmesi mutlaka sağlanmalıdır. Ayrıca, dış politikada çok zengin tarihî ve kültürel birikimimizin bize sağladığı imkân ve avantajları da çok iyi değerlendirmek mecburiyetindeyiz.

Bunun neticesinde, komşularımızla olan münasebetlerimizin bugünkünden çok daha iyi olacağına inancımız tamdır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – İlave 1 dakika süre veriyorum.

AZMİ ATEŞ (Devamla) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Ülke içinde ise, insanımızın üzerindeki her türlü baskı, tahakküm ve dayatmayı kaldırıp, sıradanlaşmış insan hakları ihlallerine son verip, halkın mukaddeslerine saygı gösterme anlayışını hâkim kılmalıyız.

Bununla beraber, bölgeler arasındaki gelir dağılımı dengesizliğini giderip, ülkemizin potansiyelini harekete geçirecek, fert başına gayri safi millî hâsılayı 10 bin doların üzerine çıkarmak suretiyle, Türkiye'yi çağdaş bir hukuk devletine, yani, çağdaş bir demokrasiye kavuşturmalıyız. Böylece, bu dinamiklerin sağladığı avantajlarla, ülkemizi, misyonuna ve tarihî birikimine layık bir şekilde, öncelikle bölgemizde lider ülke yaparak 21 inci Yüzyılın şafağında, dünyadaki saygın yerimizi almalıyız.

Bu düşüncelerle, Dışişleri Bakanlığı bütçesinin milletimiz için hayırlı olmasını diliyor; hepimize tekrar saygılar sunuyorum. (FP, ANAP, DYP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Teşekkür ederim Sayın Ateş.

Fazilet Partisi Grubu adına Sayın Musa Demirci; buyurun. (FP sıralarından alkışlar)

Süreniz 9 dakika efendim.

FP GRUBU ADINA MUSA DEMİRCİ (Sivas) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; sanayi ve ticaretin ve hatta tarımın birlikte mütalaa edildiği bir bakanlığın bütçesi üzerinde, Fazilet Partisi Grubu olarak görüşlerimizi arz etmek istiyorum; hepinizi saygıyla, sevgiyle selamlıyorum.

Sanayi, ticaret ve tarım; aslında, ülkemizin, ülke ekonomisinin gerçekten itici güçleri bunlar. Ancak, bugün, burada, Sanayi ve Ticaret Bakanlığının bütçesini görüşürken, işte, bu sanayinin, ticaretin ve tarımın, aslında, işsizliğin çaresi olduğunu ve kırsal kesimde, sanayinin gerçekten bu Bakanlık tarafından teşvik edildiğini, ticaretin yollarının açıldığını konuşmamız lazımdı; ama, gelin görün ki, bunu konuşma şansımız yoktu. Neden; çünkü, bu bakanlık, bu işlevlerden uzak olmuş. Şimdi, bu bakanlığa bakıyoruz, biraz önce konuşan arkadaşlarımız da söyledi, kolu ve bacağı tamamen budanmış bir bakanlık. Niye; teşvik ve uygulaması yoktur; iç ticaretle bu bakanlık şu gün itibarıyla ilgilenmiyor; dış ticaretin yanında değil ve hepsinden önemlisi, bu bakanlığın, Türkiye çapında herhangi bir araştırma kurumu da yoktur. Bu bakımdan, bakıyoruz bakanlığa, ne yapıyor; arsa tahsis ediyor, taban fiyatı veriyor, işte bakanlığın yaptığı işler bunlar. O bakımdan, dün görüştüğümüz Dış Ticaret Müsteşarlığı ve Hazine Müsteşarlığının konularını aslında bugün bu bakanlıkta görüşmeliydik ve bu bakanlığa bu Meclis hedef vermeliydi; ama, bunları göremiyoruz.

Değerli milletvekilleri; ama, yine de söylüyoruz ki, bu bakanlık, belki, bu seneler içerisinde bu işlevine kavuşur. 1997 yılında Asya ülkelerinde bir kriz meydana geldi, 1998 yılında bu kriz Rusya'ya sıçradı; ama, bütün uyarılara rağmen, ilgili hükümet, herhangi bir tedbir almadığı için 1999

yılında bir bakıyoruz ki, ülkemizi, gerçekten kriz vurmuştur. Bu bakımdan, ülkemizin 1980'den sonra karar verdiği serbest piyasa ekonomisinin doğal sonucu olan reel ekonomi, gerçekten terk edilmiştir, bunda yeniden karar alınmalıdır. Rant ekonomisinin ülkeyi hangi duruma getirdiği bellidir. Bu, bilerek veya bilmeyerek yapılan bir tercih olmuştur; bugünkü sıkıntının ve durgunluğun sebebi budur. Bu bakımdan, bu krizden çıkış, gerçekten millî bir mesele haline gelmiştir; ancak, burada diyoruz ki, bu krizden çıkış, elbette, ekonominin dışında, ülkemizde, özgürlüklerin ve demokratik engellerin, insan haklarının önünde bulunan engellerin mutlaka kaldırılmasıyla çözümler, başka türlü mümkün değil. Bakınız, eski bir Ticaret Bakanı, bir konuşmasında diyor ki: "Türkiye, 1994 yılında ağır bir krizle karşı karşıya geldi ve hiçbir dış ve içyardım almadan bu krizden çıktı; ama, o tarihlerde, Meksika, dışarıdan 50 milyar dolar almasına rağmen krizden çıkmadı." Doğru söylüyor bu sayın bakan. Sermaye, huzur ortamı ister; bu ortamı getirmezseniz, millete bu ortamı sağlamazsanız, ne yabancı sermaye ülkenizde kalır ne de yerli sermayeniz yatırım yapma şansına sahip olur. Bu bakımdan, bu ortamı sağlamak mecburiyetindeyiz.

21 inci Yüzyıla girerken, 21 inci Dönem Parlamentonun, kendisine, gerçekten, huzuru, barışı, üretimi ve pazarlamayı esas alması lazım; parola olarak bunu seçmesi lazım; ama, gelin görün ki, işte, geçtiğimiz günlerde bazı yayın organlarında, ülkenin huzurunu bozacak, milletin inançlarına, milletin iman esaslarına saldıran yayınlar görüyoruz. Bunların hiçbirisi, ülkenin faydasına, ülke ekonomisinin faydasına değildir. Biz, bütün peygamberleri kabul ederiz, bütün dinlere saygı gösteririz. O bakımdan, hiç kimse de, bizim inancımıza, bizim peygamberimize dil uzatmasın; bu, hem milleti üzer hem de biraz önce söylediğim gibi, ekonomiyi, işte, bugünkü bulunduğumuz duruma getirir.

Değerli milletvekilleri, Sanayi ve Ticaret Bakanlığının önemli görevlerinden biri de tarımdır dedim. Ben, burada, tabii, tarım politikalarını size arz edecek değilim; ancak, Sanayi ve Ticaret Bakanlığının üzerinde en çok durduğu konu sanayi bitkileridir; yani, pamuk, zeytin, şekerpancarı, üzüm ve incir. Bunların dışında bir sanayi bitkisi de tütündür; tütünle bir başka bakanlık ilgilenir. Yani, hakikaten, Tarım Bakanlığının olması gereken şeyler, işte, bir başka bakanlığın elindedir. Bu bakanlık ne yapıyor; bu bakanlığın, bunların üretimine kadar hiçbir müdahalesi yoktur, hiçbir bilgisi yoktur; ancak, üretimden sonra, bu mahsullerin, biraz önce söylediğim mahsullerin tabanfiyatlarını belirler ve bu mahsuller hakkında tabanfiyatının ötesinde bir şeye geçemez. Şimdi, pamukta, bakın, bir problem var. 20 cent verilecekti, henüz verilmedi; zeytinyağında, 40 cent verilecekti; verilmedi. Kurutulumda başka bir problem var. Bakın, sınır ticareti kontrol altına alınmadığı için, bugün, Ege üzümü bitmek üzeredir; o bakımdan, bir tedbir alınması lazım.

Şimdi, şekerpancarının çok ayrı bir derdi var, ayrı bir problemi var. Ülkemizde 29 şeker fabrikasının 5'i özelleştirilmiştir. Bunlardan Amasya, Kayseri ve Konya fabrikaları Pankobirlik'in, 2'si de Pankobirlik ile Şeker Şirketinin ortaklığında.

Şimdi, 1991, 1992 yılında özelleştirilen bu fabrikalar fevkalade kâr ediyorlardı. 1996 yılında 4 trilyon lira kâr etmişlerdi; ama, bugün görüyoruz ki, bunlar zarar ediyorlar. Neden; nedeni şu: Bugün, Türkiye'nin, yani devletin elinde bulunan, devletin kendi fabrikalarına sübvanses yapıyor, özel fabrikalara sübvanses yapılmıyor. Kendi fabrikalarına yüzde 50 DFİP'ten para veriliyor; ama, özel fabrikalar, yüzde 140'la dışarıdan para buluyorlar. Geçen sene aldıkları paranın miktarı 41 trilyon. Bu bakımdan, siz, özelleştiriyorsunuz, Pankobirlik'e veriyorsunuz -bu da, çiftçinin bir kuruluşu, 1,5 milyon çiftçiyi alakadar ediyor- burayı batırıyorsunuz. Bu, fevkalade yanlıştır.

Ayrıca, ihracatta, devlet, kendi fabrikaları için ihraç edilen şekere yüzde 10 kâr garantisi veriyor ve bunun farkı görev zararı olarak kabul ediliyor; ama, bunun karşılığında özel fabrikalara bu imkân tanınmıyor. O bakımdan, bir an evvel, bu özel fabrikaların karamameye alınması lazım.

Ayrıca, şimdi elimizde 750 bin ton şeker var; öyle tahmin ediyorum.

BAŞKAN – Sayın Demirci, son dakikanız...

MUSA DEMİRCİ (Devamla) – Peki efendim.

Stok olarak 750 bin ton şeker var; bu, başımıza bela oldu. Oysaki, bizim komşu ülkelerimiz 800 milyon ton ithalat yapıyorlar. Artık, bu komşuluk avantajlarından, sınır ticareti avantajlarından istifade etmek suretiyle, mutlaka bunu satmalıyız.

Ayrıca, şimdi başımızda bir bela daha var. Nedir o; şekerpancarını etkileyen, işte, tatlandırıcılar şimdi ülkemizde üretiliyor. Nerede üretiliyor; Kargil İznik'te, 100 bin ton cerestar, 150 bin ton amylum olmak üzere, aşağı yukarı 250 bin 300 bin ton üretiliyor. Bu tatlandırıcılar yüzünden bizim şeker üretimimize kota konuyor. O bakımdan, şeker kanunu çıkarılmak suretiyle, bunun mutlaka bir disiplin altına alınması lazım. Aksi takdirde, özel fabrikalar duracaktır. Bazı işadamları yeni fabrikalar yapmaya başlamışlardır; ama, bugün durdurmuşlardır; sebebi, işte, bu tatlandırıcıların şekerpancarı üretimine getirdiği engeldir. O bakımdan, bir an evvel kanun çıkarılarak, bunun disiplin altına alınması lazım diyorum.

Bakanlığın ve diğer bakanlıkların bütçelerinin ülkemize hayırlara vesile olmasını diliyor, hepinizi saygıyla selamlıyorum. (FP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Teşekkür ederiz Sayın Demirci.

KAMER GENÇ (Tunceli) – Sayın Başkan, sayın konuşmacı konuşmasında "Yüce Peygamberimize ve dinimize dil uzatılmasın" dedi. Sizin, Başkanlık Divanı olarak bunları takip etmeniz lazım. Acaba, Türkiye'de Yüce Peygamberimize ve Yüce Dinimize kim dil uzatıyor? Hiç kimse dil uzatmıyor. Acaba, dini siyasete alet etmek isteyen insanların bazıları böyle sahte raporlar ileri sürerek, bunun propagandasını yapmış olabilirler mi? Buna lütfen müdahale edin. Hepimiz, bu memlekette din üzerine propaganda yapmayalım diyoruz. Yüce Peygamberimize ve Yüce Dinimize kimse dil uzatamaz efendim. Bunun burada söylenmesi ayıp bir şey.

M.ERGÜN DAĞCIOĞLU (Tokat) – Kendinize gelin lütfen...

BAŞKAN – Sayın milletvekilleri, lütfen...

M.ERGÜN DAĞCIOĞLU (Tokat) – Öğretmen gibi durmadan dikte ettiriyorsun; kendine gel!

KAMER GENÇ (Tunceli) – Efendim, kim dikte ettirdiyse söyleyin...

M.ERGÜN DAĞCIOĞLU (Tokat) – Öğretmen gibi durmadan dikte ettiriyorsunuz.

BAŞKAN – Sayın milletvekilleri, lütfen...

KAMER GENÇ (Tunceli) – Siz, böyle sunî bir ortam yaratmayın. Gazetelerdeki raporun sahibi çıktı mı ortaya?

BAŞKAN – Sayın Genç, lütfen...

Milliyetçi Hareket Partisi Grubu adına, Kahramanmaraş Milletvekili Sayın Mehmet Kaya; buyurun. (MHP sıralarından alkışlar)

Sayın Kaya, süreniz 10 dakika.

MHP GRUBU ADINA MEHMET KAYA (Kahramanmaraş) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Dışişleri Bakanlığı bütçesi hakkında Milliyetçi Hareket Partisi Grubu adına konuşmamı yapmak üzere huzurlarınızda bulunuyorum; hepinize, Partim ve şahsım adına saygılarımı sunuyorum.

Değerli milletvekilleri, Türk Milleti, insanlık tarihinin her döneminde, dünyamızın hemen hemen her yerinde birçok Türk devleti kurmuş bir dünya ulusudur. Tarihte kurulmuş olan Türk devletlerinin dışpolitikalarını incelediğimizde, bazı ortak özelliklere rastlarız. Bu ortak özelliklerin başında gelenlerden, en önemlisi olarak, tarihteki Türk devletleri diğer ulusların kimliklerine, devlet ve rejimlerine, insan ve kültür özelliklerine daima saygılı olmuşlar ve dünya devlet ve milletlerinin, kendilerine zarar vermediği ve saldırmadığı müddetçe, millî benliklerine ve ulusal çıkarlarına saygılı olmuşlardır.

Türkiye Cumhuriyeti kurulurken ve kurulduktan sonra da tarihi Türk devlet geleneği esas alınmış ve bugünkü Türk dış politikasının hedef ve temelleri oluşturulmuştur. Bu bağlamda, dış politikamız tamamen millî unsurlarımıza dayanmış, dış politikadaki her şey, Türk Milletinin azim ve kararına bağlı olarak hesaplanıp yürütülmüştür.

Değerli milletvekilleri, dünyamızın hızla değişen siyasi ve ekonomik dengeleri içinde, ülkemizin bulunduğu coğrafyanın, uluslararası alanda siyasi ve ekonomik çıkar mücadelesine konu olmaya devam ettiğini hepimiz biliyoruz. 20 nci Yüzyılın ilk çeyreğinde, dünyamızda Doğu ve Batı bloklarının temelleri atılırken, her iki blok da, genç ve dinamik bir yapıya sahip olan Türkiye Cumhuriyetini yanlarına çekmeye çalışmışlardır. Türkiye Cumhuriyeti ise, her iki bloka da icap edilen mesafelerde olmuştur.

Bu dönemdeki dış politikamız, muhtaç olunan kudret ve kuvvetin vatandaşlarımızın asil kanında mevcut olduğu esasına dayandırılmıştır. Bugün de dış politikamızın aynı esasa dayanması prensibinin kabul edilmesi ana bir unsur olarak görülen tek yoldur.

Değerli milletvekilleri, 250 bin şehit verdiğimiz Çanakkale Savaşlarının kahramanı Mustafa Kemal Atatürk, Türk Milletinin, Anadolu toprağının altındaki medeniyetlere, toprağın üstündeki canlı ve cansız bütün varlıklara ve bütün medeniyetlere nasıl sahip olduğunu, Türklerle Çanakkale'ye savaşmaya gelen Anzak ve İngiliz askerlerinin abidelerine yazdırdığı vecizeler, Türk Devletinin dış politikadaki nazikliğini ve azmini belirtmiştir.

Abidedeki söz ve anlam şöyledir: "Sizler, buraya; yani, Çanakkale'ye, biz Türklerle savaşmaya, ölmeye ve öldürmeye geldiniz. Burada, bir zafer uğruna öldünüz. Burada yatmaktasınız. Bundan böyle bizim evlâdımız oldunuz, rahat uyuyunuz." (MHP sıralarından alkışlar)

Bu düşünce, aziz Türk Milleti adına söylenen ve söylenecek büyük cihanşümul bir dış politika örneğidir.

Yine, Büyük Önder Mustafa Kemal Atatürk, 29 Ekim 1933 yılında yaptığı bir konuşmada, şöyle söylemiştir: "Bugün, Sovyetler Birliği dostumuzdur, komşumuzdur, müttefikimizdir. Bu dostluğa ihtiyacımız vardır; fakat, yarının ne olacağını, bugünden kimse kestiremez. Tıpkı Osmanlı Devleti gibi, tıpkı Avusturya ve Macaristan İmparatorluğu gibi parçalanabilir. Bugün, elinde sımsıkı tuttuğu milletler, avuçlarından kaçabilirler. Dünya, yeni bir dengeye ulaşabilir. İşte, o zaman, Türkiye, ne yapacağını bilmelidir. Bizim, bu dostumuzun idaresinde, dili bir, inancı bir, özü bir kardeşlerimiz vardır. Onlara sahip çıkmaya hazır olmalıyız. Hazır olmak, o günü susup, beklemek değildir. Hazırlanmak lazımdır. Milletler buna nasıl hazırlanır; manevî köprülerini sağlam tutarak. Dil, bir köprüdür, tarih bir köprüdür. Köklerimizimize inmeli ve olayların bölüdüğü tarihimizin içinde bütünleşmeliyiz. Onların bize yaklaşmalarını bekleyemeyiz. Bizim onlara yaklaşmamız gerekir."

Değerli milletvekilleri, yukarıdaki konuşmada da işaret edildiği gibi, olaylar tarih sahnesinde aynen cereyan etmiştir. İşte bu, bir ileri görüşlülüktür. İşte, dış politika budur. İşte Ortaasya ve dış Türklere ait dış politikamızın temeli de budur.

Değerli milletvekilleri, uluslararası sorunların gittikçe yoğunluk kazanması ve bu sorunların çözümüne yönelik uluslararası çaba ve faaliyetlerin de aynı oranda artması, Türkiye gibi bir ülkenin dışişleri teşkilatının görev yükünü de ağırlaştırmaktadır. Özellikle, Türk dış politikasının, Bakü - Ceyhan boru hattı, Türkmenistan doğalgazının gelişleri, ekonomik ve kültürel çalışmaların daha da hızlanması bakımından hızlı ve olumlu çalışmasını bekliyoruz. Bu anlamda, Türk - Rus komşuluğu, coğrafi ve siyasi boyutlarla ezel ebet devam edecektir. Coğrafyayı değiştirmek mümkün değildir. Temennimiz, Türk - Rus politikalarının yarış değil, beraberlik; savaş değil, barış; zorlaştırıcı değil, kolaylaştırıcı yönlerde gelişmesidir.

20 nci Asrın ortalarında Ortadoğu'da yeni dengeler oluşurken, Arap - İsrail sorunları da Ortadoğu'nun ve dünyanın gündemine girmiştir. Türkiye, daima Arap tezini savunarak, Arapların, yanında olduğunu göstermiştir. Ayrıca, Türkiye, İsrail'le de ilişkisini, Arapları gücendirmeden, nazik bir şekilde devam ettirmeye çalışmıştır ve çalışmaktadır.

Türkiye, Ortadoğu ülkeleriyle her yönden iyi ilişkiler geliştirmeye çabalarken, hepimizin bildiği gibi, bazı İslam ve Arap ülkesi olan komşularımızdan, Türkiye'nin aleyhine, özellikle terörizme destek şeklinde yapılan çalışmalar Türkiye olarak ve bizler, siyasi partiler olarak tasvip etmiyoruz ve bu komşularımızın terörizme verdikleri destekten bir an evvel ellerini çekmelerini istiyoruz.

Ortadoğu'nun istikrarı, Arap - İsrail, PKK terörizmi, Irak sorunu, İran ve diğer Müslüman ülkeler arasındaki sorunların bir an evvel çözülmesine bağlıdır.

Değerli milletvekilleri, Türkiye, dünyada ve Ortadoğu'da, farkına varsın veya varmasın yeni bir misyon üstlenmiştir. Dış dünya bu misyonun farkındadır. Onun içindir ki, Türkiye'nin aleyhine yeni oyunlar ve terörizm tuzağı tezgâhlanmaktadır. Oysaki, Türkiye Cumhuriyeti, Selçuklu ve Osmanlı Devletlerinin kültürel yönden tamamlayıcısı olarak, Anadolu'da, Ortadoğu'da ve Türklük dünyasındaki kültür bağlarıyla bir coğrafya içinde toplayan büyük bir dünya devletidir. Türkiye'nin, bu özellikler içinde dışpolitika yapması gerekmektedir. Bugün, Ortadoğu'da, Kafkaslar'da, Ortaasya'da ve Balkanlar'daki olaylara bakınca, Türkiye'nin ve Anadolu insanının önemi açıkça görülmektedir. İşte, bu mihver içinde Türk dışpolitikası yapılmalıdır.

Diğer yönden, sanık terörist başı Abdullah Öcalan'ın yurt dışındaki ininden çıkarılıp, her gitdiği yerde takibi, uluslararası ahdi ve idari yolların işletilmesi suretiyle adı geçen teröristin köşeye sıkıştırılması ve sonunda Türkiye'ye getirilmesinin sağlanması çalışmalarında, devletimizin tüm ilgili birimleri arasında Dışişleri Bakanlığının oynadığı rol gözden uzak tutulmamalıdır.

Değerli milletvekilleri, işte, tüm bu faaliyetlerin gerçekleştirilmesi, yeterli malî kaynak sağlanmasına da bağlıdır. Dışişleri Bakanlığımızın 1998 yılı bütçesi yıllık ortalama kur üzerinden 312 milyon dolar iken, bazı ülkelerin 1998 yılı bütçe karşılıkları şöyledir: Pakistan 855 milyon dolar, İspanya 798 milyon dolar, Yunanistan 309 milyon dolar.

BAŞKAN - Sayın Kaya, son 1 dakikanız...

MEHMET KAYA (Devamla) - Teşekkür ederim.

Değerli milletvekilleri, yukarıda belirtilen ülkelerin hiçbiri, Türkiye'nin uluslararası alanda karşı karşıya bulunduğu sorunlara sahip değildir. Bu nedenle, ülkemizin, dışpolitikada, gerek yönlendirici gerek izleyici faaliyetleri tam olarak yerine getirebilmesi için, Dışişleri Bakanlığının malî kaynaklarının olumlu yönde yeniden değerlendirilmesi uygun olacaktır.

Değerli milletvekilleri, bu nedenlerle, geliştireceğimiz dışpolitikalarla, bu zararlı metotları önlememiz gerekmektedir. Bunun için de, gereken tek şey, Türkiye'nin, millî birlik ve beraberlik içinde, bir olması, iri olması, diri olması, azimli ve kararlı olmasının yanında, 21 inci Yüzyılın çok kutuplu dünyasında, etkin bir Türk dışpolitikasını takip etmesiyle mümkündür.

Konuşmama son verirken, Yüce Meclise ve Aziz Türk Milletine saygılarımı sunuyorum. (MHP, DSP ve ANAP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederiz Sayın Kaya.

Milliyetçi Hareket Partisi Grubu adına, Gümüşhane Milletvekili Sayın Bedri Yaşar; buyurun. (MHP sıralarından alkışlar)

MHP GRUBU ADINA BEDRİ YAŞAR (Gümüşhane) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, saygıdeğer vatandaşlarım; 1999 yılı bütçe kanunu tasarısı çerçevesinde, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı bütçesiyle ilgili olarak, Milliyetçi Hareket Partisi Grubu adına söz almış bulunuyorum. Sözlerime başlamadan önce, hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Bilindiği üzere, dünyada yaşanan ve adına "global kriz" dediğimiz ekonomik kriz, 20 nci Yüzyılın son yılında ülkemizi de etkisi altına almıştır. Devletimizin imkânları ölçüsünde sanayicilere ve üreticilere sağlanan birtakım destekler de, maalesef, kötü gidişi durduramamıştır. Gerek özel sektör yatırımları ve gerekse devlet sektörü yatırımları açısından, ülkemizin, bu krizden en hızlı ve sağlıklı nasıl çıkacağı da hepimizin düşünmesi gereken ortak problemdir; çünkü, bu ülkede yaşayan 65 milyon insanı temsil eden kişiler olarak, felaket tellallığı yapmak yerine, çözüm üretmeliyiz diye düşünüyorum. Bu dönemde yapacağımız çalışmaların, ülkemizin geleceğini belirleyecek faaliyetler olacağı muhakkaktır. Üzerimize düşen görevi mutlaka yerine getirme inancı taşımalyız; inanmadığımız bir şeyi başarmaya şansımız yoktur.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Sanayi ve Ticaret Bakanlığımızın, bu dönemde arzula-
dığımız ve yerine getirilmesi gereken konular, hakkındaki görüşlerimi kısaca izaha çalışacağım.

Türkiye, dünya ekonomisi içerisinde toplam milli gelir yönünden 23 üncü, kişi başına düşen gelir açısından ise 47 nci sırada yer almaktadır. Gerek milli gelir gerekse kişi başına düşen gelir seviyesinin yükseltilmesi şarttır. Bunun için, tarım ülkesi konumundan sanayi ülkesi konumuna geçme durumunda olan ülkemizde, sanayi sektörü tarım sektörüyle uyumlu ve sağlıklı bir şekilde gelişme göstermelidir. Sanayi yönünden gelişmiş ülkelerin gelir düzeylerinin yüksek olduğunu hepimiz biliyoruz.

Dünya ekonomisinde ortaya çıkan krizlerin Türk ekonomisine etkilerinin en düşük seviyelere indirilebilmesi için, KOBİ'lere, organize sanayi bölgelerine ve küçük sanayi sitesi yatırımlarına öncelik ve önem vermek zorundayız. Küçük sanayi siteleri ve organize sanayi bölgelerinin ülkemiz kalkınmasının en temel taşları olduğu, hepimizin malumlarıdır.

Sanayi alanında yapılacak yatırımların özendirilmesi ve tasarrufların sanayi yatırımlarına yönlendirilmesi, Bakanlığımızın birinci görevi olmalıdır. Sanayi yönünden kalkınmış vilayetlerin dışında kalan illerimizin kalkınma durumları göz önüne alınarak, bu illerde gerçekleştirilecek yatırım konuları belirlenmelidir. Bu yatırım konularına verilecek teşviklerin, yatırım özellikleri dikkate alınarak verilmesi sağlanmalı; teşvik unsurlarının, alyapı, hammadde ve aramaddede bazında verilmesine öncelik tanınmalıdır.

Son yıllardaki uygulamalarda, kalkınmada öncelikli yörelerde ve olağanüstü hal bölgesindeki illerde verilen teşvikler, yatırımcıları, bu bölgelerde istenilen yatırımları yapmaya tam anlamıyla özendirmemiştir. Bu nedenle, Bakanlık ve il sanayi müdürlükleri nezdinde oluşturulacak komisyonlarla, illerin potansiyelleri tam anlamıyla ortaya çıkarılmalıdır. Bu yatırım fizibiliteleri, bir mecburiyet olarak müteşebbislere takdim edilmelidir. Böylece, bu illerin refah seviyesinin, ekonomik ve sosyal açıdan kısa zamanda artırılması gündeme gelecektir.

Ülkemiz kamu ve sanayii arasındaki işbirliğinin geliştirilmesi ve güçlendirilmesi amacıyla, üniversiteler ve araştırma kurumları ile fabrikalar arasında köprülerin bir an önce kurulacağını ümit ediyorum.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; ülkemizin ekonomik ve sosyal politikalarında stratejik yeri olan küçük ve orta boy işletmelerin, yalnız parasal açıdan değil, teknolojik açıdan, pazarlama açısından, kalite yükseltme açısından da desteklenmesi şarttır. Küçük ve orta ölçekli işletmelerin desteklenmesi ve geliştirilmesi sonucunda, bu işletmeler, dünya ölçülerinde rekabet gücü kazanacaktır. Rekabet gücü olmayan işletmelerin yaşama şansı yoktur.

Sanayi gelişmesine büyük katkı sağladığına inandığım bir diğer konu da, organize sanayi bölgesi uygulamalarıdır. Planlı kalkınma dönemleriyle başlayan uygulamayla, bu bölgelere sanayi yatırımlarının çekilmesi hedeflenmiştir; ancak, organize sanayi bölgeleri ile, küçük sanayi sitele-

rinde, son yıllarda, mülteçbislere arsa tahsisi açısından birtakım aksaklıklar yaşanmıştır. Kendisine arsa tahsisi yapılan kişi veya kurumlar, yatırımı geciktirmekte ve arsa rantı kazanmayı hedeflemektedirler. Oysaki, bu yerler, yatırımcıları kendine çeken birer cazibe merkezi olmalıdır. Yatırım yapmak isteyen sanayiciler tesis yeri bulmakta zorlanmakta, yüksek bedellerle bir başkasından devir alma mecburiyetinde bırakılmaktadır. Bunun örneğine her organize sanayi bölgesinde rastlamamız mümkündür. Olması gereken ise, tesis yeri verilen şahıs veya sanayicilere, bu rantı önleyici tedbirler ve cezai uygulamalar getirilmelidir.

Organize sanayi bölgelerinin ilçelerde de yaygın hale getirilmesi, ilçeler ile iller arasındaki göçül ölemekle birlikte, ilin her yöresinde de ekonomik denge unsuru olacaktır.

Bununla birlikte, yine ülkemizde, 1962 yılı ile 1998 yılı arasında 43 organize sanayi bölgesi, 294 küçük sanayi sitesi hizmete girmiştir. Halen yatırım programında 197 organize sanayi bölgesi, 211 küçük sanayi sitesi projesi bulunmaktadır. 2005 yılına kadar, 43 olan organize sanayi bölgesinin 80'e, 294 olan küçük sanayi sitesininin 400'e çıkarılması hedeflenmiştir.

Yatırım kaynağı bulunmadan kurulan organize sanayi bölgelerinin de ayrı problemleri vardır. Seçilecek yerler, özellikle siyasi kararlardan öte, dikkatlice incelenerek, yatırım potansiyeli tespit edilerek yapılırsa, ekonomik verimliliği daha da artacaktır diye düşünüyorum.

Bu dönemde, 1999 yatırım programında, küçük sanayi siteleri için teklif edilen proje bedelleri 47 trilyon lira, hükümet tarafından verilen ödenek ise 6,5 trilyon liradır. Aynı şekilde, organize sanayi bölgeleri için teklif edilen bedel 52 trilyon liradır; buna karşılık, 13 trilyon liralık ödenek ayrılmıştır. Bu ödeneklerle bir şey yapılmasının beklenmesi bir hayal olur kanaatindeyim. Dengeli bir kalkınma için, bitirilebilecek organize sanayi bölgeleri hedeflenmelidir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Türkiye'nin, özellikle, kooperatifleşerek çalışan veya özel idarelere bağlı olan küçük ölçekli silah sanayii yönünden ileri bir noktaya geldiği hepimizin malumlarıdır. Bu tür sanayiinin kaldırılması, yöre insanlarına işgücü sağlayacağı gibi, ekonomik değer de oluşturacaktır. Savunma Sanayii ve İçişleri Bakanlığının, özellikle yerli üretime gerekli önemi vereceğine güvenim tamdır.

Nüfusunun neredeyse yarıya yakını tarımla geçinen bir ülkede, tarımı destekleme zorunluluğumuz vardır. Bugün, gelişmiş ülkelerde bile destekleme uygulanmaktadır. Tarım sektöründe çalışan ülkemiz insanının sorunlarının önemli çözüm kaynaklarından biri olan tarım satış kooperatifleri ve birliklerinin işlevlerinin daha aktif bir şekilde sürdürülebilmesine yardımcı olmak zorundayız. 1998 yılında, geçmiş dönemlere göre rekor miktarda tarımsal ürün alımı yapılmış ve dolayısıyla, maksimum düzeyde finansman ihtiyacı doğmuştur. Bu dönemde, birliklerin aldığı 396 trilyon lira tutarındaki ürün için, 245 trilyon lira Destekleme Fiyat İstikrar Fonu kredisi, 98 trilyon lira da banka kredisi kullanılmıştır. Bankalara borçlandırılan birlikler, bankaların haciz tehdidi altındadır. Çiftçinin malı olan birlikler, bu özellikleri nedeniyle, kamu malı olarak mütalaa edilmelidir. Birliklerin haciz tehdidi altında kalmaları, verimliliklerini ve stoklardaki mallarının değerini düşürmektedir.

BAŞKAN – Sayın Yaşar, son dakikanız...

BEDRİ YAŞAR (Devamla) – Bu şartlar altında, önümüzdeki kampanya döneminde, birliklerin çalışma şartları daha da kötüleşecektir. Bu itibarla, birliklerin düzenli ve verimli çalışmalarını teminen, geçmişten gelen sorunların zaman içerisinde çözümüne imkân tanınmalıdır.

Diğer taraftan, şeker fabrikalarının durumu hakikaten içler acısıdır. Özellikle, Doğu Anadolu Bölgesinde uygulanan şeker kotasının muhakkak kaldırılmasını sayın hükümetimizden talep ediyoruz. Özellikle, üretim alanları açısından -diğer bölgelerde farklı ürünler alınabilir; ama, Doğu Anadolu bölgesinde ancak tek ürün alınabilmektedir- buralarda bu kotanın uygulanmaması talebimizdir.

Sanayi ve Ticaret Bakanlığının özel sektörü yönlendirici yapıya kavuşturulması mecburidir. Teşvik uygulaması olmayan bir sanayi ve ticaret bakanlığının, sanayide beklenen atılımı yapması ve yönlendirmesi zordur. İçticaretin ayrı bir bakanlıkta, dışticaretin ayrı bir bakanlıkta olması da, koordinasyonsuzluğun temel nedeni ve bürokrasiyi artıran unsurların başında gelmektedir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – İlave 1 dakika süre veriyorum.

BEDRİ YAŞAR (Devamla) – Ekonomik yönden gelişmiş ülkeler, sanayide verimliliğin, kalite ve standardın geliştirilmesini, esnek üretim sistemlerinin ve modern teknoloji kullanımlarının yaygınlaştırılmasını başarmışlardır. Ülkemizde, özellikle ileri teknoloji kullanımını gerektiren üretim alanlarında, yabancı sermayeli yatırımlar yoluyla teknolojik transferlerin desteklenmesi, önemli bir yatırım politikası olmalıdır. Hükümetimizce, sermayenin tabana yayılması, bölgelerarası gelişmişlik farklarının giderilmesi, esnaf ve sanayicinin sorunlarına çözüm bulunması, desteklenmesi, her alanda dünya fiyatlarıyla rekabet gücünün artırılması, tüketicinin korunması ve bilinçlendirilmesi başlıca hedefler olmalıdır. Vergi Yasasında yapılacak düzenlemelerle, sanayicimiz ve esnafımızın rahat bir nefes alacağı muhakkaktır.

Şu hususa ytrekten inanıyorum ki, dünyada bilgi çağı yaşanmaktadır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Teşekkür ediyoruz Sayın Yaşar.

BEDRİ YAŞAR (Devamla) – Artık, Türk insanının bir kaynak olduğunu kabul etmek zorundayız.

Bu vesileyle, hepinizi saygıyla selamlıyorum; 1999 yılı bütçesinin ülkemize hayırlı olmasını diliyorum. (MHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Anavatan Partisi Grubu adına, İstanbul Milletvekili Sayın Cavit Kavak. (ANAP sıralarından alkışlar)

Süreniz 10 dakika; buyurun.

ANAP GRUBU ADINA CAVİT KAVAK (İstanbul) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Anavatan Partisi Grubu adına, hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Dışişleri bakanlıkları, ülkelerin, yabancı dünyayla ilişkilerini ulusal çıkarlar doğrultusunda tutum almaya, yönlendirmeye çalışan en önemli organı ve dışa açılan pencereleridir. Bir yandan, soğuk savaş sonrası dönemin getirdiği olanaklar bize yeni ufuklar açarken, öte yandan, ülkemizi çevreleyen istikrarsızlıklarla dolu coğrafya, bizim için yeni tehditler yaratmaktadır. Özellikle iç ve dıştaki şer cephelerinin faaliyetlerini ve ayrıca, Avrupa'nın kabul edilemez ayrımcı politikalarını eklersek, Türkiye'nin zor bir dönemeçten geçtiğini görürüz.

Terörizmin arkasında kimlerin olduğu, mahkeme tutanaklarında tüm çıplaklığıyla ortaya çıkmıştır. Bu olayda, sadece Yunanistan değil, İtalyası, Almanyasıyla Avrupalı sözde dostlarımız suçüstü yakalanmışlardır. Bu, partimizin yıllardır vurgulayageldiği bir gerçeğin, terörizmin arkasından dış mihraklar, hatta, dış maşalar olduğu gerçeğinin teyididir.

55 inci hükümet zamanında başlanan, hem terör odaklarına hem de organize suç şebekelerine karşı içte ve dışta sürdürülen amansız mücadelenin, 57 nci hükümet döneminde de, terörizmin rengi ve milliyeti ne olursa olsun, aynı kararlılıkla sürdürüleceğine inanıyoruz ve bu hususun da takipçisi olacağız.

Avrupalı dostlarımıza değinmişken Avrupa Birliği konusunu da ele almak istiyorum. Sayın Dışişleri Bakanımızın Plan ve Bütçe Komisyonunda ifade ettikleri üzere, Avrupa Birliğiyle ilişki-

lerimizde kurumsal düzeyde herhangi bir düzelme olmamış, bunun da ötesinde, son Köln zirvesinde, Türkiye bir kez daha dışlanmış. Türkiye'ye bir adaylık statüsü vermekte bile isteksizlik gösteren Avrupa Birliği'nin bu tutumunu sadece Yunanistan'ın muhalefetine bağlamak, kanımca, ancak safdillik olarak nitelendirilebilir. Temel sorun, Avrupa'da, Türkiye'yi tam ve eşit bir ortak olarak kabul etme iradesinin yoksunluğudur. Bu bağlamda, Köln zirvesi öncesinde Avrupa Birliği Dönem Başkanlığıyla girilen mektup trafiği de, isabeti kuşkulu bir yöneliş olmuştur. Sayın Yılmaz başkanlığındaki 55 inci hükümetin Avrupa Birliğiyle ilişkiler konusunda aldığı ve Köln zirvesine kadar titizlikle uygulanan haysiyetli politikaya ara verilmeyeceğini ummak istiyor, Sayın Dışişleri Bakanım, öntümüzdeki dönemde, bu konuda daha dikkatli olacağını umuyorum.

Avrupa Birliğinde yeni ve tehlikeli bir gelişme ise, içinde bulunduğumuz dönemde öntümüzde çıkmaktadır. Avrupa Birliği, Amsterdam Anlaşmasıyla beraber Avrupa savunmasında söz sahibi olmak istemektedir; ancak, bunu, NATO'nun imkân ve yetenekleriyle, bunlardan yararlanarak yapmak, başka bir deyişle, hazırda konmak istemektedir. Özellikle, Avrupa Birliği, savunma boyutunu Türkiye'nin de payı, katkısı olan yeteneklerle geliştirmek istemektedir; buna mukabil, yeni yapılanmada Türkiye'ye herhangi bir yer vermeyi düşünüp düşünmediğini dahi açıklamaktan imtina etmektedir. Aldığımız izlenim olumsuzdur. Washington'da NATO zirvesinde alınan bu kararlar, Türkiye'nin çıkarlarına uygun değildir. Avrupa Birliği, Batı Avrupa Birliğini bünyesine almak dahil, kesin kararlarını 2000 yılı sonunda vereceği cihetle NATO kararının Aralık 1999'a ertelenmesi, yetersiz ve hatta yarırsızdır. Bu kararların Türk medyasına bir zafer olarak takdimi de yanlış olmuş; öntümüzdeki dönemde müzakere konumumuzu zayıflatmıştır. Türkiye'nin bu ayrıcalıklı konumunun da aşılmasına izin vermememiz; aralık ayından önce, bizim için kabul edilebilir çözümleri Avrupa Birliği üyesi müttefiklerimizle somutlaştırmamız zaruridir. Sayın Bakanın bu konuya ulusal bir dava olarak bakacağına inanıyorum.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Yunanistan, ikiyüzlü politikasını sürdürmekte, herhangi bir diyaloga yanaşmamakta, tarafımızdan yapılan tüm açılımları reddetmektedir. Terör konusunda suçüstü yakalanmasını büyük bir pişkinlikle geçiştirmeye çalışan Atina, Batı Trakya'daki soydaşlarımıza baskılarını artırmaya, Avrupa Birliğini arkasına alarak tutumunu empoze etmeye çalışmaktadır. Buna asla izin verilemez.

Yunan Dışişleri Bakanı Papandreu, Sayın Bakanımızla yaptığı bazı temaslara, sanki iki ülke arasında diyalog mevcutmuş gibi istismar etmekte ve ne acıdır ki, buna dünyayı inandırmaktadır. Sayın Bakanın bu konuda da dikkatli olmasını istemek hakkımızdır.

Millî davamız olan Kıbrıs sorunu ise, maalesef, olumlu bir gelişme göstermemiştir. G-8 ülkelerinin aldığı son karar vahimdir. Kıbrıs'ta tek çözümün, Sayın Denktaş tarafından yapılan ve tarafımızdan da desteklenen konfederasyon önerisinden, KKTC'nin eşit bir devlet olarak tanınmasından geçtiği açıktır. Bu konudaki kararlı tutum sürdürülmelidir.

Son olarak, Özbekistan'da ortaya çıkan yanlış anlamının giderilmesi için gereken gayretin gösterileceğini umuyoruz.

Balkan ülkeleriyle ilişkilerimiz, başta Bulgaristan olmak üzere, emsali görülmemeyen olumlu seviyeye çıkmıştır. Türkiye, Bosna'dan sonra Kosova'da da olumlu bir sınav vermiş, gelişmelerin hem askerî hem insanî boyutunda etkin bir rol oynamıştır. Birliğimizin Prizren civarında, soydaşlarımızın yoğun olduğu bir bölgeye konuşlanacak olmasını, memnuniyet verici olarak buluyoruz.

Son olarak, Keşmir sorununa değinmek istiyorum. 1948'den beri acı çeken bu halkın çilesi, son zamanlarda çatışmalarla daha da artmış. Türkiye olarak, dostumuz Pakistan için daha aktif ve etkin bir tutum almamız gereğine ytrekten inanıyorum.

Dışpolitikada ulaşılabilecek başarılar, tüm ulusumuz için bir kıvanç kaynağı olmaktadır; ancak, ulusumuzun, gerçek durumu, olumlu ve olumsuz gelişmeleri bilme hakkı vardır. Hem ulusumuza hem özellikle Yüce Meclise dışpolitika gelişmeleri hakkında doğru bilgi ve gerçekçi değerlendirmelerin aktarılmasını beklemek, hepimizin hakkıdır.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Dışişleri Bakanlığı bütçesi, gider bütçemizin çok mütevazı bir bölümünü, binde 5'ini oluşturmaktadır. Muhtelif yönlerden ülkemiz koşullarına yakın konumda olan bazı ülkelerin 1998 bütçesi, Türkiye'de 288 milyon dolar iken, Finlandiya'da 600 milyon dolar, Çek Cumhuriyetinde 600 milyon dolar, Hollanda'da 616 milyon dolar, İspanya'da 798 milyon dolardır.

Ödenekler çerçevesinde, merkez binası ek inşaatının ihalesinin yenilenmesi mümkün olmayacaktır. Giriş kontrolü ve bina içi güvenlik sistemlerinin kurulması imkânsızdır. Yurtdışı temsilciliklerimizde cumhuriyet bayramı resepsiyonu mütevazı düzeye indirilecek, Osmanlı İmparatorluğunun 700 üncü kuruluş yıldönümü etkinlikleri belki de gerçekleştirilemeyecektir. Berlin Büyükelçiliği başta olmak üzere, arsası mevcut ve inşaat programına alınmış birçok bina, inşaat ve ihaleleri sonraki yıllara kalacaktır. Berlin'de, 1999 Eylül ayında, kiralık olarak faaliyete geçecek büyükelçiliğin demirbaş eşya, büro makine ve malzemeleri, kısıtlı ölçütlere indirilecektir; resmî heyetlere ulaşım hizmeti verilmesinde sıkıntılarla karşılaşılacaktır.

Faaliyetleri, ülkemizin güvenliği, ekonomik kalkınması, uluslararası çıkarları ve itibarı bakımından hayati önem taşıyan Bakanlığımızın, acil ihtiyaçlarının karşılanmasının ve personelinin yabancı meslektaşlarıyla uyumlu çalışma ve yaşam koşullarına kavuşturulmalarının, devletin uzun vadeli bir yatırımı olarak değerlendirilmesi gerektiğine inanıyorum.

Türkiye, Osmanlı'dan, hatta bundan da önce, yüzyıllardan gelen engin diplomasi bilgisi ve deneyimiyle, özellikle büyük Atatürk'ün önderliğinde gerçekleştirilen ve artık 75 yaşını ikmal eden cumhuriyetimizden bu yana; dışişçikiler alanında büyük başarılarla imza atmıştır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Size, 1 dakika ilave süre veriyorum Sayın Kavak.

MEHMET CAVİT KAVAK (Devamla) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

İktidarı ve muhalefetiyle amacımız, bu başarıların sürdürülmesi ve daha da ileri götürülmesidir. Görüşlerimin, bu anlayışla ve olumlu bir katkı olarak değerlendirilmesini istirham ediyorum.

Zor koşullar altında, üstün gayret, özveri ve ciddiyetle hizmet veren Dışişleri Bakanlığımızın değerli mensuplarını, Sayın Bakanım şahsında içten kutlar; kendisiyle övünç duyduğumuz dışişleri camiasının başarılarının devamını diler; bütçesinin, Bakanlığımıza, memleketimize, milletimize hayırlı olmasını temenni eder, hepinize saygılar sunarım. (ANAP, DSP ve MHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Teşekkür ederim Sayın Kavak.

Anavatan Partisi Grubu adına, Ordu Milletvekili Sayın Sefer Koçak; buyurun efendim.

Konuşma süreniz 10 dakikadır.

ANAP GRUBU ADINA SEFER KOÇAK (Ordu) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; 1999 yılı Sanayi ve Ticaret Bakanlığı bütçesi üzerinde Anavatan Partisi Grubu adına görüşlerimi arz etmek üzere huzurlarımızdayım. Bu vesileyle, Yüce Heyetinizi, ekranları başında bizleri izleyen aziz milletimizi ve değerli basın mensuplarını, Anavatan Partisi Grubu ve şahsım adına saygılarımla selamlıyorum.

Sanayi ve Ticaret Bakanlığı, 22.5.1957 yılında 6973 sayılı Kanunla kurulmuş olup, muhtelif tarihlerde 12 defa isim değiştirmiştir. İsim değişikliği, yansımaları işlevlerde ve etkinliklerde göstermiş ve Bakanlığın hizmet alanı, dönem dönem, sanayiye dışına doğru kayma göstermiştir. Özü itibarıyla, devletin sanayi politikasını belirleyecek olan Bakanlığa yüklenen sorumluluğa ve Bakanlığın misyonuna nazaran, Bakanlık bütçesi, yeterli büyüklüğü elde edememiştir.

Değerli milletvekilleri, Asya'dan başlayıp Rusya'yı da etkisi altına alarak genişleme trendi gösteren global kriz, Türkiye'yi oldukça olumsuz bir şekilde etkilemiştir. Bu olumsuzluğa peşin vergi ve malî milat gibi uygulamaların hayata geçirilmesi de eklenince, ekonomimiz büyük bir durgunluğa girmiştir. Bugün, Türkiye, bütün sektörler itibarıyla bir kriz yaşamaktadır. İhtalep daralmış, üretim düşmüştür. Bu durum, en çok KOBİ'lerimizi vurmaktadır. İmalat sanayiinin yüzde 99,8'ini oluşturan KOBİ'lerimiz istihdamın yüzde 56'sını, ihracatımızın da yüzde 10'unu gerçekleştirilmektedir. 200 bin civarında bir sayıya sahip olan KOBİ'lerimizin, banka kredilerinden aldıkları pay ise, sadece yüzde 3 civarındadır. Halihazırda Halkbank ve Eximbank tarafından desteklenen KOBİ'ler, büyük bir finansman sıkıntısı çekmektedirler. Esasında, KOBİ'lerin finansmanını sadece bir bankaya yüklemek haksızlık olur kanaatindeyim. Madem ki bu misyon Halk Bankasına yüklenmiştir, o halde, Halk Bankasının yeterli fona kavuşturulması gerekmektedir.

Türkiye'de, faiz oranları çok yüksek bir seviyededir. Bu durum, KOBİ'lerimizi büyük bir finansman sıkıntısı içerisine sokmuştur. Bununla birlikte, sanayicimizin dışarıdan bulduğu kısa vadeli dışkrediye, yüzde 6 gibi Kaynak Kullanımı Destekleme Fonu uygulamasına devam edilmektedir.

İstanbul Sanayi Odasının yaptığı bir araştırmaya göre, KOBİ'ler, kârlarının yüzde 57'sini faaliyet dışı gelirlerden elde etmektedirler. Yani, KOBİ'ler de, artık, repo, hazine bonusu gibi finansal enstrümanlara yönelmişler ve daha az yatırım yapar olmuşlardır. Bu duruma, mutlaka, bir çözüm yolu bulunmalıdır.

Sayın Bakanım, sizin himayenizde bir KOBİ şurası toplanmalı, ve KOBİ'ler, kendi problemlerini, size daha iyi aktarma şansına sahip olmalıdırlar.

Üzerinde hassasiyetle durulması gereken diğer bir konu ise, KOSGEB'tir. Bugün Bakanlık bütçesinden KOSGEB'e ayrılan pay, 7,1 trilyondur. KOSGEB'in sorumluluğu ve misyonu göz önüne alındığında, bu bütçeyle, KOSGEB'in bu sorumluluğu yerine getirmesi oldukça zor görülmektedir, hatta, mümkün değildir. Esasen, KOSGEB, kuruluş kanunundaki imkânlarına acilen kavuşturulmalıdır; bu yapılmıyorsa bile, en azından, KOSGEB, bütçe kapsamı dışında tutulmalı ve KOSGEB'in bütçesi ve çalışmaları, tasarruf tedbirlerinden muaf tutulabilmelidir.

Sayın Başkan, muhterem milletvekilleri; sanayimizin sağlıklı bir şekilde gelişebilmesi için, organize sanayi bölgeleri ve küçük sanayi siteleri, fevkalade bir öneme sahiptir. 1998 programında yer alan 199 organize sanayi bölgesi ve 288 küçük sanayi sitesi programı var. Bu programın gerçekleşmesi, sanayimize büyük katkılar sağlayacaktır. Bu meyanda, bir siredir beklenen organize sanayi bölgesi yasası, bu dönemde mutlaka çıkarılabilmelidir. Özellikle, ihtisas sanayi bölgelerinin gelişmesine önem verilmeli ve teşvik edilmelidir.

Bilgi, sermaye ve teknoloji, sanayimizin en büyük problemleri olarak karşımıza çıkmaktadır. Söz konusu problemleri aşmada, gerekli altyapı sağlanmalıdır; ancak, ar-ge (araştırma-geliştirme) faaliyetleri için ayrılan pay, gayri safi millî hâsılının sadece binde 5'idir. Özellikle, TÜBİTAK tarafından ar-ge konusunda verilen destek, sanayicilerimize iyi anlatılmalıdır. Değerli ve fevkalade çalışmaları dolayısıyla, TÜBİTAK yetkililerini de bu vesileyle kutlamak istiyorum. Ayrıca, teknolojik gelişimleri takip edebilmek amacıyla, teknoloji transfer merkezleri kurulmalıdır.

Değerli milletvekilleri, Türkiye, millî gelir yönünden dünyada 23 üncü, kişi başına düşen gelir sıralamasında ise 47 nci sıradadır. Uluslararası rekabetin bugün ulaştığı durum göz önüne alındığında, sanayimizin buna ayak uydurabilmesi için, uluslararası kalite ve standartlara uygun üretim yapması ve ihracata yönelmesi gerekmektedir; ancak, ihracat yelpazesini genişletmeden, yeni pazarlar bulmadan, ihracat gelirlerini ve ihracat hedeflerini büyütmeden, bu sonuçlara ulaşmak mümkün görünmemektedir. Sektörel dışticaret şirketleri daha fazla desteklenmeli ve teşvik edilmelidir.

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; ülkemizde, devlet adına tarımsal ürün alımı yapan, ülkemizin bütün bölgelerine dağıtılan, 700 000'i aşkın kayıtlı ortağı olan 16 adet birlik ve 330 adet tarım satış kooperatifimiz vardır. 1995 yılından itibaren de, bu birliklere, Destekleme Fiyat İstikrar Fonu kaynaklı, yüzde 50 faizli kredi desteği sağlanmaktadır. Bu yıl kullanılan toplam kredi, geçen yıla oranla yüzde 169 oranında bir artışla 245 trilyon liraya ulaşmış, birliklerce yapılan ürün alımlarında ise, geçen yıla oranla yüzde 225'lik bir artış sağlanarak 396 trilyon liraya ulaşılmıştır. Bu artışlar, fevkalade memnun edici gelişmelerdir; ancak, dikkat edilmesi gereken birtakım hususları da dile getirmekte yarar vardır.

Hal Yasasında çiftçiler lehine düzenlemeler gerekmektedir. Bu meyanda yapılacak bütün girişimleri desteklemek gerektiğine inanıyorum. Ayrıca, fındık üreticisinin ve pancar üreticisinin problemlerini iyi değerlendirmek ve üreticilerimizi memnun edici çözümler üretmek zorunludur.

Bilgileriniz dahilinde olduğu gibi, Artvin'den İstanbul'a kadar Karadenizin büyük bir bölümünün sosyoekonomik yapısını belirleyen fındık yeni bir hasat dönemine ermektedir. Yıllarca yapılan yanlış uygulamalar ve resmî bir fındık politikasının bulunmaması nedeniyle, gerek bölge üreticileri gerek millî ekonomi ve kamu hazinesi zaman zaman zorluklar çekmiş, fındık üreticisi ve sektörü büyük darbeler yemiştir. Yeni sezonun başlamasına çok az bir zaman kala, üretici ve millî ekonomi açısından yeni bir darboğazın yaşanması ihtimali şiddetle muhtemeldir.

Türk fındığının üreticisine ve ülkemize fayda sağlayabilmesi için gerekli tedbirlerin mutlaka bugünlerde alınması gerekir. Bu tedbirlerin en önemlisi, fındık için gerekli kaynak ve fonun sağlanması veya bulunmasıdır. Fındığı diğer tarımsal ürünlerle bir tutmak iktisadî mantığa aykırıdır; çünkü, fındık ülke ekonomisine yılda 1 milyar dolara kadar doğrudan döviz girdisi sağlayabilen tek tarımsal üründür. Bu nedenle, fındığın müstesna bir yeri olmalıdır. 1999 sezonu için sağlanacak kaynak 1 milyar dolarlık ihracat geliri de sağlayabilecekler; ancak, fındığın desteklenme politikaları da amacına ulaşmakta yetersiz kalmaktadır. Üreticiye zamanında ve istikrarlı bir şekilde fındık bedellerini ödeyebilecek politika ve tedbirlerin belirlenmesi zarurettir. Keza, ülkemizin işleyerek yurtdışına satacağı fındık miktarı ortalama 500 milyon kilogram olarak belirlenebilmektedir.

BAŞKAN – Sayın Koçak, son dakikanız.

SEFER KOÇAK (Devamla) – Bu nedenle, yurdumuzda üretimin 500 milyon kilogram seviyelerini koruyabilecek şekilde sabitleştirilebilmesi ve bunun için mutlaka ve mutlaka fındık dikim alanlarının sınırlandırılması hakkındaki kanunun yürürlüğe konulması gerekir. Bunun için, dikim alanlarının sınırlandırılmasıyla ilgili teşvik ve desteklere yetecek kaynağın temin edilmesi ve strateji uygulamaya konulması gerekir.

Gerçek fındık ihracatçılarının son günlerde haksız rekabetten dolayı mağduriyet içerisinde olduğu bilinmektedir. Fındığın dış piyasa fiyatlarının korunması ve döviz girdisinin arttırılabilmesi için, fındık ihracatçılarının Eximbank kredileriyle desteklenme ve diğer sektörlerce ihracat taahhüdü kapanmasında dolgu maddesi olarak kullanılmasının önlenmesi ve bunun için, gerekli tedbirlerin alınması şarttır.

Ülkemizde sulanabilir alanlar arttıkça pancar ekimi de artmaktadır. Anadolu çiftçisinin en önemli gelir kaynaklarından biri pancar üretimidir; emek isteyen, meşakkatli bir tarım şeklidir. Ülkemizde...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – İlave 1 dakika süre veriyorum efendim.

SEFER KOÇAK (Devamla) – Ülkemizde 400 000 pancar çiftçisinin yüzünü güldürecek, sıkıntısını giderecek politikalar geliştirilmeli ve derhal uygulamaya konulmalıdır.

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; Sanayi ve Ticaret Bakanlığının 1999 yılı bütçesinin memleketimize, milletimize hayırlara vesile olmasını Allah'tan niyaz ediyor. Yüce Meclisimize ve aziz milletimize saygılarımı sunuyorum. (ANAP, MHP ve DSP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Teşekkür ederiz Sayın Koçak.

Demokratik Sol Parti Grubu adına, Bursa Milletvekili Sayın Hayati Korkmaz. (DSP sıralarından alkışlar)

DSP GRUBU ADINA HAYATİ KORKMAZ (Bursa) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Dışişleri Bakanlığının bütçesi ve dışpolitikamız üzerine, Demokratik Sol Parti Grubunun görüşlerini açıklamak üzere söz almış bulunuyorum; konuşmama başlamadan önce hepinize saygılar sunarım.

Türkiye, gerek özgün kimliği gerekse tarihten gelen kültürel zenginliğiyle sıradışı bir ülkedir. Yeni bir yüzyıla girerken öntümüze çıkan fırsatlar ve tehditler açısından hassas bir dönemden geçmekteyiz. 21 inci Yüzyılın temel sorunlarından biri olacak olan enerji kaynakları ve nakli konusunda Türkiye kilit konumda olacaktır. Ayrıca, enerji kaynaklarına yakın olan güçlü devletlerden olmamız nedeniyle, dışpolitikada atacağımız adımlar, ülke ve bölge geleceğini etkileyecek düzeyde olacaktır. Başarılı bir dışpolitikayla, ülkenin güvenliğine, ekonomik kalkınmasına ve ticarî ilişkilerine katkı sağlanabilir. Bunların yanında, ülkelerarası kültürel etkileşim, imajımız ve saygınlığımız artırılabilir. Bunun için, deneyimli ve bilgili kadroları olan bir Dışişleri Bakanlığına, kaliteli katkı koyabilen etkili bir parlamentoya, bilim ve düşünce üretebilen üniversitelere büyük görev düşmektedir.

Sayın milletvekilleri, Avrupa Birliği ile ilişkilerimiz uzun bir geçmişe sahiptir. Bu ilişkilerimiz, gerek dışpolitikalarımız gerekse ticarî ilişkilerimiz açısından son derece önemli bir yer tutmaktadır. Ankara Antlaşması çerçevesinde Türkiye'nin hedefi, Avrupa Birliğinin tam üyesi olmaktır; ancak, 1997 Lüksemburg Zirvesinde Türkiye'nin tam üyeliği, diğer aday ülkelerden farklı değerlendirilmiş ve üyeliğimiz için ek koşullar öne sürülmüştür.

Zamanın hükümetince, bu karara karşılık, Avrupa Birliği ile siyasi ilişkileri dondurma kararı alınmıştır. Bu kararlar sonucu, karşılıklı ilişkilerde bir durgunluk dönemine girilmiştir.

Hükümet programımızda, Avrupa Birliği ülkeleriyle ikili ilişkilerin geliştirilmesinin ön plana çıkarılmasını, ilişkilerin geliştirilmesi açısından olumlu buluyoruz.

Lüksemburg Zirvesi sonrasında, Avrupa Birliğinin, Türkiye'ye karşı aldığı ayrımcı tavırdan doğan sorunun çözülmesi için, bazı Avrupa Birliği ülkelerinin ve Avrupa Birliği Komisyonunun çeşitli gayretler içine girmesini olumlu buluyor ve iyi niyetin işareti olarak görüyoruz. Komisyon tarafından hazırlanan "Türkiye İçin Avrupa Stratejisi" Cardiff Zirvesinde onaylanmış ve diğer aday ülkelerle birlikte Türkiye için de bir ilerleme raporu hazırlanmış ve yayımlanmıştır.

Köln Zirvesinde, başta Almanya olmak üzere, Avrupa Birliği ülkelerinin, Türkiye'nin adaylığı konusunda olumlu tavır almaları somut gelişmelerdir. Avrupa Birliği Komisyonu Başkanlığına seçilen Romano Prodi'nin kuracağı kadronun ve yeni seçilen Avrupa Birliği Parlamentosunun göreve başlaması ve Türkiye'de kurulmuş olan istikrarlı hükümetin çalışmalarıyla, öntümüzdeki dönemde, Avrupa Birliği-Türkiye ilişkilerinde somut bazı gelişmelerin yaşanacağı inancını taşıyoruz.

Avrupa Birliği ile ilişkilerimiz açısından önemli kabul ettiğimiz iki konuya değinmek istiyorum.

Avrupa Birliği, başlatmış olduğu Avrupa güvenlik ve savunma kimliği arayışı içinde NATO'nun olanaklarını kullanmak istemektedir. Avrupa Birliği üyesi olmayışımızın yaratabileceği iki taraflı sakıncaların ortadan kaldırılması gerekmektedir.

Nitekim, Washington Zirvesinde kabul edilen belgelerle, NATO bünyesinde beklentilerimiz doğrultusunda bir zemin oluşturulmuştur. Bu konudaki nihai kararların beklentilerimiz doğrultusunda çıkması için çalışmaların aynı titizlikle yürütülmesinde fayda vardır; çünkü, Bosna-Hersek'te ve Kosova'da yaşanan sorunlar, Türkiye'nin, Avrupa'nın savunma ve güvenliği açısından vazgeçilmezliğini bir kez daha ortaya koymuştur.

Diğer taraftan, Avrupa Birliğiyle hizmet sektöründe serbest dolaşım konusunda görüşmeler başlamış bulunmaktadır. Bu görüşmelerde de sektörümüzün güçlü ve zayıf tarafları dikkate alınarak, çıkarlarımızın gözetilmesi için çaba sarf edilmelidir.

Sayın milletvekilleri, Balkanlar, son yıllarda dünyanın en sıcak bölgelerinden biri haline gelmiştir. Bosna-Hersek insanlık dramının sona erdirilmesinin üzerinden sadece üç yıl gibi kısa bir süre geçmişken, Kosova'da yeni bir insanlık ayıbı yaşanmıştır. Sorunun çözümü için, ülkemiz, tüm diplomatik girişimlerde olduğu gibi, yürütülmekte olan NATO operasyonlarına da aktif olarak katılmıştır.

Sonuçta, Türkiye'nin de katılımıyla Kosova'da bir anlaşmaya varılmış olması memnuniyet vericidir; ancak, Kosova'da barışın kalıcı hale getirilmesi için süreç devam etmektedir. Sürecin en kısa sürede sonuçlandırılması için, Türkiye, bugüne kadar olduğu gibi, aktif olarak katkılarını sürdürmektedir.

Kosova ve Bosna-Hersek kriziyle birlikte hemen hemen tüm Balkan ülkeleriyle, özellikle Bulgaristan, Romanya, Makedonya ve Arnavutluk gibi ülkelerle ikili ve üçlü sıcak ilişkiler geliştirilmesi çalışmaları sürdürülmelidir. Bu ülkeler arasında kurulan iyi ilişkilerin Kosova'daki savaşın yayılmasını önlemede katkısı olmuştur ve Balkanlarda kalıcı barışı sağlayacaktır.

Yunanistan'la olan sorunlarımız devam etmektedir; oysa, kalıcı bir barış ve istikrar ortamının yaratılması, bizler kadar Yunan halkının da yararına. Bu nedenle, Yunanistan, sunî krizler yaratmaktan vazgeçmeli ve özellikle de ülke bütünlüğümüze yönelik terörist faaliyetleri desteklemeyi bırakmalıdır.

Dış politikamızdaki bir diğer önemli husus, Kıbrıs konusudur. Kıbrıs sorununun çözümü, iki toplumun eşit koşullarda masaya oturmasına bağlıdır. Sayın Denktaş'ın önermiş olduğu konfederasyon fikri bizim tarafımızdan desteklenmektedir ve unutulmamalıdır ki, Kuzey Kıbrıs'ta, bir Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti vardır. Bundan vazgeçilmesi söz konusu değildir.

G-8 Grubunun başını çektiği girişimle, Birleşmiş Milletler Genel Sekreterinden Kıbrıs'taki tarafları 1999 sonbaharında görüşmeye davet etmesi talep edilmiş ve kasım ayında İstanbul'da yapılacak AGIT Zirvesine kadar bir sonuç alınması ümidi dile getirilmiştir. Yeni bir dayatma ve Kıbrıs sorununun karşılıklı görüşme yolu ile çözüm yollarının önünün tıkanmaması için gerekli girişimler şimdiden başlatılmalıdır.

Değerli milletvekilleri, Ortaasya cumhuriyetleri ve Rusya ile olan ilişkilerimiz karşılıklı güven ve çıkar temelinde hızla gelişmektedir. Türkiye'nin kardeş cumhuriyetlerle ilgili politikası, bu ülkelerin bağımsızlıklarının güvence altında olması ve siyasi ve ekonomik bağımsızlıklarını sağlama çabalarına yardımcı olma temeline oturtulmuştur.

Bu ülkelerle olan ilişkilerimizin temel niteliklerinden birisi de enerji alanındaki işbirliğimizdir. Azerbaycan, Kazakistan petroleri ile Türkmenistan doğal gazının taşınması kapsamında Bakü-Tiflis-Ceyhan boru hattının ivedilikle gerçekleştirilmesi ülkemizin öncelikli hedefidir. Türkmen gaz alım satım anlaşması ile doğalgaz boru hattı anlaşması ve Kazak petrol ve doğalgazının taşınması için fizibilite anlaşması imzalanmıştır. Bu projeler hayata geçtiğinde, Türkiye bir enerji terminali haline dönüşmüş olacaktır.

Sayın milletvekilleri, Ortadoğu, ülkemizin hassasiyetle üzerinde durduğu diğer bir bölgedir. Tarihsel köklerimiz nedeniyle bu bölgede önemli bir konuma sahibiz. Bu nedenle, bölgede kalıcı bir barışın sağlanması için Türkiye'nin katkısı son derece önemlidir. Gerek bu bölgede gerekse Kafkaslar ve Ortaasya'da istikrarlı bir barış ortamının sağlanması Türkiye'nin uzun vadeli çıkarlarıyla paralellik taşımaktadır.

Önümüzdeki yirmi yıl içinde ülke bazında dünyanın en büyük ticarî pazarı haline geleceği kabul edilen Çin Halk Cumhuriyetiyle ikili ilişkilerimize özel önem verilmesinde de büyük yarar görmekteyiz.

Türkiye'nin çıkarlarını en iyi şekilde kollamak ve yüceltmek, ulusal bir ülküdür. Bu ülkünün gerçekleştirilebilmesi ise, kurumsal olarak takviye edilmiş, çağdaş yerleşim koşullarına ve yeterli sayıda nitelikli personelle teknik donanımına sahip bir Dışişleri Bakanlığı gerektirmektedir. Bu nedenle, Dışişlerinin talep edeceği ödenekleri daima karşılamalıyız.

BAŞKAN – 1 dakika ilave süre veriyorum.

HAYATİ KORKMAZ (Devamla) – Bu düşüncelerle, Dışişleri Bakanlığının 1999 yılı bütçesinin ülkemize ve Bakanlığa hayırlı olmasını diler, saygılar sunarım. (DSP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Teşekkür ederiz Sayın Korkmaz.

Demokratik Sol Parti Grubu adına ikinci konuşmacı, Kocaeli Milletvekili Sayın Ahmet Arkan. (DSP sıralarından alkışlar)

Süreniz 10 dakika.

Buyurun Sayın Arkan.

DSP GRUBU ADINA AHMET ARKAN (Kocaeli) – Teşekkür ederim.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Sanayi ve Ticaret Bakanlığının 1999 mali yılı bütçesi üzerinde, Demokratik Sol Parti Grubunun görüşlerini aktarmak üzere söz almış bulunuyorum, hepimizi saygıyla selamlarım.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; 57 nci hükümet programının bir çalışma planına dönüştürülmesinde, önceliklerin saptanmasını, atılması gerekli ilk adım olarak görmekteyiz. Doğru, uygulanabilir ve toplumun çeşitli kesimlerine adil yükler yükleyip, yeni bir atılım için gelişme olanakları sağlayan bir programın geliştirilmesinde, katılımcı bir sürecin ve bu süreci başarıyla izleyip sonuca ulaştırabilecek davranışların önemi büyüktür.

Yıllardır izlenen para politikaları, ülkemiz ekonomisini kilitleme noktasına getirmiştir. Tıkm partilerin seçim çalışmaları sırasında topluma vaat ettiği yatırım ve üretim politikalarına geçiş, acilen gerçekleştirilmelidir.

Bir yandan, yeni bir enflasyon dalgası yaratmadan, mevcut ekonomik darboğazdan çıkışta, hükümetin ve ilgili bütün toplum kesimlerinin alması gerekli önlemlerin ve paylarına düşen gayretlerin gündeminin, diğer yandan, uzun vadeli yapısal değişim, hazırlık ve uygulama programının belirlenip sistematik bir aksiyon yapısına kavuşturulacağını ummak hakkımızdır. Dünya ekonomisinde, yavaş da olsa, düzleşme belirtilerinin izlendiği bir ortamda, Türkiye ekonomisinde sorunlar artma eğilimindedir.

Değerli milletvekilleri, izlenecek sanayi ve ekonomi politikaları her türlü siyasi spekülasyondan korunmalıdır. İnaniyoruz ki, Sanayi Bakanlığımızın ülke genelinde tespit kararlılığında olduğu durmuş yatırımlar önceliklerine göre desteklenip, kaynaklar kullanılırken de her türlü yanıştan ve israftan korunarak, toplumun ve girişimcinin güveni tazelenecektir. Teşvikler iyi yönlendirilerek, gereksiz kaynak ve vergi kaybı önlenecektir.

Değerli milletvekilleri, önümüzdeki yüzyıl, dünya ekonomisinde büyük değişimler yaşanacaktır. Dünya ekonomisinin liderliği, Asya Pasifik gücünün eline geçecektir. Türkiye, bulunduğu coğrafya, yetmişmiş insangücü, kurulu sanayii ve girişimci insan zenginliği avantajlarıyla, 21 inci Yüzyılda, dünyanın bu büyük gücünün bir parçası olacaktır. Özellikle, sanayimizin dinamiği olan küçük ve orta ölçekli işletmeler, kendilerine sağlanacak teknoloji ve finansman desteğiyle, ihtisaslaşma, geliştirme ve ihracat yapılanmalarını hızla gerçekleştirebileceklerdir ve yeni oluşumlarda, bu işletmeler, Türkiye'nin geleceğinin teminatı olacaktır.

KOBİ'leri çağdaş yönetim ve üretim anlayışına uygun yapılanmaya yönlendirmek için kurulmuş olan KOSGEB ve benzeri kuruluşların daha etkin hizmet imkânlarına kavuşturulacağına inanmaktayız.

Sanayi Bakanlığı, sanayiye ilgilendiren tüm kurum ve kuruluşlarla iyi bir koordinasyon içinde, sanayicinin karşı karşıya olduğu problemleri çözmeye yönünde önemli adımlar atmak kararlılığında olmak zorundadır. Sanayicinin, bugün, ihracatta, teknoloji transferinde ve benzeri konularda karşı karşıya kaldığı tarifeli ya da tarife dışı tüm engelleri aşmasına yardım edecek, ithalatı kontrol altına alacak uyum yasalarının ivedilikle Meclisimiz gündemine tekrar gelmesi gerekmektedir. Özellikle, TÜRKAK, yani Türkiye akreditasyon konseyi kuruluş ve görevleri kanunu süratle çıkarılmalıdır. Zira, bu kanun, özelliği ve yapısıyla, bir kısım kurumlar yapılandıktan sonra ancak uygulamaya geçebilecektir; kanunun çıkışıyla bu kurumların kuruluşu arasında fevkalade önemli bir süre vardır. Yüce Mecliste, ekonomimizin geleceğini büyük ölçüde etkileyecek bu yasal düzenlemeleri, iktidar ve muhafefet, birlikte, el ele, acilen çıkarmak zorundadır.

Değerli milletvekilleri, işadamlarının sadece vergileri ve faizlerini, çiftçilerin sadece destekleme fiyatlarını, memur, işçi ve emeklilerin sadece maaş artışlarını hedefleyen teklifleriyle dengeli ve etkin bir programın geliştirilmesi oldukça zordur. Ancak, başta Meclisimiz olmak üzere, toplumun tüm kesimlerinin, katılımcılık anlayışıyla, ülkemizin üretim ekonomisine geçişini desteklemek sorumluluğu vardır. Üretim ekonomisinin önündeki tüm engeller kaldırılmalıdır.

57 nci cumhuriyet hükümetinin, Türkiye'nin çok taraflı tüm konularının tartışılacağı; sivil ya da ağırlıklı ekonomik ve sosyal konseyi dikkatle oluşturarak, hatta bu konseyi bölgesel ekonomik sosyal konseylerle destekleyerek, çağdaş sanayi, teknoloji ve bilim ülkesi olmamız yolunda adımlar atma kararlılığımızı beklemekteyiz.

21 inci Yüzyılın ağır rekabet koşullarında daha yüksek refah düzeyine ulaşmamız, toplumsal sorumluluk anlayışımızla doğru orantılıdır. Bir toplumu mahveden en önemli hastalık, umursamazlıktır. Devletin ve özel sektörün her yatırımı bu milletin malıdır ve korumak da, tüm toplumla birlikte hepimizin toplumsal sorumluluğudur.

Değerli arkadaşlarım, dünyada sanayiini ve ürettiği teknolojiyi korumayan bir tek gelişmiş ülke yoktur. Bütün ülkeler azami dikkatte kendi sanayilerini korurlar; ancak, bugüne kadar, piyasa ekonomisi anlayışını doğru uygulamamanın sanayi üzerinde yarattığı tahribatlar bellidir ve bu tahribatlar, süratle engellenmelidir, durdurulmalıdır. Dünyada, artık, sermayenin milliyeti yoktur; ama, ürünün milliyeti vardır ve güçlü ekonomiler, üretimde de, tüketimde de kendi ürün milliyetlerine sahip çıkmaktadır; bir ürünün milliyeti ise, üretildiği ülkedeki katma değerle ölçülür. Yerli üretim ve yerli kullanım, kesinlikle, tüm toplumca ve özellikle devlet alımlarında dikkatle desteklenmelidir. Bu anlayışın bu dönemde ön plana çıkacağı konusunda büyük umutlar taşımaktayız.

Değerli milletvekilleri, piyasa ekonomisi disiplin ister. Tüm kesimlerin -devlet, özel kesim-buna uyması gerekir.

BAŞKAN - Sayın Arkan, son dakikanız...

AHMET ARKAN (Devamla) - Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Sanayi Bakanlığı, sanayi üzerinde, tüm ilgili birim ve kurumlarla uzlaşma anlayışı içinde bu disiplini tesis etmeli ve herkes bilmelidir ki, ekonomik özgürlüğü olmayan ülkelerin bağımsız sayılabilmesi mümkün değildir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; işte bu anlayış içinde, Demokratik Sol Parti adına, sanayi politikamıza nasıl bakılması gerektiği hususundaki bu arzuma son verirken, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı bütçesinin, ülkemize, sanayimize, tüm toplumumuza hayırlı olmasını diler; sizlere, Grubum adına tekrar saygılar sunarım. (Alkışlar)

BAŞKAN – Teşekkür ediyoruz Sayın Arkan.

Gruplar adına konuşmalar tamamlanmıştır.

Şimdi, şahsı adına, lehinde olmak üzere, Ankara Milletvekili Sayın Oya Akgönenç. (FP sıralarından alkışlar)

OYA AKGÖNENÇ MUĞİSUDDİN (Ankara) – Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; Dışişleri Bakanlığı, son derece önemli bir görevi yürüten bir bakanlıktır; bunu hepimiz biliyoruz; fakat, bunu burada vurgulamak istememin bir sebebi şudur: Ben, bir saat kadar önce Avrupa'dan döndüm, Strasbourg'taki toplantıdan ve oradaki konuşmalar içinde, oradaki toplantılar içinde Türkiye'ye nasıl bakıldığı ve nasıl bakılması gerektiği ve bize dost olanların, bize samimiyetle söylediklerini sizlerle paylaşmak istedim; onun için, bu şekilde bir başlangıçla söze girdim.

Efendim, Dışişleri Bakanlığı, Türkiye'nin dünyaya açılan yüzüdür, Türkiye'nin imajıdır; fakat, muhakkak ki, hepimiz biliyoruz ki, imaj, sadece görüntü değildir; yapılan işlerle, bilgiyle, başarıyla ve bunların hepsiyle birlikte pekiştirildiği takdirde bir kuvvet ifade eder ve o şekilde bir imaj dünyada hâkim olmaya başlar.

Şimdi, bu açıdan düşündüğümüz zaman, Dışişlerine verilen bütçenin her kuruluşunun yararlı olduğuna inanıyorum ve hatta, bir adım ileriye giderek de diyorum ki, bazı konularda, bazı kalemlerin artırılmasında ülke açısından fayda vardır ve ben buna candan inanmaktayım. Dolayısıyla, sözlerimin daha çok yapıcı ve tamamlayıcı bir düşünce çerçevesinde söylendiğini kabul etmenizi rica ediyorum.

Her şeyden önce, Türkiye çıkarlarını önde tutan bir politika gütmek zorundayız. Diyeceksiniz ki, biz bunu yapmıyor muyuz; evet, yapıyoruz; ama, bazen, bazı hatlar üzerinde çakılıp kalıyoruz ve âdeta zorlanıyoruz; sanki, bunun ötesinde bir başka alternatif yokmuş gibi. İşte, benim demek istediğim, bu yeni alternatiflere, bu yeni açılara da bakalım diyorum.

Biz, güç bir konumdayız. Jeostratejik açıdan baktığımız zaman, dünya ülkeleriyle de mukayese edildiğinde, bizim 8 sınır komşumuz ve bir de denizasını komşularımızı sayarsak 13 komşumuz var ve her biriyle tek tek uğraşmak ve her birine göre bir politika üretmek durumundayız. Bunu yapabiliyor muyuz sorusunu sık sık kendime soruyorum; diyorum ki, acaba, bazen işin bir parça gerisinden mi takip ediyoruz; bazen, şöyle zamanın temposuna ayak uyduramadığımız oluyor mu? Bana öyle öyle geliyor ki, bazı zamanlar bu oluyor. Fakat, burada sizlerle paylaşmayı düşündüğüm husus, bu geçmişteki olaylardan ziyade, daha çok ileriye dönük projeksiyonlar üstünde olmalı.

Ben şu suali sormak istiyorum: Türkiye olarak bizim vizyonumuz nedir? 21 inci Yüzyıla girerken, üçüncü bin yıla girerken, biz ne olmak istiyoruz; imajımız nedir, ne gibi bir şey yansıtmak istiyoruz? Ben derim ki, bütün bir grup olarak, burada, hem dışpolitikanın yapımında daha aktif olmalıyız hem de işte bu vizyona hizmet etmek durumundayız. Bu, bizim en başta gelen görevlerimizden biridir.

Efendim, kısa kısa şöyle değinmek icap ederse... Tabii, sizleri detayla sıklamak istemiyorum; zaten sizler bu detayları bilen insanlarsınız. Ben, sadece önemli noktaların üstünde durarak diyorum ki, Balkanlardan işe başlarsak -ki, Balkanlar bizim için bir can damarıdır; bütün geçiş yollarının esası olduğu gibi, Avrupa'ya olan bağlantımızın da ana noktası, başlangıç noktasıdır- bu noktada, diyelim ki bir Kosova var, diyelim ki bir Bosna Hersek var. 1991'den beri Balkanlarla meşgulüz. Ama, ben diyorum ki, Türkiye bu işin neresinde? Evet, Bosna Hersek'te nerede olduğunu biliyorum; çünkü, ben, bizzat, Zenica'daki askeri birliğimizin çalışmalarında gördüm, Tuzla'daki çalışmalarını, Mostar'daki çalışmalarını da... Fakat; şimdi sual etmek istediğim, Kosova'da neredeyiz?

Biz, Balkanlar üzerinde bir çevik güç teklifiyle ortaya çıktık. Arkadaşlar, bu muhteşem bir teklif; fakat, bu, tekliften öteye gitmedi. Benim sualim; niçin gitmedi, ne eksikti, o ivme niçin kazanılmadı? Hani biraz önce dedim ya; bir imaj var da, imajın arkasındaki iş mi yoktu; bilgi vardı da, irade mi yoktu? İşte biz bunları sual etmeliyiz.

Şimdi karşımızda bir Makedonya var, hemen arkasından, patlamaya hazır bir Sancak var. Bunlar için ne yapıyoruz veya bunlar için nasıl hazırlıklar yapılmaktadır? İşte bunlar son derece önemlidir ve üstünde durulmalıdır. Neden, ben, bu bellibaşlı birkaç noktayı seçtim; Arnavutluk dedim, Makedonya dedim, Kosova üstünden. Bizzat oralarda, bulunmuş, çalışmış kişi olarak da bunu size belirteyim ki, bu noktalar, Osmanlının yükseliş devrinde, 17 nci Yüzyılda, o zamanın deniz gücü olan İtalya'ya karşı yaptığı savaşta açmış olduğu güney yolunun hattıdır. İşte arkadaşlar, 1992 yılında bizim hükümetimiz ortaya bir plan atmıştı; Karadeniz işbirliği planının yanı sıra, bir de, bu güney yolunun tekrar canlandırılması projesiydi; fakat, o da, şu anda, son derece yavaşlamış durumda. İşte, ben diyorum ki, bunu soralım, bunu konuşalım, bunu tartışalım; neden yapılmıyor dileyim; ama, yapılmamasının sebeplerini gidirmek için de, elimizden geldiği kadar destek olmaya çalışalım.

Buradan, öbür başa geçiyorum. Eğer, burası, bizim, Avrupa ile bağlantımızsa, bu tarafta da Kafkasya var ve Kafkasya, bizim, bütün Kafkaslar ile değil, onun ötesinde, Orta Asya ile olan bağlantımızı kuruyor.

Arkadaşlar, Kafkasya dediğim zaman, ben, sadece oradaki 13 ülkeden bahsetmiyorum, irili ufaklı çeşitli gruplardan bahsetmiyorum. Ben, orada, bir Türk, bir İran, bir Rus mücadelesinden bahsediyorum. Bu, 19 uncu Asırda olduğu gibi aynı şiddetiyle devam etmektedir değişik yollarla.

Biz, bugün, enerjiden uzun uzun bahsetmedik; ama, geçmiş birkaç hükümet, şu enerji hattı gelmişti, gelmediydi diye birçok yatırım yaptı; hatta, büyük heyetleri New York'ta uzun aylar besledi. Netice mi ne; netice, son gelinen ve son alınan haberlere göre, enerji hattının Türkiye'den geçme olasılığı en düşük seviyesinde. İşte, arkadaşlar, başarı noktası budur, onu demek istiyorum.

Bugün, İran ve Amerika anlaşma yolundadır. Bu anlaşmanın içerisine İsrail girmektedir. O boru hattı, İsrail üzerinden Akdenize açılmak üzeredir. Biz, aslında, bir Kıbrıs... Diyeceksiniz ki: "Kıbrıs buradan nereye gitti?" Kıbrıs'ın önemi; sadece bizim güney stratejimiz için önemli değil, bu hatın gelecek olan enerji hatlarının Avrupa'ya aktığı yolun üstündeki kanal olarak, santral olarak...

Arkadaşlar, D-7'lerin ve D-8'lerin birdenbire burasıyla bu kadar ilgilenmesinin bir sebebi de, bu enerji hatlarının, artık, başka kanallardan; fakat, yine, Kıbrıs'a yakın yollardan geçirilmesidir ki, Kıbrıs, birdenbire herkes için hayatı önemi kazanmıştır.

Ben biliyorum ki, bizim dış ilişkilerimizin, en az yüzde 30 çalışması Kıbrıs üstündedir; onu inkâr etmenin imkânı yok; fakat, ben diyorum ki, olaya, sadece bir Kıbrıs değil, onun çok ötesinde, içine enerjiyi de koyarak, içine Ortadoğu'daki stratejimizi de koyarak, içine Kafkaslara kadar giderek, onu koyarak, bunu incelememiz gerektiğine inanmaktayım.

Orta Asya Türk Cumhuriyetleri üçüncü bir grup. Peki, burada, Özbekistan ile bir probleminiz var, diğerleriyle de şöyle böyle... Peki, biz, bir veya iki kişinin kaprisiyle bu olayların değişmesine mi izin vereceğiz? Orada, o kadar yatırımımız var ve daha ileride bize gelecek olan büyük pazarlar var ve daha da önemlisi, 21 inci Yüzyıl, Asya yüzyılı olacaktır; o Asya pazarında bizim yerimiz var; Asya'nın yapılanmasında yerimiz var; ona açılan yollar üzerinde bir tıkama operasyonu mu var? İşte, bunu sormalıyız. Yani, bir tek basit görüntünün arkasında ne var? İşte, ben, onu demek istiyorum.

Bu arada, olaylar, bizi Keşmir'e getirdi arkadaşlar. Biz, bu kadar hassas bir grup olarak, kendi tarihimize, geçmişimize, her türlü ilgiyi gösteren, bilen bir grup olarak, ne yazık ki, şu platformda Keşmir'i fazla dile getirmedik. "Keşmir" diyorsunuz, "Keşmir'den bize ne" mi demeliyiz? Efendim, Himalayaların üzerinde... Arkadaşlar, ben, oradaydım; Azat Keşmir'deydim. Himalayalar üzerinde, aynen bizim Zigana Geçidi gibi geçitlerin üzerinde yer almış...

BAŞKAN – Sayın Akgönenc, son dakikanız efendim; lütfen...

OYA AKGÖNENC MUĞİSUDDİN (Devamla) – Peki efendim.

İşte, oradaki o bağlantı, aslında, bizim, Orta Asya bağlantımızın kilit noktasıdır; çünkü, orada, Pakistan'ın bizden yana tavır alması, en önemli konulardan birisidir ve biz Keşmir'i, sadece bir ekonomik, tarihi ve siyasi çıkar olarak değil, bir tarihî vicedan borcu olarak da tanımak zorundayız.

O halde, şöyle diyebilir miyim arkadaşlar: Dilerim ki, Türkiye, artık, dar kalıplar içinden çıkışın dış ilişkilerine bakarken, Dilerim ki, dışpolitikaya bakışımız, geniş açılardan olsun. Dilerim ki, Türkiye, artık, büyük düşünsün ve bu Cumhuriyetimiz 75 inci yılını, Osmanlı'nın da 700 üncü Kuruluş Yıldönümünü kulladığımız bugünlerde, artık, güçlü...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Size, ilave, 1 dakika süre veriyorum.

KAMER GENÇ (Tunceli) – Sayın Başkan, arkadaşımız konunun kompetanı, fuzuli konuşmuyor...

BAŞKAN – Sayın Kamer Genç, Meclisi ben yönetiyorum... Lütfen... Siz, yerinizde oturmasını bilin.

KAMER GENÇ (Tunceli) – Ama, arkadaşımız fuzuli bir konuşma yapmıyor, 5 dakika daha verin, ne olacak efendim. (FP sıralarından alkışlar)

OYA AKGÖNENC MUĞİSUDDİN (Devamla) – Sağ olun efendim. Teşekkür ediyorum.

Şunu demek istiyorum: Artık, bu yeni yüzyıla girerken, Türkiye, bu güçlülüğümüzü yansıtmak, benliğimizi gösterecek bir vizyon sergilesin. O halde, ben, bunu -tabii, bunun çok yapılacak şeyleri var; ama- üç önemli noktaya bağlıyorum. Mutlaka, içteki hissiyat dışarıya da yansıtılmalı; yani, muayyen kalıpların dışında, bir de halkın duygularının aksettiği bir dışpolitika olabilmeli; Parlamento çok daha aktif abilmeli. Belki, çok büyük bir konferans kurulmalı ve bunu, Sayın Dışişleri Bakanı da, zaten, böyle yapma planlarının olduğunu belirtmiştir. Araştırma mutlaka artırılmalı ve ben diyorum ki, böylesine çalışacak bir bakanlığa...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum Sayın Akgönenc. (FP ve DYP sıralarından alkışlar)

SAFFET ARIKAN BEDÜK (Ankara) – Söztünü bağlasın Sayın Başkan.

KAMER GENÇ (Tunceli) – Kürsüden bazen fuzuli konuşmalar oluyor; ama, arkadaşımızın konuşması öyle değil.

TURHAN GÜVEN (İçet) – Eskiler buna şekilperest derler Sayın Başkan.

BAŞKAN – Şahısları adına, aleyhte olmak üzere, Sayın Hüseyin Kansu. (FP sıralarından alkışlar)

Süreniz 10 dakika efendim.

HÜSEYİN KANSU (İstanbul) – Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; Dışişleri Bakanlığı 1999 yılı bütçesi üzerinde şahsım adına söz almış bulunuyorum; Genel Kurulu ve televizyonları başında bizi izleyen milletimizi saygıyla selamlıyorum.

Dünya, üçüncü bin yıla girerken, özellikle son on yıldaki temposu gittikçe artan olaylarla önemli değişimler yaşamış ve yaşamaktadır. Bu değişimlerin dönüm noktası ve en önemlisi, hiç kuşkusuz, Sovyetler Birliği ve Doğu Bloğunun dağılmasıyla, dünyanın iki kutuplu soğuk savaş at-

mosferinden çıkmasıdır. İstisnasız bütün ülkeler, soğuk savaş sonrası dışpolitika önceliklerini gözden geçirmiş, yeni yapılanma içerisindeki yerlerini sağlamlaştırma ve rollerini artırma yönünde önemli çabalar içerisine girmişlerdir. Bu yeni uluslararası konjonktüre Türkiye'nin intibaki, maalesef, arzu edilen sürat ve büyüklüğüne yakışır etkinlikte olmamıştır. Bunu, Kosova'daki son gelişmelerde olduğu gibi, yaşanan hemen her yeni olayda görmek mümkündür. Türkiye, gerek bölgesel gerekse uluslararası gelişmeler karşısında stratejik önceliklerini yeniden değerlendirmek ve politika seçeneklerini artırmak durumundadır. Bu öncelikleri belirleme ve buna göre harekete geçmede Türkiye'nin gecikeceği her gün ülkemize çok pahalıya mal oluyor, ülkemizi büyük zorluklarla karşı karşıya bırakıyor.

Soğuksavaş dönemi Sovyetler Birliğinin kuşatılması politikası çerçevesinde jeopolitik öneme haiz ülkemiz için riskli, ama kolay bir dönemdi. Riskliydi; çünkü, ülkemiz, taraflar arasında çıkabilecek bir anlaşmazlığın tam ortasında yer alıyordu. Buna karşılık, kolaydı; çünkü, tarafların davranışları önceden kestirilebiliyordu. Oysa, iki kutuplu dünyanın çöktüğü ve askerî olarak tek, ekonomik olarak üç, kültürel olarak da çok kutuplu bir dünyayı gözlemlediğimiz yeni dönemde, aktörlerin davranışlarını kestirebilmek daha zor ve karmaşık bir hal almıştır. Bu ise, ülkemiz için daha dinamik, esnek ve çok alternatifli bir dışpolitika izlemeyi zorunlu kılmaktadır.

Mevcut jeopolitik konumuyla çok yönlü ve çok büyük bir ülke olan Türkiye'miz, gerek bölgesel ve gerekse uluslararası alanda kendi konum ve büyüklüğüne yakışır bir dışpolitika izlemek zorundadır; çünkü, ülkemiz, hem bir Balkan hem bir Akdeniz hem de bir Karadeniz ülkesidir. Asya ile Avrupa'nın, Ortadoğu ile Kafkasların kesişme noktasındadır. Evet, Türkiye büyük bir ülke, bir bölgelerarası güçtür. O halde, ülkemizin yöneticileri buna göre davranmalıdır. Büyük ülke olmaktan korkmamalıdır. Türkiye'nin jeopolitik konumu, dünyaya açılmanın ve bölgesel etkinliği global etkinliğe dönüştürmenin bir aracı olarak görülmelidir.

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; soğuksavaş sonrası dönemin uluslararası yapılanması, her geçen gün gelişen yeni olaylarla daha bir netlik kazanmaya başlıyor. Bu bağlamda, özellikle G-8'in büyük güçler arasındaki en üst platform haline dönüşmesine, ülkemiz dışpolitika yapımcılarının dikkatini çekmek istiyorum.

Son G-8 zirvesinde, ülkemizi çok yakından ilgilendiren Kıbrıs meselesine dair alınan karar, G-8'in kazanmakta olduğu merkezî konunun yeniden değerlendirilmesini ülkemiz açısından zorunlu kılmaktadır. Kıbrıs meselesi dolayısıyla Birleşmiş Milletlerle hep gerilimli dönemler yaşayan Türkiye'miz, şimdi de G-8 baskısıyla karşı karşıya kalmaktadır. Bu kararın zamanlaması da ilgi çekicidir. Kosova'ya yönelik NATO harekâtının tamamlandığı şu günlerde, harekâta gerek askerî gerekse insanî yardım konusunda destek vermiş olan Türkiye'nin önüne temcit pilavı gibi yeniden ısıtılarak konulan Kıbrıs meselesi yoluyla, ülkemiz, Balkanlardan dışlanmak istenmektedir. Bu açıdan, göndereceğimiz askerî birliğin, en kısa zamanda, Kosova'ya ulaşmasının, bu görüntüylü gidermede önemli fonksiyonu olacaktır.

G-8 zirvesinde Kıbrıs konusunda alınan son kararın, Kuzey Irak'ta uygulanmaya çalışılan senaryoya karşı, Türkiye'nin muhalefetini kırmak, elimi zayıflatmaya yönelik bir teşebbüs olduğunu düşünüyorum. Aynı zamanda, Balkanlarda son on yıldır yaşanan gelişmeler, dünyada federasyon fikrinin iflasını gösterirken ve 1974'ten bu yana Kıbrıs, her iki kesimin kendi bölgelerinde huzur içinde yaşadığı bir barış adası haline gelmişken, konunun yeniden bu meyanda gündeme getirilmesinin başka ne anlamı olabilir.

Kıbrıs meselesiyle ilgili olarak, Ada'da yaşayan Türk toplumunun kendi kaderini tayin hakkını dikkate almayan dayatmacı hiçbir çözüm, Türkiye tarafından asla kabul edilmemelidir. Yunanıs-

tan'ın üstün gayretleriyle, Kıbrıs Rum kesiminin, Kıbrıs'ın tek temsilcisi kabul edilerek, Avrupa Birliğine tam üyelik sürecine dahil edilmesinin, meselenin çözümünü zorlaştırıcı yanını tüm taraflara çok iyi anlatmalıyız. Bu konularda gerekli tedbirlerin alınması, meselcyi büyük bir basiret ve dirayetle savunan Sayın Rauf Denktaş'ın desteklenmesi, yalnız bırakılmaması milletimizin bu Hükümetten en büyük beklentisidir.

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; Türkiye yıllardan beri dışpolitika alanında kendisini Avrupa Birliğine kilitlemiş durumdadır. Avrupa ile bütünleşmeye yıllar boyunca çok büyük ağırlık vermiştir. Türkiye dışişleri personel ve bütçelerinin büyük bölümü de hep bu yönde kullanılmıştır; ama, bugün, geline nokta Avrupa Birliğinin itici gücü birçok ülke temsilcisinin açıkça ifade ettiği ve bu ülkelerin, ülkemize yönelik politikalarından açıkça anlaşıldığı üzere, istenen sonuca ulaşılması yakın bir gelecekte mümkün gözükmemektedir. Elbette ki, Türkiye, bulunduğu coğrafi konum ve tarihi birikim açısından Avrupa ile ilişkilerden uzak kalamaz. Ancak, Türkiye'nin iki kutupluluktan çıkmış, çok kutuplu hale gelmiş bir dünyada çok alternatifli bir politika izlemesinin zamanı artık gelmiştir. Şimdiye kadar, Avrupa yatırımından elde edilen somut kazanım ve kayıpları ortaya koyan bir bilançoyla halkımızın bilgilendirmesi ve yeni alternatiflerin ortaya çıkarılma zamanı gelmiştir.

Türkiye'nin gelecek yüzyıla yönelik dışpolitika stratejisinin küresel güç merkezleriyle ilişkilerinin alternatifli bir tarzda yeniden düzenlenmesi ve oluşturulması mecburiyeti vardır.

Dışişleri Bakanlığımız, Türkiye'mizin 21 inci yüzyılda izleyeceği dışpolitikasının, nasıl olması gerektiğine yönelik, siyasi partilerimizin, üniversitelerimizin, sivil toplum kuruluşlarımızın, dışpolitika yazarlarımızın da katılacağı çok geniş bir platformda tartışma başlatmalıdır. Belki bir sempozyum şeklinde düzenlenecek böyle bir çalışma, Türk dışpolitikasının stratejik öncelikleri yeniden değerlendirme ve politika seçeneklerini artırma yönünde önemli bir çaba ve başlangıç teşkil edecektir. Bu, aynı zamanda, politika oluşturma sürecine halkımızın da katılması demektir ki, başarı, ancak, politikalar halka anlatılarak, halkın görüş ve desteği alınarak yakalanabilir.

Türkiye'nin, dışpolitika seçeneklerini artırma ve çok alternatifli bir dışpolitika izlemesini sağlama bağlamında, Alman Deutchebank'ın 1994 yılında yaptırdığı bir araştırma bize ilginç yönelimler göstermektedir. Bu araştırmada, 2019 yılında dünya ticaretinin yüzde 60'ının Asya ülkeleri tarafından yapılacağı öngörülmektedir; yani, dünya ticareti, batıdan doğuya kayacaktır. Türkiye de, Asya ve Uzakdoğu ülkeleriyle ticaretini geliştirmeye yönelik önlemleri süratle almalıdır.

Yine bu bağlamda, Karadeniz Ekonomik İşbirliği ve Ekonomik İşbirliği Örgütü (ECO) gibi bölgesel örgütlenmelerin büyük önemi vardır. Benzer biçimde Kafkas ülkeleriyle bir ekonomik işbirliği oluşturma çabasına girilebilir. Türkiye, böyle bir projenin başını çekmelidir.

Burada yeri gelmişken değinmeden geçemeyeceğim bir konu da, Karadeniz Ekonomik İşbirliği bünyesinde kurulan Ticaret ve Kalkınma Bankasının kuruluş yeriyle ilgilidir. Bilindiği gibi, bu bankanın merkezi Selanik'te kurulmuştur. Kuruluş aşamasında, Türkiye'nin itiraz etmesi üzerine, sus payı olarak, bankanın genel müdürünün Türk vatandaşı olması sağlanmıştır. Sağlanmıştır sağlanmasına ama, benim görüşüme göre keşke bu bankanın yöneticileri Yunan vatandaşı olsaydı da bu bankanın merkezi İstanbul'a alınabilseydi; çünkü, böyle bir bankanın ülkemize ekonomik katkısı ve sağlayacağı prestij, birkaç personelle kıyaslanamayacak kadar büyüktür.

İşte, hep böylesine kritik kararlarda, günübürlük düşünmemiz sebebiyle, ülkemiz menfaatlarını yeterince koruyamıyoruz. Bu tip konularda daha dikkatli olunması hususunda bu Hükümeti huzurlarımızda uyarıyorum.

54 üncü Cumhuriyet Hükümeti döneminde temelleri atılan ve Türkiye'nin çok alternatifli bir dışpolitika izlemesi bağlamında önemli katkı sağlayacağını düşündüğüm D-8 Projesine, 55 ve 56 ncı hükümetler döneminde verilmeyen gereken önemin, bu hükümet tarafından verileceğini ümit ediyorum.

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; son zamanlarda, Keşmir'de yaşanan sorun nedeniyle, Pakistan ve Hindistan arasında potansiyel bir nükleer savaşa varabilecek gelişmeleri, dünya kaygıyla izlemektedir. Kıbrıs meselesi başta olmak üzere, hemen her konuda, uluslararası bütün platformlarda bizi yalnız bırakmayan, dost ve kardeş ülke Pakistan ve insanî yardıma muhtaç Keşmir halkını yalnız bırakmak, Türkiye'ye yakışmamaktadır...

BAŞKAN – Sayın Kansu, son 1 dakikanız...

HÜSEYİN KANSU (Devamla) – ... sorunun barışçıl yollarla çözümünde, iki ülke arasında arabuluculuk girişiminde bulunabilir. Ayrıca, mağdur ve müteci duruma düşmüş sivil halka insanî yardım konusunda, Kızılay vasıtasıyla, mutlaka gerekli girişimlerde bulunulmalıdır.

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; sözlerimin sonuna yaklaşırken, geriye kalan önemli dışpolitika konularına ana hatlarıyla değinmek istiyorum.

Türkiye'nin son yıllarda, İsrail ile giriştiği ilişkiler dolayısıyla, diğer Ortadoğu ülkeleriyle ilişkilerini riske attığını düşünüyorum. Bu konuda daha hassas davranılmasını öneriyorum.

Daha önce de dile getirdiğim gibi, Kafkasya, Orta Asya ve Balkanlardaki yeni bağımsız devletlerle, özellikle halk düzeyinde, Türkiye'nin kurmaya çalıştığı ilişkiler basit tüccar mantığını geçemedi. Bu mantık, yöre halkları ve devletleri nezdinde, Türkiye adına, maalesef, iyi izlenimler bırakmıyor. Özellikle, Özbekistan ile yaşanan son gelişmeler, Türkiyemizin, artık buralarla bireysel ilişkileri aşan, kalıcı devlet politikalarıyla yaklaşması gerektiğini göstermiştir.

Son olarak, Kosova'yı bekleyen bölünme tehlikesine değinmek istiyorum.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Size 1 dakika süre veriyorum.

HÜSEYİN KANSU (Devamla) – Türkiye, Kosova'nın bölünmemesi tezini uluslararası tüm platformlarda savunmalı, yakinen takip etmelidir. Kosova bölünmemelidir. Aksi durum, tüm Balkanların dengeli sınırlara sahip olan devletlerinin coğrafalarını dahi yeniden düzenlemek anlamını taşıyacaktır ki, bu Balkanları iyice karıştıracaktır.

Unutmamak gerekir ki, Sırpların asıl amacı, zaten, Kosova'yı bölmektir. Ruslar, bu bölünmeye hizmet için herkesten önce Kosova'ya girdiler. Tarih boyunca, Ruslar, Sırpların hep hamisi olmuştur. Şayet, bu bölünme gerçekleşirse, bu, yüzbinlerce ölüme yol açan Sırp faşizmi ve etnik temizlik politikasının desteklenmesi, Lahay Adalet Divanında insanlık suçu işlediği iddiasıyla suçlanan Slobodan Miloseviç'in zaferi olacaktır.

Bütün bu söylediklerimden, bugün, Türkiye'nin uluslararası alanda konjonktürel değil, tarihi bir kavşak noktasında bulunduğu ortaya çıktığını zannediyorum. Ülkemiz, bu dönüm noktasını en iyi bir şekilde aşmada devlet-millet kaynaşmasına gittikçe daha çok ihtiyaç duyarken, bu ilişkinin gittikçe yıpratıldığı kampanyalarla, içeride enerji tüketen tartışmalar içerisine sürüklenmektedir. Türkiye, son zamanlardaki içedönük bu politikaları sebebiyle fevkalade yalnızlığa sürüklenmiştir. Halbuki, Türkiye'ye yakışan, kendi medeniyet havzasının gücü ve büyük bir dünya devleti olmayı tercih etmesidir. İnanıyorum ki, Türkiye, tarihte yer alan değil, tarihi yapan Türkiye olacaktır.

Dışişleri Bakanlığı bütçesinin hayırlı ve uğurlu olmasını dilerim.

Saygılar sunuyorum. (FP, MHP ve DYP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Teşekkür ederiz Sayın Kansu.

Sahipler adına konuşmalar da sona ermiştir.

Hükümet, konuşmak ister misiniz efendim?

DIŞİŞLERİ BAKANI İSMAIL CEM (Kayseri) – Evet Sayın Başkan.

BAŞKAN – Süreniz 20 dakikadır, paylaşıyor musunuz?

DIŞİŞLERİ BAKANI İSMAIL CEM (Kayseri) – Paylaşıyoruz.

BAŞKAN – Buyurun. (DSP ve MHP sıralarından alkışlar)

DIŞİŞLERİ BAKANI İSMAIL CEM (Kayseri) – Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; önce, burada, Dışişleri Bakanlığımızın çalışmaları hakkında, Türkiyemizin dışpolitikası, geleceği hakkında çok değerli, önemli sözler söyleyen tüm milletvekillerimize teşekkürümü ve saygılarımı sunmak istiyorum.

Dışsiyaset hepimize aittir. Dışsiyaset, benim sıkça tekrarladığım bir formülle, halkımızın ekmeğidir, çocuklarımızın geleceğidir, yani, hepimize aittir; yoksa, dışsiyaset, bazı az sayıda çok okumuş, çok bilmiş ya da öyle olduğunu varsaydıklarımızın konusu değildir, halkın konusudur, hepimizin konusudur.

Şimdi, efendim, 10 dakika sürem var; onun için, her şeye cevap veremeyeceğim, her şeye değinemeyeceğim; özür diliyorum.

Bir defa, şunu söylemek istiyorum: Türkiye'nin dışsiyaseti, elbette vizyon sahibidir. Türkiye'nin dışsiyaseti, elbette sadece bugünün değil, tarihin ve geleceğin değerlendirmesinden kaynaklanmaktadır. Zaten, bizim dışsiyasetimizde -tabii, ben kendi dönemimden sorumluyum- özellikle son iki yılda uyguladığımız dışpolitikamızda; eğer, Türkiye, gücünü yeniden ve yeni bir bilinçle değerlendirmiş olmasaydı; eğer, bizim uyguladığımız dışpolitika, çok uzun süredir belki de ilk kez, Türkiye'nin, çok geniş bir coğrafyada, en dinamik ekonomiye sahip olduğunu, en güçlü Silahlı Kuvvetlere sahip olduğunu, bazı eksikliklerine rağmen -abartıldığı kadar değil elbette- en köklü demokrasisine sahip olduğunu bilinçle değerlendirmeseydi; Türkiye'nin kendini tanıması yolunda adımlar atmış olmasaydı; o zaman, bizim dışpolitikamız -bizim Dışişlerimiz, tek başına değil elbette- bizim büyük katkımızla, onbeş yıldır Türkiye'nin çözemediği bazı meseleleri onbeş gün içinde çözülüp de, terörbaşını gizlendiği inden çıkarıp, yollara düşmeye zorlayabilir miydi? (DSP sıralarından alkışlar) Onbeş yıl Türkiye ile alay edercesine, hemen yanı başımızda, kendi topraklarını, âdetâ, terör örgütünün bütün mekanizmalarına mekân edenler, onbeş gün içinde, o terör mekanizmalarını topraklarının dışına çıkarmak zorunda kalır mıydı? (DSP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)

Örnekleri uzatmak istemiyorum. Biz, şunu yapmaya çalıştık ve belli ölçüde yaptık: Bir defa, dışsiyaset, öncelikle, bir toplumun, bir ülkenin kendini doğru tanıması sayesinde güçlü olur. Eğer, biz, kendimizi doğru değerlendirmeyerek -Avrupa Birliği konusuna değineceğim- bir Avrupa Birliği olayını, yıllar yılı el pençe divan, el kapısında şefaata aramak şeklinde yorumlamaya devam etsaydık, elbette, Türkiye, son iki senede yerinde sayardı.

"Dışpolitika bir vizyon meselesidir. " Çok katılıyorum; ama, bu vizyonu geliştirmek lazım. Biz, üzerimize düşeni yapıyoruz; tek başına bir Dışişleri Bakanlığının işi değil elbette; fakat, Türkiye'nin hedefinin 21 inci Yüzyıla bir dünya devleti olarak ulaşmak şeklinde tanımlanmasını, bizim Bakanlığımız geliştirdi. Hep kavga ederdik kendi aramızda -yanlış bir kavgaydı- bizlerin yahut ben yaştakilerin üniversite döneminde. Efendim, biz, Asyalı mıyız Avrupalı mıyız? Bir kısmımız "Avrupalı" der kendine, ötekini dışlar; öteki "Asyalı" der, berikini dışlar. Biz, eğer doğru politika uygulayabilmişsek, belki, Türkiye'de devlet düzeyinde ilk kez, Türkiyemizin, toplumumuzun aynı zamanda hem Asyalı hem Avrupalı olduğunu; bunun da, öyle utanılacak, kavgalaşılacak bir özellik değil, bizim ülkemizin, toplumumuzun bir imtiyazı olduğunu, ilk kez devlet düzeyinde konuştuğuk ve getirdik.

Türkiye'nin İslam özellikli, İslam geleneğine sahip toplumlar arasında -ki, 1,5 milyara yaklaşıyor- bir model niteliği taşıdığı, model niteliği taşıdığı bilinciyle davranması gerektiğini, politika üretmesi gerektiğini, yine, ilk kez-çok uzun süredir ilk kez bizim Bakanlığımız ortaya getirdi ve bakıyorsunuz, 1,5 milyar insan, bu toplumların içinde, demokrasi iddiasını taşıyan, çoğulculuk, kadın-erkek eşitliği, laiklik, bunları, bu özellikleri taşıyan başlıca örnek Türkiye. Bu, dış siyasette müthiş bir güç. Bunu o kadar iyi de kullanamadık; onu da itiraf edeyim. İnşallah, bundan sonra, başkaları ve bizler daha iyi kullanırız. Fakat, bu gücün bilincinde olmak önemli; biz, bu bilinci getirdik ve şunu söyledik: Dedik ki, Türkiye gibi bir ülkede, Türkiye kadar güçlü bir ülkede, hangi coğrafyaya giderseniz gidin, Balkanlar olsun, Orta Asya olsun, Ortadoğu olsun, Batı Avrupa olsun, nereye giderseniz gidin, bizim insanlarımız, Dışişleri Bakanından, Başbakanından çok daha önce gitmiş; işçimiz gitmiş, emek gücümüz gitmiş, mühendisimiz gitmiş, üniversite hocamız gitmiş, tüccarımız gitmiş, sanayicimiz gitmiş. Pakistan'a gidin bütün yatırımların başında Türkleri görmektensiniz; Orta Asya aynı şekilde, Balkanlar aynı şekilde.

Bugün, bizim Silahlı Kuvvetlerimiz 26 ülkenin silahlı kuvvetlerini eğitmekte; ama, bunların bilincinde olmak lazım. Zaafımızı bilelim, fakat, bilincinde olalım. O bilinçle baktığımız vakit, ben, hep karşı çıktım -müsaadenizle bir daha söyleyeceğim- şu alternatif kompleksinden de, artık, kurtulalım. Hep bir alternatif arayışı içindeyiz. Efendim, biz Avrupa Birliğiyle birlikteyiz, iyi gitmedi, hadi alternatif bulalım. Bir ara alternatif diye, Ortadoğuyla... Ortadoğu Avrupa'ya alternatif, zaman zaman Avrupay ile iyi değil; Amerika Birleşik Devletleri Avrupa Birliğinin alternatifi.

Bakınız, bu alternatif yaklaşımı yanlıştır; bu, bize yakışmaz. Bu, küçük ülkelerin, küçük devletlerin özelliğidir; bir yere yapışmak, bir yere yamanmak. O yamandığı yerde isteği olmanışsa, hayal kırıklığına uğramışsa, o zaman alternatif aramak. Türkiye güçlü ülkedir. Türkiye'nin bir tek alternatifi vardır; o da, Türkiye'nin bizzat kendisidir; bunun dışında da ihtiyacı yoktur. (DSP ve MHP sıralarından alkışlar)

Kosova ve Balkanlara kısaca değinmek istiyorum. Şimdi, efendim, biz, Balkanlarda olsun, Kafkaslarda olsun mevcuduz, Ortadoğu'da mevcuduz; her zamankinden daha fazla mevcut konumdayız ve durumdayız; fakat, bazı şeyleri de izninizle düzeltmek istiyorum. Bir defa, Kosova konusunda, birkaç kez açıklamaya çalıştım, gönüllü istemez miydi, ben istemez miydim, askerlerimiz istemez miydi, herkesten önce bizim birliklerimiz gitsin, bayrağımız oraya ulaşsın, tabii ki, isterdik; fakat...

BAŞKAN - Sayın Bakanım, son dakikanız...

DIŞİŞLERİ BAKANI İSMAIL CEM (Devamla) - Ancak, şunu söyleyeyim. Bir defa -belki sual ve cevap kısmında bunu izah ederim- askerimiz bu konuda her şeyi yapmıştır, en kısa zamanda ulaşmak için. Biz de onlara elimizden geldiğince yardımcı olduk.

Ayrıca, Dışişleri Bakanlığımızın bir organizasyonu; bir bütünelçimizin başkanlığındaki heyet şu anda Prizren'e gitmiştir; Kızılay'ın 3 TIR'ıyla bugün gittiler; bizim organize ettiğimiz heyet oradaki insanlara giyecek dağıttı; yiyecek dağıttı. Mamuşa Köyüne gidildi, Bayraklarımız orada dalgalandı ve heyetimiz, gidecek birliklerin önhazırlığını -Bakanlığımız adına- yaptı.

Ben sözlerimi bitirmek durumundayım.

BAŞKAN - İlave 1 dakika süre veriyorum Sayın Bakan.

DIŞİŞLERİ BAKANI İSMAIL CEM (Devamla) - Teşekkür ederim.

Bir de şunu söyleyeyim; Avrupa Birliğiyle yazışmaya bir sayın sözcü değindi. Haksızlık etmeyiniz; eğer, Almanya gibi her düzeyde ilişkimiz olan bir ülkenin Başbakanı sizin Başbakanınıza bir mesaj yollamışsa, mektup yollamışsa ve bunu da öyle postayla değil, kendi başkanışmanını özel olarak Ankara'ya gönderip, hem de gayet halisane bir mesaj getirmişse, sizin Başbakanınız, Türkiye'nin Başbakanı elbette ona cevap yazacaktır, elbette teşekkür edecektir, elbette düşüncelerini söyleyecektir.

Türkiye'nin artık bu tür yaklaşımlardan kurtulması lazımdır. Şunu iyi bilelim; biz kendi büyüklüğümüzü bilemezsek, biz kendi tarihimize sahip çıkmazsak, kendi gücümüzün bilincinde olmazsak, eğer biz kendimizin...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

İSMAİL KÖSE (Erzurum) – Sayın Başkan, affedersiniz.. Bir dakika izin verir misiniz...

Bakın, burada millî bir politika konuşuluyor. Bu usul, açılması mümkün olmayan bir hadise değildir. (MHP ve DSP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Sayın Cem, buyurun.

DIŞİŞLERİ BAKANİ İSMAİL CEM (Devamla) – Teşekkür ederim. Ben de son cümlemdeydim efendim.

İSMAİL KÖSE (Erzurum) – Hentz Özbekistan'la Türkiye arasındaki münasebetler açıklığa kavuşmadı, Türk cumhuriyetleriyle münasebetler açıklığa kavuşmadı.

BAŞKAN – Efendim, ben süre verdim.

DIŞİŞLERİ BAKANİ İSMAİL CEM (Devamla) – Sağ olun efendim, onları, sualleri cevaplar ken açıklarım; istismar etmeyeyim; ancak, şunu söylemek istiyorum: Biz, kendi büyüklüğümüzü, kendi gücümüzü bilmez isek, başkaları hiçbir zaman ne bizi tanır, ne gücümüzü tanır ne de değerimizi bilir.

Saygılar sunuyorum, teşekkürler ediyorum. (DSP ve MHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkürler Sayın Cem.

SAFFET ARIKAN BEDÜK (Ankara) – Sayın Başkan, İçtüzüğümüzün 60 ncı maddesi gereğince, bir konunun açıklığa kavuşturulması hususunda, müsaade ederseniz, yerimden bir açıklama yapma ihtiyacını duyuyorum.

BAŞKAN - Buyurun efendim.

SAFFET ARIKAN BEDÜK (Ankara) – Sayın Dışişleri Bakanlığınızın, dış politikamızla ilgili açıklamalarını dikkatle takip ettik. Avrupa Birliğiyle ilgili münasebetleri izah ederken, cumhuriyet hükümetleriyle ilgili bir açıklama yaptılar. Zannediyorum, bir yanlış ifade oldu diye düşünüyorum. Onun için, tutanaklara geçmesi bakımından, bu açıklamayı yapma zaruretini duyuyorum.

Cumhuriyet hükümetlerinin hiçbirinin, bu Meclisten güvenoyu almış olan cumhuriyet hükümetlerinin hiçbirinin, bugüne kadar, elpençe divan durmak suretiyle, Avrupa Birliğine girme talebinde bulunmadığını biliyorum. Öyle zannediyorum ki, Sayın Dışişleri Bakanımız da, bu ifadeyi, bu manada söylemedi; birincisi bu.

KAMER GENÇ (Tunceli) – Son sözü de ben istiyorum efendim.

SAFFET ARIKAN BEDÜK (Ankara) – Sayın Başkan, çok önemli bir konu.

İkincisi; Türkiye Cumhuriyeti hükümetlerinin hepsi, bugüne kadar, bu Meclisten güvenoyu almış olan bütün hükümetler -1959'dan itibaren 1960 anlaşmasıyla da birlikte olmak üzere- Avrupa Birliğine girmeyi, Türkiye Cumhuriyeti Devleti için ve Türk Milleti için bir hak olarak kabul etmiş ve öyle talep etmiştir. Bunun dışında, kimse, kalkıp da, elpençe divan durmak suretiyle bir talepte bulunmamıştır.

Ben, bunu açıklamak istedim; teşekkür ederim.

BAŞKAN - Efendim, o anlamda söylemediğini Sayın Cem de doğruladı. Türkiye Cumhuriyeti'nin hakkıdır, o hakkını savunmakta da ısrarlıdır.

SAFFET ARIKAN BEDÜK (Ankara) – Neyse, o kendisi yorumlasın efendim.

KAMER GENÇ (Tunceli) – Sayın Başkan, son sözü istiyorum.

SAFFET ARIKAN BEDÜK (Ankara) – Zannediyorum bir yanlış anlama var.

BAŞKAN – Evet.

Hükümet adına, diğer konuşmacı Sanayi ve Ticaret Bakanımız Sayın Ahmet Kenan Tanrikulu. (MHP sıralarından alkışlar)

KAMER GENÇ (Tunceli) – Sayın Başkan, Sayın Bakandan sonra son sözü istiyorum.

SANAYİ VE TİCARET BAKANI AHMET KENAN TANRIKULU (İzmir) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Bakanlığımın 1999 yılı bütçesi üzerinde görüşlerimi ve takip edeceğimiz politikaları açıklamak üzere huzurlarınızdayım; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Sanayileşme politikalarının tespitinde en önemli iki etken, dış dünyadaki gelişmeler ve ülkenin içinde bulunduğu makro ekonomik ortamdır. Teknolojik gelişmelerle birlikte, enformasyon ve telekomünikasyon sistemlerinde meydana gelen gelişmeler sonucunda, mal ve sermaye hareketlerinde kaydedilen yüksek mobilite, dünya ticaretinin yeniden düzenlenmesini zorunlu kılmıştır.

Teknolojik gelişmelerin oluşturduğu küreselleşme, hukukî düzenlemelerin yapılması gereğini ortaya koymuştur. Bu gelişmeler ışığında, tarım, tekstil, fıkf mülkiyet hakları ve yabancı yatırım konuları ilk defa Dünya Ticaret Örgütü faaliyetleri kapsamına alınarak gümrük vergileri ve korumacılığın bazı ürünlerde yüzde 50'ye kadar azaltılması kararlaştırılmıştır. Görüldüğü üzere, dış dünyada meydana gelen gelişmeler Bakanlığımızın yerine getirmekle zorunlu olduğu hemen bütün konuları da kapsamaktadır.

Dışa açılma ve dünyayla bütünleşme iddiasında olan Türkiye'nin küreselleşme sürecine sırtını dönerek, yalnızca iç mülhazalarla sanayileşme ve tarım ürünleri alım politikaları geliştirmesi mümkün değildir. Küreselleşmenin en basit tanımı, ülkede üretilen mal ile bütün dünya üreticileri karşısında rekabet edebilmektir. Durum böyle iken, mazide yapılan hataları veri kabul ederek hatalarda ısrar etmek, yüksek sübvansiyon politikaları izlemek ve rekabet özelliği olmayan işkollarını desteklemek kaynak israfına ve herkesin dilinden düşürmediği serbest piyasanın tahribine yol açacaktır. Kaynak israf eden ve serbest piyasa ekonomisini, ortamını bozan bir ülkenin, küreselleşen bir dünyada giderek arkalarda yer alması da kaçınılmazdır.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; 1999 yılının ikinci yarısında, yurtiçi üretim ve talepte nispi bir canlanma olması beklenmektedir. Faiz oranlarının, yılbaşından itibaren sürekli düşüş eğilimi içinde olması, yurtdışı kaynak girişinin sınırlı da olsa artış göstermesi, üretim ve satışlara ilişkin, yılın ilk aylarındaki kötümser beklentilerin yerini iyimserliğe bırakması, ekonomideki toparlanmayı destekleyecek faktörlerdir.

1999 yılı nisan ayı üretim endeksi, geçtiğimiz nisan ayında, bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 5,9 oranında artmıştır; özellikle, imalat sanayiinde bu artış oranı yüzde 7,2 olarak gerçekleşmiştir.

Dünyada ve Türkiye'de meydana gelen gelişmeler karşısında, Türk sanayiinin yükseltilmesi, kalite ve verimliliğin ve sanayi mallarının uluslararası rekabet gücünün artırılması, Bakanlığımızın öncelikli hedeflerini oluşturmaktadır.

Bu itibarla, Rekabet Kanununun titizlikle uygulanması ve gelişmelere göre yeniden düzenlenmesi en önemli önceliklerimizden biri olacaktır. Tüketici baskısı, üretimin otokontrolüdür; bilinçli tüketici tavırları ve talepleri, üreticileri daha kaliteli ve çeşitli mal ve hizmet üretmeye zorlamaktadır. Tüketicinin bilinçlendirilmesi, üretime dinamizm kazandırması yönüyle de, diğer bir önceliğimiz olacaktır.

Bu çerçevede, sanayide kalite ve verimliliği artırıcı ar-ge çalışmaları teşvik edilecektir. Teknoparklarla ilgili mevzuat çerçevesinde, teknopark kuruluşları ve üniversite-sanayi işbirliğini kolaylaştırıcı çalışmalar da yapılacaktır. Bakanlığımız, teknopark kuruluşlarında düzenleyici fonksiyonu üstlenmeye devam edecektir.

Düşük sermayeyle yüksek istihdam sağlamaları, pazar şartlarına kolayca uyum göstermeleri ve ekonomik dalgalanmalara karşı esneklik göstermeleri nedeniyle, kriz dönemlerinden en az etkilenecek şekilde ekonomik ve sosyal yapının sigortası olan KOBİ'lere de, özel program çerçevesinde destek verilecektir.

İlk etapta sanayicilerle yoğun bir diyaloga girilerek, küçük sanayi işletmelerinin acil ihtiyaçlarını karşılayacak projeler geliştirilecek, KOSGEB'in kuruluş amacı dışındaki çalışmalarına son verilecektir.

Projelere KOBİ kuruluşlarının katılımı, maddî ve manevî sorumluluk üstlenmeleri de sağlanacaktır.

KOBİ'lerin, büyük sanayinin alternatifi olduğu veya büyük sanayinin bir tehdit unsuru olduğu şeklindeki anlamsız söylemlerin yerine, yan sanayi-büyük sanayi bütünleşmesi teşvik edilecektir. Bu bağlamda, yan sanayi kanunu çalışmaları da başlatılmıştır.

KOBİ'lerin işyeri sorunlarının çözümünde önemli bir araç olan sanayi siteleri projeleri ve sanayi altyapısı oluşturma aracı organize sanayi projelerinin yürütülmesi, Bakanlığımızın sorumluluğundadır. 1999 yılında, 288 adet küçük sanayi sitesi projesini 7 trilyon 150 milyar Türk Lirasına ve 199 adet organize sanayi bölgesi projesini de 9 trilyon 280 milyar Türk Lirasına yürütmek durumunda olduğumuzu da ifade etmek isterim.

Organize sanayi bölgeleri yer seçimi usul ve esaslarında, çevre kirlenmesinin önlenmesi de yer almaktadır. Bu bölgelere kurulacak tesislerin, çevre teknolojileri kullanmaları da teşvik edilecektir.

Sanayinin yaygınlaştırılması diğer bir sorumluluk konumuzdur. Bölgesel sanayi potansiyellerini araştırmak, bu konuda yapılan çalışmalara katılmak ve sanayicilere tanıtmak önceliklerimiz arasında yer almaktadır.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; yurdumuzun tüm bölgelerine dağılan ve 3 milyon vatandaşımızı doğrudan ilgilendiren tarım satış kooperatifi birlikleri, tarımsal ürünlerin satın alınması ve değerlendirilmesi açısından büyük önem arz etmektedir. Bu birlikler, geçen yıl alım döneminde 396 trilyon Türk Lirası tutarında ürün almışlardır. Bu ürünlerin alımı için, Destekleme Fiyat İstikrar Fonundan da 245 trilyon Türk Lirası, yüzde 50 faizle olmak üzere, kredi kullanılmıştır. Son yıllarda bu kuruluşların alımları, Destekleme Fiyat İstikrar Fonundan sağlanan kaynaklarla finanse edilen kredilere dönüşmüştür; ancak, geçen yıl kullanılan köprü kredileriyle birlikte, birtakım problemler de halen yaşanmaktadır.

Birliklerle ilgili belirtmek istediğim bir başka husus da şudur: Gerekli mafi ve idarî altyapı tesis edilmeden devletin yükünü hafifletiyoruz iddiasıyla yapılan özerkleştirme teşebbüsleri de benzer, yeterince inceleme yapılmadan organize edilen çalışmalardır. Bunlar, son derece riskli olmaktadır ve eski uygulama maliyetleri nispiyle artarak, devletin üzerine ağır bir yük olarak, tekrar, geri kalmaktadır.

Birlikler, bu sezon, ortaklarını mağdur etmeyecek bir alım politikası uygulayacaklardır. Bu kuruluşların ürün alım politikalarında, hükümet olarak, gerekli destek sağlanacaktır. Ayrıca, birliklerin, ürün alımlarında adil davranmaları sağlanacak ve bu birliklerin işletmelerinin daha verimli bir şekilde çalışması için gerekli tedbirler sürdürülecektir.

Tarım ürünlerinde tüm arz ve talebin borsalarda yönetilerek, fiyatların serbest piyasa şartlarında oluşumunun sağlanması ve dolaylı olarak, uzun vadede, devletin destekleme alımlarından kaynaklanan mali yükünlüğün azaltılması amacıyla, Türkiye'de tarımsal ürün borsalarının geliştirilmesini hedefleyen bir pilot proje hazırlanmış ve Dünya Bankası ile Hazine Müsteşarlığı arasında da bir kredi anlaşması imzalanmıştır.

Bu arada, en çok muhatap olduğumuz şekerpancarı konusunda da temel görüşlerimizi belirtmek isterim. Şeker Şirketi, Türkiye'nin kalkınması, sanayileşmesi, sanayileşmeye örnek ve öncü olması, sanayiye eleman yetiştiren bir okul olması, çiftçiyi eğitmesi, modern tarımı tilke bütününe yayması ve diğer özellikleriyle, bugünkü Türkiye'nin kurulmasında çok önemli işlevleri yerine getirmiştir. Şeker fabrikasının kurulduğu yerlerdeki canlanma ve gelişme, diğer illeri de cezbetmiş ve bir müddet sonra birçok ilde, yeterli yer seçimi etüdü yapılmadan, talep analizleri yapılmadan, kampanya dönemi göz önüne alınmadan; hatta, en önemlisi pancar üretiminin gelir dağılımındaki işlevi dikkate alınmadan birçok şeker fabrikası kurulmuştur.

BAŞKAN – Sayın Bakanım, son 1 dakikanız.

SANAYİ VE TİCARET BAKANI AHMET KENAN TANRIKULU (Devamla) – Teşekkür ederim.

Bugün, karşılaşılan bu durumu telafi edici politikalar uygulamak yerine, mevcut durumu veri kabul ederek, yeni taleplerde bulunmak, yaşanan sıkıntıları derinleştirecektir. Pancar üretiminde arzın ve talebin sınırsızlığı varsayımından hareket ederek yapılan eleştirilerin yeniden değerlendirilmesi gerektiği kanaatindeyiz. Bugün itibarıyla, Şeker Şirketinin elinde 900 000 ton fazla şeker stoğu bulunmaktadır.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Makine ve Kimya Endüstrisi Kurumunun da modernizasyon çalışmalarına kısaca değinmek istiyorum.

Asilçelik, ETAĞ, Taksan ve Tümosan'ın Özelleştirme İdaresine devredilmesinden sonra, Kurumun çalışmaları tamamen silah sanayii üzerinde yoğunlaşmıştır. Esnaf, çiftçi, tacir, sanayici ve tüketicilere yönelik faaliyetiyle her alanda düzenleyici bir kuruluş olan sanayi politikaları halen üretilmeye devam edecektir.

BAŞKAN – Sayın Bakanım, size 1 dakika ilave süre veriyorum.

SANAYİ VE TİCARET BAKANI AHMET KENAN TANRIKULU (Devamla) – Çok teşekkür ederim Sayın Başkan.

Buna bağlı olarak projeler geliştirilecek ve disiplin içerisinde uygulanacaktır.

Çalışma barışının sağlanması, huzurlu çalışma ortamının, verimliliğin ve kalitenin artırılması da temel ilkelermizdendir. Bu bağlamda, Tarıf çalışanlarıyla toplu sözleşme görüşmeleri de çözüme kavuşturulmuştur.

Sayın Başkan, değerli üyeler; konuşmanın sonunda, Sayın Başkanı ve siz, değerli üyeleri saygıyla selamlıyor, Bakanlığımız adına yapacağımız çalışmaların Türk Milletine hayırlı olmasını temenni ediyorum. (Alkışlar)

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum Sayın Bakanım.

Sayın milletvekilleri, hükümetin konuşmasından sonra "son söz milletvekilinindir" hakkı gereği, 2 üyemiz söz istemiştir; Sayın Müjdat Kayayerli ve Sayın Kamer Genç.

Öncelikle Sayın Müjdat Kayayerli'yi çağırıyorum.

Buyurun Sayın Kayayerli. (MHP sıralarından alkışlar)

MÜJDAT KAYAYERLİ (Afyon) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Dışişleri Bakanlığının, dış politikanın istikrarlı bir şekilde yürütülmesi için ilk görevi, siyaset planlaması ve araştırma yapmak, ikili ve çokyönlü siyasi ilişkileri Türkiye Cumhuriyetinin menfaatına uygun şekilde yürütmek ve geliştirmektir; Türk kültür varlığını, dış ülkelerdeki vatandaşlarımızın hak ve menfaatlarını korumak ve kollamaktır. İşte, bugünkü Dışişlerimiz de bunu yapmaktadır. Bu bakımdan, Dışişleri, milliyetçiliği sözle söyleyen değil; bizzat yapan bir kurumdur. Bu bakımdan, dış politikada, muhalefet de, hükümet de işbirliği yapmalıdır.

Yurt dışında devletimizi temsil eden, siyasi, askerî, iktisadî, ticarî, kültürel, sosyal ve teknik gelişmeleri izleyen, 1995 yılından beri beyin fırtınası toplantıları düzenleyen, stratejik araştırma merkezlerinden faydalanan 92 bilyüelçimizin, 11 daimi temsilcimizin ve 57 başkonsolosumuzun bulunması Türk kamuoyunu sevindirmektedir.

Türkiyemizin ve Türk dünyasının huzur ve güveni için Balkanlarda, Batı Trakya'da, Rusya'da, Kafkaslar'da, Kıbrıs'ta, Irak'ta, Keşmir'de ve benzeri ülkelerde yaşayan Türklerin problemlerini çözmek üzere uzman ve yüksek vasıflı insanlar yetiştiren ve barındıran, bilgisayar ağıyla birbirine bağlanmış, aşağı yukarı 58 enstitüye ve sekreteryaya ihtiyacımız vardır. Bu sekreteriyaların kurulması Türk dünyasını rahatlatacak ve bizler, hangi ülkenin, parlamenterin, diplomatın ne yaptığını anında öğrenmiş olacağız.

İşte, Türkiye, kişilikli, özgüveni olan bir dış siyaseti yürüterek, 21 inci Yüzyıla -imaj olarak da, vizyon olarak da- bir dünya devleti olarak girmelidir. Dışişleri Bakanlığımızın, özellikle, Dışişleri Komisyonuna gelerek, bizzat yurtdışı politikamızla ilgili bilgiler vermesi ve burada arz ettiği "Türkiye'nin bir tutanağa ihtiyacı yoktur, Türkiye'nin alternatifi yine Türkiye'nin kendisidir" ifadesi (MHP ve DSP sıralarından alkışlar) bana, Türkiye'nin dış politikasında istikrar unsurunun öne çıkacağını müjdelemiştir.

Birleşmiş Milletler Helsinki Nihai Senedi Paris Şartında yer alan, devletlerin egemen eşitliği ve egemenliğin özündeki haklara saygı, tehdit ve kuvvete başvurmama, sınırların dokunulmazlığı, devletlerin toprak bütünlüğüne saygı, uyumsuzlukların barışçı yollarla çözümü, içişlerine karışmama, devletler arasında işbirliği, uluslararası hukuk çerçevesinde üstlenilen yükümlülüklerin iyi niyetle yerine getirilmesi esas alınarak, Türkiye'nin öncülüğünde kurulan Karadeniz Ekonomik İşbirliği gibi, Hazar, Akdeniz ve İpek yolu ekonomik işbirliğinin acilen kurulması için çalışılmalıdır. Türkiye, hem Asya'ya hem Avrupa'ya hitap eden bir ülke olarak, Avrupa Konseyiyle, Avrupa Birliğiyle, NATO'yla, UNESCO'yla, Amerika Birleşik Devletleriyle, Almanya ve Japonya'yla ilişkilerini her yönde sürdürmelidir. Türkiye Cumhuriyetinin kurucusu Mustafa Kemal Atatürk'ün "Yurtta barış, cihanda barış" parolası, ancak bu şekilde gerçekleşir.

Saygılarımla...

Bana söz verildiği için teşekkür ediyorum. (MHP, DSP ve ANAP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Biz de size teşekkür ediyoruz.

Sayın milletvekilleri...

KAMER GENÇ (Tunceli) – Sayın Başkan, bu söz önceden mi istenmişti, şimdi mi?

BAŞKAN – Evet efendim, önceden istenmişti tabii.

KAMER GENÇ (Tunceli) – Sayın Başkan, aslında, İktidar Partisinin burada konuşmaması lazım.

BAŞKAN – Onu takdir edecek ben değilim Sayın Genç.

KAMER GENÇ (Tunceli) – Yani, Dışişleri Bakanlığımızın bütçesi çok önemli. Dışişleri Bakanlığımızın bu konuda çok yetersiz olduğunu burada, konuşmamda belirtecektim; ama, bu fırsatı vermediniz.

BAŞKAN – Sayın Genç, Grubunuz adına söz alır, konuşurdunuz.

Sayın milletvekilleri, sekizinci turdaki görüşmeler tamamlanmıştır.

Şimdi, sorulara geçiyoruz.

Soru-cevap işlemleri, Genel Kurulun 16.6.1999 tarihli 16 ncı Birleşiminde alınan karar uyarınca 20 dakikayla sınırlandırılmıştır.

Şu ana kadar Başkanlık Divanımıza 24 adet soru intikal etmiştir.

Soruları işleme koymak için soru sahiplerini arayacağım.

İlk soru, Şanlıurfa Milletvekili Sayın Niyazi Yanmaz'a aittir.

Sayın Yanmaz?.. Buradalar.

Soruyu okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Aracılığınızla, Sayın Sanayi ve Ticaret Bakanımıza aşağıdaki soruyu sormak istiyorum.

M. Niyazi Yanmaz
Şanlıurfa

Soru:

Ülkemizde sanayicilerimizin de ekonomik krizden etkilendikleri bir gerçektir. Kapatılan fabrika sayısı kaçtır? Sektörlere göre dağılımı nasıldır?

BAŞKAN – Buyurun Sayın Bakan.

SANAYİ VE TİCARET BAKANI AHMET KENAN TANRIKULU (İzmir) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Sanayi kuruluşlarımız ekonomik krizden etkilenmiştir. Esas itibarıyla etkilenen sektörler tekstil, otomotiv, demir-çelik gibi sektörlerdir. Bu sektörlerden yalnızca birkaç iplik fabrikasında kapanma olmuştur. Otomotivde kapasite kullanımı ise bazı birimlerde yüzde 10'lara kadar düşmüştür; ancak, kapatılan otomotiv üretim birimi yoktur. Zorunlu izin kullandırma durumları olmuştur. Alınan tedbirler sayesinde, özellikle vergi tedbirleri sayesinde yeniden canlanma başlamıştır.

BAŞKAN – Teşekkür ediyoruz.

Sayın Yanmaz'ın diğer sorusunu okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Aracılığınızla Sayın Dışişleri Bakanımıza açıklama yapmaları için aşağıdaki soruyu sormak istiyorum:

M. Niyazi Yanmaz
Şanlıurfa

Soru:

Yunanistan'da son günlerde Batı Trakya'daki soydaşlarımıza yapılan baskıları basından takip ediyoruz. Bakanlığınızın bu konuda herhangi bir girişimi var mıdır?

BAŞKAN – Buyurun Sayın Bakan.

DIŞİŞLERİ BAKANI İSMAİL CEM (Kayseri) – Teşekkür etmekteyim.

Ayrıca, bir düzeltme yapmak istiyorum. Ben, demin, el pençe divan gibi bazı tanımları kullanırken bir zihniyeti anlattım; bir hükümetten, herhangi bir hükümetten söz etmedim. Eğer, yanlış anlamaya yol açabilecek şekilde konuşmuşsam özür diliyorum.

KAMER GENÇ (Tunceli) – Bazı kişiler de holdinglerin temsilcisi olarak Avrupa Birliğine girmemizi engelliyorlar Sayın Başkan.

BAŞKAN – Sayın Genç, siz bakan mısınız?!

KAMER GENÇ (Tunceli) – Efendim, ben düşüncemi söyledim.

BAŞKAN – Burası Genel Kurul; Genel Kurulun mehabetine uygun davranın lütfen. (DSP, MHP ve ANAP sıralarından alkışlar)

Buyurun Sayın Bakanım.

DIŞIŞLERİ BAKANİ İSMAİL CEM (Kayseri) – Efendim, Yunanistan'ın, Batı Trakya Türk azınlığı üzerindeki baskılarını Bakanlık olarak yakından takip etmekteyiz ve bu konuyu bütün uluslararası platformlarda dile getirmekteyiz; hatta, belli ölçüde bir etki de yapabilmekteyiz. Bu, özellikle inanç konusunda, inançların ifadesi konusunda ve Batı Trakya'daki Türklerin dini hiyerarşisi konusunda, sıralanması konusunda, tamamen yasalar dışında girişimler olmuştur. Biz, bunları, ciddiyetle tepki göstererek, takip ederek ve dünya kamuoyuna da götürecek -gönlümüzce değil, fakat bir ölçüde sınırlamak imkânını bulabilmekteyiz.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Biz de size teşekkür ediyoruz.

Sayın Eyüp Fatsa?.. Burada.

Soruyu okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Delaletiniz ile aşağıdaki sorularımın Sanayi ve Ticaret Bakanı Sayın Ahmet Kenan Tanrikulu tarafından cevaplandırılmasını istiyorum.

Arz ederim.

Eyüp Fatsa

Ordu

1. Fiskobirlik tarafından 1998 yılı ürünü olarak kaç ton fındık satın alınmıştır? Bu alınan ürün karşılığı üreticiye kaç Türk Lirası para ödenmiştir? Halen, Fiskobirlik'in üreticiye borcu var mıdır? Var ise, ne kadardır? 1999 ürünü fındık fiyatı ne zaman açıklanacaktır?

2. Ordu, Ünye ve Fatsa organize sanayi bölgesi çalışmaları hangi aşamadır? Kamulaştırma bedelleri ödenmiş midir?

3. Fındık dikim alanlarını sınırlandırmayı düşünüyor musunuz?

BAŞKAN – Buyurun Sayın Bakanım.

SANAYİ VE TİCARET BAKANİ AHMET KENAN TANRIKULU (İzmir) – Fiskobirlik tarafından 1998 yılında 238 774 ton fındık satın alınmıştır. Alınan bu ürün karşılığında üreticiye 184,5 trilyon lira ödenmiştir. Halen üreticiye Fiskobirlik'in 4,9 trilyon lira borcu bulunmaktadır. Bu borç da en kısa sürede üreticiye ödenecektir. 1999 ürünü fındık fiyatı rekor durumunu, ekonomideki stoklar ve hedefler, fındık piyasası gibi unsurlar dikkate alınarak, ürün idrakinden önce Fiskobirlikçe belirlenecektir.

Fındık dikim alanlarının sınırlandırılması konusunda yasal düzenlemeler yapılmış olup, bu konuda Tarım Bakanlığı yetkili kılınmıştır.

BAŞKAN – Teşekkür ediyoruz.

Sayın Hasan Gülley?.. Burada.

Soruyu okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Aşağıdaki sorularımın Sayın Sanayi ve Ticaret Bakanı tarafından cevaplandırılması hususunu bilgilerinize arz ederim.

Saygılarımla.

26.6.1999

Hasan Gülay
Manisa

Sorular:

1 - Manisa İli, Akhisar İlçesinde yapımı devam eden organize sanayi bölgesinin altyapısının bu sene içinde bitirilmesi için gerekli maddi yardım yapmayı düşünüyor musunuz?

2 - Salihli İlçemizde ve Turgutlu İlçemizde kurulma işlemleri devam eden organize sanayi bölgelerimize Bakanlığınız tarafından gerekli idarî ve maddî yardım yapmayı da düşünüyor musunuz?

BAŞKAN – Buyurun Sayın Bakanım.

SANAYİ VE TİCARET BAKANI AHMET KENAN TANRIKULU (İzmir) – Akhisar Organize Sanayi Bölgesi, yatırım programında 300 hektar büyüklükte yer alan bir bölgedir. Bölgenin altyapı inşaatı için 1999 yılında 15 milyar liralık geçici bütçe ödeneğine 170,7 milyar Türk Lirası eködenek verilerek, revize ödeneği 185,7 milyar liraya çıkarılmıştır ve şu ana kadar da 175,5 milyar Türk Lirası harcanmıştır; ancak, müteşebbis teşekkül ile müteahhit arasında hukukî sorun olduğundan inşaat durmuştur. Projenin 2002 yılında bitirilmesi planlanmıştır.

Salihli ve Turgutlu Organize Sanayi Bölgeleri için de gerekli kredi desteği yapılmakta olup, yapımına devam edilecektir. 31 Mayıs 1999 tarihine kadar Salihli için 87,4 milyar lira, Turgutlu için de 70,7 milyar lira kredi kullanılmıştır.

BAŞKAN – Teşekkür ediyoruz.

5 inci soru, Suat Pamukçu'ya aittir.

Sayın Suat Pamukçu?.. Burada.

Soruyu okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Sayın Başkan, aşağıdaki sorularımın delaletinizle Sanayi ve Ticaret Sayın Bakanı tarafından cevaplandırılmasını arz ederim.

Saygılarımla.

Suat Pamukçu
Bayburt

1 - Bayburt Organize Sanayi Bölgesi için 1999 yılında ne yapmayı düşünüyorsunuz?

2 - Küçük sanayi sitesinin bitirilmesi için gerekli ödenek 1999 yılında ayrılmış mıdır?

3 - Seçimler öncesinde vaat edilen pancar ekimi ilave kotası uygulamaya konulacak mıdır?

BAŞKAN – Buyurun Sayın Bakanım.

SANAYİ VE TİCARET BAKANI AHMET KENAN TANRIKULU (İzmir) – Bayburt Organize Sanayi Bölgesi için müteşebbis teşekkülce kamulaştırma çalışmaları halen devam etmektedir. Söz konusu çalışmaların tamamlanmasından sonra plan, proje çalışmalarına başlanacaktır.

Bayburt küçük sanayi sitesinin ise, altyapısıyla birlikte 2000 yılında bitirilmesi planlanmıştır. 1999 yılında 18 milyar lira olan geçici bütçe ödeneği, 37 milyar Türk Lirası eködenek verilerek, revize ödeneği 55 milyar liraya çıkarılmıştır ve 54 milyar lirası şu ana kadar harcanmıştır. Çalışma durumuna göre, bundan sonra da imkânlar ölçüsünde eködenek verilmeye devam edilecektir.

1999 yılı pancar ekim kotası 13 milyon ton olarak tespit edilmesine rağmen, daha sonra ilave verilen 2 milyon 500 bin tonla birlikte, toplam 15 milyon 500 bin ton olarak belirlenmiş ve uygulamaya konulmuştur. Belirlenen bu kotanın 14 milyon 655 bin tonu pancar üreticilerince kullanılmıştır. 1999 yılı pancar ekimi de, nisan ayı itibariyle tamamlanmıştır Sayın Başkanım.

BAŞKAN – Teşekkür ediyoruz.

Sayın Hüseyn Kansu?.. Burada.

Soruyu okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Sayın Başkan, delaletlerinizle, Dışişleri Bakanı Sayın İsmail Cem'e sorular yöneltmek istiyorum.

1- Bilindiği gibi 57 nci hükümetin aldığı bir karar doğrultusunda devlet memuru alma sınavları ÖSYM tarafından yapılacaktır. Bundan böyle, Dışişleri Bakanlığına alınacak her türlü personel de ÖSYM sınavıyla mı belirlenecektir?

2- Kosova'dan Türkiye'ye gelmiş mülteci sayısı ne kadardır? Bu mültecilerin yurtlarına dönüşleriyle ilgili ne tür bir planlama ve organizasyon düşünüyorsunuz?

Arz ederim.

Hüseyn Kansu
İstanbul

BAŞKAN – Buyurun Sayın Bakanım.

DIŞİŞLERİ BAKANI İSMAİL CEM (Kayseri) – Teşekkür etmekteyim.

Bizim Dışişleri Bakanlığına alacağımız memurlar, daha önce ÖSYM tarafından yapılan sınavlara katılmış ve onda başarılı olmuş olanlar arasından Bakanlığın bilahara yapacağı sınavla belirlenecek.

Gelen mülteci sayısı yaklaşık 17 000-18 000. Bu mültecilerin bir bölümü dönmeye başladı. Bizim kendilerine önerdiğimiz, acele etmemeleri ve Kosova'daki durum daha düzeldikten sonra bu dönüşü gerçekleştirmeleri.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Biz teşekkür ediyoruz.

Sayın Azmi Ateş?.. Burada.

Soruyu okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Aşağıdaki sorularımın, Dışişleri Bakanı Sayın İsmail Cem tarafından cevaplandırılmasına delaletlerinize arz ederim.

Saygılarımla.

Azmi Ateş
İstanbul

Sorular:

Sayın Bakan, Plan ve Bütçe Komisyonunda, zatûalinize, gümrük birliğiyle ilgili olarak sorulan soruya verdiğimiz cevap "gümrük birliğinin elbette düzeltilmeye muhtaç hususları vardır" şeklindeydi. Ayrıca, bu görüşünüzü, Demokratik Sol Parti olarak, hükümet olmadan; yani, iki sene önce de söylüyordunuz.

1 - Gümrük birliğinin, iktidar olduktan sonra, hangi olumsuz yanlarını düzelttiniz? Geri kalan olumsuz yanları nelerdir? Nasıl ve ne zaman düzeltmeyi düşünüyorsunuz?

2 - Gümrük birliğinin bugüne kadar ülkemize maddî kaybı ve kazançları nelerdir?

3 - Gümrük birliği, komşularımızla olan münasebetlerimizi nasıl etkilemiştir?

4 - Bakü-Ceyhan petrol boru hattının akıbeti nedir? Bakü-Supsa- Bulgaristan- Makedonya-Arnavutluk boru hattının, Bakü-Ceyhan boru hattına karşı alternatif olarak düşünüldüğü doğru mudur?

BAŞKAN - Buyurun Sayın Bakan.

DIŞİŞLERİ BAKANI İSMAİL CEM (Kayseri) - Efendim, sırasıyla cevaplamaya çalışayım.

Gümrük birliğinin olumsuz yanlarını düzelttiniz mi; bazı olumsuz özelliklerini hafiflettik veya düzelttik, sürekli çalışmalardır bunlar BÜrüksel'de devam eden.

Geri kalan olumsuz yanları nelerdir; tabii, her ilişkide olumsuzluklar mevcut. Tarım ve hizmetler konusunun genişletilmesi gereğini düşünüyoruz.

Bunu nasıl, ne zaman düzeltmeyi düşünüyoruz; elimizde ve mümkün olsa hemen düzeltmek istemekteyiz; fakat, bu gümrük birliği ilişkileri zaman içinde yavaş gelişen bir süreçtir.

Gümrük birliğinin, ülkemize, maddî kaybı ve kazançları ne oldu; bunun cevabı kolay değil; ancak, ben şunu belirtebilirim: Gümrük birliğinin, elbette bazı kayıpları oldu hiç kuşkusuz. Kazandırdığı ne oldu; kazandırdığı birkaç şey var: Bir defa, bizim ihracatımıza güvenli bir pazar oldu gümrük birliği; yani, Avrupa Birliğine gümrüksüz girebilmemiz, bizim ihracatımızın güvenli bir pazara sahip olmasını sağladı. Mesela, 1998, ekonomilerde fevkalade olumsuz bir yıl bütün dünyada. Bizim, Avrupa Birliğine yaptığımız ihracat, yüzde 8 oranında büyüdü. Hani, pek başarı diye söylemiyorum bunu, çok daha fazla olması lazım; ancak, ora da, bizim mal satabileceğimiz sağlam bir pazar.

İkincisi, gümrük birliğine girmek, Türkiye'nin sanayiine ciddi bir rekabet gücü kazandırdı; yani, bizim sanayicimizi bir mücadeleyle zorladı ve sanayicimiz bu mücadeleyi de kazandı, güçlendi, rekabetçi oldu. Bu sayede, Türkiye, son yıllarda iftihar ettiğimiz ihracat rakamları düzeyine ulaştı. Komşularımızla olan münasebetlerimizi olumsuz etkilediğini zannetmiyorum.

Bir de, günümüzün dünyasında şu gerçeği görmek lazım: Siz, ülke olarak, ekonomik açıdan ne kadar güçlü bir toplulukla birlikteseniz, o ölçüde, başkaları size saygıyla bakıyor. Yani -maalesef de denilebilir- para kimdeyse, güç de onda oluyor. Bugünkü dünyada -tınak içinde, o anlamı da pek belli olmayan yeni dünya düzeninde- işler, maalesef, böyle yürüyor ve Türkiye, onu çok somut olarak yaşıyor. Bizim, Avrupa Birliğiyle ilişkilerimizde biraz düzelmeye olduğunda, Afrika'daki, Ortadoğu'daki, Asya'daki ülkelerin Türkiye'ye bakışı olumluya dönüyor; olumsuzluk durumun da ise, olumsuza yöneliyor.

Bakü-Ceyhan petrol boru hattının olmasını elbette istiyoruz ve Sayın Ateş'in çok doğru olarak belirttiği gibi, meydana başka boru hattı projeleri de var. Tabii, herkesin menfaati değişik, herkes kendi menfaatinin yolunu izliyor. Biz, Bakü-Ceyhan'ın olması için ciddi şekilde -yani, sadece Dışişleri değil, daha çok Enerji Bakanlığımız, ilgili bakanlıklar, siyasi yönden biz- elimizden geleni yapmaktayız.

Bu, gerçekleşecek mi; umuyoruz gerçekleşecek, ihtimalin azalması gibi bir durum karşısında değiliz; fakat, şunu da görmek lazım, bu Bakü-Ceyhan'ı, zaman zaman da çok idealize ediyoruz, Kerkük-Yumurtalık Boru hattı, bize, yılda yaklaşık 200 milyon dolar sağlamaktaydı, işte, Bakü-Ceyhan'ın da Türkiye'ye sağlayacağı, beş aşağı beş yukarı, bu civarda bir şey olacaktır; bunu da bilmek lazım. Elbette çok önemlidir, stratejik açıdan önemlidir; ama, çerçevesi de budur.

BAŞKAN - Sayın Bakana teşekkür ediyoruz.

Sayın Azmi Ateş'e ait diğer soruyu okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Aşağıdaki sorularımın, Dışişleri Bakanı Sayın İsmail Cem tarafından cevaplandırılmasına delaletlerinizi arz ederim.

Saygılarımla.

Azmi Ateş
İstanbul

Sorular:

1- G-8'lerin Köln Zirvesinde, Kıbrıs meselesi, zirvenin başlangıç gündeminde hiç yer almadığı halde, Amerika Birleşik Devletleri ve İngiltere'nin öncülüğünde yayınlanan bildiriye meselenin yer aldığını görmekteyiz. Türkiye ve Kıbrıs'ın geleceği açısından bu durumu nasıl izah ediyorsunuz?

2- Kosova'ya binlerce kilometre uzaklıktan, İngiltere, Fransa ve Amerika Birleşik Devletleri asker gönderirken, Rusya ise, hukuktanımaz bir şekilde işgal kuvvetleri çıkarması yaparken, Türkiye'nin bugüne kadar asker göndermemesini, Bulgaristan topraklarından geçiş için izin alınması işlemlerini, yani hukukî işlemleri tamamlayamamış olmasına bağlayabilir miyiz?

BAŞKAN – Buyurun Sayın Bakan.

DIŞİŞLERİ BAKANI İSMAİL CEM (Kayseri) – Teşekkür ediyorum efendim.

G-8'lerin toplantısında, zirveye Kıbrıs'ın getirileceğini biliyorduk, çok önceden belliydi. Bunun için, her türlü uyarıyı yaptık, her türlü girişimi yaptık. Burada, bu olayda, politik bir hesap var; ancak, biz, daha sonra da belirttiğimiz gibi, G-8'ler ne yaparsa yapar, kendi bilecekleri iştir; bizim Kıbrıs politikamız açıktır; Sayın Denktaş'a olan güvenimiz, desteğimiz, dün olduğu gibi bugün mevcuttur, yarın mevcut olacaktır ve hiçbir şekilde, Türkiye, Kıbrıs'taki Türklüğü, Yunan egemenliği altındaki bir azınlık konumuna getirtmeyecektir, düşürmeyecektir; bunu da, biz, herkese belirttik ve anlattık. (DSP ve MHP sıralarından alkışlar)

Kosova konusunda, yani, Kosova'ya bizim askerimiz gitti veyahut gitmedi, hâlâ gidemedi, ne zaman gidecek... Deminki konuşmamda da bir izahat sunmuştum. Şimdi, burada, haksızlık yapmak lazım; ne askerimize ne de Dışişlerimize ne de kendimize, biz, Kosova'ya askerimizin en kısa zamanda ulaşması için her türlü girişimi zamanında yaptık. Biz derken sadece Dışişleri Bakanlığı değil, bu ayrıca bir askerî konu, benim yetki alanımın da dışında; fakat, 17 Mayıs'ta, daha henüz Sırbistan bombalanırken bu girişimler yapıldı.

Olayın bazı hukukî yönleri var, fiilî yönleri var. Bir defa, deniz yolundan gidilmesi çok zaman alıyor. Uçaklarla bu taşımanın o ağır araçların yapılması imkânsız gibi, zor Türkiye için ve bütün bu konuları da Genelkurmay Başkanlığımız önceki gün yaptığı bir brifingte, etraflı bir şekilde anlattı. Bulgaristan topraklarından geçiş izni vesaire hepsi zamanında yapıldı. Bulgaristan da bu konuda bizim beklediğimiz tüm hassasiyeti gösterdi. Tabii, gönül isterdi, daha önceden keşke mümkün olsaydı ilk bizim askerimiz gitseydi; ancak, Türkiye'de devlet kurumlarının herhangi bir eksiği, yanlışı bu konuda olmamıştır. Bunu bu şekilde ileriye ısrarla sürmek, zannediyorum Türkiye'nin dünya önünde haksız bir şekilde küçük düşürülmesi, küçük gösterilmesi anlamına da gelmektedir.

Düşüncem budur efendim, saygıyla sunmaktayım.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

Sorular için son 1 dakika.

Sayın Azmi Ateş'e ait diğer soruyu okutuyorum:

METİN ŞAHİN (Antalya) – Hep aynı kişi Sayın Başkan...

AZMİ ATEŞ (İstanbul) – Sıraya girdim.

BAŞKAN – Soru göndersin başkası canım, ne yapalım.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Aşağıdaki sorularımın, Dışişleri Bakanı Sayın İsmail Cem tarafından cevaplandırılmasına de-
laletlerinizi arz ederim.

Saygılarımla.

Azmi Ateş
İstanbul

Sorular:

1- Avrupa Birliği ülkeleri, Avrupa Güvenlik ve Savunma Kimliği adı altında yeni bir konsept geliştirerek BAB'ın öncülüğünde NATO'nun yeniden yapılanma çalışmalarına ciddi bir şekilde devam etmektedir. Böyle bir oluşum, Türkiye'yi 1952 yılından beri içerisinde aktif bir şekilde yer aldığı ve üzerimize düşen bütün vebeleri yerine getirdiğimiz NATO'nun tüm karar mekanizmalarının dışında tutacağı aşikârdır.

Bu gelişmeleri Türkiye açısından nasıl değerlendiriyorsunuz? Böyle bir oluşumu, Türkiye'nin Kosova Barış Gücüne, gücü ve sorumluluğuna uygun bir şekilde katılmamasının engeli olarak görüyor musunuz?

DIŞİŞLERİ BAKANI İSMAİL CEM (Kayseri) – Efendim, bu, bana göre, doğru olmayan bir varsayımdan harekettir. Türkiye'nin NATO'nun karar mekanizmalarının dışında tutulacağı veyahut bazı gelişmelerin buna yol açacağı doğru değildir; böyle bir şey olmayacaktır, zaten, böyle bir şeyin olması da mümkün değildir.

Ayrıca, bu, NATO içindeki veyahut Avrupa'nın savunma ve güvenlik kimliği çerçevesindeki gelişmelerin, Türkiye'nin Kosova'daki Barış Gücüne katılmasıyla bir ilgisi olduğu düşüncesinde değiliz.

BAŞKAN – Teşekkür ediyoruz Sayın Bakan.

Soru sorma işlemi tamamlanmıştır; ancak, şu anda elimizde bulunan soru sahiplerinin isimlerini okuyarak, bunları hükümete ileteceğiz: Muş Milletvekili Sayın Sabahattin Yıldız, Şanlıurfa Milletvekili Sayın Ahmet Karayar, Rize Milletvekili Sayın Mehmet Bekaroğlu sorusunu geri almış, İstanbul Milletvekili Sayın Osman Yumakoğulları'nın dört adet sorusu var, Yozgat Milletvekili Sayın Mesut Türker, Sivas Milletvekili Sayın Mehmet Ceylan, Muğla Milletvekili Sayın Metin Ergun'un iki sorusu var, Adana Milletvekili Sayın Ali Halaman, İstanbul Milletvekili Sayın Bozkurt Yaşar Öztürk, Osmaniye Milletvekili Sayın Birol Büyükköztürk ve Bolu Milletvekili Sayın Ersoy Özcan. Bu soruları hükümete ileteceğiz.

Şimdi, sırasıyla, sekizinci turda yer alan bütçelerin bölümlerine geçilmesi hususunu ve bölümlerini ayrı ayrı okutup oylarınıza sunacağım; ancak, bu arada, Sayın Kamer Genç'in, Dışişleri Bakanlığı bütçesinin maddelerine geçişin oylanması sırasında karar yetersayısının aranması istemi vardır, onu da bilgilerinize sunuyorum. (MHP ve DSP sıralarından alkışlar [!])

Talebiniz de ısrarlı mısınız?

KAMER GENÇ (Tunceli) – Ben attığım adımı geri almam.

BAŞKAN – Aferin, çok güzel!... Teşekkür ediyoruz. ([DSP ve MHP sıralarından alkışlar!])

Dışişleri Bakanlığının 1999 mali yılı bütçesinin bölümlerine geçilmesini oylarınıza sunacağım; karar yetersayısı istenilmiş olduğundan bu oylamayı elektronik cihazla yapmak zorundayız.

Oylama için 5 dakika süre vereceğiz. Bu süre içerisinde sisteme giremeyen üyelerin, teknik personelden yardım istemelerini, bu yardıma rağmen sisteme giremeyen üyelerin, oy pusulalarını, oylama için öngörülen 5 dakikalık süre içerisinde Başkanlığa ulaşturmalarını rica ediyorum.

Ayrıca, vekâleten oy kullanacak sayın bakanlar varsa, hangi bakana vekâleten oy kullandığını, oyun rengini ve kendisinin ad ve soyadı ile imzasını da taşıyan pusulayı, yine oylama için öngörülen 5 dakikalık süre içerisinde Başkanlığa ulaşturmalarını rica ediyorum.

Oylama işlemini başlatıyorum. ("Sisteme girilemedi Sayın Başkan" sesleri)

Sayın milletvekilleri, cihazda teknik bir arıza var sanıyorum, bekletiyoruz.

Oylamayı işaret oylamayla yapacağız.

Bölmelere geçilmesi hususunu oylarınıza sunuyorum :

Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir; karar yetersayısı vardır. (DSP, MHP ve ANAP sıralarından alkışlar)

KAMER GENÇ (Tunceli) – Sayın Başkan, cihaz niye bozuldu?

BAŞKAN – Sana sormak gerek, senin döneminde geldi bu..

KAMER GENÇ (Tunceli) – Bana niye soruyorsun canım...

TURHAN GÜVEN (İçel) – Sayın Başkan, bunu, cihazın bozulmasını soruşturma konusu yaptık.

KAMER GENÇ (Tunceli) – Sayın Başkan, cihaz çalışıyor.

TURHAN GÜVEN (İçel) – Sayın Başkan, şu anda cihaz çalışıyor; bundan sonraki oylamada da karar yetersayısı istiyorum.

NAZİF OKUMUŞ (İstanbul) – Sayın Başkan, Meclis çalışmalarına engel olduğu için, Genel Kurul Salonunun dışına alınsın.

BAŞKAN – Ona ben karar veririm.

Bölmeleri okutuyorum:

J) DIŞİŞLERİ BAKANLIĞI

1.- Dışişleri Bakanlığı 1999 Mali Yılı Bütçesi

A - CETVELİ

Program Kodu	Açıklama	Lira
101	Genel Yönetim ve Destek Hizmetleri BAŞKAN- Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	15 050 350 000 000
111	Dış Politikanın Yürütülmesi BAŞKAN-Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	17 307 450 000 000
112	Dış Temsil Görevlerinin Yürütülmesi BAŞKAN- Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	67 606 200 000 000
900	Hizmet Programlarına Dağıtılamayan Transferler BAŞKAN- Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	15 759 000 000 000
TOPLAM		115 723 000 000 000

BAŞKAN- Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Dışişleri Bakanlığı 1999 mali yılı bütçesinin bölümleri kabul edilmiştir.

2.- *Dışişleri Bakanlığı 1997 Mali Yılı Kesinhesabı*

BAŞKAN- Dışişleri Bakanlığı 1997 mali yılı kesinhesabının bölümlerine geçilmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

(A) cetvelinin genel toplamını okutuyorum:

Dışişleri Bakanlığı 1997 Mali Yılı Kesinhesabı

A - CETVELİ

L i r a

- Genel Ödenek Toplamı	:	48 602 903 666 000
- Toplam Harcama	:	41 065 339 100 000
- İptal Edilen Ödenek	:	5 525 749 757 000
- 1050 S.K.55 inci Mad.ve Özel Kanunlar Ger.Ertesi Yıla Devreden Ödenek	:	2 011 814 809 000
- 1050 S.K.83 üncü Mad.ve Dış Proje Kredilerinden Ertesi Yıla Devreden	:	752 619 844 000

BAŞKAN- (A) cetvelini kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Dışişleri Bakanlığı 1997 mali yılı kesinhesabı kabul edilmiştir; hayırlı ve uğurlu olsun.

Sanayi ve Ticaret Bakanlığı 1999 mali yılı bütçesinin bölümlerine geçilmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Bölümleri okutuyorum:

K) SANAYİ VE TİCARET BAKANLIĞI

1.- *Sanayi ve Ticaret Bakanlığı 1999 Mali Yılı Bütçesi*

A - CETVELİ

Program

Kodu	Açıklama	Lira
101	Genel Yönetim ve Destek Hizmetleri BAŞKAN- Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	1 949 315 000 000
111	Sanayi Hizmetleri BAŞKAN- Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	21 745 541 000 000
112	İç Ticaret-Teşkilatlandırma-Tüketici nin ve Rekabetin Korunması Hizmetleri BAŞKAN- Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	673 583 000 000
113	Merkez Dışı Hizmetleri BAŞKAN- Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	3 676 561 000 000
900	Hizmet Programlarına Dağıtılamayan Transferler BAŞKAN- Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	7 329 681 000 000
999	Dış Proje Kredileri BAŞKAN- Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	960 000 000 000
TOPLAM		36 334 681 000 000

BAŞKAN- Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Sanayi ve Ticaret Bakanlığı 1999 mali yılı bütçesinin bölümleri kabul edilmiştir.

2.- Sanayi ve Ticaret Bakanlığı 1997 Mali Yılı Kesinhesabı

BAŞKAN- Sanayi ve Ticaret Bakanlığı 1997 mali yılı kesinhesabının bölümlerine geçilmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

(A) cetvelinin genel toplamını okutuyorum:

Sanayi ve Ticaret Bakanlığı 1997 Mali Yılı Kesinhesabı

A - CETVELİ

L i r a

- Genel Ödenek Toplamı	:	20 927 048 049 000
- Toplam Harcama	:	19 906 096 568 000
- İptal Edilen Ödenek	:	784 222 812 000
- Ödenek Dışı Harcama	:	1 859 773 000
- 1050 S.K.55 inci Mad.ve Özel Kanunlar Ger.Ertesi Yıla Devreden Ödenek	:	238 588 442 000

BAŞKAN- (A) cetvelini kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Sanayi ve Ticaret Bakanlığı 1997 mali yılı kesinhesabının bölümleri kabul edilmiştir.

Böylece, Dışişleri Bakanlığı ve Sanayi ve Ticaret Bakanlığı 1999 mali yılı bütçeleri ile 1997 mali yılı kesinhesapları kabul edilmiştir; hayırlı ve uğurlu olmasını temenni ederim.

Sayın milletvekilleri, sekizinci tur görüşmeler ve bugünkü program tamamlanmıştır.

Programda yer alan kuruluşların bütçe ve kesinhesaplarını görüşmek için, 27 Haziran 1999 Pazar günü saat 10.00'da toplanmak üzere, birleşimi kapatıyorum.

Kapanma Saati: 00.25

V. - SORULAR VE CEVAPLAR

A) YAZILI SORULAR VE CEVAPLARI

1. - Kahramanmaraş Milletvekili Mustafa Kamalak'ın, yayın yapacak olan radyo ve televizyonlara güvenlik belgesi verilirken uyulacak kriterlere ilişkin Başbakan'dan sorusu ve Devlet Bakanı Yüksel Yalova'nın yazılı cevabı (7/29)

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Aşağıdaki sorunun Sayın Başbakan tarafından yazılı olarak cevaplandırılmasına yüksek delaletlerinizi saygılarımla arz ederim.

27.5.1999

Prof. Dr. Mustafa Kamalak
Kahramanmaraş

Soru: 3 Şubat 1999 tarihli Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren;

Radyo ve Televizyon Yayın İzni ve Lisans Yönetmeliğinde değişiklik yapılması hakkında yönetmeliğin 3 üncü maddesi ile getirilen (d) bendinin parantez içi hükmünde:

Yayın yapacak olan radyo ve televizyonlara "güvenlik belgesi verilirken uyulacak Objektif Esas ve Kriterler Başbakanlıkça belirlenir" denilmektedir.

Bu türlü ulaşmamız mümkün olmayan söz konusu Objektif Esas ve Kriterler acaba nedir?

T.C.

Devlet Bakanlığı

25.6.1999

Sayı: B.02.0.006/01-154

Konu: Soru Önergisi

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

İlgi: a) 9.6.1999 tarih ve Kan. Kar. Md. A.01.0.GNS.0.10.00.02-7/29-162/00858 sayılı yazımız.

b) Başbakanlık Kanunlar ve Kararlar Genel Müdürlüğü'nün 11.6.1999 tarih ve B.02.0.KKG. 0.12/106-5-4/2581 sayılı yazısı.

Kahramanmaraş Milletvekili Mustafa Kamalak'ın Sayın Başbakanımıza tevcih ettiği ve tarafından cevaplandırılması tensip edilen 7/29-162 sayılı yazılı soru önergesi incelenmiştir.

Radyo ve Televizyon Üst Kurulunca Radyo ve Televizyon Yayın İzni ve Lisans Yönetmeliğinde değişiklik yapılmış, kanal ve frekans ihalelerine girecek yayıncıların Başbakanlıktan "Ulusal Güvenlik Belgesi" almaları ihale yeterlik şartı olarak öngörülmüştür.

Başbakanlık bu belgenin tanzimi için Yönetmeliğe, "Güvenlik belgesi verilirken uyulacak objektif esas ve kriterler Başbakanlıkça belirlenir" cümlesinin ilave edilmesini talep etmiş, bu konudaki Radyo ve Televizyon Üst Kurulu mutabakatı ve kararı Başbakanlığa yazılı olarak bildirilmiştir.

Güvenlik belgelerini tanzim edecek Makam, zaten bu yetkiyi taşımaktadır.

Memurlar için güvenlik soruşturması yapan Emniyet Genel Müdürlüğü'nün hangi esas ve kriterlere uyduğu ilgili makamların takdirindedir. Burada ise Başbakanlık, belirleyeceği esas ve kriterlerin, objektif olmasını öngören bir yaklaşımı ön plana çıkardığı ve çalışmalarını objektif bir zemine taşıdığı için bu tercih Üst Kurulca da benimsenmiştir.

Ancak konu uzmanlık gerektiren yönlü itibariyle Üst Kurulun ilgi alanı dışında kalmaktadır. Emniyetin, güvenlik soruşturmasındaki kriterleri, adli sicilin tanzimi ve muhafazasındaki kriterler zaman zaman bu bilgilerin Radyo ve Televizyon Üst Kurulu tarafından istenmesine rağmen bilinmemekte, ilgili kamu kurumlarının teknik çalışmalarının uzman niteliği olarak değerlendirilmektedir.

Bilgilerinize arz ederim.

Yüksel Yalova
Devlet Bakanı

2. - Bursa Milletvekili Ertuğrul Yalçınbayır'ın, yabancı sporcu ve teknik adamlardan paralarını alamadıkları için FIFA'ya başvurularına ilişkin sorusu ve Devlet Bakanı Fikret Ünlü'nün yazılı cevabı (7/30)

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Aşağıdaki sorularımın yazılı olarak cevaplandırılmak üzere Spordan Sorumlu Devlet Bakanı'na yöneltilmesi hususunu arz ve talep ederim.

Ertuğrul Yalçınbayır
Bursa

Sorular:

Türkiye'de çeşitli tarihlerde görev yapan yabancı sporcu ve teknik adamlardan paralarını alamadıkları için FIFA'ya başvurularıyla ilgili olarak:

1. Kişilerin spor branşına ve niteliklerine göre tasnifi ve sayısı ve talep ettikleri alacak miktarı kulüplere göre ne kadardır?
2. Kulüpler tarafından bu talepler yerine getirilip hak sahiplerine ödeme yapılmış mıdır?
3. Kulüplerin borçlarını yerine getirmemeleri nedeniyle ilgili Federasyonların hak sahiplerine ödemeleri varsa ne kadardır? Ödenen bu miktarlar için kulüplere rücu edilmiş midir?
4. Kulüplerin tutum ve davranışları ilgili Federasyonların ve ülkenin itibarını Uluslararası kuruluşlar nezdinde zedelemekte midir? Buna sebebiyet verenlerin hakkında ne gibi işlemler yapılmıştır?

T.C.

Devlet Bakanlığı

23.6.1999

Sayı: B.02.0.0.16/01156

Konu: Soru Önergisi

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

İlgi: a) 9.6.1999 tarih ve A.01.0.GNS.0.10.00.02-7/30-162/00872 sayılı yazınız.

b) Türkiye Futbol Federasyonu Başkanlığının 14.6.1999 tarih ve 04-1-99/1615-11363 sayılı yazısı.

İlgi (a) yazınız ekinde alman Ertuğrul Yalçınbayır'a ait yazılı soru önergesi Bakanlığımıza bağlı Türkiye Futbol Federasyonu Başkanlığınca incelenmiş olup, alman yanıt yazısı ilgi (b) ekte gönderilmektedir.

Bilgileriniz arz ederim.

Fikret Ünlü
Devlet Bakanı

Türkiye Futbol Federasyonu

Prof. İsl. Md.

Sayı: 04-1-99/1615-11363

14.6.1999

T.C.

Devlet Başkanlığına

(Bakan Danışmanı)

Sayın Mustafa Ceyhan

İlgi: 10.6.1999 tarih ve B.02.0.0.16/01075 sayılı yazılarınız.

Bursa Milletvekili Sayın Ertuğrul Yalçınbayır'ın yabancı uyruklu teknik direktör ve futbolcularla ilgili sorusuna esas olmak üzere görüşlerimiz:

Memleketimizde muhtelif tarihlerde görev yapan yabancı uyruklu futbolcu ve teknik adamların kulüplerle olan mali ihtilafları genellikle Türkiye Futbol Federasyonu'na başlangıçta intikal ettirilmeyen özel sözleşmelerden doğmaktadır.

Yabancı uyruklu futbolcuların ve futbolcunun transfer edildiği kulüplerin hak edişlerinin ödenmemesi halinde FIFA Ana Statüsü gereği konu FIFA tarafından incelenmekte ve sonuçlandırılmaktadır.

Yabancı uyruklu profesyonel futbolculardan kaynaklanan FIFA'ya intikal eden ve kesinleşen malî ihtilaflar aşağıda belirtilmiştir:

1) Aydınspor: 2 yabancı uyruklu futbolcunun ücretlerinin ödenmemesi nedeni ile futbolcuların Aydınspor Kulübünden tahakkuk etmiş alacaklarının tahsiline FIFA tarafından karar verilmiştir. Alacak miktarları toplamı 2 169 340. Fransız Frangı olup, Aydınspor'a FIFA tarafından ödeme için 15 Temmuz 1999 tarihine kadar süre verilmiştir.

2) Samsunspor: Bir yabancı uyruklu futbolcuya 137 000. DM borcu olup, bu borcun ödenmesi için 1 Haziran 1999 tarihine kadar FIFA tarafından süre verilmiş, ancak borcun ödendiğine dair herhangi bir belge Federasyonumuza intikal etmemiştir.

Yine Samsunspor Kulübümüzün transfer alacağından dolayı RC Lens Kulübüne ve Real Sociedad Kulübüne toplam 330 000. USD tutarında FIFA kararı çerçevesinde borcu bulunmaktadır. FIFA bu borçların ödenmesi için Haziran 1999 ayı sonuna kadar Samsunspor Kulübüne süre vermiştir.

3) İstanbulspor A.Ş.: 1 yabancı uyruklu futbolcu ile ihtilafı olup, FIFA Kararı gereğince futbolcunun 300 000. USD tutarındaki alacağı taksitler halinde kulübümüz tarafından ödenmektedir. 200 000. USD tutarındaki bölümü kulübümüzce ödenmiş olup, 100 000. USD tutarındaki borç bakiyesi 25 Haziran 1999 ve 25 Temmuz 1999 tarihlerinde iki eşit taksitte ödenecektir.

4) Kayserispor: Yabancı uyruklu futbolcu transferi nedeni ile FIFA Kararı gereğince, Kayserispor Kulübü, Stichting MVV Kulübü ile anlaşmış olup, bu anlaşma çerçevesinde ihtilaf sonuçlanmış olup, ödemeler kulübümüz tarafından yapılmaktadır. Toplam borç tutarı 630 000. NLG olup, kulübümüz tarafından 270 000. NLG'lik bölümü ödenmiş olup, Nisan 2000 ayı sonuna kadar bakiye ödemeler kulübümüzce yapılacaktır.

Yine Kayserispor Kulübü'nün Teknik Direktörü Multesco Gheorge ile olan ihtilafı FIFA'ya intikal etmiş, kulübümüz Teknik Direktörün alacaklarına karşılık verilen çeklerin ödendiğini bildirmiş, ödeme bildirimi FIFA Genel Sekreterliğine intikal ettirilmiş olup, araştırma devam etmektedir.

5) Erzurumspor: Futbolcu transferi nedeni ile Erzurumspor Kulübü'nün Dinamo Bucuresti Kulübüne 200 000. USD FIFA Kararı ile borcu bulunmaktadır. İki kulüp arasında FIFA Kararından sonra yapılan anlaşma gereğince borçlar Erzurumspor Kulübü tarafından Dinamo Bucuresti Kulübüne taksitler halinde ödenmektedir.

6) Bursaspor: Bursaspor Kulübü ile eski teknik direktör Gordon Milne arasında ihtilaf mevcut olup, ihtilaf hakkındaki inceleme FIFA nezdinde halen devam etmektedir.

FIFA'ya müracaat etmiş ve henüz inceleme safhasında olan 7-8 dosya bulunmaktadır. Kulüplerarası yazışmalar Federasyonumuz aracılığı ile yapılmaktadır.

Kulüplerimizin, borçlarını yerine getirmemeleri nedeni ile Federasyonumuzca hak sahiplerine bir ödeme yapılmamıştır. Ödemeler kulüplerimiz tarafından yapılmaktadır.

Kulüpler - futbolcular arasında çıkan ihtilaflardan dolayı Federasyonumuzun ve ülkenin itibarının Uluslararası Kuruluşlar nezdinde zedelenmediği kanısındayız.

Bilgilerinize arz ederim.

Saygılarımla,

M. Aydın Torunoğlu
Genel Sekreter

Türkiye Büyük Millet Meclisi
GÜNDEMİ

23 ÜNCÜ BİRLEŞİM

26 . 6 . 1999 CUMARTESİ

Saat : 10.00

1

BAŞKANLIĞIN GENEL KURULA SUNUŞLARI

2

ÖZEL GÜNDEMDE YER ALACAK İŞLER

X 1. — 1999 Mali Yılı Bütçe Kanunu Tasarısı ve Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (1/1) (S. Sayısı :3) (Dağıtma tarihi : 23.6.1999)

X 2. — 1997 Mali Yılı Genel Bütçeye Dahil Kuruluşların Kesinhesaplarına Ait Genel Uygunluk Bildirimimin Sunulduğuna İlişkin Sayıştay Başkanlığı Tezkeresi ile 1997 Mali Yılı Kesinhesap Kanunu Tasarısı ve Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (3/122, 1/3) (S. Sayısı :8) (Dağıtma tarihi : 23.6.1999)

X 3. — Katma Bütçeli İdareler 1999 Mali Yılı Bütçe Kanunu Tasarısı ve Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (1/2) (S. Sayısı :4) (Dağıtma tarihi :23.6.1999)

X 4. — 1997 Mali Yılı Katma Bütçeye Dahil Kuruluşların Kesinhesaplarına Ait Genel Uygunluk Bildirimimin Sunulduğuna İlişkin Sayıştay Başkanlığı Tezkeresi ile 1997 Mali Yılı Katma Bütçeli İdareler Kesinhesap Kanunu Tasarısı ve Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (3/123, 1/4) (S. Sayısı :9) (Dağıtma tarihi : 23.6.1999)

(X) Açık oylamaya tabi işleri gösterir.

3

SEÇİM

4

OYLAMASI YAPILACAK İŞLER

5

MECLİS SORUŞTURMASI RAPORLARI

6

**GENEL GÖRÜŞME VE MECLİS ARAŞTIRMASI
YAPILMASINA DAİR ÖNGÖRÜŞMELER**

7

SÖZLÜ SORULAR

8

**KANUN TASARI VE TEKLİFLERİYLE
KOMİSYONLARDAN GELEN DİĞER İŞLER**

BUGÜNKÜ PROGRAM

Öğleden evvel

Öğleden sonra

Aksam

Saat : 10.00-13.00

14.00-20.00

21.00-Program bitimine kadar

V. TUR	17 – KÖY HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ (Katma)	(Bütçe-Kesinhesap)
	18 – VAKIFLAR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ (Katma)	(Bütçe-Kesinhesap)
	19 – DİYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI	(Bütçe-Kesinhesap)
	20 – DEVLET İSTATİSTİK ENSTİTÜSÜ BAŞKANLIĞI (M.H.P., ANA.P., D.S.P., D.Y.P., F.P.)	(Bütçe-Kesinhesap)
VI. TUR	21 – ADALET BAKANLIĞI	(Bütçe-Kesinhesap)
	22 – YARGITAY BAŞKANLIĞI	(Bütçe-Kesinhesap)
	23 – ÇEVRE BAKANLIĞI (ANA.P., D.S.P., D.Y.P., F.P., M.H.P.)	(Bütçe-Kesinhesap)
VII. TUR	24 – MİLLÎ SAVUNMA BAKANLIĞI	(Bütçe-Kesinhesap)
	25 – ORMAN BAKANLIĞI a) Orman Genel Müdürlüğü (Katma) (D.S.P., D.Y.P., F.P., M.H.P., ANA.P.)	(Bütçe-Kesinhesap)
VIII. TUR	26 – DIŞİŞLERİ BAKANLIĞI	(Bütçe-Kesinhesap)
	27 – SANAYİ VE TİCARET BAKANLIĞI (D.Y.P., F.P., M.H.P., ANA.P., D.S.P.)	(Bütçe-Kesinhesap)

